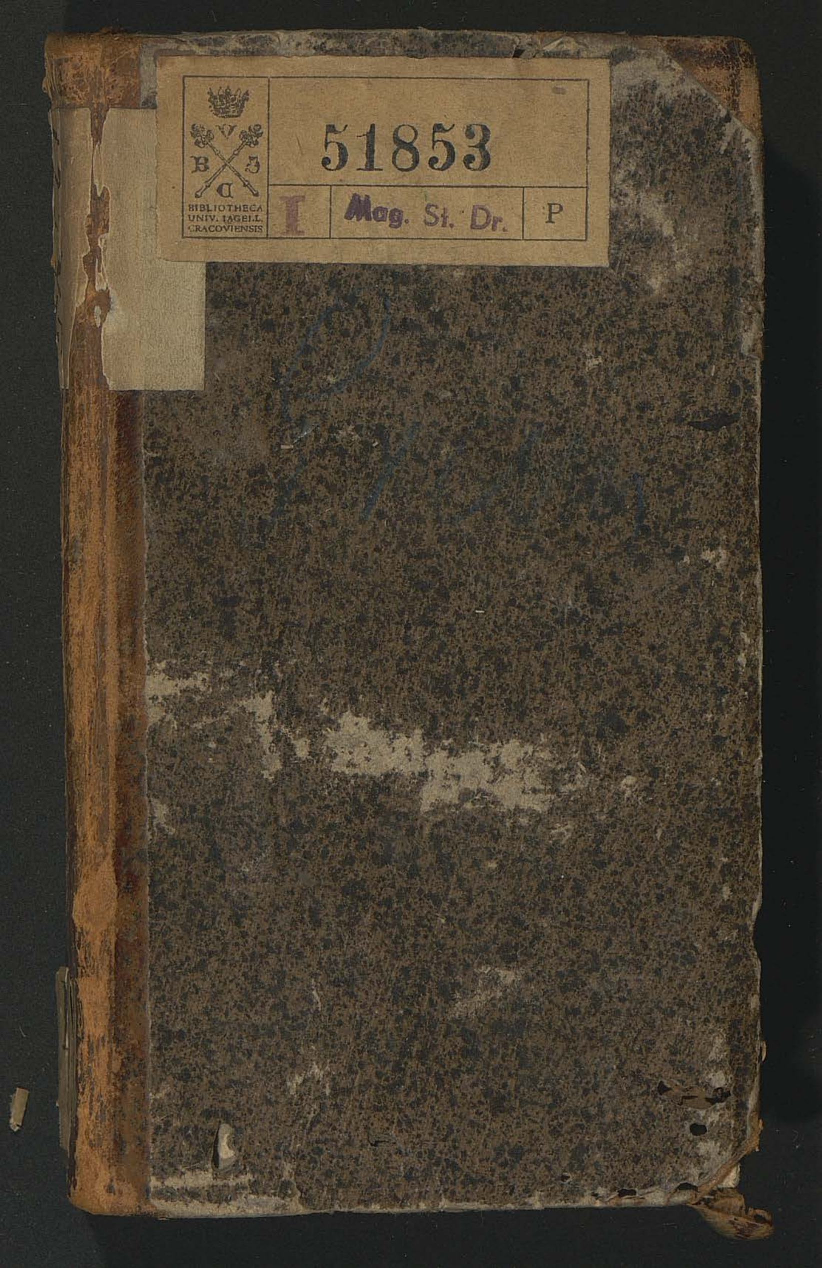

BIBLIOTHECA UNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS
51853
I
Mag. St. Dr.
P

V
B J
C
51853

GRAMMATYKA

FRANCUSKO-POLSKA.

zrożnych tak świeżo wydanych iako y dawnieyszych

ZEBRANA

Roku Pańskiego 1750.

w WARSZAWIE
w Drukarni J.K.Mći y Rzeczypospolitey
w Kollegium XX. *Scholarum Piarum.*

La charmante
personne à qui
ce livre appartient
peut seule contenter
mon cœur

TRAKTAT I.

O Ortografiy Francuſkiey,

Ten będzie rozdzielony ná pięć Rozdziałow.

ROZDZIAŁ. I.

o kryſkach Francuſkich.

TU náprzod náleży námienić, że Francuzi zażywaią kilkunáſtu kryſek, z ktorych trzy zowią ſię akcenty. *Ieden* zowią *grave* to ieſt ciężki, piſze ſię nád wokalami tak à è. *Drugi* zowią *aigu* to ieſt oſtry, piſze ſię nád wokalami tak á é. *Trzeci* zowią *circonflexe*, to ieſt oboiętny albo dachowaty, piſze ſię nád wokalami tak â ê î ô û. *Czwartą* kryſkę zowią apoſtrof, ktory ſię kładzie przy rożnych literach miaſto odrzuconych wokal tak' náprzykład miaſto la le me te ſe ne que *je* si entre quelque juſque, gubiąc wokale piſze ſię tak l' l' m' t' s' n' qu'j' s' entr' quelqu' juſqu'. *Piątą* kryſką może ná-

zwać dwa punkta nád wokalą, ktore ſą znákiem, że owa nimi znáczoná wokała, nie wchodzi z drugą w dyftąg ale czyni oſobną ſyllabę, nap: *reüſſi* czytałoby ſię iak Polſkie ruſſy, gdyby nie te kropki, dla ktorych trzeba czytać reuſſy. *Szoſta* kryſka ſię znáyduie piſaná powzdłuſz między literami, ktora ieſt znakiem, że ſię z rożnych ſłow czyni iedno, náp: entre-prendre entend-ilcommence-.t on. *Siodma* kryſka ieſt znácząca pytanie, a ta ſię w każdym ięzyku piſze tak? *Oſmá* znácząca period. to ieſt ſkończenie ſenſu, ta ſię piſze w każdym ięzyku, tak. *Dziewiąta* znácząca ſpocznienie mowy, ta ſię zowie komá z Greckiego, iakoby ucinek, piſze ſię tak, *Dzieſiąta* ſię piſze tak : znáczy puł ſenſu, zowie ſię dwie punkta. *Iedenáſta* taka ! znáczy znáczne okrzyknienie. *Dwunáſta* taka ; zowią ią Łacinnicy *media nota*, iey używanie ieſt prawie iedno co y dwu punktow takich: *Trzynáſta* taka-nápiſana na końcu wierſza znáczy, że termin ieſt nieſkończony, to ieſt przecięty, że ſię nie mogł zmieśćic ná tym wierſzu, ktorego ſię nie godzi przecináć, poki ſię cała ſyllaba nie ſkończy.

ROZ-

ROZDZIAŁ. II.

O Literach, w obec, y o Wokalach z osobná.

LItery u Francuzow są te co y u Polakow, okrom *w*, miasto ktorego oni zażywaią takiego *v*, K też rzadko się znáyduie, miasto ktorego zażywaią *c*, a mieyscem q, co się niżey obiaśni. Nád to Francuzi máią dwie joty, y dwoie u, z ktorych tak pisane j v zowią konsonámi, o czym szerzey ná potym.

Litery się náprzod dzielą ná wokale y konsony. Wokale tak názwane z łaciny, to iest przez się brzmiące, albo swoy włásny głos máiące są te sześć, a e i o u y; wszystkie zaś insze są konsonánty; tak názwane z łaciny, to iest nie przez się, ale wspuł brzmiące, gdyżby się nie wymáwiały bez wokal.

H u Francuzow częścią iest konsoną, częścią nieznáczną aspiracyą, o czym szerzey niżey,

Te odtrąciwszy, inszych wszystkich Francuzi zażywaią, iednák w niektorych wielką od Polakow rożnicę máią w pronuncyacyi, to iest w wymáwianiu. Co aby się słusznie zrozumiało, każdą z osobna opiszę, wziąwszy osobliwy im-

pet z przykładow Authora *de Saint Amour*, ktory mi się ze wszystkich języka Francuskiego Grammátykow zdaie naydoskonálszy.

A

Litera A má iednę tylko pronuncyacyą taką iako Polskie akcentowane, chyba kedy wchodzi w dyftong, to má odmianę, o ktorey pod dyftongami.

Przedłuża się w mowie, będąc naznaczona akcentem dachowatym, nap: *qu' il donnât*, by dał, *nous donnâmes* dalismy

Naostatek wiedzieć należy, że w artykule la ginie, ale się miasto niego pisze apostrof, kiedy następuie wokala, nap: l' *obeïssánce* posłuszeństwo, l' *utilité*, pożytek.

E

Literę E Francuzi dzielą naprzod na niewieście y męskie. Niewieściem to zowią, ktore cale milczy; inaczey go też zowią Francuskim, albowiem samemu temu narodowi iest włásne. Milczeć zaś powinno wszędy na końcu terminow, kiedy iest nie akcentowane, nap: *bonne* dobra, *sainte* święta, *juste* sprawiedliwa, *douce* słodka, czytay: bąn, sęńt, żust, dus.

Nie wszędzie iednak daremne takie e, bo między inszymi funkcyami swemi y to czyni, że się w wierszu za syllabę li-

czy

czy, y mowi, y śpiewa, ale ſkurczonym uſtem y prędko zbiega.

Milczy ſię też y w śrzodku, albo ſię przynaymniey bardzo krotko y głucho mowi, kiedy ſię bez niego konſonanty wyrazić mogą, nap: w *recevoir* odebrać *revenir* wrocić ſię, czytay reſwoèr rewnir. Y dlatego ſię też zowie toż *bref* y *muet*, to ieſt krotkie y głuche.

Ale notuy iż przed wokalami, y temi konſonantami c. d. f. l. r. t. z. w iednym terminie z nim będącemi wymawiać ſię powinno iak pierwſze męſkie, nap: *Creature* ſtworzenie, *creer* ſtworzyć, *reïterer* powtorzyć, *reüſſir* wſkorać, *bled* zboże, *avec* z, *clef* kłucz, *Michel* Michał, *premier* pierwſzy, *reſpet* wzgląd, *nez* nos.

Nie tylko ſię nie mowi, ale ſię ani piſze na końcu w terminach iedno ſyllabowych, kiedy naſtępuie wokała, y w tych *entre* między, *quelque* niektory, *juſque* aż: tylko ſię miaſto niego piſze apoſtrof, nap: *j' aime Dieu* kocham Boga, *il t' honore* on ciebie ſzanuie, *entr' autres choſes* między inſzymi rzeczami &c.

Męſkie e. Francuzi dzielą na troie; *pierwſze* zowią *fermè*. iakoby zamknęte albo ściśnione, dlatego że ná niego nie bardzo uſta otwieraią, ale ściśnionemi wy-

mawiaią, takie ieſt cale podobne do Polſkiego akcentowanego, ktore też y Francuzi tymże akcentem, to ieſt oſtrym znaczą. Takowym ſię powinny znaczyć terminacye to ieſt zakończenia wſzyſtkich uczęſtnictw rodzaiu cierpiącego, nap: *aimé* umiłowany, *loué* chwalony. *Item*, wſzyſtkie imiona pochodzące od łacińſkich kończących ſię na as, iako to *Abbè* Opat, *bontè* dobroć, *charitè* miłość, *dignitè* godność.

Drugie e męſkie zowią *ouvert*, to ieſt otwarte, dlatego że na niego uſta lepiey otwieraią ktore brzmi tak własnie, iak Polſkie nie akcentowane; a takie wyrażać trzeba wſzędzie, ktore ieſt znaczone akcentem ciężkim, nap: *procès* proces, *excès* wyſtępek, *decès* ubycie, *accès* przybycie, *près* bliſko, *après* napotym, *auprès* przy, *dès* od &c.

Trzecie e męſkie nad ktorym ſię piſze akcent oboiętny, nie ma rożnice z drugim, tylko że ſię w mowieniu dłużey przeciąga niż drugie, y dla tego Francuzi go zowią *plus ouvert*, to ieſt bardziey otwarte. Takowe ſię powinno piſać w tych terminach, w ktorych przedtym piſowali zbyteczne s. o ktorym Grammatyk de S. Amour świadczy, iż ſię al-

bo

bo nic, albo bardzo nieznacznie mawiało, ale tylko ſprawowało przedłużenie ſyllaby, na ktorego mieyſcu teraz z wielką wygodą Cudzoziemcow piſzą nad e akcent dachowaty, nap: miaſto *tempeſte* niepogoda, *empeſcher* przeſzkodzić, *meſler* zmieſzać, *Eveſque* Biſkup, *eſtre* bydź &c. Mowi ſię *tampête*, *ampêcher*, *mèler*, *Evêque être*.

Położone w iedney ſyllabie przed n albo m brzmi iako a nap: *entre* między, *enfant* niemowlątko, *emporter* unieść, czytay: *antr*, *anfan*, *amporter*.

Jeżeli iednak przed e ieſt i w iedneyże ſyllabie, to e zachowuie ſwoie brzmienie przyrodzone, nap: *chien* pies, *chienne* ſuka, *le mien* moy, *la mienne* moia &c.

Ennemi nieprzyiaciel czyta ſię obiema ſpoſobami. Lecz imiona właſne Mężow y mieyſc wſzyſtkie zachowuią przyrodzone brzmienie w literze e oraz y m. nap: *Julien*, *Caſſien*, *Adrien*, *Matuzalem*, *Jeruſalem*, *Harlem*, *&c.* Toż czynią *Amen* y *examen*.

JOTTA

Jotta brzmi tak iak w Polſzczyżnie, ale ztąd excypuią

Na-

Naprzod imiona kończące ſię na *in* w ktorych ſię ta ſyllaba mowi iak Polſkie ę nap: *vin* wino, *voiſin* bliſki, *chemin* droga, czytay: wę, woezę, ſzmę.

Powtornie znaczone akcentem oboiętnym powinno ſię przedłużać w mowie, nap: *afin qu' il entendit*, aby uſłyſzał.

Potrzecie, przełożone wokalom, brzmi iak Polſkie ż z akcentem ciężkim. y piſze ſię w ten czas wyciągnione na doł tak *j*; y ieſt w ten czas konſoną: dlatego *ja je ji jo ju*, czytay ża że ży żo żu.

Nie apoſtrofuie ſię nigdzie, to ieſt nie odcina, tylko w partykule *si* przed pronominami *il ils*, a w ten czas ſię za niego piſze apoſtrof tak *s' il*.

W ſyllabach *ai oi ei* y przed literą *l* ma oſobliwą uwagę, o czym będzie niżey

O

Brzmienie litery o ieſt takie, iak w Polſkim nie akcentowanym. Gdy iednak ieſt znaczone akcentem dachowatym, przedłuża ſię w mowieniu, a powinno ſię piſać miaſto wyrzuconego *s'* przed *o*, iako to w tych terminach, *Apôtre* Apoſtoł, y, *hôte* goſpodarz y gość, miaſto *Apoſtre*, *hoſte*.

W ſyllabie *oi* ma inſzą reflexyą, o czym będzie pod dyftongiem *oi*.

U

U

Na tę literę Francuzi ściſkaią uſta, y mowią ią nakſztałt Polſkiegu *iu*, byle ſię iednak i nie wydawało; gdzie zaś Francuzom trzeba mowić tak *u* iako go Polacy mowią, to piſzą *ou*.

Kiedy nad nim piſzą daſzek, to go w mowie przedłużaią, piſuie ſię zaś daſzek miaſto wyrzuconego e, gdzie ſię przed tym przed *u* piſowało, albo też ná znak, iż *eu* nie brzmi tylko iak ſamo *u*, nap: *afin qu' il ſcût* aby wiedział *encore q' il connût* lubo poznał.

Położone ná początku ſyllaby ſtaie ſię konſoną, to ieſt brzmi iak Polkie *w*, y piſze ſię w ten czas tak *v*, nap: *va ve vi vo vu, vra vrè*, &c.

Ypſylon.

Tak napiſane y, zwać trzeba ipſylon, To u Francuzow brzmi tak, iak u Polakow iotta. Zkąd pochodzi, że poſpolicie Francuzi záżywaią na końcu terminow iednego za drugie.

W naſtępuiących iednak terminach, koniecznie piſać trzeba y, nie i. *Naprzod* w pochodzących z Greczyzny. nap: *Myſtere* taiemnica, *Tyran* okrutnik. *Powtore*, tam gdzie ta wokala ieſt między dwięma wokalami, ktore ſą iedney

di-

dikcyi ale rożnych ſyllab; tak dalece że *y* ieſt na ten czas prawdziwie dwoiaką iottą, z ktorych iedna czyni dyftong z pierwſzą wokalą. a druga z naſtępuiącą nap: w terminie dwuſyllabowym *moyen* ſpoſob, tak ſię ma mowić, iakby było napiſano po Francuſku *moïen*, tak też *envoyer* poſłać, *employer* nakładać, &c: czytay: anwoie, anploie.

ROZDZIAŁ. III.
o Likwidach.

KOnſony Francuzi według reguły Łacinſkiey podzielili na Likwidy y Muty. Likwidy ſą 4. te: L M N R, wſzyſtkie inſze ſą Muty.

Likwidy brzmią na końcu, ale ſię ztąd odcinaią.

Naprzod pod literą L, pronomen *il* zamilcza *l* przed konſoną. Toż czynią naſtępuiące imiona *gentil* ozdobny, *outil* inſtrument, *fuſil* faierka, *ſaoul* ſyty, *fils* ſyn.

Powtornie w naſtępuiących brzmi iak *u*, á ponieważ przed nim ieſt *o*; u Francuzow zaś *ou* waży za Polſkie *u*, dlatego *col* ſzyia, *mol* miękki, *fol* głupi, *ſol* groſz, czytać trzeba iakby po Polſku. *ku*, *mu*, *fu*, *su*. Jakoſz nowſi ſkryptorowie Francuſcy piſzą to tak, *cou*, *mou*, *fou*, *ſou*.

Po-

Potrzecie kiedy ſię kładzie *i* przed *l*, o ſię *i* nie wymawia, ieżeli przed nim eſt inſza wokala; *l* ſię zaś rozciąga, kto- e Francuzi dlatego zowią *mouillè* to ieſt nokrym, bo ſię rościąga nakſztałt rze- zy mokrych. nap: *faillir* chybić, *bouillir* vrzec, *fille* corka, *soleil* słoń- cè, *vermeil* rumiany, *deuil* żałoba, *ceuil* niebeſpieczne mieyſce, &c. czy- ay *falli*, *bulli*, *fil*, *ſolel*, *wermel*.

M położone po literze *e* przed *b* albo albo *t* albo przed drugim *m*, brzmi iak , nap: *combler* nagromadzić, *tromper* o- ſzukać, *emmener* przyprowadzic, *compter* achować, czytay *kąble*, *trąpe*, *ammene kąte*.

W imionach iednak właſnych mieyſc y ludzi na końcu terminu po literze *e* za- chowuie przyrodzone brzmienie nap: Matuzalem, Jeruſalem.

N ma iednę oſobliwość, że milczy w trzecich oſobach wielkiey liczby we wſzyſtkich czaſach, gdziekolwiek ieſt między e, y i, nap: *ils aiment* miłowali, *ils aimerent* umiłowali, *ils aimeroient* miło- waliby: *ils aimaſſent* by miłowali, czytay: *izem*, *izemer*, *izemere*, *izemas*.

W terminach iednoſyllabowych na końcu przed wokalą czyta ſię iak dwo-

iſte,

iſte, nap: *bon ami* dobry przyiaciel, czytay: *bonami*.

Po wokali *e* albo *i* ná końcu terminu brzmi iak Polſkie ę, nap: *vin* wino, *chien* pies, *we*, ſye.

R ſię zamilcza naprzod ná końcu Infinitywa pierwſzych y drugich koniugacyi, nap: *aimer* miłować, *penſer* myśleć, *bâtir* budować, *avertir* napominać, czytay, *eme*, *panſe*, *bati*, *averti*.

Powtornie na końcu imion przyrzutnych, nap: *premier* pierwſzy, *dernier* oſtatni.

Potrzecie y w iſtotnych okrom iednoſyllabowych.

Tu nánotuy. że ſię poſtaremu nie darmo te litery piſzą, bo brzmią w ten czas, gdy naſtępuie wokala w iedney komie, to ſię z nim ta na końcu położona konſona wiąże. Toż trzeba rozumieć y o Mutach, nap: *aimer un ami fidele* kochać przyiaciela wiernego. *je vous aime* ia was kocham, czytay: *eme ru nami fidel*, *że wu zem*.

ROZDZIAŁ. IV

o Mutach w obec y w oſobnośći y o ich brzmieniu na końcu.

MUty na końcu terminow położone milczą, ieżeli naſtępuie konſona; z

wo-

kalami zaś w iedney komie naſtępu-
ymi tak ſię wiążą, iakoby przy nich
ły napiſane, nap: *les uns ſont incapables,*
les autres inſenſez, inſi ſą niepoiętni, á
ſi ſzaleni, czytay *le zunſon tinkapabl*, *e*
zotr zynſanſe.

Odcinaią ſię ztąd naſtępuiące, to ieſt
ymawia ſię w nich ná końcu położona
nſona, choć y przed inſzą konſoną.

Pod literą B. imiona właſne, iako *Job*
cob Joab Aminadab. &c.

Pod C imiona te: *ſec* ſuchy, *public* pu-
iczny, *Grec* Greczyn albo Grecki,
urc Turczyn y Turecki, *bec* nos ptaka
apieżnego, y prepozycya *avec* z.

Pod D w terminach *pied* noga, *grand*
ielki, *qvand* kiedy, albo chociażby, wy-
awia ſię iak *t* gdy naſtępuie wokala.
oż czyni w trzeciey oſobie czaſu te-
znieyſzego, ſpoſobu ſkazuiącego w
ałey liczbie ſłow, ktorych tema ieſt na
e, gdy za tą trzecią oſobą idzie wokala,
ap: *prend on?* a bierałz? *entend il?* a czy
zumie? *pretend elle?* á czy pretendu-
ona?

W naſtępuiących milczy, choć y
rzed wokalą: *le bled* zboże, *le muid* ko-
zec, dlatego inſi piſuią *le blè, le mui.*

Pod literą F *náprzod* imiona przyrzu-
tne,

tne, nap: *oisif:* prożnuiący, *passif* cierpiący, *bref* krotki. &c.

Powtore wszystkie istotne, okrom *clej* klucz, nap: *soif* pragnienie, *oeuf* iaie, *boeuf* woł.

Pod literą G *sang* krew.

H niemasz nigdzie ná końcu, ani P, tylko w *beaucoup* siła, ktore zawsze milczy.

Q niemasz na końcu tylko w terminach *coq* kogut, y *cinq* pieć, ktore brzmi zawsze tak: *kok*, *sęk*.

Pod literą S náprzod imiona własne nap: *Mars* za Bożka Marsa, y za Marzec wzięte, *Emmaus*, *Vesuvius*. &c.

Powtornie te: *lors* gdy, *puisque* ponieważ

Pod T *sept* siedem, *huit* ośm, czytaj *set hui*.

Pod X *náprzod* imiona własne, nap: *Aiax Trax*. &c.

Powtornie te: *antrax* rodzay pewnych wrzodow, *perplex* zawiły, *lynx* ostrowidz, *storax* pewna żywica, *styx* piekło, *borax* pewny minerał nazwany inaczey z Greckiego *Chrisocolla*, *Phenix* ptak ktory tylko ieden w świecie. A w tych wyliczonych *x* brzmi iak *ks*.

W liczbie *dix* dziesięć, zawsze milczy ale w składanych z niey, y przed kon-

ſoną brzmi iakoby z, albo s, y tak *dix-ſept* ſiedmnaście, *dix-buit* ośmnaście, *dix-neuf* dziewietnaście, czytay *diz ſet*, *diz bui*, *diz neſ*.

O literze Z w naſtępuiącym Rozdziale ſię traktuie.

ROZDZIAŁ V.

o Mutach w oſobności, ktora ma co oſobliwego będąca w śrzodku terminu.

B przed t znayduie ſię w ſtarych Piſmach; teraz nietylko ſię tam nie mowi, ale ſię ani piſze, nap: *doubter* wątpić, piſz *douter*.

C przed literami e *i*, brzmi iak *s*; przed inſzymi zaś iak *k*; y tak ſyllaby *ce ci ca co cu cla cra* &c. czytay iak Polſkie *se sy ka ko ku kla kra*.

Potrzebuie w niektorych terminach analogia, (to ieſt fundament związku, ktory ieſt między terminami originalnymi, y od nich pochodzącymi,) ażeby ſię mowiło *ſa ſo ſu*, a piſało *c*, to w ten czas Francuzi albo ogonek piſzą pod c tak ç, albo wtrącaią za nim e tak *cea* ceo, ceu, nap: *il menaça*, *plaça*, on groził ułożył, *nous menaçons plaçons* my groziemy układamy, *garçon reçù* chłopiec odebrany, czytay *i menasà*, *plasà*, *nu menasą plasą*, *garsą resu*. Brzmi

Brzmi iak *g* w terminach tych: *secret* taiemnica, *secretaire* ſekretarz, *second* drugi, *seconder* ratować.

Przełożone literze *h*, ſtaie ſię według Francuzow *doux* to ieſt przyiemnym; to ieſt, Francuſkie *cha che chi cho chu* brzmi iak Polſkie *ſza ſze ſzy ſzo ſzu*, náp: *chaleur* ciepło, *chercher* ſzukać, *chiche* ſkąpy, *choſe* rzecz, *chuchoter* ſzemrać.

Ale w terminach z Greczyzny pochodzących, á zwłaſzcza przed literą R, ſtaie ſię według Francuzow *dur*, to ieſt przykrym, to ieſt litery *ch*, ważą za Polſkie *k*, nap: *chiromantie* wrożenie z ręku, *Choeur* ſpiewanie huczne, *Chreme* Krzyżmo; *Chretien* Chrześcian, *Chronique* Kronika, *Chriſolit* Kamień kryzolit, *JESV Chriſt*, Chriſtus Pan. (á tu notuy iż oni nigdy nie mowią *Chrit* bez *JESV*) *Cham* Tatarſki Rządca. &c.

Są iednak niektore ztąd excypowane, to ieſt, lubo z Greczyzny pochodzą á przecię w nich *ch* nie brzmi iak *k*, ale iak *ſz* Polſkie, á te ſą naſtępuiące: *Chirurgien* Cyrulik, *Machine* machina, *Chimere* Chimera, y wyſpa nazwana *Chio*.

G, położone przed literą *e* albo *i* brzmi iak Polſkie ż, nap: *geler* marznąć, *gigot* łytka, czytay: żele, żygo.

Ga

Ga go gu wymawiaią ſię iak w Polſkim. Ale kiedy Francuzi chcą uczynić brzmienie ża że, w tych terminach gdzie analogia potrzebuie aby było *g*, to po *g* kładą *e*, y tak *gea*, *geo* brzmi, żą, żo, nap *il mangea* iadł, *nous mangeons* iemy, czytay *i manża*, *nu manżą*.

Kiedy zaś Francuzi chcą uczynic takie brzmienie, iak w Polſkim *ge*, *gi*, to kładą *u*, tak, *gue*, *gui*, nap: *guerir* uzdrowic, *guider* prowadzic, czytay *geri*, *gide*.

Gdy *g* ma za ſobą *n*, obiedwie ważą za Polſkie *ń* akcentowane nap: *Pologne* Polſka, *vigne* winnica, czytay *Poloń*, *viń*.

H iak ſię wyżey rzekło ieſt u Francuzow y wokalą y konſoną. Będąc wokalą, nic nie brzmi, tylko ſię dla anologiy kładzie, to ieſt dla znaku, że y w Łacinie ieſt w takichże terminach. Będąc konſoną, brzmi tak iák u Polakow. Waruy go iednak mowić iak Polſkie *ch*, ale tak, iak ſię mowi w terminach Heman. honor.

A ponieważ ſię to nie może regułą łatwo zamknąć, iakby rozeznać, w ktorych terminach ieſt mutą, a w ktorych wokalą, dlatego Grammatycy Francuſcy muſieli wyliczyć iak naywięcey ich mo-

gli nazbierać, w ktorych ieſt mutą, przeto ie y ia tu kładę.

le hale	tchnienie, upał ſłoneczny ogorzelina.
la hergne	wypukłość.
hacher	ſiekać
hagard	dziki
la haye	płot
le hailler	krzak
le hanniſſement	rżęnie
la hache	ſiekiera
le hachis	bigos, ſiekanka
le haillon	ſzmata,
la hallebarde	halabarda,
le hallebran	dziki kaczor,
la halle	rynek z budami.
la haine	nienawiść,
haïr	nienawidzieć,
la haire	włoſiennicą,
le hameau	wioſka,
la hanche	biedro,
hanter	uczęſzczać,
la harangue	mowa publiczna álbo oracya.
le haras	ſtado klacz,
haraſſer	osłabić,
harceler	rozdraźnić,
les hardes	ſprzęty,
hardi	śmiały,

har-

hardiment śmiele
le harnois ſiodło, albo nakrycie do czegokolwiek,
la harpe arfa
havir przyſwędzić albo przypalić mięſa.
le havre port,
hauſſer podnieść,
haut wyſoki,
la hauteur wyſokość,
hautáin gorliwy zły,
le heaume przyłbica,
le heraut woźny,
le heros rycerz,

Ale w pochodzących od niego *h* nie ieſt konſoną, y dlatego ſię piſze *l' heroine* rycerka, *l' heroique* rycerſki.

hercer bronić to ieſt bronami włoczyć,
la herce brona do włoczenia roli,
heriſſonner wzdrygać ſię, naieżyć ſię,
le heriſſon ież,
le hétre buk,
ſe heurter potchnąć ſię,
hola ſłyſz albo doſyć tego,
la honte wſtyd,
le hoquet ſzczkawka,
le houblon chmiel,
la houë grabie,
houër grabać,
la houlette paſterka, lub paſterſka laſka.

la houpe, kita albo czub,
la houſſe trzepaczka,
houſſer ſtrzepać,
le houſſoir mietełka:
la houſſine rozga,
le hoyau motyka,
la huche dzieża
la hune ku maſztowi ſzpara do uważania ſternikowi,
la hure dzikowa albo ſzczupakowa głowa,
hurler wyć,
le hurlement wycie,
la Hollande Hollandya,
la Hongrie Węgierſka ziemia,
ſe hater śpieſzyć ſię.
ſe hazarder wdawać ſię w przypadek.

Item pochodzące od wyliczonych, nap: *la hate* pośpieſzenie, *le hazard* przypadek, &c.

P między m, y t, milczy, y nie piſzą go nowſi Skryptorowie, nap: *conpter* liczyć, *conptons* liczmy, *exempter* odſaczyć. czytay *konte*, *konton*, *exante*.

Przełożone literze h, ważą obie za f, ale ſię to nie piſze tylko w pochodzących od Greckiego nap: *Philoſophie* Filozofia, czytay *Filozofi*.

Q w ſyllabach *qua que qui quo quu* brzmi ka

ka ke ki ko ku, nap: *quand*, *quenovil*, *quittons*.

S brzmi iak Polſkie nie akcentowane, ale ſię ztąd odcina.

Naprzod kiedy ieſt poiedynkowe między wokalami iedney dykcyi, to brzmi iak z Mazowieckie, nap: *maiſon* dom, *ſaiſon* pora, *uſer* używać, czytay *mezą*, *ſezą*, *uze*.

Powtornie partykuła *ſi* znacząca *tak*, albo *ieżeli*, albo *czyli*, brzmi iak Polſkie ſy.

Potrzecie od terminow zakończonych na *s*, choć przed nim ieſt *konſona*, ſkacząc do naſtępuiącey wokale brzmi iak z, nap: *ils aiment* oni miłuią, *elles aiment* one miłuią, czytay *i zèm*, *el zem*.

T przed i wymawia ſię iak s, ieżeli po i naſtępuie wokala nap: *partial* udzielny, *patience* cierpliwość, *mention* wzmianka, czytay *parſyal*, *paſyans*, *manſyą*.

Ale w imionach zakończonych na *tie* zachowuie przyrodzone brzmienie, nap: *partie* część, *ſortie* wyście, czytay: *parti*, *ſorti*.

Z tąd ſię znowu odcinaią imiona naſtępuiące, to ieſt, że w nich t brzmi iako s, *prophetie* proroctwo, *primatie* prymacyalna godność. *Croatie* Kroacya, *Dalmatie*

Dalmacya, *chiromantie* wrożenie z ręku.

X brzmi iak Polſkie ks, nap: *Xenophon*, *Alexandre*, *extreme*, oſtateczny, *extravagant* nieprzyzwoity, albo nie na czas ſię trafiaiący, *expert* wiadomy, *expres* wyraźnie, *exprimer* wyrazić, &c. czytay *Kſenofon Alexandr ekſtrem ekſtravagan ekſper*, &c.

Odcinaią ſię naſtępuiące, w ktorych brzmi iak kz, *exil* wygnanie, *exiler* na wygnaniu bydź, *exaucer* wyſłuchać, *exiſtence* exyſtencya, *exempter* odiąć, *exorde* początek, *exorciſme* exorcyzmowanie, *execrable* obmierzły, *exemple* przykład, *exaction* wybieranie podatkow, *exercice* ćwiczenie.

W naſtępuiących zaś brzmi iak dwoie s, *ſoixante* ſześćdzieſiąt, *Bruxelles* Miaſto Bruxel, *lexive* ług do mycia.

A naoſtatek w naſtępuiących brzmi iakoby iedno s, *Xaintogne* pewna kraina, *Xaintes* ludzie z tey krainy, *excuſer* wymowić kogo albo przebaczyć komu, *expliquer* wykładać co mową, *excommunier* wyklinać, *excrement* zbyteczna rzecz w ciele iakim. á w naſtępuiących brzmi iako z, nap: *Sixieme*, *Dixieme*, *dixaine*, *Dixenier*, ſzoſty, dzieſiąty, dzieſiątnik, dzieſiątek, *Item dix neuf*, *dix ſept*, dzie-

wię-

więtnaście, ſiedmnaście, ale ſię w środku terminow nie kładzie; na końcu też nie brzmi tylko ſię wiąże z naſtępuiącą wokalą, nap: *le nez eſt au millieu du viſage*, nos ieſt w środku twarzy, czytay *le ne e to milió du wizaß*.

ROZDZIAŁ VI.

o Syllabach zwłaſzcza o konkurſie wokal.

SYllaba ieſt iedno ruſzenie ięzykiem z wydaniem głoſu artykularnego ktora może bydź lub z iedney litery lub z wielu, nap: w imieniu MARYA ieſt trzy ſyllaby, Miſtrz iedna.

Kiedy ſię dwie wokale zbiegáią na iednę ſyllabę, to ſię zowie dyftong, kiedy trzy, to triftong, kiedy cztery, to kwadryftong albo tetraftong.

Tu naſtępuie oſobliwa reflexya o takich ſyllabach, co ſię z kilku wokal ſkładaią, to ieſt o diftongach, triftongach, tetraftongach, o ktorych naprzod ogułem wiedzieć należy, iż lubo ſię w iedney tylko ſyllabie wymawiaią, ale ią przedłużaią.

Aa.

Ponieważ teraznieyſi Grammatycy ze dwoyga, *Aa* iednę tylko ſyllabę czynić każą przedłużoną, dlatego też y nie pi-

ſuią tylko iedno â, ale z daſzkiem na znak wyrzuconego drugiego, nap: *âgé* wiek, *Âron* imie Męża tak nazwanego, *bâiller* ziewać, &c. miaſto *aage Aaron* &c.

Ai

Ten diftong brzmi iak Polſkie e, dla tego *aider* ratować, *aimer* miłować, *je ferai* uczynię, *je dirai* powiem, czytay *ede*, *eme*, *żé fere*, *że dire*.

Autor de S. Amour mowi że ſię *ai* w náſtępuiących terminach czyta iak *ei*, ale *ei* trzeba chyżo złożyć na iednę ſyllabę *craindre* obawiać ſię, *vaine* daremna, *main* ręka, *pain* chleb.

Położone przed *l*, zamilcza *i*, tylko ſię *a*, wymawia, ale ſię *l* przedłuża, nap: *trávail* praca.

Ao

W terminach *Craon* pewne miaſto, y *Laon* drugie miaſto, item *faon* ieleniątko, *paon* paw, *o* całe milczy, w *Saon* zaś znaczącym rzekę pewną *a* milczy.

Aou

W tym triftongu *a* nic nie waży, tylko ſię dla dawney analogiy piſze; *ou* zaś lubo przed nim ieſt *a* lubo niemaſz mowi ſię iak Polſkie *u* nap: *Aouſt* Sierpień, *ſaoul* ſyty, *ſaouler* naſycić, czytay *u ſu ſule*.

Au.

Au.

Ten diſtong waży *o* przedłużone, nap: *audace* śmiałość, *autheur* ſprawca, *autre* inſzy, czytay *odás*, *otór*, *otr*

Ay.

Ten diſtong piſzą niektorzy miaſto *ai*; iednak gdy náſtępuie wokala w iedneyże z nim dykcyi, to ſię *y* przenoſi do naſtępuiącey; *a* zaś według niektorych brzmi w ten czas iak *e*, á według inſzych zachowuie przyrodzony dźwięk, nap; *ayons* mieymy, czyta ſię *eią* albo *aią*.

W terminach *pays* kraina, *payſan* wſiak, *ay* brzmi iak Polſkie *ei* we dwu ſyllabach:

Ea.

W tym diſtongu *e* ſię nie czyta, iednak ieſt potrzebne dla analogiy, żeby *g*, y *c*, miękniało, to ieſt żeby brzmiało *g*, iak ż: *c* zaś iak *s*, nap: *il mangea* iadł, *nous mangeames* iedliśmy, *il menacea* groził, *nous menaceames* groziliśmy, *Iean* Jąn, *vengeance* zemſta, czytay *i mánżá*, *nu manżam*, *i menaſa*, *nu menaſam*, *żan*, *vanżans*.

Eai.

Rzekło ſię wyżey że *ai* okrom wyliczonych excepcyi waży *e*, y to ſie powiedzia-

działo, że kiedy Francuzi chcą żeby *g* miękniało przed *a*, *o*, *u*, to po *g* kładą *e*. Teraz trzeba uważyć, że się ten triftong nie tráfia tylko po literze *g*. Y tak wszystkie te 4 litery *geai* nie inakszy dźwiek maią, tylko iak *że* nap: *je mangeai* iadłem, *je corrigeai* poprawiłem, *j' arrangeai* ustawiłem, *demangeaison* świerzb, czytay *żmanże*, *ż korriż*, *zaranże*, *demanżezą*.

Eau.

W tym triftongu *e* teraz nic nie waży tylko się dla dawney Ortografiy pisze; *au* zaś waży to, co się wyżey powiedziało, y tak *chapeau* czapka, *manteau* płaszcz, *corbeau* kruk, czyta się *ßapo*, *manto*, *korbo*. Może się też to *e* nie pisać.

Ee.

Ten diftong się pisował niegdy w tych dwu terminach *beeler* beczeć po barańsku, y *beelement* beczenie barańskie, teraz się nie mowi tylko iedno przedłużone, y pisze się z daszkiem tak *bêler*, *bêlement*.

Ei.

W tym diftongu się obie wokale wyrażaią, byle prędko y w iedney syllabie, nap: *peindre* malować, *feindre* zmyślać, *enseigner* uczyć,

Kie-

Kiedy ſię ten diftong kładzie przed *l*, zamilcza ſię *i*, iako ſię pokazało pod opiſaniem litery *l*, nap: *vermeil* rumiany, *ſoleil* ſłońce, czytay *vermel*, *ſolel*.

Eo.

Ten diftong ſię nie trafia, tylko w pierwſzych oſobach wielkiey liczby czaſu ninieyſzego od temy na *ger*, y nie mowi ſię *e*, lecz przecię potrzebne w piſaniu dla *g*, iako ſię wyżey opiſało, y tak *nous menageons* ochraniamy, *jugeons* ſądziemy, czytay *nu menażą*, *żużą*.

Eoi.

W zbieganiu tych wokal ledwie co ſłychać *e*; *oi* zaś brzmi iak Polſkie *oé*, nap: *ſeoir* ſiedzieć, *aſſeoir* poſadzić, *cheoir* upaść, czytay *ſoer*, *aſſoér*, *ſzoér*.

Odcinaią ſię ztąd naprzod ſłowa ſpoſobu ſkazuiącego czaſu niedoſkonałego, pochodzące od temy na *ger*, w ktorych ſię ſyllaba *geoi* mowi iak Polſkie że, nap: *je mangeois* iadłem, *il mangeoit* on iadł, czytay *żmanże*, *i manże*.

Eoie.

Na zrozumienie tego tetraftongu ktory iednę tylko ſyllabę czyni, trzeba przypomnieć naprzod to, co ſię powiedziało o triftongu *eoi*, a potym zrozumieć to co niżey będzie o diftongu. *Oi*

Nie

Nie znayduie się ten tetraftong tylko w trzeciey osobie wielkiey liczby czasu niedoskonałego od temy na *ger*, gdzie się te wszystkie litery *geoie* nie mowią tylko iak Polskie *że* przedłużone nieco, nap: *ils mangeoient* iedli, *vangeoient* mścili się, *jugeoient* sądzili, czytay *i manże*, *wanże*, *żuże*.

Eu.

Lubo Francuscy Grammatycy piszą, że się w tym diftongu obie litery wymawiaią, to iednak na iednę syllabę zbiiaią tak chyżo, iż się to zda bydź iedną literą, podobne brzmienie maiącą do Polskiego *ó*, akcentowanego, nieco ku brzmieniu litery *è* nachylaiącego. Co się potrafi, kiedy Polak na akcentowane *ó*, nie całe usta otworzy, ale go przykurczonymi ustami mowić będzie, iako to w terminach *heure* godzina, *heureux* szczęśliwy, *peur* boiaźn.

Odcinaią się ztąd następuiące, w ktorych *o* cale milczy, *u* też nie po Polsku ale po Francusku brzmi, to iest skurczonym ustem się wymawia.

Naprzod we wszystkich Supinach od temy na *oir*, iako to *veu* obaczony, *receu* przyięty, *deu* winny, *conceu* poczęty albo poięty, *apperceu* postrzeżony, &c.

Powtornie w przeszłych czasach nie

skła-

kładanych od teyże temy, iako to *je receus* odebrałem, *tu receus* odebrałeſ, *il receut* odebrał, &c.

Potrzecie w drugim Imperfekcie ſpoſobu przyłączaiącego tychże słow, nap: *que je receuſe*, bym odebrał.

W tych excepcyach nowſi Skryptorowie nietylko nie mowią *e*, ale go rzadko piſzą, kładąc miaſto niego daſzek nad *û*, tak *vû dû reçû*, &c.

Eui.

W tym zgromadzeniu, *eu* zachowuie regułę wyżey opiſana, á poniewaſz ſię te trzy litery nie trafiaią tylko przed *l* zaś przed *l*; nie brzmi, ale daie rościągnione brzmienie literze *l*; toć *eui* nie brzmi tylko iak *eu* Francuſkie. nap: *deuil* żałoba, *feuille* liſtek, *fauteuil* krzeſło, czytay iakoby *dól*, *fól*, *fotól* przykurczonymi uſtami na *ó* akcentowane.

Ie.

W tym diſtongu ſię obie litery wymawiaią w iedney ſyllabie, tak iako w Polſkim, iako to *mien* moy, *tien* twoy, *bien* dobrze y dobro.

Ieu

Na zrozumienie tego triſtongu naprzod trzeba przypomnieć co ſię rzekło o diſtongu *eu*, y o iocie, kiedy ſię ſtaie kon-

konſoną; to łatwo będzie zrozumieć, czemu tak napiſane *jeu* waży za Polſkie *żo*, á w niektorych *żu*. Tak aś napiſane *ieu* (to ieſt kiedy jotta ieſt wokalą) brzmi iak Polſkie *zó* nap: *jeu* gra, *Dieu* Bog, czytay: *zó*, *Dió* w iedney ſyllabie.

Jednak w *Monſieur* ſyllaba *ſie* brzmi właśnie iak w Polſzczyźnie, to ieſt, że w nim litera *s* brzmi iak Polſkie akcentowane. Ale w wielkiey iego liczbie to ieſt w *Meſſieurs*, y w *Sieur* ſyllaba *ſi* brzmi iak Polſkie *ſy*, y tak czytay *Meſſió*, *Syór*.

Oe y Oei.

Diftong *oe* brzmi iak Polſkie akcentowané, nawet ſię y piſząc wiąże na iednę literę, nap: *Oeconom* Ekonō, *Oeconamat* Ekonomia; jotta zaś potym diftongu nie trafia ſię tylko przed *l*; a poniewaſz tam jotta nie powinna brzmieć, tylko ſprawować aby ſię *l* przedłużało; dlatego *oei* waży iedno co y *oe*. nap: *oeil* oko, *oeilliet* goździk, *oeillade* mgnienie oka, czytay *el*, *èllie*, *èlliad*

Poëte Poëſie y wſzyſtkie, w ktorych ſię nad iedną z wokal piſzą dwie kropki, nie czynią diftongu, to ieſt obie ſię wokale oſobno wymawiaią.

Oeu.

Dla teyże przyczyny ten triftong, nie

ma

na inſzego brzmienia tylko iak diftong *eu*, to ieſt że ſię w nim *oe* ſtaie iedną literą y waży za *ó*, y tak *boeuf* woł, *oeuf* iaie, *moeurs* obyczaie, &c. czytay nakſztałt *bóf*, *óf*, *mór*.

Mowię *nakſztałt* á nie cale tak, bo na *o* trzeba przybierać uſt, y nachylać iego brzmienie ku *e*, niby formuiąc śrzednie brzmienie między *ó* y *e*, czego Polſką literą wyrazić nie mogę, bo żadney w Polſzczyznie z takim brzmieniē niemaſz.

Tu należy obſerwacya imion *Coeur* ſerce y *Choeur* huczne śpiewanie, z ktorych pierwſze mowi ſię nakſztałt *kiór*, á drugie *kór*.

Oi.

Konkurs tych wokal nie wſzędzie ieſt diftongiem, gdyż ſię obie wymawiaią czyniąc dwie ſyllaby; iednak w nim iotta ma brzmienie Polſkiego *é* akcentowanego, nap: *oiſeau* ptak, *oiſif* prożnuiący, *loi* prawo, *foi* wiara, *oindre* namaścić, *Roi* Krol, czytay: *oézo*, *oczyf*, *loé*, *foé*, *oéntr* *Roé*.

Na końcu terminow piſuią też *oy* miaſto *oi* tak *Roy loy moy toy*, &c.

Tu obſerwuy że lubo ieſt nie mało Francuzow, ktorzy *oi* położone na końcu terminow mowią nakſztałt naſzego *oa*; iednak to brzmienie nie uydzie we śrzodku.

W oſtatniey ſyllabie imperfekta, ſkazuiącego ſpoſobu, *oi* brzmi iak Polſkie *e*, y tak *j' avois* miałem, *ilavoit* miał *j' aurois* miałbym, *il auroit* miałby, czytay: *żâve*, *ilave*, *żore*, *ilore*.

Słowa *connoitre* uznać, *paroitre* pokazać ſię albo zdawać ſię, y z tymi ktore ſię z nich ſkładaią, we wſzyſtkich czaſach brzmią *oi* iak *e*.

Toż poſpolicie czynią imiona narodow; nap: *les Polonois* Polacy, *les François* Francuzi, *les Anglois* Anglikowie, &c.

Ale w naſtępuiących *oi* brzmi iak *oe* *les Gaulois* Galowie, *les Danois* Duńczykowie, *les Suedois* Szwedzi, *les Hongrois* Węgry, *les Genois* Genueńczykowie.

Croire wierzać, czyta ſię obiema ſpoſobami we wſzyſtkich czaſach, w ſyllabie *croi*, dlatego ſię też mowi y piſze *creance* albo *croyance* wierzenie.

Pochodzące od temy *etre* wſzędzie *oi* brzmią według politycznieyſzych Francuzow iak *e*, iako to *ſois* bądź, *qu' il ſoit* niech on będzie, *ſoyons* bądźmy, &c. czytay: *ſe*, *kiſe*, *ſeion*.

Naſtępuiące *etroit* ściſły, *foible* ſłaby, *froid* zimno y zimny, *adroit* ciekawy y *aroit* proſty, brzmią przez *e*; ale *droit* znaczące prawo brzmi przez *oe*

Koń-

Kończące się na *que*, wymawiaią zupełnie *oi*, iako *heröique* rycerski, czytay *heroik*, y dlatego też trzeba nad *o* pisać dwie kropki.

Oie.

Ten triftong się trafia w trzeciey osobie wielkiey liczby Imperfektom sposobu skazuiącego y przyłączaiącego, na ktorego zrozumienie dość będzie przypomnieć co iest rzeczono o tetráftongu *eoie*, y o diftongu *oi*; a tak iawno będzie, że *ils avoient* mieli, *ils aimoient* miłowali, *ils auroient* mieliby, powinny się czytać tak: *izawe*, *izeme*, *izore*.

W imionach iednak brzmi iak *oé*, dla tego *oie* gęś, *joie* radość, *monoie* moneta *proie* łup, to iest zdobycz; czytay *oé*, *żoè*, *proé*, *monoé*.

Oue.

Z tych trzech wokal nie czyni się nigdy iedna syllaba, ale *ou* brzmi iako się wyżey opisało; *e* zaś zachowuie swoię naturę, y dlatego się piszą dwie kropki nad ë, aby znak był iż się z nim *u* nie wiąże, ani się nie staie konsoną; nap: *mouëlle* szpik, *fouëtter* rozgami ociąć, *la bouë* motyka, *la mouë* wargatość, *la rouë* koło, *le fouët* bicz, czytay *muel fuette*, &c.

Oui.

W tym triftongu *ou* brzmi tak iako fię wyżey o nim mowiło; jotta fię zaś przerzuca do naftępuiącey fyllaby. y brzmi według nátury fwoiey wyiąwfzy przed *l*, gdzie fię fprawuie, iako fię wyżey namieniło pod literą *l*, *u* też lubo fię inaczey pifze, nie tak iak konfona *v*, ieízcze ie okrom tego dla wygody Cudzoziemcow ięzyka fię uczących pofpolicie znaczą dwiema kropkami, na znak tego że fię nie wiąże z literą *i*, nap: *foüir* kopać, *foüine* kuna, *foüiller* fzparać, *grenoüille* żabka, *moüiller* zmoczyć, *foüiller* pokalać, czytay *fui*, *fuin*, *fullie*, *grenul*, *fullie*.

Ue.

Ten diftong fię nie trafia tylko po *g* y po *q*, o czym fię iuż wyżey powiedziało, y tak *gue*, *que* brzmią *ge*, *ke*, nap: *guerir* leczyć, *guet* ftraż. *longue* długa, *langue* ięzyk, *querir* fzukac, czytay: *geri*, *ge*, *lang*, *long*, *keri*.

Y tu fię chroń pifać *v* miafto *u*, boby fię powinno mowić *we*. Uei.

Ten triftong fię nie znayduie tylko po literze *g* przed *l*. Rzekło fię iż fię *u* miefza między *g* y *e* aby fię mowiło *ge*, rzekło fię też *i* przed *l* nie brzmi, tylko czyni, aby fię *l* rościągło mowiło, niby za nim było *i*, teraz fię łatwo domyślić,

ślić, iż naſtępuiące przykłady, y inſze podóbne, iako to *orgueil* pychá, *orgueilleux* pyſzny, *recueil* zbieranie, *recueillir* zbierać, *cercueil* mary; czytaią ſię tak: *orgel*, *orgellió*, *rekól*, *rekólli*, *ſerkól*.

Ueu.

Z reflexyi pod regułą napiſaney łatwo poznać co znaczy pierwſze *u* (poniewaſz ſię y ten triftong nie trafia tylko po literze g y *q*.) Co zaś waży *eu*, iuż ſię powiedziało. Y tak łatwo zrozumieć że *rigueur* oſtrość albo ſurowość, *vigueur* czerſtwość, *longueur* długość, *langueur* mdłość, *queue* ogon, y inſze podobne, czytaią ſię: *rigór*, *vigor*, *longór*, *langór*, *kó*,

Ui.

Ten diftong ſię trafia, albo po literze g, o czym ſię iuż dość rzekło wyżey, albo po konſonie *v*, zkąd ſię łatwo domyślic że *gui* lep, *guide* przewodnik, *vuide* prożny, *vuider* wyprożnić, y inſze tym podobne, trzeba czytać *gi*, *gid*, *wid*, *wide*.

W imionach *nuit* noc, *fruit* owoc, wyraża ſię dwiema ſyllabami.

Uoie.

To drugie zgromadzenie czterech wokal w iednę ſyllabę nie znayduie ſię tylko w trzeciey oſobie wielkiey liczby Im-

perfekta ſpoſobu ſkazuiącego od temy na *guer* y na *quer*, iako nap: ſą *haranguer* kazanie powiedać, *marquer* znaczyć, gdzie analogia Potrzebuie *u* żeby mogło brzmieć Polſkie *ge*, *kie*. Oſtatek liter w tey ſyllabie zwyczayna koniugacyi terminacya piſać każe, y tak *ils haranguoient* oni kazali, *marquoient* znaczyli, *diſtinguoient* rozrożniali, *ſe moquoient* żartowali, czytay: *i harange*, *markie*, *diſtinge*, *sé mokie*.

Yeu.

W tym konkurſie nie maſz nic oſobliwego, tylko do diftongu *eu*, o ktorym ſię iuż traktowało, przełożenie ipſylona, ktory ſię wymawia nie oraz z diftongiem *eu*, ale w pierwſzey ſyllabie, tak, iako w Polſzczyźnie, y tak *les yeux* oczy, *joyeux* weſoły, *yeuſe* złotowierzb; czytay: *le zyó*, *zó éió*, *yóz*.

Na oſtatek ſyllaba *eti* położona przed wokalą, brzmi iak *xy*, nap: *conrrection* poprawa; przed konſoną zaś brzmi *kti* albo *ti*, nap: *practique* czytay praktyk, albo *pratik*.

TRA-

TRAKTAT. II.

Chapitre premier, *Rozdział pierwſzy*

Des parties du Diſcours.

O częściach Dyſkurſu.

DYſkurs ieſt komponowany z frazeſow. Frazeſy ſą komponowane z ſłow. Słowa z ſyllab. Syllaby z liter.

Litery ſą znáki albo charaktery, ktore potrzebne ſą do formowania ſyllab y ſłow.

Syllaba ieſt iedna część ſłowa, ktora ſię powinna wymowić iednym brzmieniem, iako to vèritè, *ieſt kőponowane z trzech ſyllab* vè-i-tè

Czaſem iedno ſłowo ieſt komponowane z iedney tylko ſyllaby; ktore to ſłowo zowie ſię iedno ſyllabowe, iako Roi, *Krol,* foi, *wiara, &c.*

Słowo ieſt iedna mowa, ktora ſię mowi w iedney albo w wielu ſyllab, iako to Roi, vèritè,

Frazes ieſt komponowany z wielu ſłow, w ktorych ſtaie ſię cały ſens, iako to, ou avez-vous êtè aujour d' huy ? *gdzieś waść był dziś &c.*

Wſzyſtek dyſkurs ieſt komponowany z dziewiąci części, ktore ſą.

Articulus, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpoſitio, Conjunctio, Interiectio.

Artykuł, Imie, Namieſtnictwo, Słowo, Vczeſtnictwo, Przyſłowie, Prepozycya, lub

Przekładanie, *Konjunkcya*, *lub złączenie*, *Interjekcya*, *lub Wtrącenie*.

Le Nom, le Pronom, le Verbe, le Participe, l' Adverbe, la Preposition, la Conjonction, l' Interjection.

CHAPITRE 2. *ROZDZIAŁ 2.*
De l' Article. *O Artykule.*

Artykuł iest iedna partykuła, lub cząstka komponawana, albo z iedney litery z apostrofem, albo ze dwoch, albo ze trzech liter.

Artykuł powinien zawsze przodkować Imiona, żeby znać przez to, iakiego są rodzaiu, w iakiey liczbie, y w iakim kazusie, czyli w spadku.

Artykuły wszystkie te są, le, *co znaczy rodzay męski*, la *co znaczy rodzay białogłowski*,

L' le, la, les, *znaczą mianuiący y oskarżaiący spadek*; De, du, del', de la, des, *znaczą rodzący y oddalaiący spadek.* á, au, al', á la, aux *znaczą oddawaiący spadek. Wzywaiący zaś spadek żadnego nie ma artykułu, oprocz interiekcyi* ô.

L' Le. la, de, du, del', de la, á, al, au, á la, *znaczą małą liczbę.*

Les, des, aux *znaczą wielką liczbę.*

Dwa są Artykuły ieden determinowany, drugi niedeterminowany.

Artykuł determinowany iest ten, ktory się kładzie przed Imieniem, żeby znać, iakiego iest ro-

rodzaiu, naprzykład: le, *albo* un, *znaczy męſki rodzay v g.*

le Prince *Xiążę.*
un cheval *koń, &c.*

przez te artykuły le *y* un *znać że* Prince *y* cheval *ſą rodzaiu męſkiego.* La *albo* une *znaczy białogłowſki rodzay v. g.*

la Princeſſe, *Xiężna*
une maiſon, *dom &c.*

przez te artykuły la *y* une *znać że* Princeſſe *y* maiſon, *ſą rodzaiu białogłowſkiego.*

Te tylko artykuły deklinuią ſię.

Artykuł niedeterminowany ieſt ten, ktory ſię bez odmienności kładzie przed rodzaiem męſkim y białogłowſkim, małą y wielką liczbą ieſt ich tylko trzy, to ieſt: de, à, de *albo* par.

de *znaczy ſpadek rodzący.*
à *znaczy dawaiący.*
de, *albo* par, *znaczy oddalaiący*

Artykułu niedeterminowanego zażywaią do deklinowania Imion, ktore artykuły w mianuiącym y oſkarżaiącym ſpadku nie maią; iako to Imiona Aniołow, Ludzi, Miaſt, Mieſiącow, y wſzyſtkie namieſtnictwa. v. g. Michel, *Michał*; Pierre, *Piotr*; Paul, *Paweł*; Janvier, *Styczeń*; Fevrier, *Luty*; moi, *ia*; toi, *ty*; luy, *on*; elle, *ona*; nous, *my*; vous, *wy*; eux, *oni*; ce, celui, cet, *ten*; elles, *one*; celle, cette, *ta*; cela, *to*; ceux, *ci*; celles,

 te;

te; quoi, *co*; qui, quel, *ktory*; *kto*; quelle, *ktora*.

Quel, *y* quelle, *mogą bydź deklinowane artykułem determinowanym, bo mowi ſię* lequel, laquelle; du quel, de la quelle; au quel, á la quelle.

Może ſię kłaść artykuł niedeterminowany y przed każdym imieniem, kiedy ſię dwoie trafią imiona iſtotne, z ktorych iedno będzie w rodzącym ſpadku, v. g. mowi ſię.

Une livre de pain. *funt chleba.*
une bouteille de vin, *flaſſa wina.*
un chapeau de laine, *kapeluſſ wełniany.*

Zeby uczynić artykuł niedeterminowany łatwym, y żeby można go bez trudności od artykułu determinowanego rozeznać, pamiętać trzeba, że tylko de, *y* a *ſą artykuły niedeterminowane, á wſſyſtkie inne artykuły determinowane.*

Deklinacya Artykułu niedeterminowanego.

Sing: N. Tout. *wſſyſtek*; G. de tout, *wſſyſtkiego*; Dat. á tout, *wſſyſtkiemu*; Accu. tout, *wſſyſtek*, Abl. de tout; *od wſſyſtkiego.*

Plur. N. Ac. Tous. *wſſyſcy*, G. Alb. de tous, *wſſyſtkich*. Dat. á tous, *wſſyſtkim &c.*

Także Toute, *wſſyſtka*; de toute, *wſſyſtkiey*; á toute, *wſſyſtkiey*, toute, *wſſyſtkę*, de toute, *od wſſyſtkiey*; Toutes, *wſſyſtkie*;

de

de toutes, *wßyſtkich,od wßyſtkich*; á toutes, *wßyſtkim* &c.

Artykuł determinowany męſki tak ſię deklinuie, mała liczba.

Nom:	le,	l'	*ten.*
Gen.	du,	de l'	*tego.*
Dat.	au	á l'	*temu.*
Acc.	le,	l'	*ten, tego.*
Voc.	ô		*ô*
Abl.	du,	de l'	*od tego.*

Artykuł determinowany białogłowſki.

Singulariter

Nom. acc,	la	l'	*ta, tę, ta.*
Gen. abl,	de la,	de l'	*tey, od tey.*
Dat.	á la,,	á l'	*tey.*
Voc	ô		*ô.*

Wielka liczba męſkiego y białogłowſkiego artykułu.

Nom. acc.	les,	*ci, te, tych, ich.*
Gen. abl.	des,	*tych, od tych.*
Dat.	aux.	*tym.*
Voc.	ô,	*ô.*

Sześć ſą kazuſy albo ſpadki, ktore ſą: Nominativus, Genitivus. Dativus, Accuſativus, Vocativus, Ablativus.

Mianuiacy, Rodzący, Dawaiący. Oſkarżaiący, Wzywaiący, Oddalaiący.

Nominatif, Genitif, Datif, Accuſatif, Vocatif, Ablatif.

Dwa

Dwa ſą tylko rodzaie w ięzyku Francuſkim, to ieſt Męſki, y Białogłowſki.

Rodzay męſki ieſt naznaczony artykułem le, *albo*, un *Rodzay białogłowſki ieſt naznaczony artykułem* la, *albo* une.

Dwie ſą liczby to ieſt mała, y wielka. Mała liczba ieſt, kiedy o iedney rzeczy ſię mowi, v. g. kiedy mowię le Prince, *Xiążę, o iednym tylko Xiążęciu mowię*, la chambre, *izba, o iedney tylko izbie mowię, &c.*

Wielka liczba ieſt, kiedy o wielu rzeczach ſię mowi, v. g. kiedy mowię les Princes, *Xiążęta, o wielu Xiążętach mowię*, les chambres, *izby; o wielu izbach mowię. &c.*

Te dwie liczby, to ieſt małą liczbę, y wielką będę częſto znaczył temi ſłowami, Singulariter, Pluraliter, *lub przez abbrewiacye* ſing. plur. ſingulariter *będzie znaczyło małą liczbę*, pluraliter *będzie znaczyło wielką liczbę.*

Także ſpadkow takowemi partykułami, nom. *mianuiący*; gen. *rodzący*; dat. *dawaiący*; ac. *oſkarżaiący*; voc. *wzywaiący*; abl. *oddalaiący. albo też iedną tylko literą N. G. D. A. V. A.*

CHAPITRE 3. *ROZDZIAŁ 3.*

Du Nom. & de ſes declinaiſons. — *O Imieniu y deklinacyach iego*

Imie

IMie ieſt to, co wſzyſtkim rzeczom kładzie y wyraża nazwiſko. v. g.

Dieu,	*Bog.*
un Ange,	*Anioł.*
un homme,	*Człowiek.*
le ciel,	*niebo.*
la terre	*ziemia*
la mer,	*morze.*
l' air,	*powietrze.*
le feu,	*ogień.*
un cheval,	*koń.*
bon,	*dobry.*
mechant,	*zły; &c.*

Dwoiakie Imie, to ieſt Iſtotne albo Subſtantivum, *drugie przydatne albo* Adjectivum,

Imie Subſtantivum *lub iſtotne ieſt to, co kładzie imie rzeczy, tak że może zaraz znać rzecz tę, ktora ſię mianuie. v. g.*

le Roi,	*Krol.*
la Reine,	*Krolowa.*
la maiſon,	*dom.*
le livre,	*Księga. &c.*

Znać zaraz przez to, że to ieſt Krol, Krolowa, dom, Księga &c.

Imie adjectivum, *lub przydatne ieſt to, co nic ſamo przez ſię nie znaczy: ale gdy ſię znaczy, albo przekładane będzie Imieniu iſtotnemu, na ten czas iego iſtność, własność, y okoliczność iaką wyraża, naprzykład kiedy ſię*

tyl-

tylko mowi grand, *wielki*; petit, *mały*; beau, *piękny*; rouge, *czerwony. nie może znać co ieſt wielkie, małe, piękne, czerwone, ieżeli ſię nie przydaie Imię iſtotne: ale ieżeli ſię przyłącza wraz* grand Roi, *wielki Krol*; petit homme, *mały człowiek*; beáu cheval, *piękny koń*, drap rouge, *ſukno czerwone; to zaraz będzie znać, kto ieſt wielki, kto mały; kto piękny, y co czerwone; tożſię ſtaie ze wſzyſtkich imion przydatnych.*

Imiona iak iſtotne tak przydatne nie deklinuią ſię ſame przez ſię iako w Łacińſkim y Polſkim ięzyku; to ieſt, że iak ſię nayduią w mianuiącym ſpadku, tak y we wſzyſtkich ſpadkach też zachowuią terminacyą, w żadnym ſię ſpadku nie odmieniaiąc.

Artykuł tylko deklinuie ſię iako to N. le Roi. *Krol*: G. du Roi *Krola*: D. au Roi, *Krolowi*. *Ac*. le Roi, *Krola V*. Roi *Krolu*: *Ab*. du Roi, *od Krola*. N. les Roix, *Krolowie*: G. des Roix, *Krolow*: D. aux Roix, *Krolom*: Ac. les Roix, *Krolow*: V. Roix, *Krolowie*: Ab. des Roix, *od Krolow*. *Także* N. la Reine, *Krolowa*: G. de la Reine, *Krolowy*: D. á la Reine, *Krolowy*: Ac. la Reine, *Krolowę*: V. Reine, *Krolowo*: Abl. de la Reine, *od Krolowy*. N. les Reines, *Krolowe*: G. des Reines, *Krolowych*: D. aux Reines, *Krolo-*

lowom Ac. les Reines, *Krolowe*: V. Reines, *Krolowe*: Ab. des Reines, *od Krolowych*, &c.

Imie istotne ma tylko ieden rodzay, to iest, albo męski, albo białogłowski. v. g. le ciel, *niebo*; la terre, *ziemia*; ciel, *iest męskiego rodzaiu, á* terre *iest białogłowskiego.*

Imie zaś przydatne ma dwa rodzaie żeby się zgadzało z imieniem istotnym. v. g. un homme prudent, *mąż rostropny*; une femme prudente, *białogłowa rostropna.* &c.

Niektore są Imiona przydatne, ktore nic nie odmieniaiąc, są męskiego y białogłowskiego rodzaiu, iako to te ktore się na e *kończą. v. g.* Illustre. *Jasnie wielmożny, iasny, iasna*; sage, *mądry, mądra*; admirable, *dziwny, dziwna*; rouge, *czerwony, czerwona.* &c.

Imiona wszystkie przydatne, ktore się nie kończą literą e, *maią dwie terminacye, żeby znać iakiego są rodzaiu, v. g. żeby białogłowski rodzay rozeznać od męskiego przydać* e *trzeba. v. g.*

bon,	*dobry. dobre.*
bonne,	*dobra.*
grand,	*wielki, wielkie.*
grande,	*wielka.* &c.

Ktore się kończą dyftongiem eau *w męskim rodzaiu, to się kończą w białogłowskim na* elle

beau,

beau, *piękny.*
belle, *piękna.*
nouveau, *nowy.*
nouvelle. *nowa. &c.*

Też imiona na eau *się terminuiące, kiedy na stępuie imie istotne męskiego rodzaiu zaczynaiące sie literą przez się brzmiącą, albo też literą* h, *kiedy same* h *nie iest literą* consonans, *to się* eau *przemienia na* el. *v. g.*

bel esprit, *piękny rozum.*
bel homme, *piękny człowiek.*
nie beau esprit, *ani* beau homme. &c.

Ale kiedy takowe imiona kładą się przed temi przydatnemi, to swoię naturalną zachowuią terminacyą imiona przydatne. v. g.

il á l' esprit beau, *ma rozum piękny.*
cet hõme est beau, *ten człowiek iest piękny*
nie esprit bel, *ani* homme bel. &c.

Imiona przydatne ktore się na X *terminuią w męskim rodzaiu, literę* x *przemieniaią w syllabę,* (se) *w białogłowskim. v. g.*

heureux, *szczęśliwy.*
heruese, *szczęśliwa.*
lumineux, *iasny.*
lumineuse. *iasna. &c.*

Takie imiona nie odmieniaią się w wielkiey liczbie. v. g. mowi się w małey liczbie heureux, *szczęśliwy; y wielkiey także liczbie* heureux, *szczęśliwi;* lumineux, *iasny;* lumineux, *iaśni.* *wszy-*

Wßyſtkie niemal Imiona iak iſtotne, tak przydatne przyczynione ſą iednym (s) *w wielkiey liczbie. v. g.*

le pere,	*ociec.*	les peres,	*oycowie.*
la mere,	*matka.*	les meres,	*matki.*
le fils,	*ſyn.*	les fils,	*ſynowie.*
bon,	*dobry.*	bons	*dobrzy.*
grand,	*wielki.*	grands,	*wielcy.*

Ktore imiona terminuią ſię na (s) *w małey liczbie, też terminacyą zachowuią w wielkiey liczbie bez odmienności. v. g.* le fils, les fils. &c.

Ktore zaś imiona maią terminacyą na eau, *to iuż nie* s, *ale* x *trzeba im przyczynić. v. g.*

le chapeau,	*kapeluß.*
les chapeaux,	*kapeluße.*
le manteau,	*płaßcz.*
les manteaux,	*płaßcze.*
beau,	*piękny.*
beaux,	*piękni. &c.*

A ktore ſię terminuią na al *w małey liczbie; to, w wielkiey na* aux *terminuią ſię. v. g.*

le cheval,	*koń.*
les chevaux,	*konie.*
l' animal,	*zwierzę.*
les animaux,	*zwirzęta.*
journal,	*dzienny.*
journaux,	*dzienni,*

Ktore także imiona maią x *na końcu w małey li-*

liczbie, też że terminacyą zachowuią w wielkiey. v.g.

un choux,	*iedna kapusta.*
les choux, *albo* des choux,	*kapusty, kapusta.*

Deklinaucye lub Przemiany Imion przeż spadki.

Singulariter.

Nom.	le pere,	*ociec.*
Gen.	du pere,	*oyca.*
Dat:	au pere,	*oycu.*
Acc.	le pere,	*oyca.*
Voc.	ô pere,	*ô oycze.*
Abl.	du pere,	*od oyca.*
	par le pere	*oycem:*

Pluraliter.

Nom.	les peres,	*oycowie.*
Gen.	des peres,	*oycow,*
Dat.	aux peres,	*oycom.*
Acc.	les peres,	*oycow.*
Voc.	ô peres,	*ô oycowie.*
Abl.	des peres,	*od oycow.*

Singulariter.

Nom.	la mere	*matka.*
Gen.	de la mere,	*matki.*
Dat.	á la mere,	*matce.*
Acc.	la mere,	*matkę.*
Voc.	ô mere,	*ô matko.*
Abl.	de la mere,	*od matki.*

Plu-

Pluraliter.

Nom. les meres, *matki.*
Gen. des meres, *matek.*
Dat. aux meres, *matkom.*
Acc. les meres, *matki.*
Vocat. ô meres, *ô matki.*
Abl. des meres, *od matek.*

Singulariter.

Nom.Acc. l' homme, *człowiek, człowieka.*
Gen.Abl. de l' homme. *człowiekowi od czło-*
Dat. á l' homme, *człowiekowi. (wieka.*
Voc. ô homme, ô *człowieku.*

Pluraliter.

Nom. Acc. les hommes; *ludzie, ludzi.*
Gen. Abl. des hommes, *ludzi, od ludzi.*
Dat aux hommes. *ludziom.*
Voc. ô hommes, *ô ludzie.*

Le monde, *świat, bierże się często za ludzie v g* il y eut grand monde, *albo* beaucoup de monde, *było tam siła ludzi.*

Singulariter.

Nom. Acc. le manteáu, *płaszcz.*
Gen. Abl. du manteau, *płaszcza. od płaszcz*
Dat. au manteau, *płaszczowi.*
Voc. ô manteau, *ô płaszczu.*

Pluraliter.

Nom. Acc. les manteaux, *płaszcz, (szcow.*
Gen. Abl. des manteaux, *płaszczow, od pła-*
Dat. aux manteáux, *płaszczom.*

Voc. ô manteaux, *ô płaßcze.*

Singulariter.

Nom. Abl. le cheval, *koń, konia.*
Gen. Abl. du cheval, *konia, od konia*
Dat. au cheval, *koniowi.*
Voc. ô cheval, ô *koniu.*

Pluraliter.

Nom. Acc. les chevaux, *konie, koni.*
Gen. Abl. des chevaux, *koni, od koni.*
Dat. aux chevaux, *koniom.*
Voc. ő chevaux, *ô konie.*

Singulariter.

Nom. Acc. l' ame, *dußa, dußę.*
G. Ab. de l' ame, *duße, od duße.*
Dat. á l' ame, *dußy.*
Voc. ô àme, *ô dußo.*

Pluraliter.

Nom. Acc. les ames. *duße, duße.*
Gen. Abl. des ames. *duß, od duß.*
Dat. aux ames, *dußom.*
Voc. ô ames, *ô duße.*

Imiona przydatne tak się deklinuią.

Singulariter.

Nom. le bon, la bonne, *dobry, dobra.*
Gen. du bon, de la bonne, *dobrego, dobrey:*
Dat. au bon, à la bonne, *dobremu, dobrey.*
Acc. le bon la bone, *dobrego, dobrą.*
Voc. ő bon ,bonne, *ô dobry, dobra.*
Abl. du bon de la bőne, *od dobrego, od do-*

Pluraliter. *(brey. N.*

N. Ac. les bons, les bonnes, *dobrzy, dobre.*
G Abl des bons, des bõnes, *dobrych od do-*
V. ô bons, ô bonnes *ô dobrzy, ô dobre.* (*brych,*

Singulariter,

N. le meilleur, la meilleure, *lepßzy, lepßa.*
G. du meilleur, de la meilleure, *lepßego, lepßey.*
D. au meilleur, à la meilleure, *lepßemu, lepßey.*
Ac. le meilleur, la meilleure, *lepßy, lepßego, lepßą.*
Voc. ô meilleur, ô meilleure, *ô lepßy, ô lepßa.*
Ab. du meilleur, de la meilleure, *od lepße-go od lepßey.*

Pluraliter.

NAc. les meilleurs, les meilleures, *lepßi, lepße.*
G. Ab. les meilleurs, des meilleures, *lepßych, od lepßych.*
Dat. aux meilleurs, aux meilleures. *lepßym.*
Voc. ô meilleurs, ô meilleures, *ô lepßi, ô lepße*

Wßyßkie inße przydatne Imiona deklinują ßię y komparuią iako to, co naſtępuie. v. g.

Le singulier, *Mała liczba.*

N. V. Le fort, Plus-fort, tres-fort.
M. W. Mocny, mocnieyßy, naymocnieyßy.
La forte, plus-forte, tres-forte.
Mocna, mocnieyßa, náymocnieyßa.
G. Ab. Du fort, du plus fort, du tres-fort.
R. Od mocnego, mocnieyßego, naymocnieyßego.

De la forte, de la plus-forte, de la tres-forte.
Mocney, mocnieyßey. naymocnieyßey.
D. au fort, au plus-fort. au tres-fort.
D: mocnemu, mocnieyßemu, naymocnieyßemu.
A la forte, à la plus-forte, à la tres-forte.
Mocney, mocnieyßey, naymocnieyßey.
Ac. Le fort, plus-fort, tres-fort.
Ofk. Mocnego, mocnieyßego, naymocnieyßego.
La forte, plus-forte, tres-forte.
Mocną, mocnieyßą, naymocnieyßą.

Le plurier. *Wielka liczba.*

N. V. Les forts, plus-forts, tres-forts.
Moeni, mocnieyſi, naymocnieyſi.
Les fortes, plus-fortes, tres-fortes.
Mocne, mocnieyße, naymocnieyße.
G. Ab. Des forts, des plus-forts, des tres-forts.
Des fortes, des plus fortes, des tres fortes.
R. Od Mocnych, mocnieyßych, naymocnieyßych
Dat. Aux forts, aux plus-forts, aux tres-forts.
Aux fortes, aux plus-fortes, aux tres-fortes.
Daw. Mocnym, mocnieyßym, naymocnieyßym.

Wßyſtkie niemal Imiona przydatne tak ſię deklinuią, y komparuią, wyiąwßy tych dwoch Bon, *dobry*, mauvais, *zły, ktore ſię inaczey komparuią. v. g.*

Bon,

Bon, meilleur, tres-bon.
Dobry, lepszy, naylepszy.
Bonne, meilleure, tres-bonne.
Dobra, lepsza, naylepsza.
Mauvais, pire, tres-mauvais.
Zły, gorszy, naygorszy.
Mauvaise, pire, tres-mauvaise.
Zła, gorsza, naygorsza.

CHAPITRE 4. ROZDZIAŁ 4.

Des Pronoms. O Namiestnictwach.

NAmiestnictwo iest część mowy, ktorey, wystrzegaiąc się częstego powtarzania Imion, zażywamy miasto samych Imion. Dwoiakie iest, Determinowane, iako to moy, je, *ia,* toy, tu, *ty;* luy, il, *on;* elle, *ona. Nie determinowane, iako to,* qui, le quel, *ktory;* quel, *kto;* quoy, *co;* à qui, *czyi;* à qui est cela? *czyież to?*

Namiestnictwa są pięciorakie to iest: Osobiste, Personels; *Pokazuiące,* Demonstratifs, *Pytaiące, lub wywiaduiące się,* Interrogatifs; *Relacyą maiące,* Relatifs; *Osiadłość znaczące,* Possessifs; *Złączaiące,* Conjonctifs; *Namiestnictwo osobiste iest to, co znaczy osoby, iako* moy, *ia;* toy, *ty;* luy, *on;* elle, *ona,* nous, *my;* vous, *wy;* eux, *oni;* elles, *one. Deklinuią się przez Artykuł niedeterminowany.*

Deklinacya Namiestnictw osobistych.

Pierwsza osoba.

Sing.		Plur.	
No. moi, je ia;		Nous	*my;*
G. De moi,	*mnie,*	De nous	*nas.*
D. à moi, me,	*mnie,mi;*	A nous,	*nam.*
Ac. moi, me,	*mnie, mię;*	Nous	*nas.*
Ab. de moi,	*odemnie;*	de nous,	*od nas.*

Druga osoba. Sing.

N. Ac. Toi, tu, te, *Ty, ciebie.*
G. Ab. de toi, *ciebie, od ciebie.*
D. à toi, te, *tobie, ci.*

Plur.

N. Ac. Vous, *wy, was.*
G. Ab. de vous, *was, od was.*
D. à vous, *wim,*

Trzecia osoba, Męski rodzay. Sing.

N. Ac. Lui, il, le, *on, onego, iego.*
G. Ab. de lui, *onego, od onego, od niego*
D. à lui, lui, *onemu, iemu.*

Plur.

N. Ac. Eux, les, *oni, onych, ich.*
G. Ab. d' eux, *onych, od nich.*
D. à eux, leur, *onym, im.*

Białogłowski rodzay. Sing.

N. Ac. Elle, la, *ona, onę, ią.*
G. Ab. d, elle, *oney, od oney, od niey*
D. à elle, lui, *oney, icy.*

Plur.

Plur.

N. Ac. Elles, les, *one, onych, ich.*
G. Ab. d' Elles, *onych, od nich.*
D. à elles, leur, *onym, im.*

Sing. Plur.

G. Ab. de soi, de se, *siebie, od siebie.*
Ac. soi, se, *siebie, się.*
D. à soi, se, *sobie.*

Vważać trzeba że po roskazuiącym sposobie nie kładzie się artykuł namiestnictwom osobistym. v. g.

Donnez moi ce livre, *Day mi W. Mtę kśiąśkę.*

Commandez moi de vous servir, *Rozkaż mi W. M. służyć sobie.*

Faites nous ce plaisir, *Vczyń nam W M. tę łaskę.*

Dites lui qu'il vienne, *Mow mu W M. żeby przyszedł.*

Faites leur savoir cequi se passe, *opowiaday im W M. co się dzieie. &c.*

Namiestnictwa złączaiące, powinne zawsze słowo uprzedzać, y do niego się złączać, ktore to są; Me, *mnie, mi, mię;* Te, *ciebie, ci, tobie, cię;* se, *siebie, się, sobie;* lui, *iemu, iey;* le, *iego, go;* la, *ią;* nous, *nas, nam;* vous, *was, wami;* leur, *im;* les, *ich. v g.*

Vous me ferez grand plaisir, *Vczynisz mi W M. wielką łaskę.*

On te battera, si tu vas là, *Będą cię bić, ieżeli tam poydzieß.*
Ie lui doneray cequ' il voudra, *dam mu co będzie chciał.*
Ils se plaignent de vous, *skarżą się na was.*
Le Maitre nousenseigne, *Mistrz nas uczy.*
Dieu vous conduisse, *Boże was prowadź.*
Dieu vous le rende, *Bog zapłać W Mci.*
Ie les ai vû tous, *widziałem ich wßystkich.*

Namiestnictwa osiadłość znaczące te są.
Mon, mien, *y* le mien, *moy, moie.*
Ma, mienne, la mienne, *moia.*
Ton, tien, le tien, *twoy, twoie.*
Ta, tienne, la tienne, *twoia.*
Son, sien, le sien, *swoy, swoie, iego, iey.*
Sa, sienne, la sienne, *swoia, iego, iey.*
Nôtre, le nôtre, la nôtre, *naß, naße, naßa*
Vôtre, le vôtre, la vôtre, *waß, waße, waßa*
Leur, le leur, la leur, *swoy, swie, swoia, ich,*

Deklinuią sie iako inße imiona, to iest że mon, ma, ton, ta, son, notre, vôtre, leur, *deklinuią się iako imiona przydatne, á* le mien, le tien, le sien, le nôtre, le vôtre, le leur, *iako imiona istotne.* Mon, ma, *czyni w wielkiey liczbie* mes, *moy, moie;* Ton, ta, *czyni* tes, *twoi, twoie;* Son, sa, *czyni* ses, *swoi, swoie &c.* G. de mes, *moich;* de tes, *twoich,*

ich, de ſes, *ſwoich*; D. à mes, *moim*; à tes, *twoim*; à ſes, *ſwoim*. &c. Le mien, le tien, le ſien *mowi ſię kiedy ſię ſama rzecz nie wyraża, ktora ieſt moia, twoia, ſwoia, iego, iey*; le leur, *ich. v. g.*

oú, ſont nos chapeaux? *gdzie naſze kapeluſze?* les voilà. *oto ſą.* voilà le mien, *oto moy.* voilà le tien? *oto twoy.* voilà le ſien, *oto iego.* voilà le nôtre? *oto naſz.* voilà le vôtre? *oto waſz.* voilà le leur? *oto ich* &c.

Vważać trzeba, że kiedy kto o kim inſzym powiada, á nie wyraża oſobę iego, tylko rzeczy iakie tego, to te namieſtnictwá ſon, ſa, ſes, leur, leurs, *powinniy ſię rozumieć po polſku iego, albo ich: v. g.*

J' ai vu ſon Pere, *widziałem iego, iey Oyca*, je connois ſa mere, *znam iego, iey Matkę.* je ſai ſes manieres, *wiem iego, iey maniery.* on m' a dit leurs deſſeins, *powiadano mi ich zamyſły.*

Kiedy zaś oſoba ſię iaka wyraża, to ſię te namieſtnictwa powinny rozumieć po Polſku ſwoy, ſwoia, ſwoie. v. g.

Il m' a dit ſon affaire, *opowiadał mi ſwoią ſprawę.*

Ce Monſieur m' a fait entrer dans ſa chambre, *Ten IMość kazał mi poyść do izby ſwoiey.* &c.

Vważać y to trzeba, że nie mowi ſię ma, ta,

ſa,

ſa, *przed Imionami rodzaiu białogłowſkiego zaczynaiącemi ſię literą* vocalem, *ale na mieyſcu ich* mon, ton, ſon, *lubo męſkiego ſą rodzaiu v. g.*

Mon ame, *moia duſza, nie* ma ame.
Ton amie, *Twoia przyiaciołka.*
Son ennemie, *ſwoia nieprzyiaciołka.*
mon hôteſſe, *moia goſpodyni.*
ſon impieté, *iago, iey niezbożność. &c.*

Namieſtnictwa pokazuiące te ſą, y tak ſię deklinuią.

Sing: *Męſkiego rodzaiu.*

N. Ac. celui, ce, cet, *ten, ow, tego, owego.*
celui-cy. *tento*; celui-la, *tamten.*
G. Abl. de celui, de ce, de cet, *tego, od tego.*
Dat. à celui, à ce, à cet, *temu, owemu,*

Białogłowſkiego Rodzaiu.

N. Ac. celle, cette, *ta, owa, tę, owę.*
celle-cy, *tato*; celle la, *tamta.*
G. Ab. de celle, de cette, *tey, od tey.*
D. à celle á cette, *tey, owey.*

Plur. *Męſkiego, y Białogłowſkiego rodzaju.*

N. A. ceux, ces, celles, *ci owi, te, owe.*
G. Ab. de ceux, de ces, de celles, *tych, owych, od tych,*
Dat. à ceux, à ces, à celles, *tym, owym.*
celui-cy, *tenże,* celui-là, *tamten.*
cette-cy, *tażto*; celle-là, *tamta.*

ce-

celui-cy fut heureux, celui-la malheureux, *ten to był ßczęśliwy, á tamten nießczęśliwy.*

Ceux-cy font bien, ceux là font mal. *ci dobrze czynią, á tamci źle czynią. &c.*

Zażywaią ce *przed Imionami co się zaczynaią literą* consonantem. *v. g.*

ce Prince, *ten Xiążę. &c.*

Zażywaią zaś cet *przed zaczynaiącemi się imionami literą* vocalem. *v. g.*

Cet esprit, *ten rozum.*

cet homme, *ten człowiek. &c.*

Namiestnictwa pytaiące takowe są v. g.

Qui? *kto kogo?* qui est la? *ktoż tam?* qui est ce? *ktoż?* (*coż za człowiek?*

Quel homme est cela? *co to za człowiek?*

Que faites vous? *co WM. robiß.*

quelles affaires avez vous dans cet endroit là? *co tam maß za potrzeby na tamtym mieyscu?*

Namiestnictwa relacyą maiące, albo relativa *te są, y tak się deklinuią*

Sing. *Męskiego rodzaiu.*

N. Qui lequel, *ktory, co.*

G. de qui, du quel, dont, *ktorego.*

D. a qui, au quel, *ktoremu.*

Ac. que, le quel, *ktorego, co.*

Ab. de qui, du quel, dont, *od ktorego.*

Plur.

N. Qui, lesquels, *ktorzy, co*

G. de qui, dont, desquels, *ktoryeb.*
D. à qui, aux quels, *ktorym.*
Ac. que, lesquels, *ktorych, co*
Ab. de qui, dont desquels, *od ktorych.*

Białogłowskiego rodzaiu.

N. Qui, laquelle, *ktora, co*
G. de qui, de la quelle, dont, *ktorey.*
D. á qui, á laquelle, *ktorey.*
Ac que, laquelle, *ktora, co.*
Ab. de qui, delaquelle, dont, *od ktorey.*

Plur.

N. Qui, lesquelles, *ktore, co.*
G. de qui, desquelles, *ktorych.*
D. á qui, auxquelles, *ktorym.*
Ac. que, lesquelles, *ktoryeh, co*
Ab. de qui, des quelles, *od ktorych.*

Tym widać że Qui, *y* que, *są męskiego y białogłowskiego rodzaiu, iako y małey, y wielkiey* liczby, *tak też* y dont. *v. g.*

L' homme, qui a été icy, *człowiek. ktory tu był.*
La main, qui êcrit, *ręka ktora pisze*
Le cheval, que j' achete, *koń ktorego kupuię.*
Les livres, que je lis, *księgi ktore czytam.*
ceux, qui font cela, *ci, ktorzy to czynią.*
celles qui ont êté la, *te ktore tam były.*
La chose, dont on m'a parlé, *rzecz o ktorey*

rey mi mowiono. *(mało dbam.*
C'est, dont je me soucie peu, *ia o to*
N. *Ac.* Quoy, *co*, quelque chose, *cokolwiek.*
G, Ab. de quoy, *czego. od czego*; dequelque
chose, *czegokolwiek.* *(mukolwiek.*
Dat. á quoi, *czemu*; á quelque chose, *cze*
I' ay quelque chose á vous dire, *mam*
W Mści co mowić.
cet homme là a de quoi, il est à son aise, *ten człowiek ma się dobrze.*
Il m' a donné quelque chose, *dał mi cokolwiek.*
Namiestnictwa ktore są także Imionami przydatniemi, te są: Tout, *wszystek*; toute, *wszystka*; tout, *wszystko*; de tout, *wszystkiego*; á tout, *wszystkiemu. & c.*
Châque, y châcun, *każdy*; châcune, *każda*, autre, *inszy, insza*; un autre, *drugi*, une autre, *druga*; quelque, quelqu' un, un certain, *niektory, ieden pewny*; quiconque, *ktokolwiek*; qui que ce soit, *ktorykolwiek*; personne, pas un, *nikt*; nul, *żaden*; le même, *tenże*; la même, *tażże*; autrui, *cudzy*, les biens d'autrui, *cudze dobra*; tout le monde, *wszystek świat. Tout, często się bierze za* châque, *każdy. v. g.* tout homme, qui, *za* châque homme, qui, *każdy człowiek, ktory.*
Tous les hommes, *wszyscy mężowie.*
Toutes les femmes, *wszystkie białogłowy.*
Tou-

Toute la terre, *wszystka ziemia.*
Châque personne, *każda osoba.*
Châcun doit faire son devoir, *każdy powinien swoię powinność uczynić.*
quiconque fait cela, fait bien, *ktokolwiek to czyni, dobrze czyni.*
Personne, n' a fait cela, *żaden tego nie uczynił.*
Ie n' ái vû personne, *nie widziałem nikogo.*
Il n' y en a pas un d'entre eux qui le veüille, *żaden z nich tego nie chce.*
Il ne faut pas desirer le bien d' autrui, *nie trzeba żądać dobra cudzego.*
y a-t-il eu icy quelq u' un? *á był tu ktoś?*
Tous les Ecoliers sont-ils obligez d' étudier? *każdy student powinienże się uczyć?* tous? *każdy?*
Que donne-t-on à châque Ecolier pour aprendre? *co zadaią każdemu studentowi do nauczenia się?*
on les a vû tous dans une cham bre, *widziano ich wszystkich w iedney izbie.*
On n' a pas voulu donner à tous, cequ' ils vouloient, *nie chciano dać wszystkim czego chcieli.*
Il étoit tout seul, *był sam ieden.*
Personne ne luy nuisoit; *nikt mu nie przeszkadzał.*

CHAPITRE 5. Des Verbes & de leurs conjugaisons.

ROZDIAŁ 5. O Słowach y ich Konjugacyach.

SŁowo, lub verbum, *iest to, co exprymuie y wyraża wßystkie akcye, co się mogą czynić, iako to* aimer, *kochać;* chanter, *śpiewać,* rire, *śmiać się;* dormir, *spać;* courir, *biegać;* nourir, *karmić;* enseigner, *uczyć,* voir, *widzieć,* savoir, *wiedzieć. &c.*

Słowo iest albo w czasie teraźnieyßym, albo w przeßłym, albo w przyßłym: kładzie się zwyczaynie iedne osobiste namiestnictwo przed słowem. kiedy niemaß samego imienia, iako to je chante, *ia śpiewam;* tu chante, *ty śpiewaß;* il, elle chante, *on. ona śpiewa,* je, chantois, j' ay chanté, *ia śpiewałem;* je chanteray *ia będę śpiewał;* nous chanterons, *my będziemy śpiewać;* vous chanterez, *wy będziecie śpiewać;* ils chanteront, *oni będą śpiewać, temi przykładami dobrze widać odmienności czasow.*

Ta odmienność czasu zowie się po Grammatycku Koniugacyą.

Koniungacya słow iest złozona ze czterech części, to iest sposobow, czasow, osob, y liczby.

Sposob iest termin Grammatycki, ktorego zażywaią żeby znać iakim sposobem może co czynić. A.

Akcya może bydź uczyniona pięcią ſpoſobami, iako to ſkazuiąc, roſkazuiąc, żądaiąc, przyłączaiąc, nie determinuiąc, á te ſpoſoby zowią ſię.

Skazuiący, roſkazuiący, żądaiący, przyłączaiący, nie determinuiący, lub nieograniczony Indicativus, Imperativus, Optátivus, Sub junctivus, Infinitivus. Indicatif, Imperatif, Optatif, Subjonctif, Infinitif.

Skazuiący ſpoſob pokazuie kiedy ſię akcya ſtaie czyli w czaſie teraznieyſzym, czyli w przeſzłym, czyli w przyſzłym. v. g. Je chante, śpiewam, j' ai chanté, śpiewałem; je chanteray, będę śpiewał; znać temi przykładami czaſu teraznieyſzego, przeſzłego, y przyſzłego.

Roſkazuiący ſpoſob znaczy akcyą słowa roſkazuiąc, albo zakazuiąc. v. g. chante śpieway; ne chante pas, nie śpieway; chantez, śpiewaycie; ne chantez pas, nie śpiewaycie.

Żądaiący ſpoſob, wyraża akcyą słowa żądaniem lub życzeniem. v. g. Plût á Dieu que j' euſſe cinquante mille livres de rente j' irois volontier à Rome. Bodaybym miał pięcdzieſiąt tyſięcy intraty, tobym chętnie do Rzymu poiechał, albo ſi j' avois, gdybym miał.

Przyłączaiący ieſt tak nazwany, że z ſiebie ſamego żadnego nie czyni ſenſu, ieżeli nie ieſt złączony z ſkazuiącym ſpoſobem, lub przed nim

lub

za nim, iako to que je fasse, niech czynię; que je lise, niech czytam; que je chante, niech spiewam. Te przykłady sensu nie czynią, ieżeli się nie kładzie przed niemi, albo za niemi, skazuiący sposob. v. g.

Il pretend que je fasse mon devoir,
pretenduie żebym uczynił moię powinność.
Il veut que je lise un livre,
chce żebym kśiążkę czytał.
il faut que je chante aujourd' huy'
trzeba żebym dziś śpiewał,

Pámiętać trżeba że przyłączaiący sposob następuie zwyczaynie po tych koniunkcyach lub złączaniach, que, afin que, pour vüque, *żeby aby. byle. v. g.*

Je ne crois pas que tu fasse cela,
nie wierzę żebyś to uczynił.
I' ay eté là, afin qu' il vienne,
byłem tam, aby on przyszedł.
Il fera cela, pourveu qu' il le veüille,
uczyni on to byle chciał.

Nieograniczony sposob, lub niedeterminuiący reprezentuie akcyą słowa, nie znacząc ani czasu, ani osoby, ani liczby; iako to, ècrire, *pisać;* lire, *czytać;* croire, *wierzyc. Nie może znać w ktorym czasie ta akcya pisania, y czytania, y wierzenia powinna bydź uczyniona, ani ktora osoba ma ią uczynic.*

Czas znaczy kiedy się rzecz dzieie.

Słowa trzy czasy maią, ktore są: teraznieyszy, przeszły, y przyszły.

Teraźnieyszy czas znaczy akcyą dopiero się dzieiącą, iako to, je chante, *śpiewam;* je vais, á l' Eglise, *idę do Kościoła* pourquoy faites-vous cela, *czemu WM. to czynisz &c.*

Przeszły czas znaczy akcyą iuż przeszłą, iako to je chantois, *śpiewałem;* j' ay chanté, je chantai, *śpiewałem kiedyś;* j' avois chantè *śpiewałem był.*

Te przykłady dosyć pokazuią, że iedna akcya może bydź przeszła czterema sposobami, zkąd pochodzi, że w języku Francuskim cztery są przeszłe czasy, ktore są.

1. *Przeszły czas niedoskonały.*
2. *Przeszły czas doskonały złożony. (prosty.*
3. *Przeszły czas doskonały determinowany,*
4. *Przeszły czas więcey niż doskonały.*

Przeszły niedoskonały znaczy akcye co się wyrażaią iakoby przeszłe ktore w samey rzeczy ieszcze nie przeszły. v. g. je lisois, quand vous étes entrè, *czytałem kiedyś, WM. wszedł; to słowo* je lisois, *czytałem, znaczy że ta akcya czytania ieszcze się była nie skończyła.*

Przeszły złożony doskonały wyraża akcye wcale y doskonale przeszłe; naprzykład j' ay parlé, *gadałem;* j' ay dit, *mowiłem;* j' ay fait, *uczyniłem.*

Przeszły determinowany doskonały prosty, zna-

znaczy y determinuie czas, rok y dzień, kiedy się akcya stała, iako *to* je chantai hier, *śpiewałem wczora*; je fus hier à la ville, *byłem wczora w mieście*; il joüa l' année passée, & perdit tout son argent, *grał w przeszłym roku y wszystkie pieniądze przegrał. Zażywaią czasu determinowanego do relacyi historyi iakiey. v. g.*

Le Roy fut l' anée passée en campagne, il prit plusieurs villes, il conquit des Provinces, il defit les Ennemis: qui se defendirent vigoureusement, il remporta la victoire, il mit la tere reur chez tous les voisins, & leur fit enfin accepter la Paix de la manier qu' il voulut.

Krol był w przeszłym roku na kampaniy, odebrał siła miast, dostał Prowincye, zniosł, (zwyciężył) nieprzyiacioł, ktorzy się mężnie bronili, odniosł (otrzymał) wiktoryą, uczynił przestrach między sąsiadami, y musieli na ostatku przyiąć pokoy według iego woli.

Wszystkie słowa tego przykładu są w przeszłym czasie determinowanym prostym. Ci, ktorzy połacinie nie umieią, nie łatwo mogą rozeznawać przyszły czas niedoskonały od czasu determinowanego; ale żeby ich niełatwości ułatwić, niech przeczytaią tę następuiącą przestrogę,

Vważaycie że przeszły czas niedoskonały może się przywłaszczyć czasowi, ktory przeszedł, y czasowi, ktory ieszcze trwa, bo może mowić, j'êcrivois hier, j' êcrivois aujourd' huy, *pisałem dziś*; Tu lisois hier, *czytałeś wczora*, tu lisois aujourd' hui, *czytałęś dziś*.

Przeciwnie zaś temu, przeszły czas determinowany nie przywłaszcza się tylko czasu przeszłemu á nigdy czasu ieszcze trwaiącemu, może dobrze mowić, j'ecrivis hier, je lus hier *ale się nie może mowić* j' ecrivis aujourd' huy, je lus aujourd' huy. &c.

Przeszły czas więcey niż doskonały znaczy nietylko akcyą doskonale przeszłą, ale ieszcze znać przez niego, że iuż się była skończyła pierwey niż ta, o ktorey się mowić zaczeło v.g.

I' avois soupé, quand vous etes venu, *było u mnie po wieczerzy, kiedyś W M. przyszedł.*

I' avois deja fini ma lettre. quand il m' a prié de faire ses complimens;

Jużem był skończył list moy, kiedy on mnie prosił od siebie się kłaniać.

I' etois revenu de la promenade, quand il a commencé á pleuvoir;

Powrociłem był z przechadzki, kiedy począł deszcz padać. &c.

Persony lubo osoby zawsze słowa powinny przodkować, byle nie w interrogacyach, albo w pytaniach. Cza-

Czasy słow są komponowane z trzech osob ktore są, pierwsza, ktora zawsze iest wyrażona przez je, *a, w małey liczbie;* nous, *my; w wielkiey liczbie; iako to* je chante, *ia śpiewam;* nous chantons. *my śpiewamy.*

Druga iest naznaczona przez tu, *ty; w małey liczbie,* vous, *wy; w wielkiey; iako to,* tu chante, *ty śpiewasz;* vous chantez, *wy spiewacie.*

Trzecia osoba iest naznaczona przez il, *on; dla męskiego rodzaiu, w małey* liczbie, ils *oni; w wielkiey; v.g.* il chante, *on śpiewa;* ils chantent, *oni śpiewaią.*

Białogłowski zas rodzay iest naznaczony przez Elle, *ona w małey liczbie; à* Elles *one; w wielkiey. v.g.* Elle chante, *ona śpiewa;* Elles chantent, *one śpiewaią. &c.*

Słowa maią dwie liczby, to iest małą y wielką: mała liczba znaczy się kiedy iedna tylko osoba akcyą czyni, tako to, j' ecris, tu écris, il écrit; *ia piszę, ty piszesz on pisze.*

Wielka liczba znaczy się kiedy siła osob akcyą czynią v. g. nous écrivons, *my piszemy;* Vous ècriuez, *wy, piszecie;* ils ecrivent, *oni piszą.*

Participia lub uczestnictwa tak nazwane są w naturze y iakości imion przydatnych. v.g.

Chanté, *śpiewany*; chantée *śpiewana*; êcrit, *pisany*; êcrite, *pisana*.

Mowi się j' ay chantè, *śpiewałem*; j ay ècrit, *pisałem*; *á te słowa są czyniące, mowi się też*

un motet bien chantè,
wierszyk dobrze śpiewany.
une chanson bien chantèe,
pieśn dobrże śpiewana.
un vers bien ècrit, *wiersz dobrze pisany*.

une letre bien ècrite, *litera dobrze pisana*,

W ten czas chantè, chantèe, ècrit, ècrite, *są imiona przydatne, y uczestnictwa, albowię partycypuią imionom przydatnym y słowom*.

Poniewaź żadne słowo nie może bydź konjugowane bez słowa pomocnego Avoir, *ktore zawsze znaczy czasow przeszłych będąc złączone z uczestnictwem. v. g.*

Je chante, *śpiewam*.
I' ay chantè, *śpiewałem*.
I' avois chanté, *śpiewałem był*.
Aprez avoir chantè, *śpiewawszy*. *&c.*

To go naypierwey kładę.

Klucz języka Francuskiego y naypewnieyszy sposob do poięcia prędko tegoż języka, iest, nauczyć się tych słow, Avoir *y* étre, *dobrze konjugować y złączyć, ktore to słowa zowią się* auxiliaria, *po Polsku pomocne, bo się na nich*

wszy-

wſzyſtkie ſłowa iak activa, *tak* paſſiva, *ſkładaią.*

Koniugacya lub złączenie ſłowa pomocnego.

Avoir, *mieć.*
L' indicatif, *ſkazuiący ſpoſob.*
Le tems preſent, *czas teraźnieyſzy.*

Sing.

J' ai, *ia mam.*
Tu as, *ty maſz.*
Il elle a, *on, ona, ma.*

Plur.

Nous avons, *my mamy,*
Vous avez, *wy macie.*
Ils, elles ont, *oni, one maią.*

Le Paſſé imperfait, *Przeſzły niedoſkonały.*

Sing.

J' avois, *ia miewałem, miewałam.*
Tu avois, *ty miewałeś, miewałaś.*
Il, elle avoit, *on miewał, ona miewała.*

Plur.

Nous avions, *my miewaliśmy.*
Vous aviez, *wy miewaliście.*
Ils elles avoient, *oni one miewali.*

Preterit parfait composé, *przeſzły doſkonały złożony, albo zkomponowany.*

Sing.

J' ay eu aujourd' huy, *ia miałē miałam dziś.*
Tu as eu, *ty miałeś, miałaś.*
Il, elle a eu, *on miał, ona miała.*

Plur.

Nous avons eu,	*my mieliśmy.*
Vous avez eu,	*wy mieliście.*
Ils, elles ont eu,	*oni, one, mieli.*
Preterit parfait simple, ou defini,	*Przeßły doskonały prosty, lub determinowany.*
	Sing.
J' eus hier,	*ia miałem wczora.*
Tu eus,	*ty miałeś.*
Il, elle eut,	*on miał, ona miała.*
	Plur.
Nous eûmes,	*my mieliśmy.*
Vous eûtes,	*wy mieliście.*
Ils, elles eurent,	*oni, one mieli.*
Preterit plusque parfait,	*przeßły więcey niż doskonały.*
	Sing.
J' avois eu,	*ia miałem był*
Tu avois eu,	*ty miałeś był.*
Il, elle avoit eu,	*on miał był, ona miała była.*
	Plur.
Nous avions eu,	*my mieliśmy byli.*
Vous aviez eu,	*wy mieliście byli.*
Ils, elles avoient eu,	*oni, one mieli byli.*
Le futur,	*Czas przeßły.*
	Sing.
J' aurai,	*ia będę miał, miała.*
Tu auras,	*ty będzieß miał, miała.*
Il' elle aurá,	*on będzie miał, miała.*
	Plur.

Nous

Nous aurons, *my będziemy mieli.*
Vous aurez, *wy będziecie mieli.*
Ils, elles auront, *oni, one będą mieli.*
L' Imperatif, *Roſkazuiący.*
Aye, *miey ty.*
qu'il, qu'elle ait, *niech on, ona ma.*

Plur.

Aïons, *mieymy.*
Aïez, *mieycie.*
qu'ils, qu'elles aient, *niech oni one maią.*
L'Optatif, & Subjonctif. *Pożądaiący, y złączaiący.*
Le preſent, *Czas teraznieyſzy.*

Sing.

Dieu veüille que j'aïe, *Day Boże żebym ia miał, miała.*
que tu áïe, *żebyś ty miał.*
qu' il ait, *żeby on miał.*

Plur,

que nous aïons, *żebyśmy my mieli.*
que vous aïez, *żebyście wy mieli.*
qu' ils aïent, *żeby oni mieli.*
L' imparfait 1, *Czas niedoſkonały 1.*

Sing.

Plût à Dieu que j'euſſe, *Bodaybym ia miał.*
que tu euſſe, *obyś ty miał.*
qu' il eût, *oby on miał.*

Plur.

que nous euſſions, *obyśmy my mieli.*

que

que vous eussiez,	*obyście wy mieli.*
qu' ils eussent,	*oby oni mieli.*
L' imparfait, 2.	*Niedoskonały 2.*

Sing.

J' aurois,	*miałbym miałabym.*
tu aurois,	*miałbyś, miałabyś.*
il, elle auroit,	*miałby miałaby.*

Plur.

Nous aurions,	*mielibyśmy.*
vous auriez,	*mielibyście.*
ils, elles auroient,	*mieliby.*

Sing.

Si j' avois &c.	*gdybym ia miał, miała.*

Plur.

Si nous avions &c.	*gdybyśmy mieli.*
Le passé parfait,	*Przeszły doskonały.*

Sing.

Quoyque j' aïe eu,	*chociażem miał.*
que tu aïe eu,	*żeś ty miał.*
qu' il ait eu,	*że on miał.*

Plur.

Que nous aïons eu,	*chociażeśmy my mieli.*
que vous aïez eu,	*żeście wy mieli.*
qu'ils aient eu,	*że oni mieli.*
Plus que parfait,	*Więcey niż doskonały.*

Sing.

Plût à Dieu que j' eusse eu,	*bodaybym był ia miał*
que tu eusse eu,	*obyś był ty miał.*

qu'

qu' il eût eu, *oby był on miał.*

Plur.

Que nous eussions eu, *obyśmy byli my mieli.*
que vous eussiez eu, *obyście wy byli mieli.*
qu' ils, qu'elles eussent eu, *oby oni byli mieli.*

Sing.

J' aurois eu, *miałbym ia był.*
tu arois eu, *miałbyś ty był.*
il auroit eu, *miałby on był.*

Plur.

Nous aurions eu, *mielibyśmy my byli.*
vous auriez eu, *mielibyście wy byli*
ils, elles auroient eu, *mieliby oni, one byli.*

Sing.

Si j'avois eu &c *gdybym był ia miał.*

Plur.

Si nous avions eu &c. *gdybyśmy my mieli byli.*

Le futur. *Przyszły czas.*

Sing.

Quand j' aurai, ou, *kiedy albo gdy ia będę.*
lorsque j' aurai, *miał, miała.*
que tu auras, *będzieß ty miał*
qu'il aura, *będzie on miał.*

Plur.

Que nous aurons, *gdy będziemy my mieli.*
que vous aurez, *gdy będziecie wy mieli.*
qu' ils auront, *gdy oni będą mieli.*

Sing.

Quand

Quand j' aurai eu, *gdy albo kiedy wprzod* ou lorſqu j' aurai eu, *ia będę miał.*
que tu auras eu; *gdy ty będzieſz miał.*
qu' il aura eu, *gdy on będzie miał.*

Plur.

Que nous aurons eu, *gdy my będziemy mieli.*
que vous aurez eu, *gdy wy będziecie mieli.*
qu' ils auront eu, *gdy oni będą mieli.*
L' Infinitif. *Sposób nieograniczony.*
Avoir, *mieć, iż kto ma.*
Avoir eu, *miawſzy,*
avoir eu, aïant eu, apres *iż kto miał.*
Aïant, an aïant *maiąc.* (*winno mieć.*
à avoir, pour avoir, *do miewania co ſię po-*
qui aura, qui doit, *kto ma mieć, kto będzie*
avoir eu, euê, *miał, miany, miana.*

Vważać trzeba że czaſem ſłowo przełoży ſię oſobie, á to w interrogacyach, y w dziwowaniu ſię; naprzykład,

ai-je? *á mamże ia?*
as-tu? *á maſzże ty?*
a-t il? *á maſz on?*
eſt-il poſſible? *á podobnaſz to?*

Konjugacya ſłowa pomocnego Etre, *Bydź.*

L' Indicatif. *Skazuiący ſpoſob.*
Le tems preſent, *Czas teraźnieyſzy.*

Sing.

Je ſuis, *ia ieſtem.*
tu es, *ty ieſteś.*

il,

l, elle eſt,	*on, ona ieſt.*
	Plur.
Nous ſommes,	*my ieſteśmy.*
ous ètes,	*wy ieſteście.*
ls, elles ſont,	*oni, one ſą.*
Paſſé, ou preterit Imparfait.	*Przeſzły niedoſkonały.*
	Sing.
J' ètois,	*ia byłem, byłam.*
u ètois,	*ty byłeś, byłaś.*
l elle ètoit,	*on był, ona była.*
	Plur.
Nous etions,	*my byliśmy.*
vous etiez,	*wy byliście.*
ils, elles étoient,	*oni, one byli.*
Paſſé parfait compoſé.	*Przeſzły doſkonały (złożony.*
	Sing.
J' ay êté aujord'hui,	*ia byłem, byłam dziś.*
tu as ètè,	*ty byłeś, byłaś.*
il, elle a etè,	*on był, ona była.*
	Plur.
Nous avons êté,	*my byliśmy.*
vous avez êté,	*wy byliście.*
ils, elles ont êté,	*oni, one byli.*
Paſſé parfait ſimple,	*przeſzły doſkonały proſty.*
	Sing.
Je fus hier,	*ia byłem wczora.*
tu fus,	*ty byłeś.*
il, elle fut,	*on był, ona była.*

Nous

Plur.

Nous fumes, *my byliśmy.*
vous fûtes, *wy byliście.*
ils, elles furent, *oni, one byli.*

Plusque parfait. *Więcey niż doskonały.*

Sing.

J' avois été, *byłem był, byłam była.*
tu avoisètè, *byłeś był, byłaś była.*
il, elle avoit ètè, *on był był, ona była była.*

Plur.

Nous avions ètè, *my byliśmy byli.*
vous aviez ètè, *byliście byli.*
ils, elles avoient étè, *oni, one byli byli.*

Futur. *Czas przyszły.*

Sin.

Je serai, *ia będę.*
tu seras, *ty będziesz.*
il, elle sera, *on ona będzie.*

Plur.

Nous sarons, *my będziemy.*
vous serez, *wy będziecie.*
ils, elles seront, *oni, one będą.*

L' Imperatif. *Roskazuiący sposob.*

Sing.

Sois. *bądź ty.*
qu'il, qu'elle soit, *niech on, ona będzie.*

Plur.

Soïons,, *bądźmy.*
Soïez, *bądźcie.*

qu'

u, ils, qu'elles ſoient, *niech oni, one będą.*

Optatif, & Subjonctif. *Żądaiący, y złączaiący.*

Sing.

Die veüille que je, *day Boże żebym był.*
ſois, *niech ia będę.*
que tu ſois, *żebyś ty był.*
qu'il ſoit, *żeby on był.*

Plur.

Que nous ſoïons, *żebyśmy byli.*
que vous ſoïez, *żebyście byli.*
qu'ils ſoient, *żeby byli.*

Tems Imparfait. *Czas niedoſkonały.*

Sing.

Plût à Diu que je fuſſe, *bodaybym ia był, niech bym ia był; obym ia był.*
que tu fuſſe, *obyś ty był.*
qu'ils fût, *oby on był.*

Plur.

Que nous fuſſions, *obyśmy my byli.*
que vout fuſſiez, *obyście wy byli.*
qu'ils fuſſent, *oby oni byli.*

Tems incertain. *Czas niepewny.*

Sing.

Je ſerois, *iabym był.*
tu ſerois, *tybyś był.*
il ſeroit, *onby był.*

Plur.

Nous ſerions, *bylibyśmy.*

Nous

vous ſeriez. *bylibyście.*
ils ſeroient, *byliby.*

Paſſé parfait. *Przeſzły doſkonały,*

Sing.

Quoique j' aïe êté, *chociażem był.*
que tu aïe ètè, *żeś ty był.*
qu'il ait ètè, *że on był.*

Plur.

Que nous aïons ètè, *chociażeśmy byli.*
que vous aïez ètè, *żeście byli.*
qu'ils aient, ètè, *że oni byli.*

Vważać że po złączeniu, Si, *kładzie ſię za wſze ſłowo w ſkazuiącym ſpoſobie, iako to*

Sing.

Si j' etois &c. *gdybym ia był.*

Plur.

Si nous ètions &c. *gdybyśmy my byli.*

Pluſque parfait. *Bardziey niż doſkonały.*

Sing.

Plût à Dieu que j' euſſe ètè, *bodaybym był ia był. obym był ia był.*
que tu euſſe ètè, *obyś był ty był.*
qu'il eut ètè, *oby był on był.*

Plur.

que nous euſſions ètè, *obyśmy byli my byli.*
que vous euſſiez ètè, *obyście byli wy byli.*
qu'ils euſſent ètè, *oby byli oni byli.*

Sing.

J' aurois ètè, *byłbym był.*

tu

tu aurois êté, *byłbyś był.*
il auroit êté, *byłby był.*

Plur.

Nous aurions êté, *bylibyśmy byli.*
vous auriez êté, *bylibyście byli.*
ils auroient êté, *byliby byli*

Sing.

Si j'avois êté, &c. *gdybym był ia był.*

Plur.

Si nous avions êté, &c. *gdybyśmy bylimy byli.*

Le futur. *Czas przyszły.*

Sing.

Quand je serai, ou lors que je serai, *kiedy albo gdy ia bę- dę.*
que tu seras, *gdy ty będzieß..*
qu'il sera, *gdy on będzie.*

Plur.

Que nous serons, *gdy my będziemy.*
que vous serez, *gdy wy będziecie.*
qu'ils seront, *gdy oni będą.*

Sing.

Quand j' aurai êté, ou lorsque j' aurai, êté, *gdy albo kiedy będę.*
que tu auraz êté, *kiedy wprzod będzieß.*
qu'il aura été, *kiedy wprzod będzie.*

Plur.

Que nous aurons êté *kiedy wprzod będziemy*
Que vous aurez, êté, *kiedy wprzod będziecie*
qu' ils auront êté, *kiedy przod będą.*

L'Infinitif.	*Nieograniczony ſpoſob*
Etre.	*Bydź.*
aïant été, apres avoir été,	*bywſzy.*
etant, en etant,	*będąc.*
à être, pour être,	*do bycia, co ma bydź.*
Futur, qui doit étre,	*przyſzły, ktory ma bydź.*

DES VERBES ACTIFS. *O SŁOWACH CZYNIĄCYCH*

O nachylaniu Regularnym.

Naſtępuie FORMA pierwſzey Konjugacyi ná ſłowa Czyniące.

DO tey Konjugacyi należą wſzyſtkie ſłowa ktorych ſię tema kończy na ſyllabę er *nap:* regner *Krolować;* commender, *roſkazować;* juger, *ſądzić; &c.*

Tu naypierwey wiedzieć potrzeba, iż ſię Supin w tey konjugacyi ſtaie z temy, odrzucaiąc literę r, *ale nad oſtatnim* e *kładąc akcent oſtry tak* é.

Spoſobu ſkazuiącego,
Czas terazznieyſzy.

Formuie ſię z temy odmieniaiąc ſyllabę e *na te ſyllaby co tu naſtępuią.*

Singulariter.

1. e, *naprzykład* commende *roſkazuię.*
2. es, *nap:* commendes, *roſkazuieſz.*
3. e, *nap:* commende, *roſkazuie.*

Plur.

1.

1. ons. *nap:* commendons, *roſkazuiemy.*
2. ez. *nap:* commendez, *roſkazuiecie.*
3. ent. *nap:* commendent, *roſkazuią.*

Czas niedoſkonały.

Formuię ſię z pierwßey oſoby czaſu obecnego wielkiey liczby, odmieniaiąc ons *na naſtępuiące ſyllaby.*

Sing.

1. ois *nap:* commendois, *roſkazowałem.*
2. ois. *nap:* commendois, *roſkazowałeś.*
3. oit. *nap:* commendoit, *roſkazował.*

Plur.

1. ions *nap:* commedions, *roſkazowaliśmy.*
2. iez. *nap:* commendiez, *roſkazowaliście.*
3. oient. *nap:* commendoient, *roſkazowali.*

Czas doſkonały nieſkładany

Formuie ſię z temy odmieniaiąc ſyllabę er, *na te co tu naſtępuią.*

Sing.

1. ai, *nap:* commendai, *roſkazałem:*
2. as, *nap:* commendas, *roſkazałeś.*
3. a, *nap:* commenda, *roſkazał.*

Plur.

1. âmes, *nap:* commendâmes, *roſkazaliśmy.*
2. âtes, *nap:* commendâtes, *roſkazaliście.*
3. erent, *nap.* commenderent, *roſkazali.*

Czas doſkonały ſkładany.

Rzekło ſię wyzey, iż ſię wßyſtkie ſłowa czyniące poſiłkuią czaſami ſłowa Avoir, *á z od-*

dzielnych niektore nim, a inſze ſłowem Etre. *Już ſię też namieniło pod ſłowem* Avoir, *iż ſię ten czas poſiłkuie z czaſu obecnego. Supin zas do każdego ſłowa kłaść ſię powinien iego właſny. Naprzykład tu.*

Sing.

1. j' ai commendé, *roſkazałem.*
2. tu as commendé, *roſkazałeś.*
3. il a commendé, *roſkazał.*

Plur.

1. nous avons commendé, *roſkazaliśmy.*
2. vous avez commendé, *roſkazaliście,*
3. ils ont commendé, *roſkazali.*

Czas dawno przeſzły.

Już to tak będzie w każdey koniugacyi, y w każdym ſłowie, że iak w proſtych czaſach naſtępuie imperfekt za teraźnieyſzym, tak y w składanych; y tak tu będzie.

j' avois commendé, *roſkazałem był.*
tu avois commendé, *roſkazałeś był.*
il avoit commendé, *roſkazał był.*
nous avions commendé, *roſkazaliśmy byli.*
vous aviez commendé, *roſkazaliście byli.*
ils avoient commendé, *roſkazali byli.*

Czas przyſzły.

Formuie ſię z temy przydaiąc do niey naſtępuiące ſyllaby.

1. ai *nap:* commenderai, *będę roſkazował, albo roſkażę,*

2.

2. as *nap:* commenderas, *będzieſz roſk:* &c.
3. a *nap:* commendera, *będzie roſk:* &c.

Plur.

1. ons *nap:* cõmenderons, *będziemy roſkazowali albo roſk:* &c.
2. ez *nap:* cõmenderez, *będziecie roſk:* &c.
3. ont *nap:* commenderont, *będą roſk.* &c.

Spoſob roſkazuiący.

W tey formie ieſt z gruntu tak, iako czas teraźnieyſzy ſpoſobu ſkazuiącego, tylko że ſię w pierwſzych dwu oſobach pronomina opuſzczaią, á w trzecich miaſto Polſkiego niech, *przed pronominami kładzie ſię* qu' *tak.*

Sing.

2. commende, *roſkazuy albo roſkaż.*
3. qu' il commende, *niech on roſkazuie, albo roſkaże.*
qu'elle commende, *niech ona roſkazuie, albo* &c.

Plur.

1. commendons, *roſkazuymy albo* &c.
2. commendez, *roſkazuycie albo* &c.
3. qu'ils commendent, *niech oni* &c.
qu'elles commendent, *niech one* &c.

Spoſobu przyłączaiącego
Czas teraźniyſzy.

W tey formie cale taki powinien bydź w małey liczbie we wſzyſtkich oſobach, iaka trzecia oſoba w czaſie teraźnieyſzym ſpoſobu ſkazuiącego. W wielkiey zaś liczbie w pierwſzych

dwu osobach przybywa i, *przed* ons *y* ez, *trzecia taka tu, iak y tamta.*

Sing.

1. commende, *roskazuię.*
2. commende, *roskazuiesz.*
3. commende, *roskazuie.*

Plur.

1. commendions, *roskazuiemy.*
2. commendiez, *roskazuiecie.*
3. commendent, *roskazuią.*

Pierwszy Imperfekt.

Formuie się tu z futura skazuiącego, odmieniaiąc ai, *na syllaby następuiące.*

Sing.

1. ois *nap:* commenderois, *roskazowałbym.*
2. ois *nap:* commenderois, *roskazowałbyś,*
3. oit *nap:* commenderoit, *roskazowałby.*

Plur.

1. ions *nap:* cõmenderions, *roskazowalibyśmy.*
2. iez *nap:* commenderiez, *roskazowalibyście.*
3. oient *nap:* cõmenderoient, *roskazowaliby.*

Drugi Imperfekt.

Formuie się z drugiey osoby czasu przeszłego prostego małey liczby sposobu skazuiącego przydaiąc syllaby następuiące, tak.

Sing.

1. se *nap:* cõmendasse, *by roskazował.*

2.

2. ſes *nap:* cõmendaſſes, *byś roſkazował.*
3. t *nap:* cõmendât, *by roſkazował.*

Plur.

1. ſions *nap:* cõmendaſſions, *byśmy roſkazowali.*
2. ſiez *nap:* cõmendaſſiez, *byście roſkazowali.*
3. ſent *nap:* cõmendaſſent, *by roſkazowali.*

Perfekt y inſze naſtępuiące czaſy, składaią ſię tym porządkiem, ktory ſię wyraził pod ſłowem Avoir *tak.*

Sing.

j' aye commendé, *roſkazałem.*
tu aies commendé, *roſkazałeś.*
il ait commendé, *roſkazał.*
elle ait commendé, *roſkazała.*

Plur.

nous ayons cõmendé, *roſkazaliśmy.*
vous ayez commendé, *roſkazaliście.*
ils ayent commendé, *roſkazali.*
elles ayent commendé, *roſkazały.*

Perfekt pierwſzy z dawno przeſzłych.

j' aurois commendé, *roſkazałbym był.*
tu aurois commendé, *roſkazałbyś był.*
il auroit commendé, *roſkazałby był.*
elle auroit commendé, *roſkazałaby była.*
nous aurions cõmendé, *roſkazalibyśmy byli.*
vous auriez cõmendé, *roſkazalibyście byli.*
ils auroient cõmendé, *oniby byli roſkazali.*

elles auroient cõmendé, *oneby były roſkazały.*

Drugi perfekt dawno przeſzły.

j' euſſe commendé, *bym był roſkazał.*
tu euſſes commendé, *byś był roſkazał.*
il eût commendé, *by on był roſkazał.*
elle eût commendé, *by ona była roſkazała*
nous euſſions cõmendé, *byśmy byli roſkazali.*
vous euſſiez commendé, *byście byli roſkázali:*
ils euſſent commendé, *by byli roſkazali.*
elles euſſent cõmendé, *by były roſkazały.*

Czas Przyſzły.

j' aurai commendé, *roſkażę albo będę roſkazował.*
tu auras cõmmendé, *roſkażeſz albo &c.*
il aura cõmendé, *on roſkaże albo &c.*
elle aura commendé, *ona roſkaże albo &c.*
nous aurons commendé, *roſkażemy al: &c.*
vous aurez commendé, *roſkażecie al: &c.*
ils auront cõmendé, *oni roſkażą al. &c.*
elles auront cõmendé, *one roſkażą albo &c.*

Spoſobu nieogranicżonego.

Czas teraźnieyſzy albo tema commender, *roſkazować.*

Czas przeſzły.

A ten ſię bierze y za doſkonały, y za niedoſkonały, poſiłkuie ſię ſamą temą Avoir *z Supinem ſłowa właſnego, iako tu* avoir commendé, *iż ſię roſkazowało.*

Vczeſtnictwa.

Czas

Czas obecny ſię formuie we wſzyſtkich formach z ſpoſobu ſkazuiącego czaſu teraźnieyſzego wielkiey liczby, odmieniaiąc ons *na* ant, *iako tu od* commendons *będzie* commendant *roſkazuiący.*

Czas przeſzły ſkłada ſię z uczeſtnictwa obecnego ſłowa poſiłkuiącego, y z Supinu ſłowa właſnego tak: ayant commendé *roſkazawſzy.*

Ten Łacinnicy tłumaczą przez Paſſif, ale w Francuſkim tak iako y w Polſkim ieſt rodzaiu czyniącego.

Gerondifs.

Wſzędzie ſię troie ſkładaią z temy, á czwarte z uczeſtnictwa obecnego iako ſię iuż pod ſłowem Avoir *pokazało, tak:*

Pour commender *dla roſkazowania;* de commender *roſkazowania;* à commender *ku roſkazowaniu,* en commendant *roſkazuiąc;*

FORMA drugiey koniugacyi na ſłowa czyniące.

Do tey koniugacyi należą wſzyſtkie ſłowa, ktorych tema ieſt zakończona na takie ir, *przed ktorym niemaſz* o, *iako to* avertir *napominać,* batir *budować,* ternir *kalać,* reüſſir *wſkurać. &c.*

Supin w tey formie bywa z temy odrzuciwſzy literę r, *z końca: tak* averti, bati. &c.

Spoſobu ſkazuiącego.

Czas

Czas teraznieyßy formuie ſię z temy, odmieniaiąc ſyllabę ir na naſtępuiące.

1. is *nap.* avertis, *napominam.*
2. is *nap:* avertis, *napominaß.*
3. it *nap:* avertit, *napomina.*
1. iſſons *nap:* avertiſſons, *napominamy.*
2. iſſez *nap:* avertiſſez, *napominacie.*
3. iſſent *nap:* avertiſſent, *napominaią.*

Imperfekt ſię tu tak formuie iak y w pierwßey koniugacyi, to ieſt odmieniaiąc ons *na naſtępuiące ſyllaby tak:*

1. ois *nap:* avertiſſois, *napominałem.*
2. ois *nap:* avertiſſois, *napominałeś.*
3. oit *nap:* avertiſſoit, *napominał.*
1. iſſions *nap:* avertiſſions, *napominaliśmy.*
2. iſſiez *nap:* avertiſſiez, *napominaliście.*
3. iſſoient *nap:* avertiſſoient, *napominali.*

Perfekt proſty formuie ſię tu z temy, odmieniaiąc ſyllabę ir, *na naſtępuiące ſyllaby, tak:*

1. is *nap:* avertis, *napomniałem.*
2. is *nap:* avertis, *nnpomniałeś.*
3. it *nap:* avertit, *napomniał.*
1. îmes *nap:* avertîmes, *napomnieliśmy.*
2. îmes *nap:* avertîres, *napomnieliście.*
3. irent *nap:* avertirent, *napomnieli.*

Perfekt ſkładany y inße czaſy ſkładane, formuią ſię tu albo raczey ſkładaią, tąż proporcyą, co y w pierwßey formie. Zaczym ſię ani

tu,

tu, ani w pierwszych formach o nich więcey pisać nie będzie, gdyż się tego łatwo domyślić

Futur się formuie z temy, przyczyniaiąc te syllaby, co w pierwszey formie tak.

1. ai *nap:* avertirai, *napomnię, albo będę napominał.*
2. as *nap:* avertiras, *napomnisz, al. &c.*
3. a *nap:* avertira, *napomni, albo &c.*
1. ons *nap:*avertirons,*napomniemy albo &c.*
2. ez *nap:* avertirez, *napomniecie &c.*
3. ont *nap:* avertiront,*napomnią al. &c.*

Sposob roskazuiący.

W Małey liczbie druga osoba iest tu taka, iako druga w sposobie skazuiącym małey liczby czasu niniejszego. Ale trzecia bierze się z wielkiey liczby, trzeciey osoby, czasu y sposobu tegoz, odrzucaiąc litery nt.

Wielka zaś liczba zawsze tu iest taka, iako y tam wielka, tak.

2. avertis *napomniy y napominay,*
3. qu'il avertisse, *niech on &c.*
qu'elle avertisse, *niech ona napomni.*
1. avertissons, *napomniymy y napominaymy.*
2. avertissez, *napomniycie y napominaycie.*
3. qu'ils avertissent, *niech oni &c.*
qu'elles avertissent,*niech one &c.*

Sposobu Przyłączaiącego.

Czas

Czas teraźnieyßy w małey liczbie bierze wßyſtkie oſoby, z trzeciey, Spoſobu Roſkazuiącego małey liczby, á wielka ſię formuie z wielkiey Roſkazuiącego, przydaiąc i przed ons, y przed ez, tak.

1. avertiſſe, *napominam.*
2. avertiſſe, *napominaß.*
3. avertiſſe, *napomina.*
1. avertiſſions, *napominamy.*
2. avertiſſiez, *napominacie.*
3. avertiſſent, *napominaią.*

Imperfekt pierwßy, tak ſię tu formuie, iak w pierwßey formie, to ieſt z Futura odmieniaiąc ai *na naſtępuiące.*

1. ois *nap:* avertirois, *napomniałbym.*
2. ois *nap:* avertirois, *napomniałbyś.*
3. oit *nap:* avertiroit, *napomniałby.*
1. ions *nap:* avertirions, *napomnielibyśmy.*
2. iez *nap:* avertiriez, *napomnielibyście.*
3. oient *nap:* avertiroient, *napomnieliby.*

Imperfekt drugi tak ſię też tu formuie iak y w pierwßey formie, to ieſt z drugiey oſoby czaſu doſkonáłego przeßłego, ſpoſobu ſkazuiącego, odmieniaiąc is *na naſtępuiące ſyllaby.*

1. iſſe *nap:* avertiſſe, *bym napomniał.*
2. iſſes *nap:* avertiſſes, *byś napominał.*
3. ît *nap:* avertît, *by napominał.*
1. iſſions *nap:* avertiſſions, *byśmy napomnieli.*

2. issiez *nap:* avertissiez, *byście napomnieli.*
3. issent *nap:* avertissent, *by napomnieli.*

Perfekt y inße czasy składane tego y nie ograniczonego ſpoſobu odſyłam do reguł pod słowem avoir, *y pod pierwßą formą położonych, nap:* j' ai averti, *napomniałem &c.* j' aurois averti, *napomniałbym był. &c.* j' eusse averti, *bym był napominał;* j' aurai averti, *napomnię albo będę napominał;* avoir averti, *iże ſię napominało;* avertissant, *napominaiący;* ayant averti, *albo* aprés avoir averti *napomniawßy. &c. &c.*

FORMA trzeciey Koniugacyi na słowo czyniące.

Do tey koniugacyi należą słowa zakończone na takie ir, *przed ktorym ieſt* o, *iako ſą* reçevoir, *odebrać;* appercevoir, *poſtrzegać;* concevoir, *poymować, albo począć w żywocie. &c.*

Supin w tey formie będzie, odrzuciwßy z temy oir; *á z konſony* v, *uczynić trzeba wokalę* u, *y tak będzie* receu *odebrany;* apperceu, *poſtrzeżony;* conceu, *poięty, poczęty.*

Spoſobu ſkazuiącego.

Czas obecny formuie ſię odmieniaiąc z temy ſyllaby evoir, *na naſtępuiące. gdzie aby* c *miękniało, pamiętay pod nim piſać ogonek* ç

1. ois *náp:* reçois, *odbieram:*
2 ois *nap:* reçois, *odbierasß,*

3. oit *nap:* reçoit, *odbiera.*
1. evons *nap:* reçevons, *odbieramy.*
2. evez *nap:* reçevez, *odbieracie.*
3. oivent *nap:* reçoivent, *odbieraią.*

Imperfekt ſię tu formuie tak iako y w pierwſzych formach, to ieſt odmieniaiąc ons *na naſtępuiące.*

1. ois *nap:* recevois, *odbierałem.*
2. ois *nap:* recevois, *odbierałeś.*
3. oit *nap:* recevoit, *odbierał.*
1. ions *nap:* recevions, *odbieraliśmy.*
2. iez *nap:* receviez, *odbieraliście.*
3. oient *nap:* recevoient, *odbierali.*

Perfekt ſię też tu formuie z temy odmieniaiąc ſyllaby voir, *na naſtępuiące.*

1. us *nap:* receûs, *odebrałem.*
2. us *nap:* receûs, *odebrałeś.*
3. ût *nap:* receût, *odebrał.*
1. ûmes *nap:* receûmes, *odebraliśmy.*
2. ûtes *nap:* receûtes, *odebraliście.*
3. urent *nap:* receûrent, *odebrali.*

Z czaſami ſkładanemi referować ſię do regul pod pierwſzemi formami opiſanych.

Futur ſię też tu formuie z temy, ale tylko oir *odmieniaiąc na naſtępuiące.*

1. rai *nap:* recevrai, *odbiorę albo będę odbierał.*
2. ras *nap:* recevras, *odbierzeſz albo &c.*
3. ra *náp:* recevra, *odbierze albo &c.*

I

1. rons *nap:* recevrons, *odbierzemy &c.*
2. rez *nap:* recevrez, *odbierzecie &c.*
3. ront *nap:* recevront, *odbiorą &c.*

Sposob Roskazuiący.

Formuie się tu tak całe iako w drugiey formie náprzykład.

2. reçois, *odbierz y odbieray.*
3. qu' il reçoive, *niech on &c.*
qu' elle reçoive, *niech ona &c.*
1. recevons, *odbierzmy y odbieraymy.*
2. recevez, *odbierzcie y &c.*
3. qu'ils reçoivent,, *niech oni. &c.*
qu'elles reçoivent, *niech one odb. &c.*

Sposobu Przyłączaiącego.

Czas teraźnieyszy tak się tu formuie, iak y w drugiey koniugacyi. nap.

1. reçoive. *odbieram.*
2. recoive, *odbierasz.*
3. reçoivc, *odbiera.*
1. recevions, *odbieramy.*
2. receviez, *odbieracie.*
3. reçoivent, *odbieraią.*

Imperfekt pierwszy tak iako w pierwszych formach, z futura. nap.

1. recevrois, *odebrałbym.*
2. recevrois, *odebrałbyś.*
3. recevroit, *odebrałby.*
1. recevrions, *odebralibyśmy.*

2-

2. recevriez, *odebralibyście.*
3. recevroient, *odebraliby.*

Imperfekt drugi tak też iako w pierwszych formach, odmieniaiąc syllabę us *na następuiące tak:*

1. usse *nap:* receusse, *bym odebrał.*
2. usses *nap:* receusses, *byś odebrał.*
3. ût *nap:* receût, *by odebrał.*
1. ussions *nap:* receussions, *byśmy odebrali,*
2. ussiez *nap:* receussiez, *byście odebrali.*
3. ussent *nap:* receussent, *by odebrali.*

Czasy składane zachowuią proporcyą reguł pod pierwszymi formami opisanych.

Przestrzegam tu aby się nie zawodzić na opiniy Duchenbillota, ktory za formę tey koniugacyi położył słowo lire, dire, ecrire, *lubo te wszystkie według pospolitszey Grammatykow nauki nie do trzeciey ale do czwartey formy należą, a co większa, iż są bardzo irregularne.*

FORMA czwartey Koniugacyi na słowa czyniące.

Do tey koniugacyi należą słowa zakończone na re, *nap:* tendre *ciągnąć;* entendre *rozumieć y słuchać;* rendre *oddać;* battre *bić. &c.*

Supin się tu staie odmieniaiąc z temy syllabę re *na* u; *iako* tendu, rendu, entendu.

Sposobu skazuiącego

Czas teraźnieyszy formuie się z temy, odmie-

ieniaiąc ſyllabę re *na naſtępuiące ſyllaby.*
Może ſię też w pierwſzych dwu oſobach ma.
y liczby opuſzczac muta przed s.

Sing.

ſ	*nap:* rends *albo* rens,	*oddaię.*
ſ	*nap:* rends *albo* rens,	*oddaieſz.*
	nap: rend,	*oddaie.*

Plur.

ons	*nap:* rendons,	*oddaiemy.*
ez	*nap:* rendez,	*oddaiecie.*
ent	*nap;* rendent,	*oddaią.*

Imperfekt ſię tu formuie tak iako w innych formach, odmieniaiąc ons *na* ois *&c.*
Perfekt proſty także z temy, odmieniaiąc ſyllabą re *na naſtępuiące.*

is	*nap:*	rendis,	*oddałem.*
is	*nap:*	rendis,	*oddałeś.*
ît	*nap:*	rendît,	*oddał.*
îmes	*nap:*	rendîmes,	*oddaliśmy.*
îtes	*nap:*	rendîtes.	*oddaliście.*
irent	*nap:*	rendirenr,	*oddali.*

Perfekt ſkładany y inſze czaſy ſkładane, zachowuią proporcyą reguł pod wyżſzemi formami opiſanych.
Futur tu także z temy odmieniaiąc literę e *na naſtępuiące.*

ai *nap:* rendrai, *oddam albo będę oddawał.*
as *nap:* rendras, *oddaſz albo &c.*

3 a *nap*: rendra, *oddá*.
1 ons *nap*: rendrons, *oddamy*.
2 ez *nap*: rendrez, *oddacie*.
3 ont *nap*: rendront, *oddadzą*.

Sposob Roskazuiący.

Cale się tu tak formuie, iak pod trzecią formą nap.

2 rends *albo* rens, *odday y oddaway*.
3 qu' il rende, *niech on &c.*
qu' elle rende, *niech ona &c.*
1 ren- dons, *oddaymy y oddaway- my*.
2 rendez, *oddaycie y odd. &c.*
3 qu' ils rendent, *niech oni &c.*
qu' elles rendent, *niech one &c,*

Sposobu Przyłączaiącego

Czas obecny z gruntu się tu formuie na tę proporcyą iak w drugiey formie, nap.

1 rende, *oddaię*.
2 rende, *oddaiesz*.
3 rende, *oddaie*.
1 rendions, *oddaiemy*.
2 rendiez, *oddaiecie*.
3 rendent, *oddaią*.

Czas niedoskonały pierwszy tak, iak w inszych formach odmieniaiąc futurowe ai *in-* ois, *&c.*

Czas niedoskonały drugi, także na proporcyą inszych form odmieniaiąc syllabę is *na następuiące, tak:* 1

1 isse *nap:* rendisse, *bym oddał.*
2 isses *nap:* rendisses, *byś oddał*
3 ît *nap:* rendît, *by oddał.*
1 issions, *nap:* rendissions, *byśmy oddali.*
2 issiez *nap:* rendissiez, *byście oddali.*
3 issent *nap:* rendissent, *by oddali.*

O czasach składanych iuż się dość powiedziało.

Następuie FORMA nachylania Słow Cierpiących.

Słowa cierpiące nie maią własney formy u Francuzow iednak to nadgradzaią dwoiako. Naprzod przydaiąc do czasow słowa étre, *uczestnictwo cierpiącego słowa ktorego znaczenia zażyć potrzeba odmieniaiąc liczby y rodzaie według potrzeby, tak iako y w Polskim naprzykład.*

Ja iestem umiłowany, je suis aimé.
ia iestem umiłowana, je suis aimée.
my iesteśmy umiłowani, nous sommes aimés
my iesteśmy umiłowane, nous sõmes aimées.

Y tak przez wszystkie sposoby y czasy słowa étre, *tasz się proporcya zachowuie.*

Druga FORMA nachylania Słow Cierpiącyh.

Jest nakształt drugiey Polskiey, z tą rożnicą, że w Polskim zażywamy na to ze słow czyniących trzeciey osoby z każdego czasu z wielkiey liczby, bez pronominow; ale prze-

cie może ſię kłaść imie. Francuzi zaś to wyrażaią także przez czyniące ſłowa, y przez trzecią też oſobę z każdego czaſu, ale przez małą liczbę, y nietylko bez pronominow, ale tez y bez imion, przekładaiąc tylko partykułę on albo l' on. Chyba w pytaniu albo w małey parentezie, to też tu tę pártykułę na zadzie kładą. A to ieſt iędno co Imperſonel Paſſif. To wſzyſtko ſię z przykładow naſtępuiących iaśniey zrozumie.

Spoſobu ſkazuiącego.

Czas obecny.

Mnie ſzanuią napomináią, odbieraią, ſłuchaią; On m' honore, avertit, reçoit, entend.
Ciebie ſzanuią &c. On t' honore, &c.
Jego ſzanuią &c. On l' honore &c.
Nas ſzanuią &c. On nous honore &c.
Was ſzanuią &c. On vous honore &c.
Ich ſzanuią &c. On les honore &c.

Czas niedoſkonały álbo uczęſzczaiący.

Mnie ſzanowawo, napominano, odbieráno, ſłuchano.
On m' honoroit, avertiſſoit, recevoit, entendoit, &c.

Tę proporcyą trzeba zachowywać aż do ſamego koncá.

FORMA koniugowania ſłow oddzielnych, ieſt ta, co y Czyniących, tylko że wſzyſtkie

kto

ktore znaczą ruszanie supplementuią się słowem etre, iako są te.

Aborder	przybyć	accoucher	porodzić.
aller	iść.	arriver	przypaść.
ascendre	wstąpić.	choir	upaść.
croitre	rość.	dechoir	spaść.
descendre	zstąpić.	devenir	stać się.
echoir	spaść.	monter	wniść. wleść.
mourir	umierac.	naitre	rodzić się.
partir	odieżdzać.	parvenir	doyść.
retourner	powrocić się.	sortir	wyniść.
venir	przyść.	revenir	powrocić się

&c.

Następuiące zaś supplementuią się słowem Avoir.

Combatre	woiować.	convenir	zgodzić się.
crier	wołać.	dejeuner	śniadać.
diner	obiadować.	dormir,	spać,
eclater	błyskać.	faloir	potrzebować
fuir	uciekać	joüer	grać.
mentir	kłamać.	pancher	nakłaniać się
paroitre	ukazać się	plaire	podobać się.
pouvoir	moc,	presider	przedawać.
profiter	pożytkować.	rire	śmiać się
servir	służyć	souper	wieczerzać.
trainer	długotrwać	trembler	trząść się.

valoir *ważyć za co.* vivre *żyć.*
viellir *zestarzeć się.*

Następuiące mogą się obiema słowy supplementować.

courir *bieżeć.* crever *rospuknąć się.*
demeurer *mieszkać.* empirer *psować.*
entrer *wniść.* muer *oamienić.*
passer *przyść.* reculer *ustąpić.*
tomber *upåść.*

FORMA koniugowania Recyprokow.

Reciproka, po Francusku Reflechis *zowuią się u Francuzow te, ktore się tak nachylaią iáko czyniące, ale przybieraią pronomina osobiste w spadku oskarżaiącym.*

Naprzod ze wszystkich czyniących mogą się stać Recyproka, kiedy akcya, to iest dziło czyniącego, nie przechodzi od niego do czego inszego, ale się odwraca ná niego samego, co się w Polskim wyraza prez pronomen się *álbo* sobie *przy każdey osobie; u Francuzow się zaś pronomina do osob odmieniaią y tak się mowią on siebie, y sobie* je me, *ty sobie y siebie*, tu te, *on y ona sobie y siebie*, il se, elle se, *my sobie y siebie*, nous nous, *wy sobie y siebie*; vous vous, *oni y one sobie y siebie*; ils se, elles se. *nap.*

Ja sobie robię, ia siebie żywię.
Je me travaille, je me nourris.
Ty sobie robisz, ty się żywisz.

Tu

Tu te travaille, tu te nourris.
On ſobie robi, on ſię żywi.
Il ſe travaille, il ſe nourrit.
My ſobie robiemy, my ſię żywiemy.
Nous nous travaillons, nous nous nourriſſons.
Wy ſobie robicie, wy ſię żywicie.
Vous vous travaillez, vous vous nourriſſez.
oni ſobie robią, oni ſię żywią,
Ils ſe travaillent, ils ſe nourriſſent.

Tę proporcyą zachować trzeba, aż do końca, ale okrom tego wiedzieć trzeba, iż ſię tu czaſy składane choć y w Czyniących ſłowach supplementuią czaſami ſłowa être, *na :.*

Czás przeſzły doſkonały składany
Jam ſobie robił, iam ſię zywił.
Je me ſuis travaillé, je me ſuis nourri:
Tyś ſobie robił, tyś ſię żywił.
Tu t' es travaillé, tu t' es nourrri.
On ſobie robił, ſię żywił.
Ils' eſt travaillé, il s' eſt nourri.

Y iuz w tey proporcyi aż do ſamego konca nie maſz nic odmiennego, tylko że ſię w roſkazuiącym te pronomina zá ſłowem kładą w pierwſzych dwu oſobach, á nad to druga oſoba, miaſto te, *ma* toi, *nap.* couches tu, *leż*; qu' il ſe couche, *niech on leży*; qu' elle ſe couche, *niech ona leży*

couchons nous *leżmy;* couchez vous *leżcie;* qu' ils se couchent, *niech oni leżą. To też tak: rob sobie,* travaille toi, *żyw się* nourris toi; *niech on sobie robi* qu' il se travaille *niech on się żywi;* qu' il se nourrisse.

Tu notuy, iż są w Fráncuskim niektore Recyproka, choć w Polskim nie są takie; co poznaß, kiedy przy temie w Dikcyonarzu ieſt partykuła se. *nap. leżeć* se coucher. *Ztego tedy* coucher, *y z inßych recyprokowanych żaden się czas nie kładzie bez terminow recyprokowania. Możemyć też y w Polßczyżnie mowić, ia sobie leżę, ty sobie leżyß &c. ale też wolno opuściwßy pronomina mowić: leżę, leżyß, lezy; u nich zaś źleby to brzmiało bez pomienionych pronominow.*

O nachylaniu Słow Irregularnych.

Naprzod tu generalnie wiedzieć należy, iż kiedy słowo proste ieſt irregularne, to y wßyſtkie z niego składane są takież.

Pod pierwßą formą niemaß, tylko samo aller *iść albo poyść ktore się nie może regularnie náchylać; ma iednak niektore czasy regularne.*

Notuy y to iż aby nie przedłużać bez potrzeby, nie będę w żadnym irregularnym kładł czasow regularnych, ani tych ktore się od inßych irregularnych formuią. Nie rozumiey

iednak

iednak przeto, żeby ich nie było, (okrom kilku defektowych, co ſię ſpecyfikować będzie) ale ich ſobie uformuy.

Aller, *iść albo poyść.*

Skazuiącego

Obecny.

je	vais *albo* je vas,	*idę.*
tu	vas,	*idzieſz.*
il	va	*idzie.*
nous allons,		*idziemy.*
vous allez,		*idziecie.*
ils vont,		*idą.*

Przyſzły. j' irai, *poydę.*

Notuy tu, że kędy pierwſza oſoba ieſt irregularna, tam y inſze od niey trzeba też irregularnie zaczynać; ale kadencye, to ieſt zakończenia regularne czynić; iako tu: tu iras, *ty poydzieſz;* il ira, *on poydzie;* nous irons, *my poydziemy;* vous irez, *wy póydziecie. &c.*

Spoſob Roſkazuiący.

Va, *idź;* qu' il aille, *niech on idzie,*

W Wielkiey liczbie pierwſze dwie regularne; trzecia qu' ils aillent.

Jeſtem cale beſpieczny, o dobrym napiſaniu formowania koniugacyi, przeto lubo niektorży Grammatycy ſpecyfikowali, ktore czaſy regularne, y ktore nie; ia to opuſzczam; y do informacyi Tyrona odſyłam, ſame tylko początki irregularne przywodząc. *Te*

To słowo się może stać Reeyprokiem, ale osobliwym; gdyż nie tylko pronominow albo zaimkow oblikwow dobiera, ale też y partykuły en, *iednak w ten czas nie znaczy iść, ale odeyść; tak.*

je m' en vais	*odchodżę.*
tu t' en vas	*odchodziß.*
il s' en va	*odchodzi.*
nous nous en allons	*odchodziemy.*
vous vous en allez	*odchodzicie.*
ils s' en vont	*odchodzą.*

W tey formie Roſkazuiący ſpoſob tak się wyraża.

Vas t' en	*odeydź.*
qu' il s' en aille,	*niech on odeydzie.*
qu' elle s' en aille,	*niech ona &c.*
allons nous en,	*odeydźmy.*
allez vous en	*odeydźcie.*
qu' ils s' en aillent	*niech oni &c.*
qu' elles s' en aillent	*niech one &c.*

Jeżeli mu się zaś przy daie negacya, to tym porządkiem układa się,

nie odchodź,	ne t' en vas point.
niech on nie odchodzi,	qu' il ne s' en aille point.
nie odchodźmy,	ne nous en allons point,
nie odchodźcie,	ne vous en allez point:
niech oni nie odchodzą,	qu' ils ne s' en aillent point.

Four-

Fourchu *Supin irregularny od regularne-*
go Fourcher.

Mowi się le chemin fourchu *droga krzy-*
żowa.

Słowo laiſſer *zaniechać, ma futur kſztał-*
tniey lairrai *niż* laiſſerai.

W inſzych wſzyſtkich pierwſzey formy ſło-
wach wolno nie piſać w futurze e *przed* rai,
ponieważ y w mowie tak ieſt krotkie, iż go
niektorzy prawie nic nie wymawiaią, nap.
Donrai, aimrai, penſrai; *miaſto* donnerai,
aimerai, penſarai.

Od ſłowa raſer *golic, znayduie ſię Supin*
ras, *okrom regularnego.*

Pod drugą formą ſłowa irregularne ſą
naſtępuiące.

Accourrir *Przybiec. tak iak* Courrir.
Acquerir *doſtać. tak iak* Querir.
Boûillir *wrzeć, kipieć.*

Czas obecny je bouls, tu bous, il bout;
nous bouillons, &c.

Przyſzły: je bourrai *kſztałtniey niż* bo-
uillirai.

Sup. okrom bouilli *ma* boulu.
Conquerir *nabywać, iak* Querir.
Courrir *biegać y bieżeć. Supin* Couru.

Spoſobu ſkazuiącego

Czas obecny. Je cours, nous courrons.
Preterit Je courus, *Futur* je courrai.

Cou-

Couvrir *Nakryć y nakrywać. tak iak* Ouvr
Cueillier *Zbierać, zebrać.*

Sposobu skazuiącego.

Czas obecny Je cueille, nous cueillons,
Decouvrir *Odkryć iak* Couvrir.
Dormir *spać.*

Sposobu skaz.

Czas ninieyszy. Je dors, nous dormons.
Supplementuie się słowem Avoir.
Fuir, *uciekać.*

Sposobu skazuiącego

Czas teraźnieyszy nous fuyons.
Faillir; *Zbłądzić chybić.*

Sposobu skazuiącego

Czas obecny. Je faux, tu faux, il fau
nous faillons.
Futur. faudrai *kształtniey niż* faillirai.
Gesir, *leżeć.*

Sposobu skaz.

Czas teraźni. Je gis, nous gissons.
Mowi się za niego être couché.
Haïr *nienawidzieć.*

Sposobu skazuiącego.

Czas obecny Je hais, *albo* je haïs, il haït
albo haït; nous hayons *albo* haïssons,
daley tak dwoiako.

Przypomniy sobie że dwie kropki nad jottą to czynią, aby się jotta z następuiącą literą wiązała.

Ju-

Jnvestir *Osadzić iako* vêtir.

ſſir *Pochodzić, nie używane zostawiło Supin* ſſu.

Mentir, *kłamać.*

Sposobu ſkazuiącego

Czas obecny. Je ments, nous mentons.

Posiłkuie ię słowem avoir.

Mourir. *Vmierać. Supin* mort.

Sposobu ſkazuiącego.

Czas teraźnieyſſy je meurs, nous mourons, ils meurent.

Preterit. Je mourus. *Futu.* Je mourrai.

O tym ſłowie notuy, iż miasto takiey Polſczyzny byłem bliſki śmierci, Francuzi mawiaią j' etois mort *umarłem był.*

Mowią też je me meurs, *umieram, ale ſię w inſſych osobach y czasach nie recyprokuie.*

Obtenir *otrzymać. iako* Tenir.

Offrir *Ofiarować. Sup.* Offert.

Sposobu ſkaz.

Czas obecny j' offre, j' ouvre; nous offrons, nous ouvrons.

Oüir *ſłyſſeć.*

Nic ſię z niego nie używa, tylko Supina ze słowem dire, *tak* j' ai oüi dire, *ſłyſſałem iż mowią. Znayduie ſię iednak w starych piſmach.*

Czas

Czas obecny j' oy, tu ois, il oit, nous oyons, *&c.*

Przyszły j' orrai *albo* j' oüirai.

Partir *Odchodzić albo odieżdżać.*

Sposobu skazuiącego.

Czas obecny je parts, nous partons.

Parvenir *Dostąpić. iako* venir.

prevenir *poprzedzić, iako* venir.

Provenir *pochodzić od czego, iak* venir.

Puir *śmierdzieć.*

Sposobu skaz.

Czas obecny. Je pus, tu pus, il put, nous puons. *Perfekt* Je pus tu pus. *Futur* purai.

Teraz się nic z niego nie używa, albo miasto niego mowi się Sentir mauvais.

Querir *szukać. Supin* quis.

To słowo okrom samey temy nie iest w używaniu; iednakże iest z niego kilka składanych używanych, a wszystkie się na iego kadencye koniuguią, dla tego go trzeba umieć.

Sposobu skazuiącego.

Czas ninieyszy. Je quiers, tu quiers, il quiert, nous quérons, vous quérez, ils quierent.

Preterit je quis. *Futur* je querrai.

Mawiało się też w temie Querre. *Pochodzących od siebie nie ma.*

Reconvenir, *wzaiemnie znaydować, iako* Venir.

Recourir, *uciekać się, iak* Courir.

Re-

Recueillir, *zbierać iak* Cueillir.
Redevenir, *ſtać ſię znowu iako* Venir.
Repentir, *żałować, okrom tego że ieſt regularne, nachyla ſię też iak* Sentir.
Requerir, *wymagać iak* Querir.
Reſſentir, *bardzo uczuć iako* Sentir.
Retenir, *wſtrzymować iako* Tenir.
Revenir, *powrocić ſię iak* Venir.
Revêtir, *przewdziaćſię iak* Vêtir.
Secourir, *ratować iak* Courir.
Sentir. *czuć*

Spoſobu ſkaz.

Czs obecny. Je ſenti, nous ſentons.
Servir, *ſłużyc.*

Spoſobu ſkazuiącego.

Czas ninieyſzy. je ſers, nous ſervons.
Poſiłkuie ſię ſłowem Avoir,
Sortir. *wychodzić, wynośić.*

Spoſobu ſkazuiącego

Czas obecny. Je ſors, nous ſortons.
Souffrir, *znośić, Ponośić, Zcierpieć, wytrzymać iak* Offrir.
Soutenir, *wſtrzymować iak* Tenir.
Subvenir, *ratować iak* Venir.
Survenir, *nadyść iak* Venir.
Tenir, *trzymać. Sup.* tenu.
y Venir, *przychodzić. Sup.* venu.
Czas ninieyſzy je tiens viens, nous tenons venons, ils tiennet viennent.

Preterit. je tins vins, nous tînmes vînmes &c.

Futur. je tiendrai, viendrai.

Touſſer *kaſlać.* je touſſe *kaſlę, ale* touſſer *regularne.*

Vétir *wdziewać. Sup.* vetu, je vets *wdziewam* nous vétons.

Słowa irregularne trzeciey koniugacyi.

Aſſeoir *ſiedzieć. Sup.* aſſis.

Spoſobu ſkaz.

Czas obecny. j' aſſieds *y* j' aſſis, nous aſſeyons *y* aſſions.

Może ſię go też zażyć recyprokowanego.

Preterit. j' aſſis. *Futur.* j' aſſerai, *albo* aſſoirai, *poſiłkuie ſię ſłowem* etre.

Jeſt figury ſkładaney, ale iego proſte ſeoir *wywietrzało.*

Chaloir *Dbać, y nieużywane, zoſtawiło partycyp.* chaland *dbały.*

Choir, *upaść.* je chois *albo* che *upadam* tu chez, nous cheons; je cherai *upadnę.*

Dechoir *ſpaść. tak iak* Choir *Sup.* dechü.

Devoir *muſieć albo powinien bydz. Sup.* deû.

Spoſobu ſkazuiącego

Czas terazni. je dois, nous devons, ils doivent.

Preterit. je dus. *Futur* je devrai,

Supplementuie ſię ſłowem Avoir.

Emou-

Emouvoir *poruſzać iako* Mouvoir.
Falloir, *bydz potrzeba Sup.* fallu.
To ſłowo ieſt nieoſobiſte, to ieſt tylko ſię przez ſame trzecią oſobę małey liczby nachyla. *Spoſobu ſkazuiącego*
Czas obecny il faut. *potrzeba ieſt.*
Przyſzły niedoſkonały. il falloit, *trzeba było.*
Perfekt proſty. il fallût, *trzeba było.*

Składane czaſy ſię ſupplementuią ſłowem Avoir.

Futur. il faudra. *trzebo będzie.*

Roſkazuiąc albo raczey dopuſzczaiąc.
qu' il faille. *niechże będzie potrzeba.*

Przyłączaiącego ſpoſobu
Czas obecny. qu' il faille, *potrzeba.*
Imperfekt 1. il faudroit, *trzebaby.*
Imperfekt 2. il fallût, *trzebaby.*

Sam infinitif tego ſłowa nie ieſt w używaniu ale miaſto niego kładą étre neceſſaire.

Mouvoir, *Ruſzać. Supin* meu.

Spoſobu ſkaz.
Czas niniey ſzy. je meus, nous mouvons, ils meuvent.
Przeſzły. Je mus, nous mûmes *&c.*

Pouvoir, *modz. Supin.* pû.

Spoſobu ſkazuiącego
Czas obecny. Je peux, je puis, tu peux, il peut, nous pouvons, ils peuvent.
Preterit proſty. Je pus, nous pûmes.

Futur. je pourrai.

To słowo się posiłkuie słowem Avoir.

Sposobu Roskazuiącego to słowo w żadnym ięzyku z ordynacyi natury mieć nie może.

Sposobu Przyłączaiącego

Czas niniejszy. Je puisse, nous puissons.

Tu trzeba notować, że gdy się czas niniejszy bierze z negacyą tak: nie mogę, *to Francuzi za tę frastykę zażywaią słowa* Sçavoir *w czasie przeszłym, tak:* je ne saurois pas, *to iest nie umiałbym.*

Prevoir *przed czasem postrzegać:* *iako* Voir.

Promouvoir *pomykać iako* Mouvoir.

Ravoir, *odzyskać nie koniuguie się.*

Seoir, *siedzieć nie bardzo używane, bierze się za niego.* Asseoir *y iednako się nachylaią.*

Sçavoir *albo* Savoir *wiedzieć y umieć*
Supin. sceu *albo* sû.

Sposobu skaz.

Czas obecny. Je Sçais, nous sçavons, ils sçavent.

Preteri. Je sceu. *Futur.* je sçaurai.

Sposob Roskazuiący.

Sçais, *wiedz.* qu' il sçache, *niech on wie.* Sçachons, *wiedzmy.* sçachez, qu' ils sçachent.

V-

Vczęstnictwo obecne sçachant.

Notuy iż iako w temie, tak y przez całe słowo miasto syllaby sça, *piszą* sa.

Zadne słowo nie iest tak bardzo irregularne iak to.

Souloir, *zwyknąć; nie używane, tylko* nous soulons, *y z niego formowane: nadgradzaią się słowem:* avoir coutume.

Surseoir, *odłożyc na czas, albo uspokoić się: dać czemu pokoy, iako* Seoir.

Valoir, *ważyć, to iest stać się czego. Supin.* valu.

Sposobu skazuiącego

Czas ninieyszy. Je vaus, nous valons.

Preterit: je valus. *Fut.* je vaudrai.

To słowo się supplementuie słowem avoir, *Sposobu Roskazuiącego za ordynansem natury w żadnym ięzyku mieć nie może.*

Sposob Przyłączaiący.

Czas obecny. Je vaille, nous vaillons, ils vaillent.

Voir, *widzieć. Sup.* veu.

Sposobu skaz.

Czas ninieyszy. Je vois, nous voyons.

Pret. Je vis. *Fut* Je verrai.

Vouloir, *chcieć. Supin.* Voulu.

Sposobu skaz.

Czas nin. je veux, nous voulons, ils veulent,

Pret. je voulus. *Fut.* je voudrai.

Supplementuie ſię ſłowem Avoir.

Spoſob R ſkazuiący.

Veux, *chciey*; qu' il veuille, *niech on chce.*

SŁOWA Irregularne czwartego náchylania.

Abſoudre, *rozgrzeſzyć* *iako* Soudre.
Adjoindre, *przyłączyć* *iak* Joindre.
Admettre, *przypuścić* *iak* Mettre.
Apprendre, *nauczyć ſię* *iako* Prendre.
Attraire, *przyciągnąć* *iako* Traire.
Boire, *pić.* *Sup.* beu. *albo* bû.

Spoſobu ſkaz.

Czas obecny. Je bois, nous beuvons, ils boivent.

Pret. je bus. *Fut.* je berrai *y* boirai.

Bruire, *odbrżmiewać*; *nie ma nic, tylko partycyp* bruyant.

Ceindre, *opaſać.* *Sup.* ceint.

Spoſobu ſkaz.

Czas obecny. Je ceins, nous ceignons.

Pret. je ceignis.

Tak tez wiele zakończonych na dre, *iako* Craindre, *obawiać ſię*; atteindre, *dotknąć*; *doſtąpić*; aſtreindre, *ściſnąć*; empreindre, *wlepić*; enfraindre, *wyłamać*; eteindre, *zgaſić*; feindre, *zmyślić*; joindre, *złączyć*; oindre, *ſmarować*, *namaścić*; peindre, *malować*; plaindre, *ſkarżyć ſię*; poindre, *kluć ſię*; reſtreindre, *ści-*

ścisnąć; teindre, *farbować*; *y z tych składane.*
Circoncire, *obrzezać. Sup.* circonci.
Nous circoncisons, *my obrzezuiemy.*
Clorre, *zamknąć*, *zawierać. Sup.* clos.
Spos. skaz.
Cz. obec. je clos, nous clocons, *albo* closons.
Tak też składane inclurre, *zamknąc*; exclurre, *wygonić*, *wyiąć*, *odłączyć*; conclurre *zamknąć*, *albo skończyć. Zachowuiąc wszędzie u miasto o, ktore iest w prostym* Clorre.
Commetre, *popełnić iako* Metre.
Complaindre, *żalić się iako* Plaindre.
Complaire, *podobać się iako* Plaire.
Conduire, *prowadzić iako* Cuire.
Confire, *smażyć Sup.* Confit.
Spos. skaz.
Cz. ob. je confis, nous confisons.
Conjoindre, *złączyć iako* Joindre.
Connoitre, *znac*, *poznać. Sup.* connu.
Spos. skaz.
Cz. teraz. je connois, nous connoissons.
Pret: je connu.
Vcząc się tego słowa, przypomniy iż w nim oi *wszędzie brzmi iak* e.
Contre-faire, *sprzeciwiać się, al. chcieć podobnie czynić, iako* Faire.
Convaincre, *zwyciężać iako* Vaincre.
Coudre, *szyć. Supin.* Coulu.
Spos. skaz.

Cz. ob. Je cous, nous coufons. *Pret.* je coufus.

Croire, *wierzać, wierzyć. Sup.* cru.

Sp. fkaz.

Cz. ter. je crois, nous croyons. *Pret.* je crus.

To fłowo fię pofiłkuie fłowem Avoir. *á pamiętay iż w nim oi wfzędzie brzmi e.*

Croitre, *rość. Sup.* cru.

Sp. fkaz.

Cz. ob. je crois, nous croiffons. *Pret.* je crus.

Y to fię fupplementuie fłowew Avoir.

Cuire, *gotować ieść. Sup.* cuit.

nous cuifons, *gotuiemy*; je cuis, *albo* cuifis, *nagotowałem.*

Tak też nieużywane Duire, *y z niego fkładane* Conduire, Reduire, Detruire, Inftruire, Luire, Nuire; *y wfzyftkie zakończone na* uire.

Defaire, *zbyć fię iako* Faire.

Demettre, *fpuścić iako* Mettre.

Deplaire *nie upodobać fię iako* Plaire.

Detordre, *odkręcić iako* Tordre.

Dire, *mowić powiadać. Sup.* dit.

Sp. fkaz.

Cz. ob. je dis, nous difons, vous dites, ils difent.

Pret. je dis.

Sup.

Supplementuie się słowem Avoir.

Dissoudre, *rospasać, rostrząsnąć iak* Soudre.

Distraire, *rozerwać iako* Traire.

Duire, *wywietrzałe iako* Cuire

Ecrire, *pisać. Sup.* ecrit

Spos. skaz.

Cz. ob. j'ecris, nous ecrivons. *Pret.* j' ecrivis.

Elire, *obrać iako* Lire.

Entre-mettre, *wśrodek wpuścić iak* Mettre.

Entre-prendre, *przed się wziąć iak* Prendre.

Extraire, *wyciągnąć, iako* Traire.

Faire, *czynić, roskazać, sprawić iak* Faire.

Sp. skaz.

Cz. nin. je fais, nous faisons, vous faites, ils font.

Pret. je fis. *Sposob Roskaz.*

Qu' il fasse, qu' ils fassent; *piszą też* face facent.

Sposob Przyłącz.

Nous fassions, vous fassiez.

For clorre, *spędzic, odgonić. iak* Clorre.

For faire, *zasłużyć na karanie iak* Faire.

Frire *smażyć. Sup.* fris.

je fris, *smażę;* nous frions, *smażemy.*

Częściey się za niego używa Fricasser.

Instruire, *náuczyć* *iako* Cuire.
Interdire, *zakazac* *iako* Dire.
Introduire, *wprowadzić iako* Duire.
Joindre, *złączyć* *iako* Ceindre.
Lire, *czytać.* *Sp.* lû.
Spos. ſkaz.
Cz. obec. je lis, nous lisons. *Preter.* je lus.
Luire, *świecić* *iako* Cuire.
Maudire, *przeklinać iak* Dire.
Medire, *obmawiać iak* Dire.
Meprendre, *błądzić, dać ſię oſzukać. iak* Prendre.
Mettre, *położyć, kłaść. Sup.* mis.
Spos. ſkaz.
Cz. nin. je mets, nous mettons. *Pret.* je mis.
Mipartir, *na puł rozdzielić iako* Partir.
Moudre, *mleć. Sup.* moulu, moulons *mielemy.*
Naitre, *rodzić ſię. Sup.* né.
Cz. ter. Je nais, nous naiſſons. *Pret.* je naquis.
Nuire, *ſzkodzić iako* Cuire.
Omettre, *opuścić, przeſtąpić iak* Mettre.
Paitre, *paść, paſzą dać;* je pais, *paſzę,* nous paiſſons, *paſiemy. Preterita proſtego, y czaſow ſkładanych nie ma; zażywa* repus *od* Repaitre, *ktore ma Supin* repu.
Parfaire, *ſkończyć, dokończyć iak* Faire.
Paroitre, *pokazować ſię, wydawać ſię, zdawać ſię. Sup.* paru.

Sp. ſkaz.

Cz. ob. je parois, nous paroiſſons. *Pret.* je parus.

Supplementuie ſię ſłowem Avoir, *á przypomniy iż w nim* oi *wſzędzie brzmi* e.

Permettre, *dopuścić iako* Mettre.

Plaire, *podobać ſię. Sup.* plu. (plus.

Sp. ſkaz.

Cz. nin. je plais, nous plaiſons. *Pret.* je

Portraire, *odmalować iako* Traire.

Prefire le jour, *dzień naznaczyć, iako* Confire.

Prendre, *brac, wziąć. Sup.* pris.

Sp. ſkaz.

Cz. obec. je prens, il prend, nous prenons, ils prennent.

Pret. je pris.

Produire, *wyſtawić, zrodzić iako* Duire.

Promettre, *obierać iako* Mettre.

Proſcrire, *wymazać iako* Ecrire.

Rare, *golić, wywietrzałe. Sup.* ras, *al.* rais, *albo* rez.

Spoſobu ſkazuiącego.

Cz. ob. je ray, nous rayons. *Perfekt.* je *Za to ſłowo teraz używaią* Raſer (rayai.

Reconnoitre, *rozeznać, zawdzięczać, iak* connoitre.

Reduire, *przywieść, odprowadzić iak* Duire.

Re-

Refaire, *posilić, odnowić* iak Faire.
Relire, *znowu czytać, znowu obrać.* iak Lire. (Luire.
Reluire, *znowu iaśnieć błyskac.* iak
Resoudre, *rostrząsnąć* iako Soudre.
Se Resoudre, *odważyć się.* iako soudre.
Revendre, *przekupować* iako Vendre
Rire, *śmiać się. Sup.* ris.
je ris, *śmieie się;* nous rions, *śmieiemy się. Pret.* je ris.
Satisfaire, *ukontentować* iako Faire.
Semondre, *na wesele zapraszać. Sup.* semonnu y semons.
Nous semonnons, *my zápraszamy. Pret.* je Semonnis.
Soudre, *rożwiązać, ale za niego używańsze* Resoudre. *Spos. skaz.*
Cz. ob. je sous, nous solvons, ils solvent. *albo* soudent.
Pret. Solus, *Sup.* solu.
Soûmettre, *poddać pod moc* iako Mettre.
Sourire, *uśmiechać się* iako Rire.
Soudre, *wyniknąć Sup.* sours.
Soûcrire, *podpisać* iak Ecrire.
Soûtraire, *odsaczyć, oderwać* iako Traire.
Suffire, *wystarczyć* iako Confire.
Suivre, *naśládować. Sup.* suivi. (suivis.
Je suis, *naśladuię;* nous suivons. *Pret.* je
Surcroitre, *przyrość, nadraść.* iako Croitre.

Surdire, *nad takſę zdrożyć, wbić w cenę.* *iak* Dire.
Surfaire, *drogo cenić iako* Faire:
Surprendre, *zdradą napaść iak* Prendre.
Survivre, *żyć po kim, iak* vivre.
ſe Taire, *milczeć. Sup.* tû.
Nous taiſons, *milczemy. Pret.* je tûs.
Titre, *tkać, po tkacku robić.* tiſſiu.
je tis, *tkam.* nous tiſſons, *tkamy.*
Perf. je tiſſus *albo* tiſſu.
Tordre, *kręcić, Sup.* tors.
Traire, *ciągnąć. Sup.* trais.
Spoſobu ſkaz.
Cz. ob, je trais, nous trayons; *ale ſię go nie używa, ani ſkładanych z niego, okrom temy y Supina.*
Tranſcrire, *przepiſać iak* Ecrire.
Tranſmettre, *przełożyć na inſze mieyſce. iak* Mettre.
Vaincre. *zwyciężać. Sup.* vaincu.
nous vainquons, *zwyciężamy;* je vainquis, *zwyciężyłem.*
Miaſto niego częściey w używaniu Surmonter.
Vivre, *żyć. Sup.* vecu.
je vis, *żyię;* nous vivons, *żyiemy.*
Pret. je vecus *y* vequis.
SŁOWA oſob niemaiące, wyrażaią ſię przez partykułę on, *v. g.* On dit, *mowi ſię, mowią, powiadaią.*

on disoit,	*mowiono.*
on a dit,	*mowiono przedtym.*
on avoit dit,	*mowiono było.*
on dira,	*będą mowić.*
Qu' on dise,	*niech mowią.*
Qu' on dit,	*niechby mowiono:*
on diroit,	*mowionoby.*
on auroit dit,	*mowionoby było.*
Qu'on eût dit,	*niechby było mowiono.*
Quoiqu' on ait dit,	*lubo mowiono.*
Quand on aura dit, ou	*gdy się będzie mowiło.*
lorsqu' on aura dit,	*gdy będą mowić.*
Il faut,	*Trzeba.*
Il faloit,	*Trzeba było.*
Il a falu, aujourd huy,	*Trzeba było dzisiay.*
Il falut hier,	*Trzeba było wczora.*
Il avoit falu,	*było trzeba było.*
Il faudra,	*trzeba będzie.*
Qu'il faille,	*niech będzie trzeba.*
Qu' il falût,	*niechby trzeba.*
Qu' il eût falu,	*niechby było trzeba.*
Il faudroit,	*trzebaby.*
Il auroit falu,	*trzebaby było.*
Quand il faudra,	*kiedy będzie trzeba.*
Quand il aura falu,	*gdy będzie potrzeba na potym.*
Fallir, manquer;	*omylić się.*
Il y a, il y en a,	*iest.*
Il y avoit, il y en avoit,	*bywało, było.*

Il y a eu, il y en a eu, aujourd'huy,	*było dziś.*
Il y eut, il y en eut hier,	*było wczora.*
Il y avoit eu, il y en avoit eu.	*było kiedyś było.*
Il y aura, il y en aura,	*będzie.*
Qu'il y ait, qu'il y en eu,	*niech będzie.*
qu'il y eû, qu'il y en eût,	*niechby było.*
qu' il y eût eu, qu' il y eu eût eu,	*niech byłoby było*
il y auroit, il y en auroit,	*byłoby.*
il y auroit eu, il y en auroit eu,	*byłoby było.*
Quoy qu' il y ait, qu' il y en ait.	*choć iest.*
quand il y aura eu,	*gdy będzie potym.*
y avoir, y en avoir,	*bydź.*
y avoir eu, y en avoir eu,	*bywszy iż było.*
y ayant, y en aiant,	*będąc, kiedy iest.*
Il n' y a point, il n' y en a point.	*nie masz*

Po tym słowie il y a *kładzie się często rodzący spadek, naprzykład.*

il y a du pain;	*iest chleb.*
il y avoit du monde,	*było ludzi, byli ludzie.*
il y aura de l' argent,	*będą pieniądze.*

Tego słowa il y en a, *nayczęściey po pytaniu w odpowiedzi zażywaią, náprzykład kiedy pyta-*

ta kto, y a-t-il? *á toieſtże? odpowiadać trzeba*, oûi, il y en a, *ieſt v. g.*

P. y a-t-il des vivres? *á ſą pożywienia.*
oüi il y en a; *ſą.*
y aura-t-il de quoi? *á będzie co.*
oûi, il y en aura; *będzie. &c.*

Mowi ſię także, il y a grand monde, *ieſt ſiła ludzi.*

il y a un homme, *ieſt ieden człowiek*
il y a eu grand banquiet, *był wielki bankiet.*

SŁOWA zaś, il eſt, *zażywaią do wyrażenia ktorych iakości, v. g.*

cet homme eſt bon, *ten człowiek ieſt dobry*
ce cheval eſt fort, *ten koń ieſt mocny.*
cette perſonne eſt mechante, *ta oſoba ieſt zła.*

Co wſzyſtko łatwo ſię nauczy w konwerſacyach.

SŁOWA nieoſobiſte ktore ſię częſto mawiaią.

Il fait chaud, *ieſt ciepło.*
il faiſoit chaud, *było ciepło.*
il a fait chaud, il fit chaud, *ciepło było przedtym.*
il avoit fait chaud, *bywało kiedyś ciepło.*
il fera chaud, *będzie ciepło.*
il feroit chaud, *byłoby ciepło.*
il auroit fait chaud, *byłoby było ciepło.*
plût à Dieu qu' il fut chaud, *bodayby było ciepło.*

qu'

qu' il fasse chaud,	*niech będzie ciepło.*
quand il fera chaud,	*kiedy ciepło będzie.*
quand il aura fait chaud,	*gdy będzie w przod ciepło.*
Faire chaud,	*ciepło bydź.*
Il fait froid,	*iest zimno.*
il faisoit froid,	*zimno było.*
il a fait froid,	*zimno było przedtym.*
il fit froid,	*zimno było kiedyś.*
il avoit fait froid,	*zimno kiedyś bywało*
il fera froid,	*będzie zimno.*
il feroit froid,	*byłoby zimno.*
il auroit fait froid,	*byłoby było zimno.*
qu' il fasse froid.	*niech będzie zimno*
quand il fera froid,	*kiedy zimno będzie.*
quand il aura fait froid,	*kiedy wprzod będzie zimno.*
Faire froid,	*zimno bydź.*
Il pleut, il tombe dela pluïe.	*deszcz pada, dżdzy się*
il pleuvoit,	*deszcz padał.*
il a plû, il plut;	*deszcz upadł.*
il avoit plû,	*upadł był deszcz.*
il pleuvra,	*upadnie deszcz, będzie deszcz padał.*
Qu' il pleuve,	*niech pada deszcz.*
il pleuvroit,	*upadłby deszcz.*
il auroit plû,	*upadłby był deszcz.*
Plût à Dieu qu'il plû,	*bodayby deszcz padł.*

quand

quand il pleuvra,	*kiedy deßez będzie.*
quand il aura plû,	*gdy deßcz upadnie.*
Pleuvoir,	*dżdżeć.*
àpres avoir plû,	*potym iak deßcz upadł.*
Il nege, il tombe de la nege,	*Snieg pada.*
il negoit,	*śnieg padał.*
Il a negé, il negea,	*śnieg upadł (upadnie.*
il negera,	*śnieg będzie padać;*
il tonne,	*grzmi.*
il tonnoit, il tonna,	*grzmiało.*
il a tonné,	*zagrzmiało.*
il tonnera,	*będzie grzmiało.*
Tonner,	*grzmieć.*
il êclate, il fait des èclairs,	*błyska się.*
il êclairoit, il faisoit des èclairs;	*błyskało się.*
il a êclairé, il a fait des êclairs;	*błyskało się.*
il êclaira, il fit des êclairs.	*błyskało się.*
il êclairera, il fera des êclairs;	*będzie błyskało.*
Eclairer, faire des êclairs.	*błyskać się.*
Il grêle, il tombe de la grêle;	*grad pada.*
il greloit,	*grad padał.*

Il grêla il a grêlé;	*grad upadł.*
il avoit grêlé,	*grad był upadł.*
il grelera, il tombera de la grêle.	*będzie grad padał..*

CHAPITRE 6. *ROZDZIAŁ. 6.*

Des Participes. *O Vczestnictwach.*

UCzestnictwa lub Participia tak są nazwane, dlatego, że maią część z słowami y z Imionami przydatnemi, to iest, że pochodzą od słow, á maią też signifikacyą; co przydatne Imiona; v. g.

Aimant,	*kochaiąc.*
aimé aimée,	*ukochany, ukochana.*
Enseignant,	*ucząc.*
enseigné, enseignée,	*nauczony, náuczona.*
Faisant.	*czyniąc.*
fait, faite;	*uczyniony, uczyniona.*
Chantant,	*śpiewaiąc.*
chanté, chantée;	*śpiewany, śpiewana.*
Cherchant la vertu, on ne peut s'ègarer,	*szukaiąc cnoty nie może błądzić.*
Quand on est aimé de Dieu, on en est souvent châtié,	*kiedy kto iest od Boga ukochany, często iest od niego karany.*

CHAPITRE 7. *ROZDZIAŁ 7.*

Des Adverbes. *O Przysłowiach.*

PRzysłowie iest mowa, przez ktorą lepiey się wyraża to, co słowo znaczy, y ktora mu do-

dodaie więcey albo mmiey mocy w signifikacyi: iako to, bien, *dobrze;* mal, *źle;* mieux, *lepiey;* pire. *gorzey;* fidelement, *wiernie;* clairement, *iasno &c. Náprzykład niech kto mowi* j' enseigne, *uczę, iuż ia wiem że uczy, ale niewiem iak, aż kiedy przyłoży* bien, *dobrze; to dopiero wiem że dobrze uczy, mowi się tedy* j' enseigne bien, *uczę dobrze. &c.*

Przysłowia są rożne iako to proste, ktore z samych siebie pochodzą y do czasu należą v. g. Aujourd' huy, *dzisiay;* hier, *wczora,* avant-hier, *onegday ongi;* demain, *iutro;* aprês demain, *po iutrze;* tout à l' heure, *zaraz;* presentement, *teraz;* il y a long tems, *dawno;* tout presentement, il n' y a qu' un moment, *dopiero teraz;* deja, *iuż;* avant, *przed tym;* autrefois, *kiedyś;* souvent, *często;* souvent fois, *częstokroć;* aprês, *potym;* vîte, vîtement, *prędko chyżo;* au plus vîte, *iako nayprędzey;* cependant, *tym czasem;* pendant que, *poki;* jamais, *nigdy;* toujours, *zawsze;* jusqu' à ce que, *poki, aż;* dans un clein d' oeil, *we mgnieniu oka;* quand, *kiedy. &c.*

Przysłowia złożone albo zkomponowane z przydatnych Imion formuią się, przydaiąc partykułę ment, *mało co odmieniaiąc albo całe nic. v. g.*

Sage, *mądry;* sagement, *mądrze.*

Prudent, *roſtropny*; prudemment, *roſtropnie*; grand, *wielki*; grandement, *wielce*. (*wie-* heureux, *ſczęſliwy*; heureſeument, *ſczęſli-* Noble, *ſlachetny*; noblement, *ſlachetnie*. &c.

Przyſłowia wielkość znaczące te ſą.

Combien, *wiele*; beaucoup, *ſiła*; tant, *tyle*; *tak wiele*; trop, *nazbyt*; peu, *trochę*, *mało*; aſſez, *doſyć*; pas aſſez, *nie doſyć*; Tant que, *ile tyle*; beaucoup trop, *bardzo ſiła*; trop peu, *bardzo mało*; autant, *ile tyle*, *tak wiele*. &c.

Po tych przyſłowiach powinne bydź Imiona w rodzącym ſpadku, naprzykład.

Combien d' aunes? *wiele łokci.*
beaucoup de monde, *ſiła ludzi.*
tant d' argent? *tak wiele pieniędzy?*
peu de bonheur, *mało ſczęścia.*
un peu de pain, *trochę chleba.* &c.

Przyſłowia znacząc mieyſce te ſą.

Où, *gdzie*, *dokąd*; d' où, *zkąd*; par où, *ktorędy*; de quel côté, *na ktorą ſtronę*; vers du côté, *ku*; juſqu' où, *aż gdzie*, *aż dokąd*; *iak daleko*; auprês, tout icy prês, proche, tout proche, pas loin, *bliſko*, *zaraz tu*, *nie daleko*; loin, *daleko*; icy, *tu*; là, *tam*; par icy, *tu tędy*; par là, *tamtędy*; la haut, *na gorze*; la bas, *na dole*; d' icy, *tu ztąd*; de là, *ztamtąd*;

tąd; jusqu' icy, *aż tu*; jusque là, *aż tam*; dehors, *na dworze*; dedans, *wewnątrz*; par le dehors; en dehors; *powierzchownie, po wierzchu.*

Przysłowia iakość znaczące,

Bien, *dobrze*; mieux; *lepiey*; encore mieux, *ieszcze lepiey*; tres bien, fort- bien, *bardzo dobrze*; le mieux qui se puisse, *iako nayle-piey*; mal, *źle*; plus mal, pire, pis, *gorzey*; encore pire, encore pis, *ieszcze gorzey*; & qui pis est, *a co naygorzey*; au pis aller, *iuże choćby y źle było*; tres mal, fort mal, *bardzo źle*; de mieux en mieux, *coraz to le-piey*; de pis, en pis, de pire, en pire, *co raz to gorzey*; fort, fortement, *mocno*; a-droitement, *rostropnie*; vertueusement, en homme vertueux, *cnotliwie*; *iako cnotliwy, człowiek. &c.*

Przysłowia assekurowanie, lub potwier-dzenie znaczące.

Oüi c' est vray, *ale tak iest, prawda to*; or, *zaś*; à la verite, en verite, certes, cer-tainement, assurêment, *prawda, pewnie prawdziwie*, il n' y a rien de plus sûr, de plus asûrè, de plus vray, *nie masz nic pe-wnieyszego, nic prawdziwszego*; justement, à point, *właśnie, należycie*; par ma foi, en conscience, *pod sumnieniem moim. &c.*

Przysłowia negowanie albo sprzeczanie znaczące.

Non, non pas,non point, pas, point, ne, point du tout, *nie*; rien *nic*; rien, du tout, *cale nic*; Avez vous êté là? *byłeś W. Mość tam?* non, *nie*; Ne faites pas cela, *nie czyń W. Mść tego*; je ne veux pas, *nie chcę. &c.*

Przysłowia rozmnożenie, umnieyszenie y miarkowanie znaczące te są.

Plus, d'avantage, *więcey, bardziey*; encore, *ieszcze*; trop, *nazbyt, bardzo siła*; assez, suffisemment, *dosyć*; peu, *mało*; un peu, *troche*; pas beaucoup, pas trop, *nie bardzo, nie wiele*; moins, *mniey*; tout beau, tout doucement, bellement, *po mału, po woli*; là là, *iak tak*; peu à peu, *po troszę. &c.*

Przysłowia życzenia dobrego y złego.

Dieu veüille que, *Day Boże żeby*; Plût à Dieu que,*boday*;à Dieu*Bądź łaskaw*,*zostań się z Bogiem*; Dieu vous assiste,*Boże was wspomoż*; Dieu vous benisse, *Boze was błogosław*; Dieu vous donne bonne santé, *Boże wam day dobre zdrowie*; allez, Dieu vous conduisse,*poydźcie z Panem Bogiem*; va,que Dieu te punisse, *niech Bog cię skarze. &c.*

Przysłowia napominania.

Courage, *nuże nu, śmiele odważnie.*

Allons, levez vous, de bout, *nuże nu wstańcie*; vîte, vîte! depechez vous,*nu ie*; *no prędko! nie bawcie się*; vîtement, *chyżo*, Tres-humblement, de grace, *uniżenie*; in-

timent, du fond du coeur, *uprzeymie, z ſerca*; cordialement d'une affection ſincere, de bon coeur, *ſerdecznie, ſczerze, ſczerym affektem.*
Pour l'amour de Dieu ne faites pas cela! *Dla miłości Bożey nie czyń W Mść tego!*
Prenez garde à vous! *ſtrzeż ſię W Mść?*

Przyſłowia położenia y geſtu.

A la brune, *w pociemku*, ſans lumiere, *bez światła.*
à tatons, *omackiem, po omacku.*
à quatre piez, *na czterech nogach.*
ſur les genoux, *na kolanach.*
en ſe roulſant, *taczaiąc ſię.*
en cachette, *powtornie, kryiomo.*
en plein jour, *w dzień.*

Przyſłowia podobieńſtwa.

Ainſi, *tak*; tout ainſi, tout de même, toute la même choſe, *właśnie tak, iednakowo*, comme, *iako*; tout ainſi que, *właśnie iak tak*; quaſi, preſque, *mało nie tak, ledwo nie tak*; comme ſi, *iakoby.*

Przyſłowia rownanie znaczące.

Autant, *tyle*; autant de fois que, *ile tyle, ile razy*; pair, *cetno*; non pair, *licho*; du pair, *rowno*; autant, ni plus ni moins, *tyle, ani więcey, ani mniey*; plus, *więcey*; tant plus, *tym więcey, tym bardziey*; plus on en a, plus on en veut avoir, *im więcey maią,*
tym

tym więcey mieć chcą; assez, c' est assez, *dosyć*; beaucoup, *siła*; trop, *nazbyt*; par paire, *po parze*; de pair, *rowno*. &c.

Przysłowia przedawania y kupowania.

Combien, *wiele*; combien cela? combien vaut cela? *co za to? wiele za to?* il vaut tant, *tyle warte*; c' est trop, *bardzo to siła*; combien voulez vous de cela? *co za to, wiele W. Mść za to chcesz?* j' en veux tant, *tyle, tak wiele ia chcę*. &c.

Przysłowia pytania.

Et bien? *nu á cożi?* pourquoy, *czemu, dla czego*; c' est pour quoy, c' est pour cela que, *dla tego że*; Et bien quand donc? *á nuż kiedy?* comment, *iako*; quand, *kiedy*, n'est il pas vray? *á nie prawdaż to?* n'est ce pas, nest ce pas ainsi? *á nie tak?* n' est ce pas la même chose? *á nie iednosz to? wszak to iedno?* estil possible! *czy podobna?* voulez vous parier, je parie que, *o zakład że*, donc, *tedy*. &c.

Przysłowia obierania.

Volontier, volonterement, tres volontiers, de bon coeur, de tout mon coeur, *chętnie, ochotnie, z radością*; plus tôt, *raczey, prędzey*; & même, *y owszem*; quand même *choćby*; au contraire, *przeciwnym sposobem*; je serois bien aise, *radbym*; reciproquement, mutuellement, pareillement, *wzaiemnie*.

Przysłowia sposob na pytanie znaczące.

Comment? *iako?* de quelle maniere? *iakim kształtem?* de quel moïen? *iakim sposobem?* est-ce proprement ainsi? *właśnież tak?* tout au moins? *przynaymniey?* de quelque maniere que ce soit, *iakożkolwiek*; autrement? *inaczey?* pour quelle cause? *dla iakiey przyczyny?* quoi? *cożż?* n' est il pas vrai? *á nie prawdaż to?* n' est ce pas ainsi? *á nie iest że to tak?* &c.

Przysłowia zgromadzenie, albo rozdzielenie znaczące.

Ensemble, *wespoł*; tout ensemble, *wkupie, razem, pospołu*; à part, *osobno*; particulierement, *osobliwie*; seulement, *tylko*; non seulement, *nie tylko*; differemment, distinctement, *rożnie, rozdzielnie*; partie, en partie, *częścią*; alternativement, l' un aprez l'autre, tour à tour, châcun à son tour, *na przemiany, ieden po drugim*; en tas, en un tas, *na stusie*; de pair, *wrowno*; par troupes, *kupami*. &c.

Przysłowia wątpienia.

Peut être, *podobno*; peut être que, *podobno że* c'en peut-être à cause, *dlatego podobno*; par avanture, par fortune, *trefunkiem*; suppose que, *day mi to że, niech będzie to że*; sans doute, indubitablement, *bez wątpienia*; il y à du doute, *iest wątpienie*;

à peine, *ledwie*, *ledwo*; cōme si, *iakoby*. &c.

Przysłowia pokazuiące.

Voicy, violà, *oto*; le voicy qui vient, *oto idzie*; le voilà qui s'en va, *oto idzie precz*; voïez-vous? *widzisz W Mść?*

Przysłowia explikowania albo wyrażenia.

C'est à dire, c'est à savoir, *to iest*, *iako to*; par exemple, *naprzykład*; au contraire, *y owszem*, *przeciwnym sposobem*; donc, *tedy*. &c.

Przysłowia ktorych często zażywaią.

Fort, fortement, *mocno*; grandement, *wielce*; extrêmement, *bez miary*, *nazbyt wielce*; souvent, *często*; serieusement, naïvement, *szczerze*; infiniment, *bardzo*, *wiele*, *nieskończenie*; incroïablement, *niewypowiedzianie*; inconsiderement, sans y prendre garde, *nie ostrożnie*, *nie uważnie*; sans consideration, *bez uwagi*; absolument, *koniecznie*; gaïement, joïeusement, *wesoło*; tristement, *smutno*; sans y penser, *nie ostrożnie*, *omyłką*; obligeamment, *chętnie*, *ochotnie*; tres-volontiers, *bardzo dobrze*, *z chęcią*; effroïablement, *strasznie*; effroïablement grand, *strasznie wielki*; cruellement, *okrutnie*; joliment, *pieknie*; bravement, genereusement, *mężnie*; magnifiquement, *wspaniale*; à peine, à grandepeine, *ledwo*, *ledwie*; franchement, *szczerze*.

CHA-

CHAPITRE 8. *ROZDZIAŁ 8.*
Des Prepoſitions, *O Przekładaniach.*

Przekładanie ieſt cząſtka mowy ktora ſię imionom y namieſtnictwom przekłada dla lepſzego ich okoliczności opiſania, kładą ſię także y przed ſłowami ktore powinne bydź w nieograniczonym lub niedeterminuiącym ſpoſobie, iako to; j'ay quelque choſe à vous dire, *mam W Mści co mowić;* j'ay icy quelque choſe à faire, *mam tu co do czynienia &c.*

Po przekładaniach kładą ſię Imiona albo w rodzącym ſpadku albo dawaiącym, albo w oſkarżaiącym, albo w oddalaiącym.

Przekładania po ktorych kładą ſię Rodzący y oddalaiący ſpadek te ſą.

De çà, au deçà, *v. g.* au deçà de Cracovie, *Z tey ſtrony Krakowa, bliżey Krakowa.*

Delà, au delà de Varſovie, *z tamtey ſtrony Warſzawy, za Warſzawą, daley Warſzawy.*

En preſence, de ſon maître, *przy ſwoim Panie;* en ma preſence, *przy mnie, przede mną.*

Aprês, prês, *przy;* auprês de nous, *przy nas, bliſko nas.*

A lentour, au tour, *koło, około;* à l'entour, autour de cette maiſon, *około tego Domu,* aux environs de la ville, *około Miaſta.*

Le

Le long, *nad*; le long de la raviere, *nad rzeką*; pour le prix, *za*; il en a pour le prix de ſon argent, *ma za ſwoie pieniądze*.

Proche, *bliſko*; proche du logis, *bliſko gospody*; tout proche, pas loin, *nie daleko*.

Loin, *daleko*; loin d'icy, *daleko tu ząd*, loin de l'Egliſe, *daleko od kościoła*.

Au prix, *przy, względem*; àprix de cela, *względem tego*, à prix, *za*; à quelque prix que ce ſoit, dequelque maniere que ce ſoit, *iakimkolwiek ſpoſobem*.

A cauſe, pour l'amour, en faveur, *dla*; à cauſe de lui, pour l'amour delui, en faveur de lui, *albo* en faveur, *dla niego*.

Vis à vis, *na przeciwko*; tout de vant, *zaraz przed*; vis à vis du château, tout devant le château, *na przeciwko zamku*, *zaraz przed zamkiem*.

A l'endroit, à l'envers, *przeciwko*, *ku: te mowy iuż nie ſą w zażywaniu między politycznemi ludźmi, tylko między poſpolſtwem, lepiey mowić* envers, *v. g.* envers moi, à mon égard, *ku mnie, dla mnie, przeciwko mnie: mowi ſię iednak dobrze*; c'eſt ainſi qu'il ſe comporte à l'endroit de ſes amis, *tak to ſię on ſprawuie z przyiaciołmi ſwemi*; au regard de cela, *ſtrony tego*. Au deſſus, *nad*; au deſſus de nous, *nad nami*. Au deſſous, *pod*; au deſſous de vous, *pod wami*.

Hors

Hors dehors, *za*, *nad*, hors de la ville, *za miaſtem*; hors du bois, *za laſem*; il eſt allé hors la ville, *poſzedł za miaſto*; il demeure hors la ville, *mieſzka zá miaſtem*; cela eſt hors de meuſure, outre meſure, *to ieſt bez miary*, *nad miarę*; audela, *za*, *daley*; audela du marché *za rynkiem*, *daley rynku*.

Propozycye po ktorych kładzie ſię dawaiący ſpadek.

Juſques, *aż poki*, *dokąd*; juſqu'au faux-bourg, *aż do przedmieścia*; juſq, à demain, *aż naiutro*, *aż do iutra*. Joignant, *bliſko*, *przy*; joignant à cela, *bliſko tego*, *zaraz przy tym*.

Przekładania po ktorych kładzie ſię oſkarżaiący ſpadek.

A au, *w*, *do*, *v. g.* il eſt à l' Egliſe, *on ieſt w kościele* ele eſt allêe au jardin, *ona poſzła do ogroda*.

Aprés, *po*; aprés moy, *po mnie*, *zá mną*; Avant, devant, *przed*, *na przeciwko*, *pierwey niż*; Avant vous, *przed W Mcią pierwey niż W Mść*; devant la boutique, *przed kramem*, *na przeciwko kramu*; tout devant l'Egliſe, *zaraz przed Kościołem*.

Chez, *u*; chez nous, *u nas*; chez eux, *u nich*; Contre, *przeciwko*, *przeciwnie*; contre luy, *przeciwko iego*; à lecontre, *przeciwnie*; contre, apres, proche, *bliſko*, tout contre, *bli-*

bliſko zaraz; tout contre le marché, *zaraz bliſko rynku*; dans, dedans, en, *w, wewnątrz, na*; dans ma chambre, *w moiey izbie.*
Il eſt dedans, *ieſt wewnątrz*; il eſt en ville *albo* dans la ville, *ieſt w mieście*; il eſt allé à la ville, *poſzedł do miaſta.* De, touchant, *o ſtrony*, *v. g.* il m'a parlé de cela, *mowił mi o tym*; Touchant ceque vous m'ecrivez, *ſtrony tego co do mnie W Mść piſzeſz.*
De, *od, z, v.g.* ſalüez le de ma part, *ukłońcie ſię mu odemnie*; ce n'eſt pas de vous que j'ai cela, *nie od W Mści ia to mam*: il vient du Convent, *idzie od klaſztoru*; il ſort du bain, *z łazni wychodzi*; de la ville à la compagne, *od miaſta do wſi.* Derriere, *za*; derriere la porte, *zá drzwiami*; Sur, deſſus, *na*; le livre eſt ſur la table, *kſiążka ieſt na ſtole*; il eſt deſſus le banc, *ieſt na ławie.* Sur, touchant, *koło ſtrony*; il m'a prié ſur cela, *proſił mnie ſtrony tego, koło tego.*
Sur le ſoir, *pod wieczor, nad wieczorem.*
Sur ma priere, à ma priere, *na moię prożbę, ná moiey prożbie*; ſur ma conſcience, *pod ſumnieniem moim*; ſur le chemin, en chemin, *ná drodze, w drodze.* Au deſſus, *nad*; audeſſus de moi, *nademną.* Sous, deſſous, *pod*: ſous pretexte, *pod pretextem*;
ſous

ſous groſſe peine, *pod wielką winą.* Deſſous le lit, *pod łożkiem*; au deſſous de lui, *pod niem.* Vers, envers, *ku, przeciwko*; vers moi, envers moi, *ku mnie, przeciwko mnie*; vers la fin du mois, *ku końcowi mieſiąca*; envers lui, *ku niemu.* Vers, du côté, *ku, ſtrony*; il eſt allé vers la ville, du côté de la ville, *poſzedł ku miaſtu.* Depuis, *od*, depuis ce tems, *od tego czaſu.* Environ, *koło, około*: Environ un an, *koło iednego roku, bliſko roku*; environ cela, *koło tego*; environ l'hiver, *około zimy*; environ cent, *bliſko ſta.*

Entre, *między*; Entre nous, *między nami.*

Outre, *nad*; outre meſure, *nad miarę*; outre, au delà, *za, z tamtę ſtronę, daley*; il eſt paſſé outre, *daley poſzedł.*

Outre, excepté, hormis, à la reſerve, *oprocz wyiąwſzy*; outre cela, *oprocz tego*; ils y ont été tous excepté un, *byli tam wſzyſcy oprocz iednego*, tout ira bien à la reſerve d'une choſe, *wſzyſtko dobrze będzie wyiąwſzy iednę rzecz.*

Sans, *bez*: ſans moi, *bezemnie*; ſans vous, *bez was.*

Par, *przez*: par moi, par mon moïen *przezemnie, z moiey przyczyny*; par colere, *przez gniew, gniewem*; par jeu, *przez żart, żartem.* Pour *dla, za*: pour, en la place, *za,*

za, na mieyſcu,; il fait cela pour moi, en ma place, *uczynił to za mnie, na moim mieyſcu.*

Pour, à cauſe, en faveur, *dla*; je ferai cela pour vous, à cauſe de vous, en faveur de vous, *uczynię to dla WMści*; pour un tems, *na czas*; pour le plus, *naywięcey*; intercedez pour nous, *modlcie ſię za nami, przyczyńcie ſię za nami*: pour rire, *żartem, przez żart.*

Parmi, *między*; parmy tant dmonde, *między tak wielą ludzi.*

Selon, *według*: ſelon mon opinion, *według mego zdania.*

Przeſtroga na kilku Przekładań.

1. *Vważać trzeba, że nie zawſze partykuła* En *ieſt propozycyą, bo trafi ſię częſto że iey używaią zá Namieſtnictwo* relativum, *żeby nie powtarzać przeſzłego ſłowa rzeczonego, iako może łatwo znać z naſtępuiących przykładow.*

Ce vin là eſt fort bon, donnez m'en.
To wino ieſt bardzo dobre, daycie mi go.

Ma perte eſt ſi grande, que je ne puis m'en conſoler, *o ieſt*; me conſoler d'elle.
Moia utrata ieſt tak wielka, że nie mogę ſię po niey ucieſſyć.

Si vous avez de l' argent, donnez en à cet homme. *Jeżeli W Mść maſz pieniądze, day W Mść temu człowiekowi.*

Vous

Vous me demandez un êcu, & moi je vous en donne deux. *Prosiß mnie W M. o ieden taler bity, á ia W Mści dwa daruię.*
Vous avez vingt ans & moi j'en ai trente. *Maß W Mść dwadzieśćia lat, ia mam trzydzieści.*
Vous alliez à Rome, quand j'en revenois *Szlıście W Mść do Rzymu, kiedym się wracał ztamtąd.*
En *ſtaie także przyſłowiem. v. g.*
Il faut que je m'en aille, *trzeba żebym poßedł.*
2. Pour *znaczy czaſem* afinque, *po Polſku aby. v. g.*
Dieu nous a créé pour le ſervir, *to ieſt* afinque nous le ſervions. *Bog nas ſtworzył abyśmy mu ſłużyli.*
Je ſuis venu icy pour êtudier, *albo* afin d' êtudier *albo* afin que j' êtudie. *Jám tu przyßedł dla uczenia się, abym się uczył.*
Pour voir, afin de voir *dla widzenia, aby widzieć.* Pour entendre, *dla ſłyßenia.*
3. Sans *łączy się z ſpoſobem nieograniczonym ſłow. v. g.*
Je n' ai pû apprendre la mort de mon ami ſans pleurer. *Nie mogłem uſłyßeć o śmierci przyıaciela mego bez zapłakania,* ſans verſer des larmes, *bez łez wylania, aż muſiałem płakać.*

Il a fait ce chemin sans se lasser. *Odprawił tę drogę bez fatygi.*

Il a entrepris son voïage sans m'en parler. *Podiął się swey drogi bez opowiadania mi się*

Vous ne dèvez rien entreprendre sans demander conseil. *Nie powinniście się niczego podiąć bez rady, nie prosiwszy wprzod o paradę, nie poradziwszy się.*

Il a fait cela sans en être prié. *Vczynił to bez proszenia, nie uproszony, choć go nie proszono.*

Mowi się także sans que, *v.g.*

Ne faites rien sans qu'on vous le commende.

Nie czyńcie nic bez roskazania.

Sans que tu êtois paresseux, si ce n'étoit que tu êtois paresseux. *Kiedyby nie to żeś był leniwym.*

4. *Niektore Propozycye bywaią Imionami Istotnemi rodzaiu męskiego ktore to są,*

Le dehors,	*Strona powierzchowna,*
Le dedans,	*część wewnętrzna.*
Le devant,	*przod, przodek.*
Le derriere,	*tył, zad.*
Le dessus,	*wierzch,*
Le dessous,	*spod spodnia część.*
L'endroit,	*Lice u sukna, y inszych materyi, prawa strona.*
L' envers,	*nice, lewa strona, wywrot.*

CHAPITRE neuvième, *Rozdział dziewiąty.*

Des Conjonctions

O Koniunkcyach, albo złączaniach.

KOnjunkcya iest iedna cząstka mowy, ktora wszystkie części mowy pospołu złącza, konjunkcye rożne są: złączaiące, rozłączaiące, kondycyonalne, sprzeciwiaiące się, y konkluduiące.

Koniunkcye złączaiące te są.

Et, &, *a, y*; ainsi, *tak*, aussi, *też*; or *zaś*; même, *także*, *v. g.* Pierre & Paul, *Piotr y Paweł*; & ainsi, *y tak*; & moi aussi, *y ia też* or il faut que cela soit, *trzeba zaś żeby to tak było*; & cela même, *y to także*, Et vous Monsieur? *á W. M. M. Pan.*

Koniunkcye rozłączaiące.

Ou, ou bien, soit, *albo lub*; ni, même, *áni, też, v. g.* il faut que vous alliez là, ou lui, *trzeba żebyś W. Mść tam poszedł albo on*: soit bien, soit mal, *lub dobrze, lub zle*: ni vous, ni moi, *ani W Mść, áni iá.*

Koniunkcye kondycyonalne.

Si *ieżeli*; si non, si ne, *ieżeli nie*; porvûque, *byle*; à condition, à la chàrge, *pod kondycyą żeby* car, parceque, d' autant que, *bo,*

albo-

álbowiem: à cause que, *dlatego że*; puisque, *gdy, ponieważ*; tant que; *poty*; autant que, *ile*, pourtant c' est pourquoy, *dlatego*; afinque, *áby, żeby*: *v. g.* Si vous venez, vous m' obligerez. *ieżeli WMść przyidzieß, będę WMści obligowany*.

Si, tant, tellement, *tak, dalece*.

Il est si bon qu'il m' obligera de cette grace. *Jest on tak dobry, że mi tę łaskę wyświadczy*.

Il ne fait rien sinon boire. *Nie umie nic tylko pić*.

Si vous ne faites cela, vous aurez tort, *Jeżeli WMść to nienczyniß, będzieß WMść winien*.

Pourvû que je vienne á bout de cela, je suis content. *Bylem tego dokazał, ießtem kontent*.

je vous donne cet êcu, á condition que vous prierez Dieu pour moi. *Daię wam ten taler bity pod tą kondycyą że będziecie Pana Boga zamnie prosić*.

Je vous dirai vn secret à la charge que Vous n'en parlerez à personne. *Powiem WMści ieden sekret pod tą kondycyą że WMść nic otym ni przedkim nie będzieß mowił*.

Je n' irai pas là, car je n' ai pas le tems. *Nie poydę tam, bo czasu nie będę miał*.

Il ne veut pas venir à cause qu'il fait

vilain tems. *Nie chce przyść dlatego że niepogoda, że słota.*

Puisqu' il ne veut pas, qu'il reste chez luy, *Ponieważ nie chce, niech siedzi u siebie.*

Tant que la pluïe durera, je ne sortirai pas. *Poki deszcz będzie nie wynidę.*

En tant qu' home de bien, comme étant home de bien il ne doit pas faire cela. *Ile będąc poczciwym człowiekiem, nie powinien to czynić.*

C' est pourquoi vous ne devez pas l' écouter. *Dlatego nie powinieneś go WMść słuchać.*

Je vous avertis de cela, afinque vous l'evitiez *Przestrzegam WMści w tym, abyś się WMść tego chronił.*

Koniunkcye sprzeciwiaiące się.

Mais, *ale, lecz;* toutefois *iednak* neantmoins, *iednakże, postaremu;* pourtant *przecię;* quand, *kiedy;* Bienque, quoique, encoreque, *lubo choć;* quand bien même, *choćby y tak.* Cela n'est pourtant pas mêchant, *przecię to nie zle.*

Cela ne sera pas ainsi, quand bien même ille voudroit. *Niebędzie to tak, choćby y chciał.*

Konjunkcye konkluduiące lub zamykaiące.

Donc, *tedy więc;* enfin, *ná ostatek, iuż tedy*

dy, wzdy, dopiero, natychmiaſt; c'eſt pourqvoy *dlatego, przetoż*; avec tout cela, *z tym wſzyſtkim.*

Il faut donc faire ſon devoir? *Trzeba tedy ſwoię powinność uczynić?*

Enfin voila qui eſt fait, *iuż tedy ſię ſkończyło, iuż po wſzyſtkim.*

CHAPITRE dixieme,
Rozdział dzieſiąty.
Des Interjections,
O Interjekcyach albo Wtrącaniach.

INterjekcya ieſt cząſtka mowy, ktora áfekty y páſſye iakie umyſłu wyraża. Interjekcye podziwienia wyrażaiące ſą te.

O mon Dieu! *o Boże moy!* ha! ha! *ah! ah!* Eſt il poſſible! *czyli to podobna! á podobnaż to!* voila qui eſt en merveille! *bardzo to wybornie, wyśmienicie!*

Użalaiące y lamentuiące.

O! que ie ſuis malheureux! *ah! ia nie ſzczęśliwy!* helas jen' en puis plus! *ah! nie mogę iuż!* helas! queſt-ce donc, *ach! coż tedy!* helas! malheur! *nieſtetyż biada!*

Wołaiące ná pomoc.

A l'aide, à l'aide, au meurtre, *ratuyeie, gwałt!*

gwałtu! pour l' amour de Dieu! *Dla Boga!*

Napominaiące.

Courage Monsieur! Courage! *nuże Mści Panie, nuże!* ferme, fort, vaillāmet! *nuże, odważnie, nuże śmiele!*

Obrzydzaiące się są te.

Fi, *pfe*, fi qu'elle est laide, *pfe iak sspetna.*

Wołaiące ná kogo.

He! *hey:* Ecoutez, *słyßcie.*

Narzekaiące.

Malheur à vous! *biada wam, nießczęście!* ha! que faites vous, *hey! co robicie, ha!* si le passé pouvoit revenir, *ah! gdyby przeßłe rzeczy mogły się przywrocić.*

Ha! miserable que vous êtes, *nießczyß tobie.*

Milczenie nakazuiące.

St! *cyt!* paix, *cicho, ciszey!* tais toi, *cyt nieprow;* taisez vous, *uciż się W Mość.*

ZEBRANIE
Krotkich Nauk
iako te części mowy zgadzać się powinny.

NAUKA I.
O zgadzaniu Artykułow.

TRzeba wiedzieć iż imiona znaczące 4. części ziemie, Krolestwa, Państwa, Xięstwa, Margrabstwa, Chrabstwa, rzeki, wyspy, gory, y iakiekolwiek prowincye, zgadzaią się z artykułem determinowanym. Jednak takie imiona ten artykuł gubią, ieżeli maią prepozycyą en, albo de. nap: j' irai en Afrique, poydę do Afryki. il est en Afrique iest w Afryce; j' ai êté en France, byłem we Francyi; je reviens de France, wracam się ze Francyi.

Imie pospolite położone w iednym spadku za własnym nie przyimuie artykułu; nap: troisiême Auguste, Roi de Pologne, August trzeci Krol Polski.

Albo Le Roi de Pologne Auguste III.

Partykuły de y des z Rodzącym y Oddalaiącym spadkiem iedno znaczą; iednak sławnieysi Grammatycy nie

nie każą kłaść *des* przed imionami przyrzutnemi, áni *de* przed istotnemi, ale opak, nap: *il y a des hommes sçavans.* álbo *il y a de savans hommes* są ludzię uczoni.

Po przysłowiách znáczących wielkość álbo máło czego, nie kłádzie się *des* ále *de*, by też y przed istotnymi, náp, iest wiele ludzi, ále máło mądrych, *il y a beacoup d' hommes mais peu de sages.*

Lubo się wiąże kilká imion przyrzutnych przy iednym istotnym, iednak się tylko raz artykuł kłádzie, przed tym imieniem które iest naypiérwszé.

NAUKA II.

O zgadzaniu imion y o porządku ich.

Tu zá generálną regułę mieć trzebá iż pospolicie zá iedno waży, lubo istotne poprzedza lubo przyrzutne. náp. *la sainte ecriture.* álbo *l' ecriture sainte* Pismo święté. Ztąd się iednák odcináią.

Naprzod imióna, liczby: y záimki wszelákie powinny się kłaść przed istotnym. náp. *cent ecus* sto talerów. *vingt ans* dwádzieściá lat, *mille francs* tysiąc złotych, *le deuxième jour* drugi dzień *la troisième annêe* trzeci rok. *mon*

mon Maitre moy Pan. *quel homme?* co zá cźłowiek *chaque semaine* káżdy tydzien. *quelque personne* niektora osoba.

Mówiąc iednák o znácznych ludziách y o tomách, Xięgách, roźdźiałách, liczbá się kłádzie ná zádzie. náp. *Auguste second* August drugi. *Louis quatorziême*, Ludwik czternasty. *Leopolde premier* Leopold pierwszy. *Innocent treizieme* Innocenty trzynasty. *Tome premier*, tom piérwszy. *Livre troisiême* Xięga trzecia. *Chapitre cinquieme*, Roźdźiał piąty &c.

Powtoré, Té ádiektywá *tout*, *plusieurs*, *même* poprzédzáią, náp. *tout homme* káżdy człowiek *plusieurs animaux* niemało zwiérząt, *lá même personne* táſz osoba . Ale *même* znáczącé sąm samá, kłádą, ná zádzie náp. *moi même* ia sam, *toi même* ty sam. *luy même* ón sam, *elle même* óná sámá.

Potrzecié. Adiektywá chwalące y gániącé. náp *un bon chien*. dobry pies. *une belle maison*, piękny dom *un mauvais ouvrier*. ladaco robotnik. Chybá ieżeli przy tym iest słowo istotne to piérwéy będzie imie istotné náp. *ce garçon est bon*. ten chłopczyk iest dobry. *cette fille est belle* tá pánienká piękna.

Poczwarté. Adiektywá kolorów kłádą się zá istotnymi. náp. *du pain bis*, *blanc*, chléb śniády,

ſniady, biały, *une muraille blanchie*, ściáná biélóna.

Popigte. Tosz czynią Adiektywá pochodzącé od przymiotów żywiołowych. náp. *le tems humide*, czás mokry, *l' eau tiede*, wodá letnia, *une pluye froide*, deſzcz zimny.
Poſzoſte. Tosz czynią uczeſtnictwá y Adiektywá pochodzące od imion włáſnych náp. *le chemin batu* droga bita, *un livre ouvert* Xięgá otwárta, *un raſoir tranchant*. brzytwá oſtrá *la langue Françoiſe*, ięzyk Fráncuſki. *la liberté Polonoiſe*, wolność Polſka.

W naſtępniących, zá większy kſztałt ſzácuią przekładać imię iſtotné *le repos eternel*, odpoczynek wieczny. *le bien public*, dobro poſpolité. *un arbre fruitier*, drzewo urodzáyné. *la terre labourable*, ziemiá do uprawiánia ſpoſobná. *une forê feuillue*, las liściaſty. *un chêne branchu* dąb gałęziſty.

W naſtępuiących záś opak *Le Saint Eſprit*, y poſpolicie w tákich gdzie trzebá tego epitetu.

Są niektoré ſpoſoby do mówięnia, w których przełożenie adiektywá czyni wielką rożność znáczenia. náp.

une groſſe femme niewiáſtá grubá.
une femme groſſe niewiáſtá ciężarná.
une ſage femme niewiáſtá co dzieci rodzącé ſię odbiera.

une

une femme sage niewiástá mądrá.
un malin esprit diabeł.
un esprit málin, złośliwy duch álbo zamysł.
Náostátek ieżeli potrzebá, żeby między imieniem przyrzutnym y istotnym co środkowáło, sens powinien bydź iásny, y związek terminow ták ułożony, ażeby się żadna ekwiwokácya nie tráfiła.
Miásto náſzych imión przyrzutnych, pochodzących od imión istotnych prowincyalnych, záżywáią Francuzi istotnych w rodzącym spadku nap, Krolestwo Hiszpáńskie, *le Royaume d' Espagne*, Woysko Polskié *l' armée de Pologne.*
Tosz czynią miasto ktorégokolwiek náſzégo spadku, kiedy iest dwoie istotnych, iednę rzecz znáczących: to iest drugié imię kłádą w Rodzącym. náp. miásto Rzym. *la ville de Rome.* poydę do miástá Rzymu. *j' irai à la ville de Rome.*
Záżywáią Francuzi niektórych imión przyrzutnych, niekłádąc oczywiście istotnych, tylko się ich domyśláiąc. iako to *la presente*, *la vôtre*, domyślać się *Epitre*, álbo czego sens potrzebuie. Ták też *chercher le plus court*, szukáć iák naykrótſzéy, to iest drogi. *coucher sur la dure*, leżéć ná twardéy, to iest ziemi. *chanter la basse*, *le superius* śpiewáć dólny gorny, to iest głos, Ták też *à l' Allemande*, *à la* *Polo-*

Polonoiſe à la Françoiſe, là' Italienne, à l' Angloiſe, à la Chinoiſe, &c. domyślay się *façon* álbo *maniere*, Znáczy to, według Fráncuſkiey, Polſkiéy, Niemieckiéy, Włoſkiéy, Niderlándſkiéy, Angielſkiéy, Chinſkiey, &c. mody.

Imióná Swiętych trácą artykuł w Rodzącym, álbo raczèy kłádą ſię w Miánuiącym będącé zá inſzymi iednéy kómy imiónámi, nap, ulicá S. Iákubá, *la rue ſaint Iaques*, bramá S. Ianá, *la porte ſaint Iean*, moſt S. Germáná. *le pont ſaint Germain*,

Toſz czynią imióná miesiącow, zá liczbą porządkową, nap. trzeciégo Styczniá, *le troiſiême Ianvier*.

NAUKA III,

O zgadzaniu Pronominow

Tu naprzód notuy, że Fráncuzi nie záżywaią záimków drugiey oſoby małey liczby, chóć do iednéy oſoby mówią chybá między oſobámi, które między ſobą máią wielką poufałość albo mówiąc do kogo przez wzgárdę, Ináczéy zażywáią *albo* wielkiey liczby, bez przydánia *Monſieur* ieżeli mowá do podłèy oſoby, *albo* z przydániem *Monſieur*, kiedy mowá do

człowieká średnio godnégo; *álbo* z przydaniem *Monseigneur*, ieżeli mowá do człowieka bárdzo znacznégo; *álbo* ná ostátek. przez trzecią osobę máłéy liczby, z przydániem *Vôtre* &c. ápplikuiąc to do rożnych stanów różnie, iako się to tu niżéy w tytułách do listów wylicza. Może iednak y między *Votre* &c. mieszáć czásem *Vous*, ale rzadko.

Dámom záś z tąż osobą przydaią *Madáme* álbo *Mademoiselle*, ták pánnie iáko y Mężátce albo Wdowie, Ale mowiąc y piszac go przez powágę ákcentuią y przeciągaią syllábę *das*, przez szydérstwo záś chyżo ią zbiegaią.

Té Dátywy *á moi*, *á nous*, *á toi*, *à vous*, *á lui*, *á elle*, *à eux*, *á elles*. nie kładą się przy słowách ale w ten czás kiedy nie masz słowá, albo kiedy iest nie co odległé. náp. *à qui faut il donner ce livre? á moi.* álbo ták *c' est á moi*, kómusz trzebá dáć tę Xięgę? mnie.

Ieżeli záś Záimków trzebá przy słowie, to się kłádą przed słowem te: *me*, *te*, *lui*, *nous*, *vous*, *leur*. náp. *il me donnera*, *ce qu' il me doit* da mi, co mi powinien.

A kiedy słowo iest w sposobie roskazuiącym, to się Dátiwy kłádą po słowie. á miasto *me*, *te*. mowi się *moi toi*. náp.

donnez

donnez moi ce que vous m' avez promis. daycie mi, cościemi obiecali.
Ieżeli iednak więcéy słow ieſt w Imperátywie to okrom piérwſzégo,przed drugimi kładą się *me te.* náp, powiédzcie mi y pokażcie mi. *dites moi & me montrez.*
Akuzátywy *me,nous,te,vous, ſe,le,la,les,* kładą się przed słowami. náp. *Votre frere m' aime, je le cherche.* wáſz brát mnie kocha; ia go ſzukam *nous vous louons & vous nous blamez,* my was chwalemy, á wy nas gánicie. Ale przy Imperátywie w piérwſzych dwu osobách kładą *moi toi* náp: *aimez moi,* kocháy mnie, *consolez nous* pocieſzcie nas. *reflechiſſons nous.* obaczmy się; *qu' ils les prennent* niech oni ich wezmą. *cherchons les.* ſzukaymy ich.
Partykułá záś *ſe* záwſze poprzedza słowo choć y w Imperatywie.
Imióná iſtotnè wſzelakie, położoné z Záimkámi dzierżawnymi nie przyimuią ártykułów, tylko ná znak Rodzącégo y oddalaiącego maią partykułę *de;* miáſto Dáiącego záś partykułę *à,* w obu liczbách.náp. *mon pere* móy Oyciec.*mes freres* moi bracia, *nos parens* náſi krewni.
Ieżeli się záś w przodzie kładą imióná iſtotné, to zaimków trzebá zażyć uwolniónych. náp. *de ces chapeaux, celui ci eſt*
le mien

le mien, celui-là le votre, & ceux-là les leurs Z tych kapeluſzów ten ieſt móy, támten wáſz, á támte ich.

Toſż się czyni, choć się imie iſtotné zá dzierżáwnym kłádzie, ieżeli przed dzierżawnym ieſt inſzy záimek, ále bez ártykułu déterminowánego. náp. *ce mien couteau*, ten moy nóż. *une mienne bague*, ieden móy pierścień.

Relatif qui, niemoże się kłáść ná począ-tku bez záimków pokázuiących, ieżeli imie nie poprzédziło. náp miaſto polſkiégo: kto ználazł żónę dobrą znalazł ſkarb nie porównány, trzebá tak prze-łożyć. *Celui qui a trouvé une bonne fem-me, a trouvé un treſor incomparable.*

NAUKA IV.

O zgadzaniu ſłow.

1. Przypomnieć trzebá, że Fráncuzi ſłowá nie kłádą bez oczywiſtégo Nomi-nátywá, chybá że się bliſko ſiebie kilká ſłow do iednego Nominátywa náleżących kładzie, to położywſzy Nominatif przed piérwſzym ſłowem, wolno go nie po: wtarżać náp *je penſe, travaille, menage, conſerve* &c álbo *je penſe, je travaille, je.*

menage &c. ia myślę, prácuię, ochrániam, záchowuię.

2. Ieżeli się imię kłádzie w Miánuiącym, to záimká nie trzebá: ſpadek záś miánuiący ma mieyſce przed ſłowem; z excepcyą iednak piſáną.

3. Lubo Fráncuzi y do iedney oſoby záżywáią wielkiéy liczby iednák imioná náſtępuiące (okrom záimká) będą máłéy liczby. nap. *vous êtes un honnéte homme.* ieſteś poczciwy człowiek.

4. Negácyá *ne* ma mieyſcé z ſpadkiem miánuiącym y ſłowem, ná ktoréy doſkonáłość przyrzuca się iedná z tych partykuł *pas, point, jamais, perſonne, nul, rien, que, nullement, aucun, ni plus, guerre, autre, goute,* ále się te rożnie kłádą.

5. *Point, pas, jamais, nullement, que, nul, perſonne, rien, guerre,* kiedy ieſt iaki inſzy Nominatif przed ſłowem, kłádą się w czáſách nieſkłádánych. náp. *je ne penſe point* nie myślę, *vous nè croyez pas,* nie wierzycie. *nous ne verrons jamais,* nieobaczemy nigdy, *il ne croiroit nullement,* niewierzyłby żadną miarą. *je n' aime que vous,* nie kocham tylko ciebie, *nous ne voyons perſonne,* nie widziemy nikogo, *vous ne connoiſſez nul autre* nie znacie nikogo inſzego.

6. *Personne*, *nul*, y *rien* poprzédzáią słowo, kiedy się stáią Nominátywámi. náp. *personne ne court*, nikt nie bieży *nul ne marche* nikt nie idzie, *rien ne peut plus accabler un homme, qu' une mauvaise femme*. nic nie może bárdziey utrapić człeka, iáko zła żóná.

7. W czásách skłádanych negácye *point*, *pas*, *jamais*, *guerre*, y *nullement*, máią mieysce między słowem posiłkuiącym, y między Supinem. náp. *je n' ai point appris*, nie náuczyłem się. *vous n' avez pas vû*, nie widzieliście, *il n' a jamais connu*, nigdy nie uznał. *nous n' avons nullement entendu*, niiákeśmy nie zrozumieli.

8. *Personne*, y *Nul* będącé w oskarżáiącym spadku, nie kłádą się áż po wszytkich czásach skłádánych, tóż czyni y pártikułá *que*, kiedy znáczy *tylko*, nap. *je n' ai connu personne* nie znałem nikogo *ils n' ont trouvé nulle chose*, nie ználezli *nous n' avons cherché que la vertu*, nie, szukáliśmy tylko cnoty.

9. Przy infinitywie, obie negácyé mogą poprzédzáć náp *il est tems de ne plus abuser les dons de Dieu*. álbo *de ne pas abuser*, czás nie używać więcey ná złé dárów Bożych.

10. Nie kłádzie się druga negácyá o-

krom *ne*, po słowach *Savoir*, *pouvoir*, *bouger*.

11. Záimki osobiste ták w Dáiącym, iáko w Oskarżáiącym kładą się przed słowami, od których są rządzóne; ále imióná w tych spádkach kłádą się zá słowámi. nap: *j' aime mon frere*, kocham mego brátá, *mon frere*, *m' aime*, móy brát mnie kocha. *nous aimons nos amis*, kochamy náſzych przyiációł, *nos amis nous aiment*. náſi przyiaciele nas kochaią. *j' ai donné à mon frere*. dałem moiemu brátu. *mon frere m' a donné* móy brát mi dał.

12. Ale przy sposobie Roſkázuiącym y Záimki zá słowem chodzą; á w pierwſzych dwu osobách máłéy liczby, ták w Dátiwie iáko w Akuzátiwie nie w ten czás *me te*, ale *moi toi* náp. *attendez moi* czekaycie mnie, *ecoutez le*, słuchaycie go. *donnez lui*, dáycie mu, &c.

13. Kiedy się záś kilká słów ciągiem kłádzie w Imperátiwie, to tylko po pierwſzym záimek nástępuie, á przed inſzymi poprzédzaią, y to się nie kłádzie *moi toi*, ále *me te*. náp. *regardez moy*, & *me dites ce que vous avez fait*, pátrz ná mnie, y powiédz mi coś uczynił.

14. Dla umieiących łácinę przeſtrogá iż Fráncuzi nie náśladuią Łácinników, ále Poláków mówiąc o rzeczách, ktore

się

ſię bierą częściami, to ieſt nie przez Oſkárżaiący to ſpadek iako połpolicie, ále przez Rodzący wymawiáią. náp. day drew, *donnez du bois*, przynieś wody. *apportez de l' eau*. ukróy chlebá, *coupez du pain*. náléy winá piwá &c. *verſez de la bierre* &c. 15. Inſtrument którym ſię iáká rzecz robi, wyráżáią przez prepozycyé *avec* albo *de*, kiedy inſtrument ieſt rzecz niema. nap. uderzył go kijem *il a frappé avec un bâton*, albo *d' un bâton*.

16. Ieżeli záś ieſt oſobá rzeczą inſtrumentálną, to ſię wyraża z prepozycyą *par*. nap. dzieie ſię to Krolem Senátorámi, *cela ſe fait par le Roi, par les Senateurs*.

17. Imię czaſu wykłádáią náſtępuiącymi formámi: czekáłém go trzy godziny *je l' ai attendu trois heures*. álbo *pendant trois heures* álbo *l' eſpace de trois heures*.

18. Imię miáry kłádą w Rodzącym. náp. *haut de vint coudes*, wyſoki ná 20. łokci. *large de cinq doits*, ſzéroki ná pięć pálcow.

19. Ná pytanié zkąd, Francuzi odpowiedáią przez Ablátif bez żadnéy prepozycyi, tylko z artykułem przyzwoitym náp. z miáſtá *de la ville*. z Paryża *de Paris* z ogroda *du jardin*.

20. Ná pytánie gdzie y dokąd, kłádą

własné miástá w Dáiącym. náp w Páryżu *à Paris*, do Páryżá *á Paris*.

22. Własné zaś krainy kłádzie się pod tym pytániem z pártykułą *en*. náp. *en France* we Francyi, y do Fráncyi.

23. Lecz pospolité imié ná pytánie gdzie, kłádą z partykułą *dans* náp. w niebie *dans le ciel*, w pickle *dans l' enfer*, w mieście *dans la ville*, w ogrodzie *dans le jardin*. A ná pytanie dokąd, albo czásem y ná gdzie, odpowiedáią przez spadek Dáwaiący. ták: *au ciel* do nieba, w niebie. *à l' enfer* do piekłá, w piekle. *au jardin* do ogrodá w ogrodzie. *au lit* do łóżká, w łoszku. *á lá ville* do miastá &c.

24. Ná pytanie kiedy, odpowiedáią przez mianuiący.náp w przeszły tydzien *la semaine. passée*. w przyszły miesiąc *le mois qui vient*.

25. Słowo istotné záżyté miásto *należy*, ma Dátif, nap, nie iest to moiá rzecz; miásto, nie mnie to należy, *Ce n' est pas à moi*. Jego to iest powinność álbo do niego to należy. *c' est à luy*.

26. Nástępuiące w przykłádách ząndzą u nich imię choć osoby. w spadku Dáiącym, okróm iednak Oskárżaiącégo, ieżeli go sens potrzebuie. náp. *demander*

quel-

quelque choſe à quelqu' un proſić kogo o- co, albo pytać, *apprendre quelque choſe à quelqu' un*, nauczyć kogo czego, *enſeignez luy*, naucz kogo, *penſer* álbo *ſonger à quelque choſe*, álbo *de quelque choſe*, myślić o czym. *rever*, bardzo myślić, *ſuppler aux defauts* nádgrodzić błędów. *inſulter à quelqu' un*. náigráwać ſię z kogo, nápáſtowáć; *participer à quelque choſe*, doſtać części z czego *arriver à quelque lieu*, dopáść do iakiégo mieyſca.

27. Niektóre záś z Czyniących y Oddzielnych słów máią u Fráncuzów Genitif, iáko ſą té: *accoucher d' un enfant*, porodzić dziécię *ſe mêler des affaires*, mieſzáć ſię w ſprawy, *s' approcher, de quelque lieu*, zblizyć ſię do iakiégo mieyſca. *ſe repentir de ſa faute*, żáłowáć za ſwoy wyſtępek. *ſe ſaiſir de quelque choſe*, opanowáć co. poimáć co. *ſe defaire de quelqu' un*, zbyć ſię kogo. *relever de quelqu' un*. hołdowáć komu, *Servir de l' inſtrument de l' aſſaſſinnement* &c bydź inſtrumentem. zdać ſię do przypráwy. &c.

28. *jouer* znácząc grác w co, rządzi Dátif. náp. *jouer à la paume*, *aux cartes aux dez* grac w piłkę, w kárty. &c Znácząc zaś grác ná czym, rządzi Ablatif náp. *joüer du lut*, *du violon*, *de l' eſpinette*,

de la

de la flut gráć ná lutni, ná ſkrzypcach, na flecie. Znacząc zaś gráć o co, rządzi Akuzatif. náp. *que jouerons nous?* o co będziemy grać albo po czemu? *jouons dix ecus, piſtoles, livres, timfes* &c. o dzieſięć álbo po dzieſięć talerów, piſtolów, złotych, tynfow. &c.

26. *Prendre* z Dátiwem znáczy naſzé wziąć zá: náp. *prendre à temoin, à compagnon* &c. wziąć zá świadká zá kómpáná.

27. *Changer* miáſto *croquer* ſzuſtáć ſię, zámieniać, zmieniać má Oſkarżaiący náp. *changer l' epée pour des piſtolets*, zámięniac ſzpadę zá piſtolety. Znacząc záś przemienić, rządzi Rodzący náp. *changer de chambre, d' habit*, odmienić izbę, &c.

28. *Etudier* uczyć ſię czego, ma Oſkarżaiący z przekładaniem *en* náp. *etudier en droit, en Theologie, en Medecine*, uczyć ſię Práwá, Teologiy Medycyny.

20 *Se fier*, rządzi Dátif álbo z prepozycyą *ſur* álbo *à* Oſkarżaiący tak *ſe fier á Dieu, ou ſur Dieu.* ufáć w Bogu.

21. Słowá znáczące cenę máią dwá ſpadki Oſkárżáiącé bez prepozycyi: náp. *j' ai acheté ce cheval cent ecus* kupiłem tego koniá zá ſto talerów, *Vous eſtimez*

votre maiſon dix mille livres, ſzacuię cię waſz dóm dzieſięć tyſięcy złotych *On vend le pain deux ſous*, przedaią chleb ná dwá ſolidy. Może ſię też mowić *acheter* z przełożeniem *pour* náp: *acheter pour vingt franc*, kupić za dwadzieścia złotych.

22. Słowo cierpiącé wyrażóne przez uczeſtnictwo rządzi ſię ták, iák w Polſzczyznie z Oddaiącym, ále nád to może mieć Okarżáiący; z przełożeniem *par* náp. ieſtem umiłowany od Bogá, opuſzczony od przyiacioł, wyſzydzony od ſzczęścia *je ſuis aimé de Dieu, laiſſé des àmis, chicané de la fortune*, álbo *par Dieu, par les amis, par la fortune.*

23. Słowá znaczącé iaką paſſyą (to ieſt przymiot duſze álbo ciałá) zgadzaią ſię tymże ſpoſobem, ále bez ártykułu, tylko z partykułą *de* náp. *je ſuis tourmenté de douleur* álbo *par douleur.* ieſtem ſtrapióny boleścią.

24. Lubo każdą rzecz iednako może wyrazić słowem cierpiącym, iáko y czyniącym; iednak Francuzi zá kſztałtnieyſzą ſzacuią, wyrażać przez słowa czyniącé, chybá gdyby miałá bydź iaká ekwiwokacya, to zażyć kónieczniie trzeba ciérpiącégo; Styl záś iednégo w drugié, odmienia ſię tak, iako; y w Polſzczyznie, náp. Bog

mnie

mnie ftworzył, álbo ia ieftem ftworzony od Boga, *Dieu m' a creé* álbo *je fuis creé de Dieu*.

25. Chcąc Fraucuzi bardzo znacznie pokazać ofobę ze flowem iftotnym. kładą partykuły *c' eft* ták *c' eft moi, qui ai fait cela* iam to uczynił. niby iam to ieft, ktorym to uczynił. *c' eft vous qui avez dit ces pároles*, tyś powiedział té flowa *c' eft vous* álbo *ce fommes nous, qui avons donné cet avis*, myśmy to dali tę poradę. Ale w wielkiéy liczbie trzecią ofobę wyrażaią przez *ce font* náp: *ce font nos amis, qui nous defendent*, náfi to przyiaciele co nas bronią.

26. Słowa oddzielné pofpolicie w tych obu ięzykach rządzą Datif. Iednak następuiącé w przykładach rządzą u Francuzow imię ofoby w Ofkarżaiącym, podchlebiać Panu, *flatter le maitre*, fłużyć Bogu. *fervir Dieu*. fprzyiać przyiaciołom, *Favorifer les amis*.

27. Nie ofobifté *il n' eft*. tę ma różnicę od *il n' y a* iż fię nie kładzie *il n' y a* kiedy náftępuie *point*, álbo *que de*. nap. niemáfz tak złego męża, ktoregoby dobra iego żona niezmiękczyła, *il n' eft point un fi mechant mari, qui ne s' adouciffe par fa bonne femme*. Nic nie trzeba, tylko fię pokazać dzielnym. *il n' eft que de fe montrer genereux*.

28.

28. Uczestnictwa czyniącé násladuią zgadzania słow od ktorych pochodzą.

29. Uczestnictwo Cierpiącé, którè się też nazywa Supinem, niby wywrotkiem, iakoby coś na wznak wywroconego. iest prawdziwie adiektywem; á przecię się pospolicie nie odmienia, áni względem liczby, ani względem rodzaiu, będąc złączóné z czasu y słowa *avoir.* nap. *il a aimé,* on ukochał. *elle a aimé,* oná ukochała *ils ont aimé* onì ukochali *elles ont aimé.* óné ukochały.

30. Odmienia się zaś y akkómoduie się imieniu istotnemu, lub oczywistemu lub domniemánemu w iedneyże z nim liczbię y rodzaiu, ieżeli iest zaimek przypominaią y álbo osobisty w spadku oskarżaiącym náp: *le livre que j' ai lû,* Xięgá ktorąm czytał *la letre que j' ai lûë,* list którym czytał. *les livres que j' ai lûs,* Xięgi którem czytał, *je l' ai cherché,* szukałem go. *je l' ai cherchée,* szukałem iey. *je les ai cherches,* szukałem ich, to iest męszczyzny. *je les ai cherchées,* szukałem ich, to iest niewiast.

31. Ieżeli zaś niemałz zaimka w Oskarżaiącym. choć iest w Daiącym y choć iest imię w Oskarżaiącym to się wywrotek nie odmie-

odmienia. nap: *Dieu nous a donné son fils*, Bog nąm dał swego Syna. *Dieu nous a donné la grace*, Bóg nąm dał swoię łaskę.

32. Nieodmienia się też kiedy po nim tuż następuie imie przydatne, w iednym spadku z zaimkiem relatywem albo osobistym. náp: *dans Adã Dieu nous a creé purs & innocens*, w Adamie nas Bog stworzył czystych y niewinnych. *Et il nous a fait ses enfans par le Batéme*. y uczynił nas swymi synami przez Chrzest.

33. Także kiedy po nim náستępuie nie ograniczony, nap: *je les ai vû ecrire*, widziałem ich piszących, *il nous a entendu parler*, słyszała nas mowiących.

34. Z tąd łatwo inferować, czemu się *été* nie może odmieniać; álbowiem zaimki ktore go poprzedzaią, nie mogą bydź w Oskarżaiącym; uczestnictwo zaś cierpiące, akkommoduie się liczbą y rodzaiem swoim imieniowi istotnemu náp: *le livre*. Xięga była czytana. *la letre a êté lûë*, List był czytany. *les livres ont été lus*, Xięgi były czytane, *les letres ont été luës*, listy były czytane.

35. Toż się dzieie y w recyprokach náp *Caton s' est tué soi meme*. Kato się sąm zabił. *Lucrece s'est tuée*, Lukrecya się sama zabiła.

NA-

NAUKA V.

O rodzaiach imion istotnych albo substantiwow.

Reguła 1. Jmioná Mężow, Aniołow, Bogow, Zwierząt; imiona także Miesiącow y dni tygodniowych, są rodzaiu Męskiego.

Excepcya. Ztąd się odcinaią dni świąt iakichkolwiek, ktore są rodzaiu niewieściego naprzykład *la Sainte Martin* dzień S. Marciná, *la tous Saints* dzień wszystkich Swiętych.

2. Jmiona drzew są Męskie; odciąwszy: *la palme* palmowe drzewo.

3. Jmiona Owocow są niewieście nap. *une pomme* iabłko.

Excepcyá.

Citron,	*Cytryná.*	Melon,	*Melon.*
Marron,	*Wielki kaßtan.*	Limon,	*Limonia.*
Raisin,	*Iagoda.*	Coin,	*Pigwa.*
Abricot,	*Ormianskie iabłko.*	Concombre.	*Ogorek.*
Champignon,	*Grzyb.*	Oignon.	*Cebula.*
		Raifort.	*Chrząn.*
		Gland,	*Zołądź.*

te wßyßkie są rodzaiu Męskiego.

4. Jmiona Adjectywa wzięte za Substántywa są Męskie: nap. *l' utile* rzecz

rzecz potrzebna, l'*honête*, przystoyna. *le haut* wysoko. *le bas* nisko.

5. Jmiona Krolestw, Krain y Miast są także Męskie nap. *le Dannemarc*, Dania; *le Languedoc* Oxytania, *le Poitu* Piktawia, *Paris* Paryż, *Leopol* Lwow.

6. Jmiona Bogin, Niewiast, y Nauk, są Niewieście náp. *Iunon* Iuno, *Philosophie* Filozofia.

7. Zakonczone ná b, c, d, e, akcentowane f, g, i, l, m, n, p, r, s, t, u, z, są Męskie náp. *plomb*, ołow, trafić kupczenie, *pied* noga, *pré* łąka, *oeuf* iaie, *sang* krew, *joug* iarzmo, *appui* podpora, *fil* nic, *renom* sława, *vin*, wino, *drap* sukno, *fer* żelazo, *excés* występek, *Salut* Zbawienie, *couteau* noż, *nez* nos.

Excepcye od każdey litery.

Od é. *Moitié* połowa, *la Franche Comté* pewna kraina tak nazwana; y Zakonczone ná *té* pochodzące od łacinskich zakonczonych ná *tas* iako, *Volonté* wola, *santé* zdrowie, *dignité* godność, *Majesté* Majestat. O tey literze więcey się doczytasz niżey.

Od *f.* *Clef* klucz, *nef* okręt, *soif* pragnienie,

Od *i.* *foi* wiara, *loi* prawo, *paroi* sciana, piszą się też przez ipsylon,

Od *m.* *faim* głod.

Od *n.* Zakonczone ná *çon*, *ion*, *son*, nap. *leçon* lekcya, *action* sprawa, *Moisson* Zniwo, *raison* przyczyna, *maison* dom, y wszystkie ktore pochodzą od łacinskich zakon-

czo-

czonych ná *io* nap *icorrection* poprawa, *execution*, exekucya, ſą niewieście inſze zaś ktore nie maią podobienſtwa do łacinſkiego iako to *poiſſon* ryba, *poiſon* trucizna, *morion* przyłbica, *baſtion* ſzaniec; y te *main* ręka, *fin* koniec ſą rodzaiu Meſkiego.

Od *r*. *Mer* morze, *cuiller* łyſzka, *chair* mięſo *cour* dwor, *tour* wieża. Także za konczone ná *eur* iako *hauteur* wyſokość, *blancheur* białość, y inſze maiące pododobienſtwo z łacinſkiemi zakonczonemi na *or* y na *do* iako *douleur* boleść, *erreur* błąd, *chaleur* ciepło, *palleur* bladość, *longueur* długość, *largeur* ſzerokość, ſą rodzaiu niewieſciego. Te zaś od wyliczonych znowu ſię excypuią. *bonneur* ſławа, *bonheur* ſzczęśliwość. *malheur* nie ſzczęście, *labeur* praca, *coeur* ſerce; ſą rodzaiu męſkiego.

Od *s*. *Vne fois* raz, *vis* kluba, *brebis* owca, *fourmis* mrowka, *ſouris* myſz.

Od *t*. *Dent* ząb, *foret* las, *part* część, *nuit* noc. *mort* śmierć, *har* związek, *jument* klacza, *huche* dzieża.

Od *u*. *Vertu* Cnota, *glu* łep, *tribu* pokolenie, *eau* wodá, *peau* ſkora.

---

8. Zakonczone na *x*. ſą Niewieście nap. *paix* pokoy, procz *prix* zapłata, *choix* wybor,

9. Zakonczone ná *e*. ſą rodzaiu niewieściego nap. *Egliſe* Kościoł, takich ieſt naywięcey, ale odcinaiących ſię ieſt nie mało, ktore tu kładę według porządku Alfabetu, oſtatka ſię douczać, długim używaniem trzeba.

10.

Age, wiek.
Abîme, otchłan.
Acte, ſprawa.
Ambre, burſztyn.
Arbitre, zdanie.
Artifice, kunſzt.
Avantage, zyſk honor.
Auditoire, zgromadzenie ludzi.

Bagage, tłumok.
Baluſtre, gąnek.
Benéfice dobrodzieyſtwo.
Beurre, maſło.
Bitume, kliy.
Blâme, nagana.
Blanchiſſage, bielenie.
Bonace, ſpokoyność morza.
Branle, chwianie ſię.

Caducée, laſká paſterſka.
Calibre, linia w puł dzieląca.
Cantique, kantyczki.
Caprice, popędliwość.
Caractere, charakter.
Carnage, zaboyſtwo.
Caroſſe, kareta.
Casque przyłbica.
Catharre, albo.
Cathaire, katar.
Catalogue, regeſtr.
Centre, centrum.
Cercle, cerkiel.
Chable, lina okrętowa.
Change, zamiána.
Chancre ogien piekielny
Chapitre, rozdział.
Chartage, powoz.
Charme, omamienie.
Chaſſemarée, rybak morſki.
Chaume, żdźbło.
Chef, pokazanie dziła.
d'oeuvre początek ſprawy
Cierge, ſtoczek.
Cimeterre, miecz.
Cimetiére, cmentarz.
Cloitre, zamknięcie.
Coche, woz.
Comble, gromada czego.
Coffre, ſkrzynka.
Colloque, rozmowa.
Conte, rachunek.
Commerce, ſpołkowanie.
Concile, koncylium.
Conclave, izdebka.
Coupegorge, mieyſce zaboyſtwa.
Coutre? Iemieſz.
Crane, Kalwaria.
Crible, ſito.
Crocodile, krokodyl.
Coude, łokieć to ieſt w ręku kość.
Courage, umyſł odważny
Couverele, pokrywka.
Cuivre, miedź.

Cur & oreille, Instrument do chędożenia uszu
Diocese, dieeczya.
Doute, wątpliwość.
Perceoreille, instrument do przekalania dziur w uszach.
Porte-feuille instrument na listy teká.

Emplatre, plastr.
Epitaphe, Epitaphium.
Epithete, przydatek.
Epithalame, małżeński przypis.
Espace, przeciąg.
Exercice, zabawa álbo cwiczenie.
Exorde, początek.

Faîte wierzchołek.
Fantôme, fantazma to iest mara.
Fleuve, rzeka.
Foye; wątroba.

Gage, zastaw,
Genre, rodzay.
Germe; pąpie.
Geste, ruszanie ręką.
Gîte, łoże.
Glaive, miecz.
Globe, kula.
Golfe, łono morskie.
Goufre, zakręt.

Hale, tchnienie albo ogorzelina.
Havre, port.
Hemisphere, puł okrągłości.
Hemistiche, puł wierszá.
Heritage, dziedzictwo.
Hermitage, pustelnicze mieszkanie.
Hommage, oddanie daniny na znak poddaństwa
Horoscope, horoskop.
Horloge, zegar.
Huile, olcy.

Ieune, post.
Intervalle, przedział.
Langage, mowa ktorego ięzyka.
Lange, sukno.
Leurre, powab.
Libelle, xiążecka.
Linge, prześcieradło.
Luminaire, iasność.
Lustre, błysk.

Manege, końska szkoła.
Mensonge, kłamstwo.
Marbre, marmur.
Mariage, małżeństwo
Martyre, męczeństwo.
Masque, larwa.

Melan

Melange,	mięſzanina.	*Monno-* ſkład na iednym.	
Menage,	goſpodarſtwo	*pole,*	tylko mieyſcu.
Menſonge,	kłamſtwo.	*Montre,* zegarek. (znego	
Meſſage,	poſelſtwo.	*Mufle,* nos ptaka drapie-	
Meuble,	ſprzęt.	*Murmure,*	ſzemranie.
Miracle,	cud.	*Muſcle,*	muſkoł.
Modele,	forma.	*Myſtère,*	taiemnica.
Monde,	świat.		

Negoce,	ſprawowanie.	*Opprobre,*	ſromota.
Navire,	okręt.	*Oracle,*	Boſzkow Po-
Nombre,	liczba.		ganſkich wyrok.
Obſtacle,	zawada.	*Oratoire,*	Oratorium.
Ongle,	pazur.		

Partagé,	podział.	*Potage,*	polewka.
Par-	plac zięmie poro-	*Pouce,* naygrubſzy palec	
terre,	wnaney. albo.		u ręki.
	kwiatami ſadzoney.	*Preamble,* poprzedzanie.	
Participe,	uczęſtnictwo.	*Precipice,*	przepaść.
Paſſage,	przeście.	*Prete-*	obłuda.
Peigne, grzebien. (ſtwo.		*xte,*	przyczyna.
Pelerinage,	pielgrzym-	*Principe,*	początek.
Pinacle,	gąnek.	*Privilege,*	przywiley.
Platre,	kreda.	*Prodige,*	dziwowiſko.
Pleige,	rękoymia.	*Proverbe,*	przyſłowie.
Pole, ieden z polow na		*Pſeaume,*	pſalm.
	Niebie.	*Pucelage,*	panienſtwo.
Portique,	przyſionek.		

Ramble,	lędzwia.	*Regne,*	krolowanie.
Ravage,	ſpuſtoſzenie.	*Repro-*	wyrzucanie ná o-
Refuge,	ucieczka.	*che.* czy, to ieſt przygana	
Regime,	rząd.	*Reſte,*	oſtatek álbo też
Regiſtre,	regeſtr.	*la reſte, rheme,*	ryma.

Sable,	piaſek.	*Ventre,*	brzuch.
Sacrifice,	ofiara.	*Zele,*	żarliwość.
Tabernacle,	przybytek.	*Zodiaque,*	zodiak.

TRAKTAT III.

ENTRETIENS

ou
Discours familiers

ROZMOWY

álbo
Dyskursy Pospolite.

Premier Diſcours.

Pour faire une viſite, le matin.

MOnſieur eſt-il levé ?
Non Monſieur, il eſt encore couché.
Dort-il encore ?
Non Monſieur, il eſt éveillé.
Peut-on entrer en ſa chambre.
Oüi, Monſieur Vous le pouvez.
Bon jour Monſieur.
Comment vous portez vous ?
Fort bien pour vous rendre ſervice.
Et vous Monſieur ?
Comme vous voïez Monſieur, prêt à vous rendre ſervice.
Je vous ſuis bien obligé Monſieur de l' honneur que vous me faites de venir ſi matin me rendre viſite.
Quoi Monſieur vous croïez donc qu' il eſt matin ?
Il me ſemble qu' il n' eſt pas tard.
Qu' elle heure croïez vous qu' il eſt ?
Je crois qu' il n' eſt pas encore huit heures.
Comment huit heures,il en eſt plus de dix ?
Il eſt vrai que je me couchai hier fort tard.
A qu' elle heure vous êtes vous couché ?
Il étoit plus de trois heures aprês minuit.
Et que fites vous donc apres ſoupé?
Nous jouâmes aux cartes.
Vous jouâtes; Et avec qui?
Avec des Cavaliers qui ſouperent avec nous
Et qui etoint ces Cavaliers?
C' étoient tous Etrangers.
Qui a gagné ?

Pierwßy Dyſkurs.

Do oddánia wizyty ránney.

JEgo Mość wſtał iuż ?
Nie Mości Panie, ieſzcze leży.
A śpi ieſzcze ?
Nie Mości Pánie, iuż ſię obudził.
A może wniść do iego Pokoiu ?
Możeſz W Mość MM. Pan poiść.
Dobry dzień Mości Panie.
Iak ſię WM MM Pán maſz.
Bárdzo dobrze do uſług WM. MM. Páná.
A WM. MM. Pan ?
Iak mnie WM, MM, Pan widziſz gotowego, ſłużyć WM MM. Panu.
Jeſtem wielce obligowany WM. MM- Pánu żeś raczył tak ráno mnie uczić wizytą ſwoią.

A coż Mci Pánie, to WM.MM. rozumieſz że bardzo rano ?
Widzi mi ſię że nie pozno, że ieſzcze ràno.
Ktorą WM. MM. Pan rozumieſz bydz godzinę.
Rozumiem, że ieſzcze oſmey godziny nie maſz.
Iáko oſmá godziná? ieſt iuż więcey niż dźieſiąta.
Prawdziwa to, żem ſię wczorá bárdzo pozno układł.
O ktorey ſię WM. MM. Pan godzinie układł ?
Było więcey niż o trzeciey po pułnocy.
A coż tedy WM, MM. Pan po wieczerzy robił ?
Gráliśmy w karty.
Graliście WM. MM, PP. á zkim ?
Z Kàwalerami co z nami wieczerzą iedli.
A co zá Káwalerowie byli ?
Byli wſzyſcy Cudzoziemcy.
Ktož wygrał? M2 Iam

I' ai gagné dix ducats
C' eſt fort beau, Vous avez eu du bonheur.
Et qui a perdu ?
Vn de ces Cavaliers a perdu quatre ducats, & l'autre en a perdu ſix.
Les autres n' ont ni gagné ni perdu.
Et bien ! voulez Vous donc vous lever ?
Tout à l' heure Monſieur, ie m' en vais me lever Y-a-t-il là quelqu' un ?
Que Vous plait il Monſieur ?
Allons vîte, donnez-moi, mes habits, que je m' habille ?
Quel habit voulez vous mettre aujour d' hui ?
Celui que j' avois hier.
Monſieur excuſez s' il vous plaît, que je ne fais pas de façons avec vous, que j' en agis ſi librement avec vous.

Ce n'eſt pas avec moi qu'il faut faire des ceremonies
Et bien Monſieur me voila prêt, où irons nous?
Nous irons premierement à l' Egliſe, & puis nous viendrons dejeûner.
Allons nous-en à la Paroiſſe, il s' y dit des Meſſes à tout moment.

Second Diſcours.

Du dejeûné, & du diné.

Monſieur, faites moi l'honneur de dejeûner avec moi je Vous en prie.
Monſieur, je Vous remercie, car ſi je dejeunois, je ne pourrois pas dîner.

Paiſ-

Iam wygrał dziesięć czerwonych złotych.
Bardzo; to piekna, miałeś WM. M. Pán szczęście,
A ktoż przegrał?
Ieden z tych Káwalerow przegrał cztery czerwone złote, á drugi przegrał sześć.
Insi záś áni wygráli, áni przegrali.
Nuż tedy! chcesz WM MM. Pan wstać.
Zaraz Mości Panie wstanę.
Iest tám kto?
Czegosz WM. MM. Pan potrzebuiesz?
Nuże prętko, daycie mi suknie, niech się ubiorę.

Ktore WM. MM. Pan chcesz dziś suknie wdziać.
Te co y wczora miałem.
Mości Panie przebacz WM. MM. Pán z łáski swoiey że żadnych nie czynię z WM MM. Pánē ceremonij, że się z WM. MM, Pánem tak bespiecznie obchodzę.
Nie zemną trzebá ceremonie czynić.
Iużem gotow Mości Panie, gdzie poydziemy.
Poydziemy naprzod do Kościoła, a potym przyidziemy ná śniadanie.
Podźmy do Fary, tám się Msze ustawicznie, odpráwuią.

Dyskurs Wtory.

O śniadaniu, y obiedzie.

Mości Panie uczyń mi WM. MM Pan ten honor ze mną śniadánie zieść, uniżenie proszę.
Dziękuię WM M. Panu nie mam tego zwyczaiu śniadániá ieść, bo kiedybym iadł śniadanie tobym nie mogł obiadu ieść.

Ponie-

Puiſque cela eſt ainſi Monſieur, je commendrai qu' on donne tout à l'heure à dîner.
Mais pourtant nous pourrons bien manger vne tranche de ce jambon en attendant le diné & boire un verre de vin.
Il n' y a rien Monſieur que je ne faſſe pour vous plaire.
Mangeons auſſi vne de ces ſauciſſes, elles ont la mine de n' être pas mauvaiſes.
Monſieur, tout cela eſt fort bon.
Pierre, aportez nous du vin & nous en verſez, enſuitte vous irez mettre le couvert.
Donnez du vin à Monſieur premierement.
Goûtez Monſieur de ce vin, je ne ſai pas commé il vous plaira.
Qu' en dites vous Monſieur ?
Il eſt tres bon Monſieur.
Pierre couvrez cette autre table, & allez faire apporter le dîné s' il eſt prêt.
Il me ſemble qu' il eſt bientôt midy.
Monſieur il eſt midy ſonné.
Qu' on ſe depêche donc de donner à diner.
Le diné eſt ſur la table, Monſieur.
Fort bien nous irons manger
Aſſoïez Vous là Monſieur, s' il Vous plaît.
Monſieur, c' eſt la place du Màitre de la maiſon, & ce ſeroit une incivilité à moi, que de m' y mettre, & je vous prie Monſieur de ne faire aucune ceremonie avec moi, & de vous aſſoir dans vôtre place.
Mais Monſieur, je vous prie faites moi le plaiſir de vous mettre dans cette place.
Non Monſieur, c' eſt une choſe que je ne ferai point, mais vous me permetterez de me mettre icy.

Ponieważ ták ieſt Mości Panie, to rozkażę żeby zaraz obiad dáno.
Ale przecię możemy ziesć ukroiwſzy ſztuczkę tey ſzynki nim obiad będzie, y kiliſzek winá wypić.

Nie maſz nic Mości Pánie cobym nie uczynił dla upodobánia WM. MM. Páná.
Ziedzmy tedy iednę kiełbaſę, widzą ſię bydź nie złe

Mości Pánie, wſzyſtko to bárdzo dobre.
Pietrze przynieście nam wina, y naleycie, potym poydziecie do ſtołu nakryć.
Dáycie wprzod winá Jegomości.
Skoſztuy WM. M. Pan tego winá; niewiem iako ſię będzie podobało.
Co WM. M. Pan mowiſz o nim?
Ieſt bardzo dobre Mości Pànie.
Pietrze nákryicie tamten ſtoł, á podźcie, żeby obiad dano ieżeli gotowy.
Widzi mi ſię że iuż nie dáleko południe.
Mości Panie iuż biła dwunàſtá.
Niech że tedy prędko daią ieść.
Iuż ieſt obiad ná ſtole Mości Panie.
Bárdzo dobrze poydziemy ieść.
Siedź W. M M, Pan tám z łaſki ſwoiey.
Ieſt to Mości Pànie mieyſce goſpodarſkie, byłaby to moiá niepolityká tám uśieść, y proſzę W. M M. Páná żebyś żadney nie czynił zemną ceremonii, y żebyś W. M M Pan ná ſwoim uſiadł mieyſcu:
Ale Mości Pánie, proſzę o tę łaſkę ábyś ná tymtu mieyſcu uśiadł.
Nie Mości Pánie, ieſt to rzecz ktorey nie uczynię, ále pozwoliſz mi W. M, Mości Pan tu uſieść.

Vczyń

Et bien Monſieur, faites ce qu' il vous plaira.
Iacques, d' où vient que vous n' avez pas donné des ſerviettes blanches.
Monſieur elles ſont encore chez la Blanchiſſeuſe.
Pourquoi ne les avez vous pas apportés ? ne ſaviez vous pas que je devois avoir aujourd' hui compagnie?
Monſieur, elles etoient encore moüillées, la blanchiſſeuſe n' a pas eu le tems de les ſecher.
Ces cuilliers ne ſont pas nettes, ni les fourchettes, ni les couteaux, je n'aime point la malpropreté.
On les a nettoïé Monſieur, devant que de les mettre ſur la table,
Elles ſont bien mal netoïez.
Mangeons Monſieur, du potage (de la ſouppe) pendant qu' il eſt chaud, je ne ſai pas s' il eſt à votre goût.
En verité Monſieur, il eſt excellent, mais il eſt bien chaud, & je me ſuis bien brûllé ſans rien dire.
Prenez-en ſur Vôtre aſſiette, il ſe refroidira plûtôt.

Pierre, otez ce plat & apportez le boüilli, donnez un autre aſſiette à Monſieur.
Verſez de la bierre, & puis Vous irez querir du vin.
Monſieur prenez de cequ' il Vous plaira'cette piece de boeuf a la mine d' être bonne.
Monſieur ne Vous embaraſſez point de moi, je ne ſuis pas une perſonne à me faire du tort.
Je Vous en prie Monſieur, faites comme chez Vous, quand je prie un ami, je le prie de bon coeur, & n' ai point plus grand contentement que quand il en agît confidemment avec moi,
Pierre

Vczyń W MM. Pán tedy iák ſię W MM. Pánu podoba.
Jákubie, czemużeście niedali białey ſerwety.

Mości Pánie ieſzcze ſą u Práczki,
Czemużeście ich nie przynieśli? ábośćie niewiedzieli, że miáłem dziś mieć gości ?

Mości Pánie były ieſzcze mokre, Práczká czáſu nie miáłá ich uſuſzyć
Te łyſzki nie umyte, áni widelce, áni noże á ia niechędoſtwá nie lubię.
Vmyto ie Mości Pánie, pierwey niż ie ná ſtole położono.
Bardzo źle ſą umyte.
Iedzmy Mości Pánie potaż poki ieſt ciepły niewiem ieżeli przypadnie do ſmaku W.M.M.Pánu.

Prawdziwie Mości Pánie ieſt bardzo dobry, ále bardzo ciepły, y oparzyłem ſię dobrzo nic nie mowiąc
Weź W.M. Mości Pán ná tálerz ſwoy, prędzey oſtygnie.
Pietrze zdymcie tę miſę, y przynieście ſztukę mięſá, daycię Iegomości talerz inſzy.
Náleycie piwa, á potym poydziecie po wino.

Mości Pánie weź W M M Pán co ſię będzie podobáło. widżi ſię tá ſztuká mięſá bydź dobra.
Nie turbuy ſię W M Mość Pan o mnie, nie ieſtem táki cobym ſobie krzywdę uczynił.
Proſzę W M M Páni, uczyń W M M Pán iakby u ſiebie ſámego, kiedy przyiacielá upráſzam z ſzczerego ſerca go proſzę y nie mam większego ukontentowániá, iako kiedy beſpiecznie ſobie zemną poczyná.

Pie-

Pierre, avez Vous apporté du vin ?
Oui, Monſieur.
Rincez premierément les verres & nous en verſez, & puis vous irez nous querir d' autres plats.
Ce ragoût n' eſt pas mauvais, mangez en Monſieur.
Donnez moi un verre de vin.
Monſieur: je bois à Vôtre ſanté.
Ie Vous remercie tres humblement Monſieur (je Vous rend graces)
Otez ce boüilli, & aportez le rôti, & la fricaſſe de poulets.
Aprez diné nous irons faire un tour de promenade, (nous irons à la promenade)
Trés volontiers Monſieur.
Excuſez Monſieur la pauvre chere, (ou, le pauvre traittement) que je vous ai fait.
Monſieur Vous Vous moquez donc de moi, car Vous m' avez traité en Roi.

Troiſiême Diſcours.
Entre deux amis qui ſe rencontrent.

Monſieur Vôtre tres humble ſeruiteur.
Monſieur je ſuis le Vôtre de tout mon coeur.
Que nous apprenez Vous de nouveau ? que dit-on de nouveau ? ne ſavez Vous rien de nouveau ?
Ie n' ai pas encore lû la gazette, & n' ai rien entendu
Que dit-on en Cour?
On dit que le Roi doit partir bien tôt; mais on ne ſait point où il doit aller.

Ne

Pietrze, iużeście wina przynieśli ?
Iuż Mości Pánie.
Vmyicie náprzod kieliſzki, y ná leycie nam, á zaraz poydziecie po inſze potrawy.
Tá potrawká nie zła, iedz W.M.Mości Pán.

Dáycie mi wina kieliſzek.
Zá zdrowie W M M Paná piię.
Vniżenie Wáſzmości Memu Mości Pánu dziękuię.

Weźcie ztąd te wárzone potrawy, á przynieście piecżyſte y frykas z kurcząt.
Po obiedzie poydziemy ná ſpacyer, (na przechadzkę)

Bàrdzo dobrze Mości Pánie.
Przebacz W M M Pan żem W.M M Páná ná ták licby proſił tráktáment.
Zártuieſz W M. M. Pan tedy ze mnie, boś mnie W.M.M.Pán po Krolewſku práwie traktował.

Trzeci Dyſkurs.

Między dwiemá Przyiacıołmi, ktorzy ſię z ſobą potykáią.

Vniżony ſługá W M M Páná.
Y iam W M Mości Paná z uprzeymego áfektu.
Co nam W M M Pan powieſz nowego ? co ſłychać nowego ? nie wieſz W. M Mości Pan co nowego?
Nie czytałem ieſzcze gazetow, nic nie ſłyſzałem.

Co mowią u Dworu.
Mowią że Krol ma predko wyieżdżać; ále nie wiedzą gdzie ma poiechać.

A

Ne parle-t-on point de guerre ?
Non au contraire on parle de la paix?
Croïez Vous que nous aurons la paix.
On le dit, c' eſt un bruit tout commun.
I' ai oüi dire moi que la Ville de N. eſt aſſiegée.
On le diſoit, mais cela n' eſt pas vrai.
Venez-Vous-en avec moi Monſieur, je Vous en prie, ſi Vous n' avez pas d' affaires qui Vous retiennent.
Fort bien Monſieur, Vous puis-je ſervir en quelque choſe ?
Nous irons chez un Marchand de Drap
Voulez Vous acheter du drap ?
Oui Monſieur, j' ai envie d' en achêter.
Et bien nousi rons en choiſir.

Quatriême Diſcours.
Pour achêter.
Monſieur, montrez nous un bon drap d' Hollande.

De quelle couleur en voulez Vous ?
D' un beau cramoiſi.
Voïez Monſieur, ſi celui-cy Vous plaira.
La couleur me plaît aſſez, mais le drap eſt un peu foible.
Montrez-en des meilleurs que Vous aïez,
Tenez Monſieur, voilà un des beaux & bons draps qu' il y ait dans la ville.
Ce drap là me plâit. Combien en voulez vous de l' aûne? (combien l' aune?)
Ie ne peux pas le donner à meilleur marché, qu' à trois êcus.

C'

A o woynie nie gadaią ?
Nie, yowſzem o pokoiu gadaią,
RozumieſzW.M M. Pan że pokoy będziemy mieli?
Tak mowią, iuż o tym y wſzędzie ſłychać.
A iam to ſłyſzał że Miaſto N. ieſt obleżone.
Słychać było, ale to nie prawda.
Podz W.M.M. Pan zemną uniżenie proſze, ieżeli W.M.M. Pán nie maſz zabaw, ktoreby W. M. M. Páná zàtrzymały.
Bárdzo dobrze Mośći Pánie, á mogę W.M.M. Pánu w czym uſłużyć ?
Poydziemy do Sukienniká.
Chceſz W M M. Pan ſukna kupić ?
Ták ieſt Mośći Panie, życzę ſobie kupić.
Toć tedy poydziemy ie wybierać.

Czwarty Dyſkurs.
Do kupowániá.

Mośći Panie pokaż nam W.M M. Pan dobrego ſukná Holenderſkiego.
Iákiegoż W.M. M Pan chceſz koloru ?
Pięknego karmázynowego.
Obacz W.M. M. Pan tego ieżeli ſię upodoba.
Doſyć mi ſię kolor podcba, ále ſukno ieſt trochę ſłabe.

Pokaż Wmość iako naylepſze maſz.
Maſz W:M.M. Pan naypięknieyſzego y naylepſzego ſukna co go w mieście nie maſz.
Podoba mi ſię to ſukno. Wiele Wmość chceſz za łokieć? (co za łokieć)
Niemogę go taniey dać od trzech talerow bitych.

C' eſt trop, je ne Vous en donnerai que deux.
Je ne peux pas Monſieur, j' y perdrois.
Voulez Vous que je vous diſe la verité je ne ſuis pas accoutumé à marchander, dites moi, je vous prie, le dernier prix, (le dernier mot)

Je Vous l' ai dit Monſieur, il n' y a pas un chelon à rabattre
Et bien je ne Vous en donnerai que quinze francs, car il ne vaut pas davântage.
Voïez Monſieur la qualité de ce drap & Vous avouerez qu' il eſt à bon marché.
Je ne Vous en donnerai pourtant pas trois êcus.
J' en rabattrai fort peu, Vous m' en donnerez dix-ſet tynſes.
Non Monſieur, Vous n' en aurez que quinze, voïez ſi Vous le donnerez pour cela ou non.
Combien Vous en faut-il d' aunes Monſieur.
Coupez m' en dix; & meſurez bien.
Tenez Monſieur Vous avez de bon drap & bonne meſure
Combien Vous faut-il pour cela ?
Il me faut cent cinquante tinſes.
Tenez voila treize ducats, rendez moi mon reſte:

Voilà un ducats qui n' eſt pas de poids, donnez m' en un autre.
Tenez en voilà un autre. A Dieu Monſieur,
Monſieur Vôtre tres-humble ſerviteur, je vous prie de venir une autrefois chez nous.

Cinquiême Diſcours.

Pour

Nazbyt to drogo, nie dam Waſzmości tylko dwa.
Nię mogę Mości Panie, bobym tracił.
Chceſz W M M. Pan żebym W Mości prawdę powiedział, nie mam tego zwyczaiu targować ſię, powiedz mi Wmośc ſłowem od czego nie może bydź.
Iużem W. M M. Panu powiedział, nie mogę y ſzeląga wytrącić.
Ato nie dam Wmości tylko pietnaście złotych, bo ſię nie ſtoi więcey.
Obacz W M M Pan co za gatunek tego ſukna, á przyznaſz W M M. Pan że tanio.
Niedam iednak Waſzmcści trzech talerow bitych.
Máło co z tego wytrąc ę, daſz mi W. M. M. Pan ſiedmnaście tynfow
Nie będzieſz W M M Pan miał tylko pietnaście patrz Waſzmość ieżeli Wmość daſz za to albo nie
Wiele W M M Panu trzebá łokci ?
Vkroy mi Wmość 10 *łokci á dobrze W. mierz.*
Maſz W. M M. Pan y dobre ſukno, y dobrą miarę.

Wiele Wmości zá to należy.
Przychodzi mi za to pięcdzieſiąt tynfow.
Oto maſz Wmość trzynaście czerwonych złotych oday mi Wmość oſtatek.
Ten czerwony złoty nie ieſt ważny, day mi W. M. M. Pan inſzy
Naż Wmości inſzy, bądź W. M. M. Pan łaſkaw.
Sługa unizony W. M. Mości Pana, proſzę W. M. Mości Páná drugi raz nie miiać.

Piąty Dyſkurs.

O-

Pour se faire un habit.

Il me faut à cette heure trouver un bon Tailleur qui me fasse bien mon habit:

Allons Monsieur, je Vous menerai chez celui qui m' a fait mon habit,c'est un habile homme dans son mêtier.

Demeure-t-il loin ?

Non, voilà sa maison. Entrez Monsieur.

Entrez Monsieur le premier,vous qui le connoissez.

Le Maitre est il au logis ?

Oüi Monsieur que Vous plaît-il ?

Monsieur me pouvez Vous faire mon habit pour les fêtes ?

Pourquoi non Monsieur, j' ai des ouvriers assez, pour vous le livrer, quand Vous le souhaitterez.

Prenez ma mesure, & ne me faites pas mon habit si êtroit & qu' il soit bien cousu; je ne veux pas non plus qu' il soit trop large, mais qu' il soit comme il faut.

Vous serez content Monsieur,& Dimanche sans faute Vous aurez vôtre habit.

Qu' elle garniture voulez Vous mettre sur vôtre habit.

Vne garniture d' or ou d' argent.

Envoïez la moi demain, je Vous en prie.

Je n' y manquerai pas, je m' en vais de ce pas l' acheter.

Laissez s' il Vous plaît trois écus pour la doublure, pour la soie, & pourles boutons.

Tenez les voilà. ADieu vôtre seruiteur.

Le Tailleur rapporte l' habit. Mon-

O roſkazaniu ſuknie ſobie zrobić.

Trzeba mi teraz dobrego znaleść Krawca, ktory mi dobrze zrobi ſuknią.

Podźmy Mości Panie, zaprowadzę W. mego M. Pana do tego, ktory mi ſuknią zrobił, ieſt on dobry rzemieſnik.

A daleko on mieſzka.

Nie daleko, oto dom iego, podź W. M. Pan.

Podź W. moy Mości Pan wprzod, kiedy go W. moy Mości Pan znaſz.

A ieſt Pan w domu?

Ieſt Mości Panie, czego W. M. Pan potrzebuieſz?

Mości Panie, á możeſz mi Wm. ſuknią zrobić ná święta?

Czemu nie Mości Panie, mam czeladzi doſyć, żebym W Mości Panu oddał, kiedy ſobie W. M. Pan życzyſz.

Weź mi Wmość, miarę, á nie zrob mi Wmość ciaſną niech będzie dobrze uſzytá, niechcę także żeby była bardzo ſzeroka, ale żeby była tak iak trzeba.

Będzieſz W. M. Pan kontent, á w Niedzielę zapewne będzieſz W. M. Pan miał ſwoię ſuknią.

Co za garniturę (potrzeby) chceſz W. M. M. P. mieć ná ſwoie ſuknię.

Potrzeby złote, álbo ſrebrne.

Przyśli ie W. moy Mśći Pan iutro proſzę.

Przyślę zapewne, y zaraz idę ie kupić.

Zoſtaw W. M. Mości Pán z taſki ſwoiey trzy talery bite na podſzewkę, iedwab y guziki.

Oto maſz ie Wasmość, uniżony ſługá.

Krawiec ſuknią odnoſi.

Monſieur ſoïez le bien venu, apportez Vous mon habit ?

Oüi Monſieur.

Vous êtes un homme de parolle, il me faut eſſaïer cet hábit

Eſſaîez le Monſieur.

Il me ſemble un peu court.

Non Monſieur, il eſt comme il faut, il Vous ſied fort bien.

Ces manches là me paroiſſent étroittes.

C' eſt preſentement la mode, on les porte étroittes.

Que dites Vous de ma garniture ?

Elle eſt tres belle & fort riche.

Combien Vous faut-il pour la façon ?

Il me faut ſix écus.

Tant que cela ?

Monſieur ce n' eſt pas trop, il y a bien de l' ouvrage à un tel habit.

Tenez voilà votre argent.

Je vous remercie Monſieur, une autre fois vous n' avez qu' à commander, & auſſi tot vous ſerez ſervi.

Sixiême Diſcours.

Entre deux Soeurs.

Madame je Vous donne le bon joũr; comment avez Vous paſſé la nuit, avez Vous bien dormi ?

Pas trop bien ma Soeur, je n' ai pas bien dormi cette nuit: Et qui Vous amena ïcy ſi matin?

Vous croiez donc Madame qu' il eſt matin? faites

ſeul-

Mości Panie witam Wmości, (radem Wmości) przyniozłeś Wmość moię suknią ?
Przyniozłem Mości Pánie.
Iesteś Wmość słowny człowiek, trżeba mi tey sukni sprobowáć.
Sprobuy W.moy Mości Pan.
Widzi mi się trochę krotká.
Nie krotká Mości Pánie, iest właśnie iak náleży. bárdzo pieknie W.memu mości Pánu przystoi.
Widzą mi się te rękawy ciásne.
Teraźnieysza to iest moda, noszą ie ciásnieysze.
Co Wmość mowisz o moiey garniturze ?
Iest bárdzo piękná y bagatá.
Co Wmości trzebá zá robotę? (wiele Wmości przychodzi za robotę)
Przychodzi mi sześć talerow bitych.
Ták wiele ? (tak siła ?
Nie siłato Mści Panie, iest siła roboty koło takiey sukni.
Náż Wmości pieniądze.
Dziękuię W.Mości Panu; drugi raz tylko W.M. Pan rozkaż, á zaraz W. memu M. Panu służyć będziemy.

Szosty Dyskurs.

Między dwiema Siostrámi.

Dobry dzień Mościa Páni siostro; iak W.M.M.Pani te noc przenocowała; dobrześ W.moiá Mościa Pani spała ?
Nie bárdzo dobrze moiá Siostrzyczko, nie dobrzem tey nocy spała. á pocożeś W.moia M.Panno tak rano tu przyszłá.
Rozumiesz W.M.Mościa Páni tedy że rano ? káż

ſeullement ouvrir votre rideau, & vous verrez que vous êtes une pareſſeuſe.
J' en conviens, mais Vous êtes grandement matinale; quels ſont vos deſſeins.
Lorſque Vous ſerez habillée, je Vous le dirai.

Y a t-il long tems que Vous êtes levée ?
Non, je viens de me lever; & auſſi tôt que j' ai été levée, je ſuis venuë icy.
Et bien me voilà habillée,qu'avez Vous à me dire ?
Rien autre choſe, ſi non que je ſuis venuë Vous dire qu' il y a aujourd' hui indulgence aux Capucins, & Vous prier d' y vouloir bien venir avec moi:
Tres volontiers ! je m' en vais faire mettre les chevaux au caroſſe.
Y a-t-il là quelqu'un ?
Que ſouhaittez Vous Madame ?
Commandez qu' on attelle les chevaux au caroſſe.
On a deja attelé, le caroſſe eſt devant la porte.

Montons en caroſſe, montez ma Soeur.
Madame je monterai aprés Vous.
Faites comme il Vous plaira.
Cocher, nous irons aux Capucins.
Eſt ce deja icy l' Egliſe des Capucins ?
Oüi Madame, deſcendons de caroſſe.
Voilà bien du monde, je ne ſai comme-nous pourrons entrer.
Petit garçon, marchez devant & faite un peu ranger ce monde.
Allez vous en voir ſi on dira bien tôt la Meſſe.
On la va commancer tout à l' heure Madame.
Reto-

ieno W M. M. Páni odſłonić firanki, á obáczyſz W. M. M. Pani że długo Wmość ſpiſz.
Przyznáię ia to ſobie, ale W Mościa Panná bardzo rano wſtaieſz; iákie ſą W M M P. zamyſły ?
Iak i no ſię W mościa Pani ubierzeſz, to dopiero W mości Pani opowiem ?
A dáwnożeś W. M. M. Panná wſtałá.
Nie dawno dopierom wſtała; á iakom tylko wſtałá, tumem zaraz przyſzłá.
Nu iużem ſię ubrałá, co mi Waſzmość powieſz?
Nić inſzego, tylkom przyſzła W. Moicy Mści Pani powiadáć, że ieſt dziś Odpuſt u Kápu ynow, y proſić W M. Mości Páni żebyś chciała tam zemną bydź.
Bárdzo chętnie! káżę záraz konie do kárety zaprzągać.
A ieſt tam kto ?
Czego W. Mościa Pani potrzebuieſz ?
Kázcie żeby konie do karety záprzężono.
Iuż zaprzężono Mościa Pani, kareta ſtoi przede drzwiami.
Wſiadaymy do karety, wſiaday W M. Panno Sioſtro.
Iá po WW Mści Páni wſiędę
Czyń W. M Mościa Panno iak ſię podobá.
Stangrecie, poiedziem do Kapucynow.
Iuż to tu Kościoł Kapucynſki ?
Iuż Mościa Pani, wyſiadaymy z karety.
Siła tu ludzi, niewiem iak będziemy mogli daley poyść.
Chłopcze podź ieno przodem, y każ tym ludziom uſtępować.
Podź obacż czyli prętko Mſza będzie.
Zaraz ſię zacznie Mościa Pani.

Retournez & demandez ſi on dira bien tôt la grande Meſſe.
Auſſi tôt que cellecy ſera finie on la commancera.
Ma Soeur voulez vous confeſſer ?
Oüi Madame, je ſerois bien aiſé de gagner les indulgences.
Allez Vous en auprez de ce Confeſſeur, il confeſſe tres bien; Pour moi je ne ſuis point diſpoſée à la confeſſion, avec cela je me couchai hier fort tard & buë devant que de me coucher & je crois qu' il êtoit plus de minuit.
Apres la benediction du tres Saint Sacrement je m' en irai & vous renvoirai le caroſſe.
Vous ferez Madame comme bon vous ſemblera.

ADieu, ma Soeur, priez Dieu pour moi.
C' eſt mon devoir Madame.
Petit garçon reſtez icy & vous viendrez avertir quand il ſera tems d' envoier le caroſſe.

Sêtieme Diſcours.
Entre deux Dames

Madame Vôtre tres humble ſervante.
Madame je ſuis la Vôtre de tout mon coeur.

Comment Vous portez vous Madame ?
Fort bien, pour Vous rendre mes tres humbles ſervices;Et Vous Madame comment vous portez vous ?

Fort bien par la grace de Dieu: Et Madame Vôtre Mere comment ſe porte-t-elle preſentement ? j' ai oüi dire qu'elle avoit eu une attaque d' apoplexie.

Wroć ſię y ſpytay ieżeli będzie prętko wielka Mſza.

Iak ſię tá ſkończy, zaraz ſię ona zacznie.

Mościa Panno Siostro chceſz ſię Wść ſpowiadać ?

Zyczyłabym ſobie Mościa Pani odpuſtu otrzymać.

Podź Waſzmość do tego Spowiednika bardzo on dobry ſpowiednik; á iam ſię do ſpowiedzi nie przygotowała, a do tego nie rychłom ſię wczora układła, y piłam nimem ſię układła, á rozumiem że było wiecey niż połnocy.

Po benedykcyi Náyświętſzego SAKRAMENTV poiadę y karetę Waſzmości odeślę.

Vczyniſz W.M. Mościá Páni co ſię Wmości będzie podobało.

Sługa moia Sioſtrzyczko, pros Wść P. Boga zamnie.

Moia to ieſt powinność Mcia Pani.

Chłopcze zoſtań ſię tu, a przydzieſz dać znać kiedy będzie czas karetę odeſłać.

Siodmy Dyſkurs.

Między dwiema Paniami.

Sługa nayniżſza W. M. Mości Pani.

Y ia też wzáiemnie znam ſię bydź ſługą W. M. Mści Páni.

Iak ſię W. M. Mściá Pani maſz ?

Bàrdzo dobrze do oddània winnych uſług moich W. M. Mści Pani ; A W. M. Mościa Pani w iakim zoſtaieſz zdrowiu ?

Zdrowam z łáſki Bożey: Ieymośc Rodzicielka W. M. Mści Pani w iakim ieſt teraz zdrowiu ? ſłyſzałam że wpadła była w apoplexyą.

Jl eſt vrai Madame, & nous avons bien eu de la peine à l' en delivrer.
Qui eſt le Medecin qui l' a traitée ?
Son Medecin ordinaire.
Ce ſont toujours les meilleurs, parce qu' ils connoiſſent le mieux les temperammens, (les complexions) je vous aſſeure que j' ai pris grande part à votre affliction; & ſi je n'avois pas été à la campagne, je vous l' aurois marqué moi meme.
Je vous ſuis obligéeMadame, y a-t-il long tems que vous etes revenue de la campagne ?
Trois jours ſeulement, & j' ai toujours été acablée de viſites.
Eſt-ce de vôtre maiſon de Campagne que viennent les fleurs de vôtre bouquet ?
Non Madame, c' eſt de mon jardin d' ici.
Elles ſont admirablement belles (d' une beauté admirable)
Si Vous avez pour agreable Madame, nous irons nous y promener.
Volontiers Madame, vous me ferez plaiſir.

Voilà un beau jardin & d' une grande êtenduë, pour être dans la ville.
Quoi ! voilà auſſi un jet d'eau? plus nous avançons, plus je decouvre de beautez.
Jl faut Madame que je vous montre quelque choſe de curieux. Entrez je Vous prie dans ce buis.

He Mon Dieu! je me pers, Madame, vraiment c' eſt un labirinthe; tirez moi de priſon.
Voila un Arbre bien garni de fruits.
Ce n'eſt rien de le voir Madame, il le faut goûter, je Vous prie mangez cette poire. C'

Ieſt to rzecz prawdziwa Mościa Pani, y z wielkąśmy ią biedą z tego uzdrowili.

Co za Doktor Ieymość kurował?

Zwyczayny Ieymości Doktor.

Ci ſą zawſze naylepſi, bo ſię naylepiey znaią na temperámenta, (komplexye) zapewne Wmści powiadam żem ſię wielce weſpuł z W M M. Panią turbowała; a gdybym była nie odiechała na wieś, ſamabym była to WM M. Pani wyświadczyła.

Bardzom obligowana W. M. M. Pani, a dawnożeś W. moia Mościa Pani ze wſi powrociła?

Trzy dni dopiero, a byłam zawſze uſtawicznemi zatrudniona wizytami.

Z maiętności to M. M. Mści Pani wychodzą te kwiaty co ſą w bukiecie W M.M. Pani.

Nie Mścia Pani, ale z ogroda mego tuteyſzego.

Dziwnie ſą piekne (dziwney ſą piekności.

Ieżeli będzie łaſka W.M.M.Pani poydziemy tam ſię przechodzić.

Bardzo dobrze Mścia Pani, będę to miała za oſobliwą od W M M Pani łaſkę.

Piękny to ogrod y wielkiey obſzerności, chociaſz ieſt w Mieście.

A coż to ieſt? fontanna? im daley zachodziemy, tym większe ozdoby widzę.

Trzeba żebym W.M M.Pani ukazała coś niepospolitego: wnidź W. M. M. Pani proſzę w ten bukſzpan.

Dla Boga! M.Pani, błądzę prawdziwyſz to labirynt wyzwol mię W.moia Mścia Pani z więźienia.

O iak wiele owocow na tym drzewie!

Nic to widzieć Mościa Pani, ſkoſztować go trzeba, proſzę racz W.moia Mościa Pani zieść tę gruſzkę.

Spe-

C' excellent fruit ! je n' en ai pas encore mangé de ſi bon.
Puisqu' il vous agréeMadame, je Vous en envoirai.

Je Vous rend graces Madame,il n' eſt pas neceſſaire que vous preniez tant de peine pour moi qui ne le merite pas.
Madame, je vous en envoirai abſolument & des pavis auſſi, quand ils ſerons mûrs.
Je Vous ſuis bien obligée Madame. Avez Vous encore d' autres pêches & des abricots ?

Oüi Madame. pour Vôtre ſervice, & des ceriſes, des prunes d'Hongrie,& de toutes ſortes de pommes.
Quel arbre eſt cela ?
C'eſt un poirier de bon chrêtien.

D' Eté ?
Non, d'Hiver.
Il n'eſt point de fruits que Vous ne trouviez dans ce jardin.
Où va çette porte ?
C'eſt une ſerre pour mettre les orangers, les grenadiers, les jaſmins, & autres arbriſſeaux.
Vos orangers Vous rapportent-ils du fruit !

Non, le fruit n'en vient point en maturité, & les fleurs ne ſe ve dent point,
Avez Vous de beaux oeillets ?
Oüi Madame, de tres beaux, & des tulipes les plus belles du monde; ce parterre ici eſt plein de renoncuſes, d' anemones & de narciſſes doubles.

Dans

Specyalny owoc! iakiegom nigdy ieszcze nie iadła.

Ponieważ tak się W. M. M. Pani podoba, zechcę go W. M. M. Pani posłać.
Vniżenie dziękuię W. M. M. Pani, nie potrzeba żebyś się W. M. M. Pani tak dla mnie turbowała. ktoram tego niegodna.
Koniecznie chcę W. M. M. Pani posłać także y wielkich brzoskwiń iak będą doyrzałe.
Iestem wielce W. M. M. Pani obligowana.
Masz W. M. Mościa Pani ieszcze insze brzoskwinie y morele.
Są do usług W. M. M. Pani, y wiśnie, węgierskie y śliwy, y iabłká rożnego gatunku.

Co to za drzewo?
Iest to gruszka, na ktorey gruszki nazwáne baby rodzą się.
Letnie?
Nie ale zimowe.
Nie masz tego owocu ktorego W. M. M. Pani nie znaydziesz w tym ogrodzie.
Do czego te drzwi?
Do sklepu gdzie się chowaią drzewka pomarańczowe, granatowe, dzielsiminowe, y inne dzewka.
Pomarańczowe drzewka W. M. M. Pani czy czynią pożytek iaki?
Nie, bo owoce nie przychodzą nigdy do dostałości á kwiaty nie przedawaią się.
Masz W. M. M. Pani piękne gozdziki?
Mam M. Pani bardzo piękne y tulipany ktorych ná świecie nie naydzie ślicznieyszych; w tey kwaterze iest pełno renunkulow, anemonow, y narcyzow pełnych.

W tey

Dans cet autre ſont des jonquilles de la giroflée double de toute façon.
Sans doute Madame Vous avez un habile Jardinier.

Oüi Madame c' eſt un ancien Domeſtique, qui eſt fort affectionné & fidele.
Madame, ſi je conſultois mon inclination, je ne ſortirois point d' ici, tant ce lieu eſt agreable & la Maitreſſe pleine de charmes; mais le jour ſe baiſſe & me preſſe de me retirer.
Madame, faites moi l'honneur de ſouper ici, il doit y avoir une compagnie, qui ſans doute ne Vous ſera pas deſagreable.

La vôtre ſeulle Madame eſt plus que ſuffiſante peut m'arretter, ſi je n'avois pas des affaires qui m' obligent de me rendre au logis; j'ai donné parolle à une de mes amies des ſe trouver chez moi à huit heures, & il en eſt deja ſêt & demie
Madame, puiſque cela ainſi, je ne veux pas Vous preſſer davantage.
Adieu Madame vôtre obeiſſante ſervante, je Vous remercie de vôtre agreable converſation
Madame je ſuis la vôtre, faites moi ſouvent l' honneur de venir prendre un petit divertiſſement dans ce jardin, je Vous en ſupplie.

Huitième Diſcours.
Du Voïage.

Monſieur, je Vous baiſſe les mains, voulez vous venir demain à la foire avec moi?
Tres volontiers Monſieur, y a-t-il loin?

Non

W tey drugiey ſą ionkwille, fiałki włoſkie pełne rożn-go gatunku.

Bez wątpienia muſiſz W.M.M.Pani dobrego mieć ogrodnika.

Tak ieſt M Páni, dawny-to ſługa, ktory ieſt domowi moiemu bardzo życzliwy y wierny.

Mościa Pani gdybym ſię moich inklinacyi rádziła, tobym z tąd nie wyſzła, tak to mieyſce ieſt wdzięczne, á Páni ſámá pełná łáſkáwości, ále że ſię dzień zchylá to muſzę odeyść.

Vczyń mi W M M Pani honor zemną zieść wieczerzą, maią bydź tu goście, (ma bydź tu kompania iedna) ktora ſię pewnie będzie W.M.M. Páni podobałá.

Sama W.M M. Pani kompánia ſtaie ſię za doſyć, żebym ſię ieſzcze zabawiłá, gdyby moie pilne potrzeby mnie do domu nie zawabiły; ſłowo dałam iedney dobrey Przyiaciołce, żeby do mnie przyſzła o oſmey godzinie, a iuz ieſt půłoſmey.

Taką tedy rzeczą, niechcę iuż W. M.M.Pani dłużey ſię przykrzyć (importunować.)

Sługa W.M M Pani náyniżſzá, za wdzieczną uniżenie dziękuie konwerſácyą.

Y iá ieſtem W.M.M Páni ſługá uczyń mi W.M. Mościa Pani honor częſto na máły ſpacer, (na rekreacyą) do tego tu ogrodá przychodzeć, uniżenie upraſzam.

Oſmy Dyſkurs.

O Drodze.

Witam W M M Pana, maſz W.M.M. Pan wolą iutro zemną poiechać na iarmark?

Bardzo chętnie Mci Panie, á dalekoż to?

Nie

Non, il n' y a que six lieües.
Comment s' apelle cette ville?
Elle s' apelle, N.
Savez Vous le chemin?
Non, mais nous le demanderons.
Oüi Monsieur.
Est ce demain le jour de la foire
Et bien il vaut donc mieux partir dez aujourd' hui, afin d' être là de bonne heure.
Tout comme il vous plaira, je suis prêt.
Faites seller vôtre cheval & me venez trouver, nous partirons tout à l' heure.
Et bien Monsieur me voila venu, partirons nous?
Oüi Monsieur, je vous attendois.
Mon ami, par où faut il aller à N.
Tout droit Messieurs, mais quand vous serez dans la forêt, (le bois) vous prendrez à gauche pour eviter la montagne, oû il y a de mechans chemins, & quand vous aurez passé la montagne vous reprendrez sur la droitte.
N'y a-t-il point de danger dans le bois ?
Il y avoit autrefois des voleurs, (des brigans) mais presentement on n'entend plus parler.
N'y-a-t-il pas de riviere à passer ?
Oüi il y en a une, mais on la peut passer à gué, à moins que l'eau ne soit grossie; si cela est, vous irez un peu plus haut & vous trouverez le barc, où on passe.
Adieu Maitre, nous vous remercions.
O que voila un grand bois&bien ennuïeux à passer!
Je commance à en appercevoir le bout.
Je vois aussi la riviere que nous devons passer; mais l'eau me paroît bien grande, il vaut mieux al-

ler

Nie daleko nie maſz tylko ſześć mil.
Iak ſię zowie to miaſto?
Zowie ſię N.
A wieſz W.M.M.Pan drogę?
Nie wiem, ale ſię pytać będziemy.
A iutro to będzie iarmark?
Tak ieſt M.Panie iutro.
Toć tedy lepiey dziś poiechać, żebyśmy tam byli za wczaſu.
Iak ſię Wmści podoba, iá zawſze gotow.
Każ Wmość konia oſiodłać, á przyieżdzay Wmść do mnie, zaraz poiedziemy.
Nu M Panie, iużem przyiechał, poiedziemy iuż?
Iuż M.Panie czekam dawno na Wmći.
Moy przyiacielu, ktorędy to trzeba iechać do N.
Proſto M.Panowie, ale kiedy Wmść będziecie w leſie, udaycie ſię Wmość w lewą, żebyście Wmość mineli gorę, ná ktorey ieſt zła droga, á kiedy Wmość będziecie za gorą, to w prawą W.Mościom przyidzie ſię udać.
A niemaſz że niebeſpieczeńſtwa iakiego w leſie?
Bywali przedtym rozboynicy, ále teraz iuż o tym nie ſłychać.
A nie będzie trzeba rzeki iakiey przeiechać?
Będzie iedna, ále może ią w brod przeiechać, ieżeli wody nie przybyło; ále ieżeli tak będzie wyżey Wmść poiedziecie, y tam znaydziecie prom, gdzie przewożą.
Bądzcie łaſkawi Panie dziękuiemy Wmści.
O iaki to las wielki y przykry do przeieżdzania!

Iuż widzę z daleka koniec.
Widzę także tę rzekę przez ktorą mámy iechać, ale

ler au barc, que de nous mettre en danger d'etre noïez.

Vous dites fort bien Monſieur, car nous pourrions bien manquer le gué & tomber dans quelque foiſſe & nous nous perdrions nous & nos chevaux.

Le barc & les paſſageurs ſont de ce coté ici.

Maitres paſſez nous au plus vite, car nous voulons arriver de bonne heure à la ville.

Combien cõtez vous encore d'ici là ?

Il n'y a plus qu'une petite lieuë, Vous y pouvez être dans une heure tout au plus.

Neuviême Diſcours.

Du logement.

Nous voila bien tôt arrivez, où logerons nous ? Entrons dans ce cabaret, peutêtre que nous y pourrons loger.

Le Maître du logis eſt-il-ici ?

Oüi Meſſieurs, que ſouhaittez vous.

Pouvons nous loger ici ?

Oüi Meſſieurs, nous avons ici tout ce qu'il faut pour vous accomoder.

Avez vous quelque choſe pour ſouper ?

Nous en trouvêrons Meſſieurs.

Faites monter nos chevaux dans l'êcurie & leur faites donner du foin, dites au valet de l'êcurie que quand ils ſeront un peu dêlaſſez, il les faſſe boire & leur donner de l'avoine.

Fort bien Meſſieurs, vous ſerez contens, & vos chevaux auront toutes leurs commoditez.

Quand

ále widzi mi ſię woda wielka, lepiey do promu ie-
cháć, niżeli ſię w niebeſpieczeńſtwo puścić y utonąć.

Bardzo dobrze W.M.M. Pan mowiſz, bobyśmy mogli brod minąć y w doł wpaść, a zginelibyśmy y z naſzemi końmi.

Prom y przewożnicy ſą tu na tey ſtronie.

Prezwoznicy przewieście nas na tamtę ſtronę iako naypiędzey, bo chcemy przeiechać wczas do mia-

Wiele mil rachuietie tu ztąd? (ſta.

Iedna tylko ieſt mila, możecie Wmść tám bydż náydaley za godzinę.

Dziewiąty Dyſkurs.

O goſpodzie.

Już nie daleko miaſto wnet w nim będziemy, gdzie ſtaniemy? Wieżdzaymy do tey kárczmy, ieżeli możemy tam ſtanąć.

Ieſt-tu Pán Goſpodarz?

Ieſt Mości Pánowie czego W.M.M.Pańſtwo potrzebuiecie?

A możemyż tu ſtać?

Możecie W.M. Mość Pańſtwo, mámy wſzyſtko dla wygody W M.Mości Pańſtwa,

Maſz Wmość co na wieczerzą?

Doſtaniemy Mości Panowie.

Każ Wmość naſze konie zaprowadzic do ſtayni y ſiána im każ Wmść dać, mow Wmość ſtaiennemu poſługaczowi, tak trochę ſobie odpocznę, żeby ich napoił, y obrok im dał.

Będzie wſzyſtko dobrze Wmści Pańſtwo, będzie W.M.PP. kontenci y konie W.M.PP. będą mieli wſzelaką wygodę.

Quand nous auront ſoupé, vous nous ferez faire nos lits, car nous avons beſoin de repos.

Voulez vous Meſſieurs, qu' on vous donne votre ſoupé ?

Vous nous ferez plaiſir, s' il eſt prêt.

Zebránie niektorych Frazełow Fráncuſkich, álbo ſupplement Gramatyczny.

n' étre plutôt que. ledwie co tylko, iak ſkoro tylko nap: *il ne fut pas plutot mort, que l' autre eſt elû*, iak tylko umarł, zaraz inſzego obrano.

venir de faire quelque choſe, dopiero bydź po ſkończeniu czego, nap. *je viens d' ecrire, de comter l' argent.* &c. dopierom piſał, liczył pieniądze &c.

marcher à larete prowadzić inſzych. bydź wodzem iakiey kompanij.

avoir beau nadaremnie robić; nap. *j' ai beau de l' avoir ſervi* darmom mu ſłużył.

homme de cheval, iezdźieć, tak też *homme d' eſprit* dowcipny, *de qualité* godny, *de parole* słowny, *de bien* dobry &c. &c. *les filles d' honneur* frącymerki.

metre tout en uſage. wſzyſtkie rzeczy wryzę wprawić, uczynić we wſzytkim porządek.

courir danger, álbo *courir risque* bydź wniebeſpieczeńſtwie, podawać ſię w niebeſpieczeńſtwo.

d'argent contant, pieniądze obecne.

etre d' intelligence avec quelqu'un, mieć z kim porozumienie.

prendre

Iak tylko wieczerzą ziemy, każ nąm Wmość ustáć, bo potrzebuiemy odpoczynku.

Chcecie Wászmość M. Panowie żeby wieczerzą dano ?

Prośiemy otę łakę, ieżeli gotowa wieczerza.

---

prendre part interessowáć śię.
tres homme de bien. náder cnotliwy.
force argent kupá pieniędzy.
force soldats dostatek żołnierzy.
ce n'est guerre l'usage nie iest to w używaniu.
boire net wypić wszystko.
couper court. skrocić, krotko odprawić.
couper chemin. przebiec drogę, albo iey skrucić.
fáire bonne chaire. bánkietowáć, używáć.
faire fete pięknie przyiąć.
faire gogaille, háłásowáć.
faire semblant, symulowáć, wrzekomo czynić co ná pozor co zmyśláć.
gagner pays, uciec ná beśpieczne mieysce.
gágner la porte, dopáść drzwi y tak *gagner* z inszymi imionami ná toż podobieństwo znáczy.
rendre gorge, wywomitowáć.
tenir rang, bydź ná urzędźie.
trouver bocage, uciec,
trouver bon ou mauvais, zá złe albo za dobre poczytáć, tak też *trouver etrange*, *vilain* &c poczytáć zá rzecz cudowną podłą &c.
avoir de quoy, mieć czym co radźić.
être d'avis, bydź zdániá iákiego.
être ravi, cieszyć śię.
être surpris, zdziwić śię.
venir à bout, dopiąć swego.

jouër un homme, ſzydźić z człeká.
jouër une piece, oſzukać w czym.
avoir bon tems, prożnować.
rever à quelque choſe, myślić bardzo nad czym.
aller en courſe, udać ſię na rozboy morſką.
aller à rebour, opacznie poſtępować.
aller par terre, upaść ná ziemię.
aller à reculons, nazad ſię wrocić.
prendre le deſsus, przemodz, wziąć gorę.
faire peu de cas, zá mało ważyć.
ſuivre à la piſte, wilczym węchem náſladować.
faire le guet, álbo *être au guet* ſtraż odprawiać ná ſzpiegowániu.
abatre le coquet de quelqu' un przypiąć komu popręgow, zgaſić komu fantazyą.
etre ſur tapis, bydź obecnym.
jouër à quite ou à double, álbo ſzach álbo met uczynić, álbo wybrnąć álbo webrnąc.
être d'humeur de quelque choſe mieć fantazyą do czego.
Chauſser les eſperons à quelqu'un, przyſkrzynąć kogo, nabawić go biedy.
mettre quelqu' un aux ambies álbo *le ranger à ſon devoir* przymuſić kogo do iego powinności.
il tient à moi náleży ná mnie. tak też. *à toi à lui à nous* &c. ná tobie, ná nim, ná nas &c.
s' enyvrer d'une bonne opinion. dáremną ſię otuchą nádymać.
faire quelque perſonage. wyrażać iaką oſobę.
faire le grand, le Roy, le Philoſophe &c. udáwać ſię znácznym, Krolem, Filozofem &c.
il ne s' en faut rien que &c. nic nie chybi żeby.
faucher une beſogne, chyżo ſprawę iaką odprawiać

friſer

friser lecorde, kochać ſię w lubieżności.
larder avec l' êpée, ſzpadą náſzpikowáć, to ieſt przebić.
lever des troupes. werbowáć.
faire bonne chair. dobrze częſtowáć.
faire mauvaiſe chair. źle częſtowáć.
ſans marchander. nierozmyślaiąc.
reveiller le chat qui dort. licho uśpione wzbudzić.
river à quelqu'un les cloux dokuczyć komu wyiezdzić kogo, utrzeć komu rogow, powiedzieć mu pacierz, przypiąć mu popręgow.
à la renvers, opacznie. *à la moderne*, według teraźnieyſzey mody. *à la legere* lekko, *homme neuf* człowiek nie biegły nie okrzeſany. fryc.
cheval neuf. koń nieuieżdzony.
Partykułá *à* z imieniem poſpolitym álbo Infinitiwem położona zá ſłowámi *Etre* álbo *Avoir*, wykłádá ſię w Polſkim przez ſłowo, z ktorym owo imie ma podobieńſtwo náp: *etre à mêpris* bydź wzgardzonym *avoir â mepris* wzgardzić. *etre à contre-coeur*, bydź uprzykrzonym. *avoir à contre-coeur*.mieć w nienawiści. Ták też *etre* & *avoir à charge*. obciążyć, y bydź obciążonym. *Etre* y *avoir à craindre*, bydź ſtráſznym y lękać ſię &c.
jouër à quelqu' un nácierać ná kogo. *jouër ſon perſonage*, wyrażać iego oſobę. *jouër un tour à quelqu'un* oſzukać kogo.
à combien revient-il ? iak wiele koſztuie ?
Excuſable y *pardonable* znaczą godzien odpuſzczenia ále ſię drugie nieprzydaie do oſob, tylko do niemych rzeczy.

Face y *visage* znaczą twarz, ále się pierwsze nie używá o ludziach tylko o rzeczach niemych, drugie zaś nie przykłádá się do niemych.
Se faire fort ręczyć *demeurer Court* upaść ná sprawie, á notuy że się *fort* y *Court* nie odmienia względem liczby y rodzaiu, gdyż się tu biorą adwerbialnie, nap. Męszczyzná ręczy *un homme se fait fort.* Newiásta ręczy *une femme se fait fort* ludzie ręczą *les hommes se font fort*; *il est demeuré court* stracił sprawę, *elle est demeurée court*, straciłá spráwę.
Galant przez *t* znaczy człowieká godnego, ále *d.* ták *galand* znáczy złośniká.
Il ne s'en est guerre fallu mało chybiało; mowi się *il me souviens* ksztáłtniey niż *je me souviens* wspominam sobie.
Cracher au nez de quelqu'un. gardzić kogo.
Cracher au bassin. po niewoli zapłacić.
Graisser la patte. przekorumpować.
Se defaire de quelque chose, ou de quelqu'un. zbyć się czego álbo kogo.
Se defáire soi meme sobie sámemu bezprawié uczynić.
Donner du nez en terre upaść.
Donner carriere à son cheval. cugłow koniowi popuścić.
Se donner carriere. rospalać się ná swáwolą.
Finir sa carriere, bieg swoy odprawić, skończyć.
Donner les mains à quelqu'un. sprzyiać komu.
Faire le mauvais garçon, gniewliwym się pokazać.
Se faire tenir à quatre, ziadliwie postępować.
Faire le fou. szalonym się pokazać.
Faire le suffisánt. chełpić się bydź možnym.
Faire faire, powtorzone, pierwsze znáczy roskazać
albo

álbo poſtarać, ſię drugie uczynić, zrobić, nap, *il ſe fit faire un habit*, roſkazał ſobie zrobić ſuknią.
Faire de petis pieds. bydź bliſką połogu.
il me fait mal de quelque choſe. żáłuię czego.
Faire la lexive. obmyć oczyścić.
Faire ſemblant. zmyſlać nie prawdziwie.
Faire tant qu'il meurt. o śmierć kogo przyprawiać.
C'en fait de luy, de moi &c. álbo *C' en eſt fait* iuż po nim, po mnie. &c. zginął.
Avoir à faire de quelqu'un, potrzebować od kogo pomocy.
Gagner au pied. uciec.
Manquer d'amis, ſzwankować ná przyiaciołach.
Marcher du pair, zarowno bydź ſzacowanym.
ſe paſser de quelque choſe, obyść ſię bez czego.
Se paſser de peu. małą rzeczą ſię obyść.
Se piquer d' honneur. chciwie ządać honoru.
Se piquer de peu de choſe, małą rzeczą ſię urazić
Prendre à coeur. poſtrzedz uważyć.
Prendre ſur le fait, zapaść nad uczynkiem.
Il luy a bien prit, dobrze mu ſię nádało.
Prendre emul. wziąć przed ſię.
s'en prendre à quelqu'un, dokuczać komu.
Se prendre à rire, śmiać ſię.
Cela ne me revient pas, niepodoba mi ſię to.
Cela me revient à trois mille francs, koſztuie mię to trzy tyſiące złotych.
Il ne tient pas à vous, nie na was to zawiſło.
Tenir de quelqu'un, obawiać ſię kogo.
Tráncher du brave, du gentil-homme. &c. udawać ſię cnotliwym, ſzlachcicem &c.
Trancher net court &c. rozdzielenie mowić, krotko. &c.

Vendre au gros, przedawać całkiem, ogułem. *en detail*, po trosze.
etre en vogue, albo *voir vogue*, kwitnąć, być sławnym.
battre en ruine, obalać.

TRAKTAT IV.

O Wokábułách.

Les Equivoques Françoises. *Equivoká Fráncuskie.*

LEs Equivoques sont des mots, ou qui sont êcris d'une même maniere, ou qui du moins sont d'une même prononciation, mais qui ont diverses significations.

Equivoká są słowa; ktore álbo są iednákowo pisane, álbo przynáymniey iednákową máią pronuncyácyą, ále iednak rożne máią signifikácye.

Un aûtel,	*Ołtarz.*	Chair,	*ciało, mięso.*
un hôtel,	*Dwor.*	cher,	*drogi.*
Vn aûne,	*Olsza.*	Chere,	*droga.*
une aûne,	*Łokieć.*	vne chaire,	*ambona.*
Vn bois,	*Lás bor.*	Droit,	*prosty prosto.*
un bois,	*Drzewo.*	Vn denier,	*pieniądz.*
du bois,	*Drwá.*	denier,	*negować.*
bois.	*Pii.*	Vn Enseigne,	*Chorąży.*
Le bien,	*dobro.*	vne enseigne,	*chorągiew*
bien,	*dobrze,*	vne enseigne,	*tablica.*
Le chaud,	*ciepło.*	Enseigne,	*ucz.*
la chaux,	*wapno.*	L' Eté,	*lato.*
Le Comte,	*Hrábiá.*	I'ai êté,	*byłem.*
le comte,	*Ráchunek.*	Vn franc,	*złoty.*

un

comte, rachuy.
un conte, bayka.
Vn cornette, Kornet.
Vn chêne, dąb.
une chaine, łancuch.
Frais, świeży (dno.
frais, chłodny, chło-
les frais, koßty.
froid, źimny, źimno.
Hôte, goſpodarz.
hôte, gość.
ôte, zdeym.
Vne lance, włocznia.
lance, rzucay.
Vn marc, grzywna.
vn marais, kałuża.
Vn memoire, Regeſtrzyk.
la memoire, pamięć.
Vne montre, zegarek.
montre, pokaż (dny.
Vn moule, ślimak wo-
vne manche, rękaw.
Marchant, chodzący.
vn marchand, kupiec
Mâri, żałoſny.
vn mari, mąż.
Marie, Marya.
mârie, żałoſna.
marie, mężata (słwo.
Martyre, Męczeń-
vn Martyre, Męczeńnik.
Vn nom, Imię.
non, nie.
Oye, Słyß.
vne oye, gęś.
Louer, chwalić.
vn homme franc, ßczery.
Le greffe, grod, forum.
vne greffe, ßczep.
De l'encre, inkauſt.
vne ancre, kotwica.
l'ouye, ſłuch.
Marechal, Marßałek
vn marechal, kowal.
Vn Exemple, Przykład.
vne exemple, exemplarz.
Vn page, paź pokoio-
vne page, margines (wy.
Vn pas, krok, ſtopień.
pas, nic.
Point, nie.
vn point, punkt, kropka
le poing, pięść.
un poil, Włos.
Vn pain, chleb.
vn peigne, grzebień.
peint, malowany.
Le periode, koniec czego.
la periode, period.
Le poste, ſtancya.
la poste, poczta. (wo-
vn charme, grab. drze-
vn charme, oczarowanie.
Vn poîle, fourneau, piec.
vne porte, drzwi.
porte, nieś.
Pois, groch.
poids, wagi.
la poix, ſmoła.
Pierre, Piotr.
vne pierre, Kamień.
Vn livre, Xięga.

louer

louer,	*naiąć, naymować.*	vne livre,	*funt.*
Oui,	*ale tak ieſt.*	vne livre un franc,	*złoty.*
oui,	*uſłyſzany.*	Ras,	*ogolony.*
Ouye,	*uſłyſzana.*	ſon, le ſon,	*brzmienie.*
les rats,	*ſzczury.*	Ton,	*tnoy.*
Le ſang,	*krew.*	le ton, ou ſon,	*brzmienie.*
le ſens,	*zmyſł.*	vn thon,	*bąk robak.*
ſans,	*bez.*	vn thon ou thon,	*tunczyk.*
cent,	*ſto.*	Vn tour,	*koło. (ryba.*
ſens,	*czuy.*	vn tour,	*kołowrot.*
La joue,	*lice, iagoda, u*	vne tour,	*wieża.*
joue,	*gray. (gęby.*	Touchant,	*żykaiąc.*
Le Tambour,	*Doboſz.*	touchant,	*bliſko.*
vn Tambour,	*bęben.*	touchant,	*ſtrony.*
Vn temple,	*Kosciol.*	le marché,	*rynek-*
les temples,	*ſkronie.*	Vn éclair,	*błyſkawica.*
Vn vers,	*wierſz.*	êclaire,	*świec.*
vers,	*ku.*	il eclaire, il fait	
vn verre,	*kieliſzek.*	des êclairs,	*błyſka ſię.*
du verre,	*ſzkło.*	la grelle,	*grad.*
vn ver,	*Robak.*	il grele,	*grad pada.*
des vers,	*robacy.*	Fait,	*uczyniony.*
verd,	*zielony.*	un fait,	*uczynek.*
Son,	*Swoy, iego,*		
ſon, du ſon,	*otręby. (iey.*		

vne cornette, que portent les femmes. — *kornety co noſzą białegłowy.*
chere, bon viſage, bon accueil d'un ami, d'un hôte, — *piękne y wdzięczne przyimowanie przyiaciela goſpodarza.*
chere, traitement à la table — *traktowanie u ſtołu.*
le droit, — *prawo ſprawiedliwość.*
vn moule — *forma kſztałt.*
Vn manche, — *toporzyſko, rękoieść, trzonek.*
Vn poîle, dais d'Egliſe, — *baldakin.*
vne poile á fricaſſer, — *patelnia do ſmażenia.*

La marche,	*chod chodzenie,*
le marché,	*targ targowanie.*
Vn éclat de tonnere,	*Piorun.*
vn éclat de bois,	*trzaſka.*

Inſze Imiona ktore pochodzą od ſpoſobow nieograniczonych ſłow.

Manger,	*Ieść.*	être,	*bydź.*
le mangé,	*iedzenie.*	l'être,	*iſtność.*
boire,	*pić.*	pouvoir,	*moc.*
le boire,	*picie.*	le pouvoir,	*moc.*
dormir,	*ſpać.*	vouloir,	*chcieć. (la*
le dormir,	*ſpanie.*	le vouloir,	*chcenie, wo-*
marcher,	*chodzić. (nie*	ſe ſouvenir,	*pamiętać.*
le marché,	*chod, chodze-*	le ſouvenir,	*pamięć.*
ſe reſſouveni ,		*przypomnieć ſobie.*	
le reſſouvenir ,		*przypomnienie &c.*	

Nomenclature ou Recueil de mots Des plus uſitez & tres-neceſſaires à ſavoir.

Nomenklatura lub zebranie ſłow do używania nayczęſtſzych, y do wiadomości bardzo potrzebnych.

CHAPITRE I.

Rozdział Pierwſzy.

des Elemens, *O Zywiołach.*

DIEU,	*BOG.*
Notre Seigneur JESUS Chriſt,	*Pan naſz JEZVS. Chryſtus*
Le ſaint Eſprit,	*Duch Swięty.*
La tres-ſainte Trinité,	*Nayświętſza Troyca.*
Les Anges,	*Anieli, Aniołowie.*
Vn Ange,	*Anioł.*

Les

Les ſaints, les ſaintes, — *Swięci Swięte.*
Les bienheureux, les bien heureuſes, — *Błogoſławieni Błogoſławione.*
Le Ciel, — *Niebo.*
Les Cieux, — *Niebioſa.*
le Firmament, — *Firmament.*
le Soleil, — *Słońce.*
la Lune, — *Xiężyc. miſiąc.*
les Etoilles, — *Gwiazdy.*
les raïons, — *promienie.*
les Planettes, — *planety.*
vne comete, — *kometa.*
vne eclipſe, — *zaćmienie.*
le Paradis, — *Ray.*

Les Elemens, — *Zywioły.*

L' Air — *Powietrze.*

les nuës, ou nuées, — *obłoki, chmury.*
la pluie, — *deſzcz.*
il pleut, — *pada deſzcz.*
le tonnerre, — *grzmot, grom.*
il tonne, — *grzmi.*
vn êclair, — *błyſkawica.*
il êclaire, il fait des êclairs, — *błyſka ſię.*
vn êclat de tonerre, la foudre, la tempête, — *piorun, burza, wicher.*
la grêle, — *grad.*
il grêle, il tombe de la grele, — *grad páda.*
la nege, ou neige, — *śnieg.*
il nege, il tombe de la nege, — *śnieg pada, idzie śnieg*
le vent, — *wiatr.*
il vente, il fait du vent, — *wieie, ieſt wiatr.*
il fait grand vent, — *ieſt wielki wiatr.*
la gelée, — *mroz.*
il gele, — *marznie ieſt mroz.*
la glace, — *lod.*
le verglas, — *ślizawica, goło ledź.*

le frimas, *ſrzon.*
le froid, la froidure, *zimno.* (*wielkie*
il fait grand froid, *ieſt bardzo źimno.*
Le chaud, la chaleur, *ciepło.*
il fait chaud, *ieſt ciepło.*
il fait grand chaud, *ieſt gorąco.*
le brouillard, ou brouée, *mgła, pomroka.*
la roſée, *roſa.*
vn atome, *proſzek.* (*lataiące.*
les volailles, *ptaſtwo, y inne rzeczy*
les oiſeaux, *ptacy, ptaſzęta, ptaſtwo*

Le Feu, *Ogień.*
la flamme, *płomień.*
la fumée, *dym,*
vn eteincelle, *iſkra.*
vn charbon, *węgiel.*
vn tiſon, *głownia.*
du bois, *drwa.*
la cendre, *popioł.* (*tłość.*
la lumiere, *światło, świa-*
la chaleur, *ciepło.*
l'Enfer *piekło.*
le Purgatoire, *czyściec.*
les limbes, *otchłań.*
les Demons, *Czarci.*
le Diable, *Diabeł.*
le malin Eſprit, *zły Duch*

La Terre, *Ziemia.*
Le monde, *Swiat.*
le chemin, *droga.*
vn ſentier, *ścieſzka.*
les hõmes, *ludzie.*
les animaux, *zwierzęta*
les bêtes. *beſtye.*
les villes, *miaſta.*
les villages, *wſi.*

le Paradis terreſtre, *Ray.*
le ſable, *piaſek.*
les mõtages, *gory.*
les vallez, *doliny.*
vn creux, *doł.*
les rochers, *ſkały.*
vne pierre, *kamień.*
vn caillou, *opoka.*
les pierres, *kamienie.*
les cailloux, *opoki.*
les blé, *zboże.*
les blez, *zboża.*
vn pré, *łąka.*
les prez, *łąki.*
vn arbre, *drzewo.*
les arbres, *drzewa.*
vn bocage, *gay.*
les herbes, *źioła*

L'Eau, *Woda.*
la Mer, *Morze.*
vn ruiſſeau, *ſtrumień.*
vn lac, *ieźioro.*
vn marais, *bagno, bagni-*
vn êtang, *ſtaw.* (*ſko.*
Les poiſſons, *Ryby.*

les maiſons, *domy.* le deluge, *Potop.*
tremblement de terre, *trzęſienie drżenie żiemie.*
lieu pierreux, *kamieniſte mieyſce.*
la compagne, les champs, *pole, role.*
vne plaine, etēduē de champs, *rownina, rownia.*
vne piere à feu, *krzemień, ſkała.*
vn bois, une foret, *las, bor.*
les plantes, les arbriſſeaux, *krzewy, krzewina.*
les inſectes rampans, *przewiężiſte robactwo.*
les inſectes volants, *owad, lataiące robactwo.*
les vagues, les ondes, ou ondées de mer, *nawałność morſka. bałwany morſkie.*
vn fleuve, une riviere. *rzeka.*
vne piſcine, un gardoir, ou reſervoir, *ſadzawka.*

CHAPITRE II.

Du tems, & des quatres parties, ou ſaiſons de l'année.

Rożdział Wtory.

O czaſie y czterech częściach Roku.

Le Tems,	*Czas.*	l'Eté,	*Lato.*
L'Année, l'an,	*Rok.*	l'Automne,	*Ieſien.*
Le Printems,	*Wioſna.*	l'Hiver,	*Zima.*
vn Mois,	*Mieſiąc.*	avanthier,	*onegday, ongi*
vne ſaimeine,	*tydzień.*	le matin,	*rano.*
vn Jour,	*dzień.*	le midy,	*południe.*
vne heure,	*godzina.*	le ſoir,	*wieczor.*
vne minute,	*minuta.*	apres ſoupé,	*po wieczerzy*
Aujour d'hui,	*dziś.*	la minuit,	*pułnocy.*
hier,	*wczora.*	toujours,	*zawſe,*
demain,	*iutro.*	jamais,	*nigdy.*
aprés demain,	*poiutrze.*	vne fete la fete,	*święto.*
vne demie heure,	*pułgodziny.*		

vn quart d'heure, *kwadrans godziny.*
vn demi quart d'heure, *poł kwadransa godziny*
vn moment *moment chwila.*
vne heure & demie, *połtory godziny.*
deux heures & demie, *połtrzeci godziny.* (*rem-*
l'apres diné, *po obiedzie przed wieczo-*
l'aurore, *zorza zaranna.*
le point du jour, *świt, pierwße zaświta-*
le lever du soleil, *wschod słońca.* (*nie.*
le coucher du soleil, *zachod słońca.*
continuelement, perpetuelement, *ustawicznie, bez przestannie.*
l'autre jour, *w tych dniach.*
dernierrement, *nie dawno.*
il y a long tems, *iuż dawno.*
il n'ya pas long tems, *dopiero niedawno.*
vn jour ouvrier, ou ouvrable *powßedny robotny dzień.*

Les Jours de la semeine.
Dni Tygodniowe.

Dimanche,	*Niedziela.*	Ieudy,	*Czwartek.*
Lundy,	*Poniedziałek.*	Vendredy,	*Piątek.*
Mardy,	*Wtorek.*	Sammedy,	*Sobota.*
Mercredy,	*Srzoda*		

Les Mois. *Miesiące.*

Ianvier,	*Styczeń.*	Iuillet,	*Lipiec.*
Fevrier,	*Luty.*	Août,	*Sierpień.*
Mars,	*Marzec.*	Septembre,	*Wrzesień.*
Avril,	*Kwiecień.*	Octobre,	*Pazdziernik.*
Maj,	*May*	Novembre,	*Listopad..*
Iuin	*Czerwiec.*	Decembre,	*Grudzień.*

Les Principales Fêtes de l'année
Przednie Swięta Roczne.

Le premier jour de l'an, le nouvel an, *Nowe lato.*
Le jour des Roix, *Trzy Krole.*
La châdeleur ou Purification de nôtre Dame.
Gromnica, albo Oczyszczenie Nayświętszey Panny,
Le Carnaval, *Mięsopusty, zapusty*
Le Mercredi des Cendres, *Wstępna Srzoda Popielec*
Le Carême, *Wielki Post.*
les quatre tems, *Suchedni..*
le Dimâche des Rameaux, *Kwietnia Niedziela.*
La semaine sainte, *Wielki Tydzień.*
le Ieudy saint, *Wielki Czwartek.*
le Vendredy saint, *Wielki Piątek.*
le Sammedy saint, *Wielka Sobota.*
Pàques, *Wielkanoc.*
la Quasimodo, *Przewodna Niedziela.*
les Rogations, *Krzyżowe dni.*
l'Assension, *Wniebowstąpienie.*
La Pentecoste, *Zielone Swiątki.*
L'immaculée Conception, la Nativité, la Presentation, l'Annonciation, la Visitation, la Purification, & l'Assomption.
Niepokalane Poczęcie, Narodzenie, Ofiarowanie, Zwiastowanie, Nawiedzenie, Oczyszczenie, y Wniebowzięcie.
La Saint Iean, *albo* la fete de Saint Iean: *Swieto Swiętego Jana.*
La fête de Saint Pierre & Saint Paul, *Swięto SS. Piotra y Pawła.*
la fête de Saint Iean l'Evangeliste, *Swięto S. Jana Ewangelisty.*
la fête des SS. Innocens, *Swięto SS. Młodziankow, Niewiniątkow.*
la Transfiguration de nôtre Seigneur, *Przemienienie Pańskie.*

La

La fête de la Sainte Trinité,	*Swięto S. Troycy.*
La fête-Dieu,	*Boże Ciało.*
Les fetes de Nôtre Dame,	*Sw: Nayśw: Panny.*
La ſainte Anne,	*Swiętey Anny.*
la Sainte Magdelaine,	*Swiętey Magdaleny.*
La Saint Laurent,	*S. Wawrzenca.*
La Saint Michel,	*Swiętego Michała.*
La Touſſaint,	*Wszyſtkich Swiętych.*
La Saint André,	*Swiętego Jędrzeia.*
Noel, la Nativité ou naiſſance de Notre Seigneur Ieſus Chriſt,	*Boże Narodzenie.*
la fête de Saint Etienne,	*Swiętego Stefana.*
la veille ou vigile,	*Wigilia.*
vn ſiecle	*wiek.*

La moiſſon,	*Zniwo.*
La vendange,	*Wina zbieranie.*
Moiſſonner, faire moiſſon,	*żąć.*
le tems de la moiſſon, la metive, les moiſſons,	*żniwa.*
Vandanger, faire vandange,	*wino zbierać.*

CHAPITRE III.
Rozdział Trzeci.
Des Dignitez Eccleſiaſtiques.
O godnościach Kapłańskich.

Le Pape,	*Papiez.*	General,	*Generał.*
Vn Cardinal,	*Kardynał.*	Vicaire,	*Wikary.*
Patriarche,	*Patryarcha*	Doyen,	*Dziekan.*
Archevêque,	*Arcybiſkup.*	Archidiacre,	*Archidyakon*
Evêque,	*Biſkup.*	Chanoine,	*Kanonik.*
Legat,	*Legat*	Archipretre,	*Arcykapłan*
Vicelegat,	*Wicelegat.*	Pretre,	*Xiądz Kapłan.*
Nonce,	*Nuncyuſz.*	Prevôt,	*Proboſzcz.*

Prelat, *Prałat.*
Vn Abbé, *Opat.*
Vne Abbeſſe, *Xięni.*
Vn Prieur, *Przeor.*
Soûprieur, *Subprzeor.*
Recteur, *Rektor.*
Gardien, *Gwardyan.*
Provincial, *Prowincyał*
Deffiniteur, *Definitor.*
Curé, *Pleban.*
Diacre, *Dyakon.*
Soudiacre, *Subdyakon.*
Acolite, *Akolita.*
Clerc, *Kleryk.*
Sacriſtain *Zakryſtyan.*
Muſicien, *Muzykant.*
Organiſte, *Organiſta.*
Chantre, *Kantor.*
Commandeur, *Kommendarz.*
vne Prieure, *Przeoryßa.*
Soûprieure, *Subprzeoryßa.*
Official, grand Vicaire, *Officyał, wielki Wikary.*
Aumônier, chapelain, *Kapelan*
Predicateur, *Kaznodzieia.*
Enfant de Cheur, *Choraliſta.*
vn bedeau, *ſługa Kościelny.*

Les Noms des Religieux.
Názwiſka Zakonnikow.

Vn Auguſtin, *Auguſtyan.*
Benedictin, *Benedyktyn.*
Bernardin, *Cyſters.*
vn Carme, *Karmelita.*
Celeſtin, *Celeſtyn.*
vn Capucin, *Kapucyan.*
Reformé, *Reformat.*
Recolet, *Bernardyn.*
Chartreux, *Kartuzyan.*
un Camaldule, *Kámeduł.*
vn Minime, *Minimus.*
Premontré, *Norbertan.*
vn Theatin, *Theatyn,*
Ieſuite, *Jezuita.*
Chanoine, *Kanonik.*
vn Religieux, *Zakonnik.*
vne Religieuſe, *Zakonnica*
Dominicain, ou Iacobin. *Dominikan.*
Cordelier, ou Franciſcain *Franciſzkan.*
Chanoine regulier. *Kanonik Regularny.*
vn Moine, *Mnich.*
vne Moineſſe, *Mnißka.*
Le Cloitre, *Klaßtor.*
le Couvent, *Konwent.*
vn Novice, *Nowicyuß.*
vn Docteur, *Doktor.*

le Monaſtere, *Monaſter.* vn Hermite, *Puſtelnik.*
vn Frere Lai, ou Laique, *Laik.*
Maturin, ou Pere de la redemption de la S. Trinité, *Trynitarz.*
vn Pere des Ecolles pieuſes, *Xiądz Szkoł pobożnych. Scholarum Piarum.*
Soeur Converſe, *Konwerſka, Laiczka.*

L'Egliſe & ſes apartenences
Kościoł y iego Apparaty.

Vn Temple. une Egliſe. *Kościoł.*
les clochettes, ou ſonettes, *Dzwonki.*

vn Dome,	*Kopuła.*	les Tours,	*Wieże.*
la Croix,	*Krzyż.*	le Choeur,	*Chor.*
les Baluſtres,	*Balaſy.*	les Orgues,	*Organy.*
les Bancs,	*ławy.*	le Crucifix,	*Crucyfix.*
les Nappes,	*Obruſy,*	le Tabernacle,	*Cymboria*
le Clocher,	*Dzwonnica*	les Cloches,	*Dzwony.*
la Chaire,	*Ambona.*	les Châdeliers,	*Lichtarze.*
le Sanctuaire,	*Swiątnica*	la Tribune,	*Chorek.*
le Benitier,	*Kropielnica*	le Goupillon,	*Kropidło.*
les Autels,	*Ołtarze.*	le Ciboire,	*Puſzka.*
le Calice,	*Kielich.*	l'Encenſoir,	*Turybularz*
les Burettes,	*Ampułki.*	la Navette,	*Łodka.*
la Chaſuble,	*Ornat.*	la Meſſe,	*Mſza.*
l'Etole,	*Stuła.*	le Sacrifice,	*Ofiara.*
le Manipule,	*Manipularz*	l'Hoſtie,	*Hoſtya.*
l'Aube,	*Alba.*	les Veſpres,	*Nieſzpor.*
l'Amit,	*Humerał.*	Complies,	*Kompleta.*
le Surplis,	*Komza.*	le Roſaire,	*Rożäniec.*
la Chape,	*Kappa.*	les Matines,	*Iutrznia.*

le Parement, ou devant d'autel, *Antepedia.*
les Tableaux, ou Images, *Obrazy.*
les Cierges, ou chandeles, *Swiece*
les Ornemens, *Ornaty Apparaty.*

la Nef de l'Eglise, depuis le sanctuaire jusqu' à l porte, *Pośrzodek Kościoła od Swiątnice do drzwi*
le Parvis, *Kruchta, Babieniec*
le Porche, portique, ou la galerie, *Ganek.*
l'Eau benite, *Swięcona woda.*
les Fonds de bateme, *Chrzcielnica.*
les Dalmatiques, *Dalmatyki.*
Hostie consacreé, *Hostya konsekrowana*
hosties nõ cõsacrées, *Opłatki, hostye nie konsekrowa-*
les heures Canoniales, *Godzinki Kapłáńskie.* (*ne.*
l'Office Divin, *Służba Boża.*
la Priere, ou oraison, *Modlitwa,*

CHAPITRE IV.
Rozdział Czwarty.
Du manger, & du boire,
O iedzeniu, y piciu.

Les Noms des choses qui se mangent & boivent le plus souvent (*piią.*
Nazwiska rzeczy ktore się nayczęściey iedzą y

Le Pain,	*Chleb.*	le beure,	*masło.*
la Viande,	*Mięso.*	le lait,	*mleko.*
les Poisson;	*Ryby.*	le fromage,	*ser.*
le bouilli,	*mięso warzone.*	lait caille,	*zsiadłe mleko.*
le rôt, ou rôti,	*Pieczenia,*	les fruits,	*owoce.*
vn Pâté,	*Pasztet.*	la salade,	*sałata.*
vne saucisse,	*kiełbasa.*	vne rave,	*rzodkiew.*
vn saucisson,	*salcyson.*	Le vin,	*Wino.*
vn boudin,	*iątrznica.*	la bierre,	*piwo.*
vne fricasſée,	*frykas.* (*wa*	le miel,	*miod.*
vne sauce,	*sapor przypra-*	la malvoisie,	*małmazya.*
vn hachis,	*bigos.*	l'hipocras,	*petêrcyment.*
vn bouillon,	*polewka.*	le cidre,	*iabłecznik.*
vne soupe, un potage,	*potaż.*	le poire,	*gruszkowy sok*

le

le dessert, *Wety.* l'Eau, *woda.*
la Creme, *śmietana.* l'Eaudevie, *gorzałka.*
vn mourceau de Pain, *kawał chleba.*
la croute du pain, *skorka chleba.*
la mie, ou miette de pain *ośrodek chleba.*
la piece de boeuf, *sztuka mięsa.*
la volaille, *kury, gęsi, y inne lataiące rzeczy*
une andôuille, *kiszká nadziewana.*
vn ragoût, *potrawa smakowita.*

Ce que l'on mange à la table, pour le boüilli.

Co się warzonego iada u stołu.

Le boeuf, *Wołowe mięso.* le cochon, *wieprzowe mię-*
le veau, *cielęcina,* le lard, le salé, *słonina.* (*so-*
le mouton, *skopowina.* vne poule, *kura, kokosz*
l'agneau, *Baranek, iagnię* vn coq; *kur, kogut.*

Ceque l'on fait rôtir.

Co bywa pieczone.

des côtelettes, *schab.* vn oison, *gęsię, gęska.*
vn cochon de lait, *prosię.* vn canard, *kaczor.*
vu chapon, *kápłon.* Vn lievre, *Zaiąc.*
des poulets, *kurczęta.* Vn cheureüil, *sarn.*
de pigeonnaux, *gołąbki.* vne cheureuse, *sarna.*
vn dindon, *Iendyk.* vn Cerf, *Ieleń.*
vne oie, *gęś.* vne biche, *łania.*
Vn aloyau, *Srzutowa pieczenia wołowa.*
vne longe de veau, *cielęca pieczenia zadnia.*
vne Epaule de mouton, *łopatka skopowa.*
Le reste se trouve au Chapitre des oiseaux, *Ostatek znayduie się w Rozdziale o ptaszkach.*
Le gibier, ou venaison, *zwierzyna.*

Assoisonnement des viandes & autres mets.

Przyprawy mięsa y innych potraw.

Le sel, *Sol.*
le poivre, *pieprz.*
la canelle, *cynamon.*
l'huile d'olive, *oliwa.*
le safran, *ßaran.*
l'huille, *oley.*
la limonade, *Limonia.*
les oranges, *pomarańcze.*
le vinaigre, *Ocet.*
la moutarde, *mußtarda.*
le refort, *chrzan.*
les capres, *kapary.*
le fenoüil, *koper.*
vn êhualotte, *ßczypior.*
les ciboules, *cybula włoska*
le persil, *pietruska.*
l'ail, *czosnek.*
les champignons, *grzyby.*
le laureit, *laurowe liście.*
le sucre, *cukier.*
les oeufs, *iayca.*
la graisse, *tłustość.*
vn oeuf frais, *świeże iaie.*
n'oeuf dur, *twarde iaie.*
une omelette, *iaiecznica.*
la muscade, *mußkat, mußkatowy kwiat.*
les clous de girofle, *gozdźiki.*
la noix muscade, *mußkatowa gałka.*
le verjus, *sok winnych iagod niedoyźrzałych.*
un oignon, des oignons, *cebula.*
les raissins de corinthe, *rodzenki.*
le sein d'oint, graisse de porc, de cochon, *sadło smalec.*
des oeuf pochez, *sadzone iayca.*
vn oeuf molet, à la coque, *miękkie iaie.*

****

Pour les jours maigres.

Nà dni postne.

L'huile, *Oley, y Oliwa.*
les poisson, *Ryby.*
vn poisson, *Ryba.*
choux fleurs, *kálásiory.*
les poreaux, *pory łuczek.*
le ris, *Ryż.*
vne carpe, *Karp.*
vn brochet, *Szczupak.*
des betres, *boćwina.*
des betres raves, *buraki.*
des raves, *rzodkiew.*

le

legru, ou gruau, *kaßa, krupy*. des concôbres, *ogorki*.
le millet, *proso iagły*. vn melon, *melon, malon*.
les pois, *groch*. des olives, *oliwki*.
les feves, *bob*. des asperges, *ßparagi*.
des epinars, *ßpinaki*. la patisserie, *ciasta*.
la lentille, *soczewicá*.

Le reste se trouve au Chapitre des poissons.

Nayduie się ostatek w Rozdźiale o Rybach.

Choux cabus ou pommê, *kapusta głowiasta*.
les haricots, ou pois de mai, *wielogroch. Włoski groch*
les cardes, *burakowe y karciofowe liście, kardy*.
vne citrouille, *Dynia, bania*.
des Artichaux, *karcyofy, karczochy*.

Pour le dessert,
Ná Wety.

La Salade, *Sałata*. du messepain, *marcepan*
le fruit, *owoce*. vn macaron, *Mákaron*
le sucre, *cukier*. des noix, *orzechy*.
vn biscuit, *bißkokt*.
des begnets, sorte de patisśérie, *kreple, pączki*.
des confitures, *konfekty, konfitury*.
des dragéez, *Anyż cukrowy, migdały, y inne drobne cukry*.

Les noms des fruits se trouvent au Chapitre des Arbres.

Názwiska owocow nayduią się w Rozdźiale o Drzewach.

Le Couvert de la table.
Stołowe nákrycie.

La mappe, *Obrus*. vn verre, *kielißek*.
vne serviette, *Serweta*. vn pot à l'eau, *dzban*.
vne assiette, *talerz*. vn petit pot, *dzbanek*.
vn couteau, *noż*. vn pot mesure, *garniec*.

vne fourchette, *widelce.*
vne cuillier, *łyßka.*
vn plat, *misa.* (*sęk.*
vn petit plat, *miska, pułmi-*
vne sauciere, *przystawka.*
vne saliere, *solniczka.*
vn sucrier, *cukierniczka.*
vn vinaigrier, *flaßeczka ná*
vne bouteille, *flaßá.* (*ocet.*
vne écuelle, *czarka.*
vne soucouppe, *Taca.*
vne tasse, *czaßa.*
vn gobelet, *kubek.*
vn pot, *garnek.*
vn bassin, *miednica.*
vn aiguiere, *wodnik.*
vne chopine, *kwarta.*
vn demi sêtier, *pułkwarty*
vne corbeille, *koßyk.*
vn mets, *potrawa.*
vn rechaut, *faierka.*
un chandelier, *lichtarz.*
vne chandelle, *świeca.*
des mouchet tes, *ßczypce.*
vn essuïmain, *ręcznik.*
vn grand verre pour la bierre, *ßklenica, ßklanka.*
vne pinte, demi pot, *pułgarca.* (*czka.*
une boëte á poivre, ou autres êpisseries, *korzenni-*

CHAPITRE V.

Rozdźiał Piąty.

Des ânimáux. *O Zwierzętach.*

Les Animaux Domestiques.

Domowe Zwierzęta.

Vn Agneau, *lagnie, baranek.*
vn belier, *Baran.*
vn mouton, *skop.*
Vn âne, *Osieł.*
une anesse, *oslica.*
vn ânon, *ośle.*
Vn Boeuf, *Woł.*
vn taureau, *Byk.*
vn veau, *ciełę.*
Cheval bai, *Koń cisawy.*
Cheval pie, *Koń srokaty.*
vn poulain, *źrzebie.*
Vne Chevre, *Koza.*
vn chevreau, *kozle.*
vn Bouc, *kozieł. cap.*
Vn chien, *Pies.*
chien courant, *ogar.*
vn dogve, *brytan.*
vn barbet, *pies pływacz.*
vn petit chien, *piesek.*
vne chienne, *suka.*

vne vache,	*krowa*	vn levrier,	*chart.*
vn genisse,	*iałowica.*	vne levrette,	*charcica.*
Vn Chameau,	*Wielbłąd.*	Vn Chat,	*Kot.*
Vn Cheval,	*Koń.(łach.*	vne chatte,	*kotka.*
Cheval hongre,	*koń wa-*	vn verrat,	*kiernoz.*
Cheval nain,	*zmudzik.*	vne truïe,	*świnia.*
Cheval gris,	*koń siwy.*	vn petit cochon,	*prosie.*
Cheval alezã.	*koń gniady*	Vn Mulet,	*Muł.*
Cheval roan,	*koń dropiaty*	vne mule,	*mulica.*
Cheval de pas,	*szłapak.*	Vn lapin,	*krolik,*
Cheval de trot,	*kłosak.*		

vne brebis, ou oüaille, *owcá.*
Cheval êtalon, eutier, *koń ogier.*
vn bidet, petit cheval, *konik, koniczek.*
Cheval de main, *koń powodny.*
Cheval de relais, *koń rozsadzony.*
Cheval de carosse, *koń kárecìany. (sty*
Cheval retif, fort en bouche, *koń uporny, twardou-*
Cheval ombrageux, *koń lękliwy.*
Cheval poussif, *koń dychawiczny.*
Cheval bondissant, *skoczek.*
Cheval indomté, *koń nieugłaskany, nie uieżdżony.*
Cheval bai-châtain, *koń kasztanowaty.*
Cheval bai-brun, *koń ciemno cisawy.*
Cheval bai-dore, *koń iasno cisawy.*
Cheval gris pomelé, *koń siwoiabłkowity.*
Cheval isabelle, *koń izabellowy, masłowaty.*
Cheval alezan-roux. *koń konopiasty.*
Cheval alezan obscur, *koń z kara gniady.*
Cheval rubican, *koń dereszowaty.*
Cheval pomelé, *koń tárantowaty.*
Cheval bendré, *koń popielaty.*
Cheval paillet, *koń płowy, wilczaty.*
Cheval de couleur de poil de fouris, *koń myszaty.*
vne rosse une mazette, *szkapa, zły koń.*
Cheval qui va l'amble; ou haquenée, *kroczak.*

vne cavalle, ou jument,	*klacza kobyła.*
vn chevalet, petit cheval,	*konik.*
chien couchant,	*pies legawy wyżeł.*
chien de chasse,	*myśliwy pies.*
vn mâtin, le chien de berger,	*kądel, pies pasterski*
vn chaton, petit chat,	*kotek.*

Vn cochon, vn porc, ou porceau, *wieprz.*

Les ánimaux sauváges,
Zwierzęta dzikie, zwierz.

Vn Cerf,	*Ielen.*	vn blereau,	*borsuk.*
vne biche,	*łani.*	vn taisson,	*żbik.*
Vn chevreüil,	*Sarn.*	vne foine,	*tchurz.*
vne chevreuse,	*Sarna.*	vne marte,	*kuna.*
vn Elan,	*Łoś.*	vne hermine,	*gronostay.*
vn bufle,	*Bawoł.*	vn petit, gris,	*popielica.*
vn lievre,	*Zaiąc.*	vne sobole,	*sobol.*
vn lapin,	*krolik.*	vn Renard,	*lis lisska.*
vn Elefant,	*Słoń.*	vne balette,	*łaska, łasica*
vne civette,	*kotka wodna.*	vn herisson,	*ież.*
vn grifon,	*gryf.*	vn Rat,	*sczur.*
vn singe	*małpa.*	vne souris,	*mysz.*
vne guenon,	*małpeczka.*	vne taupe	*kret.*

Vne bête sauvage,	*Dźika bestya zwierz.*
vn Daim, un chamois,	*koza dzika, Daniel.*
vn faon, ou fan,	*Ielenię, ieleniątko, ielonek:*

Les animaux farouches & cruels.
Zwierzęta dzikie y okrutne.

Vn Lion,	*Lew.*	Vn Ours,	*Niedźwiedź.*
vn Leopard,	*Lampart.*	vne ourse,	*niedźwiedzica*
Vn Tigre,	*Tygris.*	vn ourson,	*niedzwiadek.*
vne tigrisse,	*Tygrzyca.*	Vn loup,	*Wikl.*
vne Panthere,	*Ryś.*	vne loupe,	*wilczyca.*

vn

vn lionceau, petit lion, *lwie, lewek.*
vn lionne, ou lionesse, *lwica.*
vn loup-garou, *wilkołek.*
vn loup-cervier, *ostrowidz.*
vne Licorne, *Iednorożec.*
vn Rhinoceros, *nosorożec.*
Vn sanglier, *Dzik, wieprz dziki.*
vne sangliere, truïe saugave; *świnia dzika.*
Defenses, dents crochus de sanglier, *kły.*
vn Taureau, ou boeuf sauvage, *Zubr. Tur,*

Les amphities, animaux qui vivent partie sur la terre, partie dans l'eau.

Wodnoźiemne zwierzętá ktore żyią częścią ná źiemi, á częscią w wodzie.

vne loutre, *Wydra.* vne tortuë, *Zołw.*
Vn Castor, ou bievre, *Bobr.*

Les Serpens, & Insectes rampans ou reptiles.

O Ptástwie.

Vn Dragon, *Smok.* vne cloporte, *stonog.*
vn basilic, *bazyliszek.* vn griller, *świercz.*
vn aspic, *padalec.* vne fourmi, *mrowka.*
vn vipere, *żmiia.* vn limaçon, *ślimak.*
vn crapaut, *żaba.* vn pou, *wesz.*
vne araignée, *paiąk.* vne puce, *pchła.*
vn ciron, *mol maluczki.* vne lende, *gnida.*
vn ver, *robak.* vne punaise, *pluskwa.*
vn serpent, ou couleuvre, *wąż.*
vn crocodile, *krokodyl.*
vn lezard, & lavert, *iaszczurka.*
vne salamandre, *salamandra.*
vne grenoüille, *żabka zielona wodna.*

vne

vne chenille, *gąsiennica.*
vne teigne, ou tigne, *mol*

CHAPITRE VI.
Des oiseaux.
Rozdźiał Szosty.
Gadźiny y robactwo przewieźiste.
Les volailles, ou oiseaux domestiques
Ptastwo Domowe.

Vne Cane, *Kaczka.*
vn canar, *kaczor.*
vn caneton, *kaczę.*
Vne oie, *Gęś.*
vn oison, *gęśię*
vn jar, *gąsior.*
Vne poule, *Kokoß.*
vn coq *kur kogut.*
vn chapon, *kapłon.*
vn poulet, *kurczę.*
Vn pigeon, *Gołąb.*
Vn dindon, ou coq d'Inde, *Indyk.*
vne poule d'Inde, *Indyczka.*
vn pigeonneau, *gołąbek gołąbię.*

Oiseaux à manger.
Ptastwo do ziedzenia.

Vn Becasse, *Bekas.*
vne becassine, *kuliczek.*
vn colin, *kulik.*
vne perdrix, *kuropatwa.*
vne caille, *przepiorka.*
vne faisan, *bażant*
vne grive, *kwiczoł.*
vn francolin, *iarząbek*
vn moineau, *wrobel.*
vn outarde, *drop.*
vne gruë, *Zoraw.*
vn coq de bruïere, *cietrzew.*
vn pigeon ramier, *grzywacz.*
vn pigeon sauvage, *dziki gołąb.*
vne tourterelle, *synogarlica.*

Oise

Oiſeaux d'eau
Ptaſtwo wodne.

vne cercerelle, *cyranka.* vn vaneau, *czayka.*
vne fouque, *łyſka.* vne moüette, *rybitw.*
vn plongeon, *nurek.* vne hirondelle, *iaſkołka.*
vn cigne, *łabędź.* vn martinet, *ierzyk.*
vne oïe ſauvage, *gęś dzika*
Vn hallebran, *Kaczor dziki.*

Oiſeaux de chaſſe
Ptacy do Myślistwa.

Vn aigle, *Orzeł.* vn Autour, *iaſtrząb.*
vne aigle, *orlica.* vn Epervier, *krogulec.*
vn aiglon, *orlik.* vn hobreau, *kaniuk.*
vn faucon, *ſokoł.*
oiſeau affaité, ou apprivoisé *ptak wabny, chowany.*

Oiſeaux de proye & goulus.
Ptaſtwo drapieżne y obżarte.

L'Aigle, *Orzeł.* le milan, *kania.*
le Corbeau, *Kruk.* le vautour, *ſęp.*
la corneille, *wrona.* la buſe, le buſard, *kobus.*
un cornillas, *gawron.* la crecerelle, *puſtołká.*
La Cigogne, *bocian,* le heron, *czapla,*
la pie, *ſroka.* vn butor, *bąk*
la pie griêche, *ſrokoſz.* vn alcion, *źimorodek.*
le geai, *ſoyka, kraſowronka.*
une graille, grolle ou groleau, *káwá kawka.*

Oiſeaux de Chant.
Ptaſzęta do śpiewania.

Vn Roſſignol, *Słowik.* vne meſange, *ſikora.*
vn ſerin, ou tarin, *czyż* vn vêrdier, *trznadel.*

vne

vne linotte, *makolągwa.* vn êtourneau, *ßpak.*
vn chardonnet, *ßczygieł.* vn merle, *kos.*
vn pinſon, *żięba.* vn piverd, *żołna.*
vne aloüette, *ſkowronek.* vn pic, *dzięcioł.*
vne gorge-rouge, *gil.* vn grimpereau, *ſtrzyżyk*
vn ioriot, *wywielga.* vn roiteles, *krolik.*
vn canarin, ou ſerin de canarie, *kanarek.*
vne bergeronnerre, ou hauſſequeuë, *plißka.*
vn cocu, ou coucou, *kukułka.*
vne hupe, ou pupu, *dudek.*

Autre ſorte des oiſeaux.
Ptaſtwo inakße.

Vne Autruche, *Struś.* vn perroquet, *papuga.*
vn Pelican, *pelikan.* vn Paon, *paw.*
le Phenix, *Fenix*
vn bruant, ou corlieu, *konik.*
l'oiſeau de Paradis, *Rayſki ptaßek.*

Oiſeaux de nuit.
Ptáſtwo nocne.

Vn Cormoran, *Slepowron.* vne freſaie, *pußcz.*
vne choüette, *ſowa.* vne huette, *pußczyk.*
vu chat-huant, *puchacz.* vne tete-chevre, *kozodoy.*
vne chauveſouris, *nietoperz.*

Les inſectes voláns.
Robáctwo lataiące.

vne mouche, *mucha* vn papillon, *motyl.*
vne guêpe, *oſa.* vn hanneton, *chrabąßcz*
vne bourdon, *gżik.* vn ſcorpion, *niedźwiadek.*
vn taon, *bąk.* vn eſcabot, *krowka.*
vn couſin, *komor.* vne cigale, *konik.*
vn moucherõ, *mußka.* vne ſauterelle, *ßarancz.*
vne cãtharide, *kantaryda*

Vne

Vne abeille à miel. *Pßczoła.*

CHAPITRE VII.

Des poiſſons,

Rożdźiał Siodmy.

O Rybach.

La Baleine, *Wieloryb.*
vn brochet, *ßczupak.*
vne brame, *karaś.*
vne carpe, *karp.*
vne Aloſe, *iaż.*
vne Anguille, *węgorz*
vn anguillon, *piſkorz.*
vn anchoie, *miętus.*
vne lamproie, *minog.*
vn goujon, *kiełb.*
vne loche, *śliż.*
vne perche, *okuń.* (*cica.*
vne albe, ou rouget, *pło-*
vne tanche, *lin.*
vn ſaumon, *łośoś.*
vn maquereau, *iaßczor.*
vn haran, *śledź.* (*ny.*
haran ſoret *śledź wędzo-*
vne ſardine, *ſardela.*
vn veron, *ſtelawa.*
vne ſole, *certa.*
vne plie, *flęderka.*
vn truitte, *pſtrąg.*
vn turbot, *płaßezka.*
vn quarrelet, *iazgar.*
vn ſurbot, *przezuwacz.*
vn munier, *głowacz.*
vn êcreviſſe, *rak.* (*ſka.*
vn marſoüin, *świnia mor-*
vn Daufin, *Delfin.* (*ſka.*
vn merlan, *mrzewſk a mor-*
vn huitte, *oſtryga.*
les nageoires, *ſkrzydła.*
l'êcaille, *łuſka.*
les arêtes, *koſtki.*

vn barbeau, ou barbuë, *barwena.*
la moruë, ou moluë, *kablon.*
la merlus, ou merluche, *ſtokwiß.*
la clair du poiſſon. *rybie mięſo.*
vne coquille de poiſſon, *łußczka rybia.*

CHAPITRE VIII.

Des Arbres, arbriſſeaux, & fruits.

Ro-

Rozdział Osmy.

O Drzewach krzewinach, y owocach

Les Arbres fruitiers

Drzewa owocne.

vn abricot, *morela owoc.*
vne cerise, *wiśnia owoc.*
vn coing, *pigwa owoc.*
vn citrônier, *cytr drzewo*
vn citron, *cytryna owoc.*
vne datte, *daktyl,*
vne figuier, *figowe drzewo*
vne figue, *figa owoc.*
vn limon, *limonia owoc.*
vne meure, *morwa owoc.*
vne nefle, *niesplik owoc.*
vn noïer, *orzech drzewo.*
vne noix, *orzech owoc.*
vn olivier, *oliwa drzewo.*
vne olive, *oliwa owoc.*
vn pecher, *Brzoskiew.*
vne pêche, *brzoskwinia*
vn Prunier, *śliwa drzew*
vne prune, *śliwa owoc.*
vn pruneau, *śliwka owoc*
vn Poirier, *grußka drzew*
vne poire, *grußka owoc*
Un Pommier, *Iabłoń.*
vne pomme, *iabłko.*
Vne vigne, *winnica.*
vn raisin, *iagody winne*
grozeille, *agrest owoc.*
Vn Cornoiller, *Dereń.*
grozeillier piqvant, *agrest drzewo.*
Vn abricorrie, *Morela drzewo.*
vn amandier, *migdał drzewo.*
vne amande, *migdał owoc.*
vn cerisier, *wiśnia drzewo.*
vn griottier, *czereśnia drzewo.*
vne griotte, *czereśnia owoc.*
vn merisier, *trześnia drzewo.*
vne merise, *trześnia owoc.*
vn châtaignier, *koßtan drzewo.*
vne châtaigne, *kaßtan owoc.*
vn mâron, *kaßtan więkßy owoc.*
vn coignier, *pigwa drzewo.*
vn oranger, *pomarańczowo drzewo.*
vne orange, *pomarańcza owoc.*
vn dattier, ou palmier, *palma.*

vne

vne grenadier,	*granatowe drzewo.*
vne grenade,	*granatowe iabłko.*
vn limonier,	*limoniowe drzewo.*
vn meurier,	*morwa drzewo.*
vn neflier,	*niesplik drzewo.*
vn noisillier, ou noisettier	*orzech laskowy drzewo.*
vne noisette,	*orzech laskowy owoc.*
poire sauvage,	*leśna grußka.*
poire muscadele,	*mußkatułka.*
Pomme douce,	*iabłko słodkie.*
Pomme sure, ou aigre,	*iabłko kwaśne.*
vn groseiller,	*porzyczka drzewo.*
vne groseille,	*porzyczka owoc.*
groseiller piquant,	*agrest drzewko.*
vne cornoille,	*dereniowa iagoda.*
Vn cormier,	*Iarzębina drzewo*
vne corme,	*iarzębina owoc.*

Arbres non fruitiers
Drzewa nieowocne.

Vn Obier, *Leśny dereń.*	vn peuplier, *osika osina.*
vn aûne, *olßa.*	vn tremble, *topola.*
vn bouleau, *brzoza.*	vn sicomaure, *sigomorwa.*
vn chêne *dąb.*	vn saux, ou saule, *wierzba*
vn gland du gland, *żołądź*	vn cedre, *cedr.*
vne yeuse, *więzożodł.*	vn cypres, *cyprys.*
vn charme, *grab.*	vn coudrier, *lcßczyna.*
vn fraine, *iesion.*	vn Pin, *iodła, iedlina.*
vn erable, *klon.*	vn if, *cis.*
vn plane, *iawor.*	de l'Ebene, *heban.*
vn tillot ou tillet, *lipa.*	du liege, *korek.*
vn orme, ou ormeau,	*wiąz.*
vn fau, fouteau, ou hêtre,	*buk.*
vn sapin,	*sosna, chryna, Sośnina.*
vn pesse pinaste, ou pignet	*świerk, świerczyna.*

vne melefe, ou larege, *modrzew.*

❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀

Les abrifſeaux, *Chrośćina.*

Le houx, *Oſtrokrew.*
l'aubepin, *głog biały.*
l'êpine, *ciernie.*
le prunelier, *tarń.*
la prunelle, *tarnka.*
vne ronce, *ieżyna.*
vn buiſſon, *krzak.*
vn rufier, *roża drzewko.*
vne rofe, *roża kwiat.*
le baume, *balſam.*
le bui, *bukſpan.*
la regliſſe, *lukrecya.*
la canalle, *cynamon.*
Le genevre, *iałowiec.*
du gui, *iemioła.*
le lilas, *bez włoſki.*
le lierre, *bluſcz.*
le mirte, *mirt drżewko*
l'ofier, *łozy łozina.*
le favinier, *ſawina.*
le romarin, *rozmaryn.*
le fus, ou fureau, *Bez.*
le fangvin, *świdwa.*
le tamaris, *tamaryſek.*
la viorne, *bordowid.*
le jonc, *śit.*
La Vigne; *Winnica.*
le farment, *winna rozga.*

le bourgeon, *pąk. pączek*
le pepin, *iądrko.*
les racines, *korzenie.*
le tronc, *pniak, pień.*
l'êcorce, *ſkora, ſkorka, łyka*
la mouëlle du bois, *biel.*
vn rejetton, *latorośl.*
le fruit, *owoc.*
menus fruits, *iagody.*
vne ente, *ſczep.*
Les bleds, *Zboża.*
le bled, ou blé, *zboże.*
le froment, *pſenica.*
le fegle, *żyto*
l'êpeantre, *orkiſ.*
l'orge, *ięczmień.*
l'avoine, *owies.*
le ris, *ryż.*
le panic, *ber.*
le lin, *len.*
la chanvre, *konopie.*
la navette, *rzepnik.*
des pois, *groch.*
des feves, *bob.*
la lentille, *ſoczewica.*
la veſſe, *wyka.*
vn êpi de blé, *kłos.*
la paille, *ſłoma.*

vn eglantier, rofier fauvage, *roża polna.*
le caprier, *kaparowe drzewko.*
le chevre, feüille, *powoy wonny.*
vn framboiſier, *malina drzewko.*

vne

vne framboiſe,	*malina owoc.*
le laurier,	*laury, bobkowe drzewko*
le nerprun,	*ſzakłak, ſzakłaczyna.*
le diſtache,	*kłokocina, kłokotka.*
le genêvre, ou genêvrier,	*Iałowiec drzewko.*
du genêvre grain,	*iałowiec ziarno.*
ſureau champêtre ou ſauvage,	*kalina.*
vn ſep de vigne,	*macica winna.*
le pampre,	*liſzie winne, winny liſt.*
le tendron de vigne,	*witeczki winne.*
le raiſin, la grappe,	*grono winne iagoda.*
les branches d'arbre,	*gałęzie u drzewa.*
le bouton, ou bourgeon,	*pączek.*
la feüille, les feüilles,	*liſt, liście.*
les prûres, la peau de fruit,	*ſkorka łupiny.*
la queüe du fruit,	*koſtka péſtka.*
le noïau du fruit,	*nożka, ſzypułka u iagod.*
vne greffe d'arbres,	*płonnik.*
vn ſauvageon, ou ſauvageau,	*płonka.*
le blé ſarazin, blé noir,	*Tatarka, Hreczka.*
le mil, ou milet,	*proſo, iagły.*
la cicerolle, pois certe,	*cieciorka.*
pois de mai, ſorte de feves,	*wielogroch.*
vne gouſſe de pois ou de feves,	*łupina.*
la bâle ou barbe de l'êpi,	*ośei u kłoſa.*
les neuds du blé,	*kolanka u zboża.*
le chaume,	*ściernie, ściernisko.*

CHAPITRE IX.

ROZDZIAŁ Dziewięty.

Les herbes de Iardin.

Ogrodne zioła.

Vn Chou, des choux,	*Kapuſta.*

Choux cabus, *kapuſta głowiaſta.*
laitue pommée, *ſałata głowiaſta.*
Choux crêpus, *Iarmuß.*
Chou fleurs, *kalafiory.*
La letuë, *ſałata, laktuka.*
L'Anis *anyż.*
l'Ail, de l'ail, *czoſnek.*
le fenoüil, *kopr.*
l'Ache, ou api, *opych.*
de l'arroche, *łoboda.*
de l'avrone, *cyprez*
de jardin, *Boże drzewko.*
le houblon, *chmiel.*
de l'oteille, *ßczaw.(czek.*
des porreaux, *pory łu-*
du ariffort, *chrzan.*
le thym, *dzięcielina.*
la marjolene, *maieran.*
la ſarriette, *comber.*
la lavende, *lawenda.*
la ruë *ruta.*
des cardes, *karcoſowe liście*
de la blette, *żminda.*
vn melon, *melon.*
vn concombre, *ogorek.*
le coriandre, *koryander.*
la crete marine, *biała ſol.*
le creſſon, *rzeżucha.*
vn fraiſier, *poźiemka źiele.*
vne fraiſe, *poźiē: iagoda.*
la houblon, *chmiel*
la ſauge, *ßałwija.*
le baſilic, *bazylia.*
la mente, *miętka.*
le ſepoulet, *macierzonka.*
le pavot, *mak.*
Vn champignon, *grzyb.*
vn potiron, *bedłka.*
vne morille, *ſmardz.*
vn mouſſeron, *rydz.*
la chicorée, l'endive *cykorya endywia.*
des apetits ou ſiboules, *cebulki.*
des oignons, vn oignon, *cebula.*
vn artichau, des artichaux, *karczoch Karczochy.*
vne aſperge, des aſperges, *ßparag, ßparagi.*
vne bette-rave, des bettes raves, *borak ćwikła*
de la portée, *boćwina.*
de la bourache, ou bugloſe, *wołowy ięzyk.*
vne carote, des carotes, *marchew.*
vn panez, ou paſtenade, *paſternak.*
vn naveau, des naveaux, *rzepa.*
des ſaſifis *ſalfuſi.* *biała marchew.*
vne citroüille, ou courge, *Bania, dynia.*
du pourp.e, *portulaka, kurzi. (noga.*

vne

vne rave, des raves, *rzodkiew.*

****

Les herbes medecinales.

Zioła lekarskie,

L'Absinte, *piołun.*
la betoine, *bokwica.*
l'agrimoine, *gwiazdeczki.*
la bistorte, *wężownik.*
la joubarbe, *rozchodnik.*
l'Aloes, *Aloe.*
l'Angelique, *dzięgiel.*
la centaurée, *centurzya.*
la console, *żywokost,*
le bouïllon noir, *łopian.*
le plantin, *babka.*
la coloquinte, *kołokwintynda.*
le coquerez, *miechurki.*
la diptame, *dyptan.*
la muscate, *iwa.*
Enceusiere, *ślachtana*
l'Elbore, *ciemierzyca.*
l'Epurge, *skoczek.*
la gentianc, *goryczka.*
la jusquiame, *bielun.*
la germendrée, *ożanka.*
satyrion, *storczyk.*
sené, *senes.*
sanicle, *żankiel.*
seneçon, *przymiot.*
Tormẽtille, *tormentilla.*
la maure, *ślaz.*
le marubin, *szanta biała.*
le nard, *narda.*
le melilot, *komonica.*
melisse sauvage, *kadzidło.*
la marcuriale, *szczyr.*
mille-feuilles, *tysiącznik.*
mille pertuis, *dzwonki,*
matribaire, *matrykarya*
negotiane *nikocyana.*
parietaire, *pomurze.*
pas d'ane, *podbiał.*
persicaire, *rdest.*
pervanche, *barwinek.*
betun, *tabaka.*
pivoine, *piwonia.*
doivrette, *czarnucha.*
polypode, *paprotka.*
pulmonée, *płucznik.*
Rhubarbe, *rabarbarum.*
sanguinaire, *krwawnik.*
saxifrage, *łomikamień.*
valeriane, *koźiełki.*
vervaine, *koszyszczko.*
scaãmomée, *soeznica.*
serpentine, *wężownik.*
la camomille, *kamomilla, psi rumien.*
l'Arondeliere, *iaskołcze źiele.*
le Capillaire, *Włoski Panny Muryi.*

le buillon blanc, *dziewanna.*
le chien-dent, *bluſzczoperz.*
le meliſſe, *meliſſa*, *pſzczelnik.*
Palma Chriſti, *klekotka, kleczowina.*

****

Les herbes ſimples.
Proſte żioła.

Acanthe,	*barſzcz.*	le cumin,	*kmin.*
Aconit,	*wronie oko.*	la fougero,	*paproć.*
Algue,	*poroſt gliśnik.*	grateron,	*oſtrzyca.*
Aprelle,	*przeſtka.*	l'hieble,	*chebd.*
Aſpic,	*ſpikanarda .*	le jonc,	*ſit rogoż.*
berle,	*Potocznik.*	lé laceron,	*mlecz.*
blanchette,	*bylica.*	morelle,	*ſzaley wielki.*
la bruïere,	*wrzos.*	la niele,	*czarnucha.*
du cebarét,	*kopytnik.*	vne ortie,	*pokrzywa.*
calamente,	*lebiotka.*	orpin,	*wronie maſło.*
le chardon,	*oſet.*	la parellę,	*kobyli ſzczaw.*
la ciguë,	*świnia weſz*	le trefle,	*konicz.*

la canne ou roſeau, *trcia, trzcina.*
chardon benit, *kard benedykt,*
ſumeterre, ſarraſine, *kokorycz ruta polna.*
moron, ou mouron, *mokrzec, kurżyślep.*
l' yvraie, ou zizanie, *kąkol.*

****

CHAPITRE X.
Des fleurs & des couleurs.
Rozdźiał Dzieſiąty.
O Kwiatach y korolach.

Anemone,	*Anomona.*	chevrefeu-	*powoy*
obiſoint-	*mo-*	ille.	*wonny.*

ou bluet, *drak.*
Aube-épine, *głogowy kwiat.*
campanette, *dzwonki.*
Le lis *Lilia.*
le muguet, *konwalia*
La Rose, *Roża.*
La violette, *fiałki.*
giroflée, *fiałki większe.*
Hyacinte, *Hyacynt.*
le lasmn, *dzielzymin.*
vne Ionquille, *Ionkwila.*
liseron, *powoy.*
Lilac, *bez włoski.*
marguerite, *stokroć.*
vn narcisse, *narcyz.*
vn oeillet, *gozdzik.*
le pavot, *mak.*
le pensée, *płomik.*
la pivoine, *piwonia.*
Renonculc, *renunkul.*
le souci, *nogietek.*
tournesol, *słonecznik.*
vne toubereuse, *tuberoza.*
vne tulipé, *tulipan*
L'Amarante, passe-velours, *Amarant, Szarłat.*
crocus, fleur de safran, *krokosz, szafranowy kwiat.*
couronne imperiale, *mistrzownik.*
Rose à cent feüilles, *centyfolia.*
vn bouton de rose, *pączek rożowy.*
Eglatine, rose sauvage, *roża polna.*
fleur d'orange, *pomarańczowy kwiat.*
fleur de granade, *granatowy kwiat,*
paquerte, marguerite sauvage, *stokroć polna.*

❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

Les Couleurs.

Kolory.

Blanc, *Biały.*
blanchâtre, *białawy.*
Noir, *czarny.*
Noiratre, *Czarniawy.*
Rouge, *czerwony.*
rougeâtre, *czerwoniawy.*
Verd, *zielony.*
de chair, *cielisty.*
d'olive, *oliwkowy.*
de capres, *kaparowy.*
Cramoisi, *karmazyn.*
Gris, *siwy.*
grisâtre, *szary.*
grison, *siwiec.*

verdatre, *żielonawy.*
Iaune, *żołty.*
jaunâtre, *żołtawy.*
Bieu, *Błękitny modry.*
bleüâtre, *modrawy*
Violet, *fiałkowy.*
de citron, *cytrynowy.*
d'orange, *pomarańczowy.*
d'êcarlate, *szarłatny.*
de fer, *żelazny.*
de pourpre, *purpurowy.*
d'aurore, *żołtogorący.*
de ponceau, *ceglasty.*
de rose, *rożowy.*
d'amarante, *amarantowy.*
de cerise, *wiśniowy*
de paille, *płowy.*
de feu, *ognisty.*
de souris, *myszaty.*
Izabelle, *izabelowy.*
brun, *dzikawy.*
basanné *śniadawy.*
sombre, *ciemny.*
enfumé, *okopciały.*
verd-brun. *ciemno-żielony.*
verd-pâle, *papuźi.*
verd de porreau, *trawisty.*
blod, *płowy żołtawy.*
morne, *ciemny.*
blême, pâle, *blady*
vermeil, *rumiany.*
clairet, *bladoczerwony.*
clair, êclatant, *iasny.*
Tourquin, *granatowy.*
couleur, *kolor.*
riche, *bogaty.*
haute, *wysoki.*
bleu celeste, *niebieski.*
couleur d'azur, *lazurowy. kolor.*
de minime, de musc, *pieprzowy, gozdzikowy.*
de flamme, ou flammée: *płomienisty.*
de cendre, ou cendré, *popielaty.*
vn rouge, de sang, *krwawy.*
Rouge vermeillon, *rumiany.*
rouge obscur, *ciemny karmazyn.*
rouge êclatant, êcarlate, *szarłatny szkarłat.*
couleur de soûfre, *siarczysty kolor.*
couleur changeante, *mieniony.*
gris pomele, *siwoi abłkowity.*
gris-brun, gris-enfumé *brunatny.*

gris

gris de perle, ou blanc perlé, *perłowy.*
couleur tachetée, bigarrée, *nakrapiany pſtry.*
Incarnat, incarnadin: *cielisty rożowy.*
nuances de couleurs, *glans odmiana farb.*
couleur pour peindre, *farba do malowania.*
ou pour teindre, *albo do farbowaniá.*

Les odeurs, *Odory.*

L'odeur, *Odor.*
les ſenteurs, *wonie.*
les párfums, *perfumy.*
le muſc *pizmo.*
l'ambre grit, *burſztyn.*
la paſtille, *troeiczka.*
l'encens, *kadzidło.*
la myre, *mira.*
la genevre, *Iałowiec.*
Eſſence, *oleiek.*
le ſtorax, *ſtyrak.*
Eau de ſenteurs, *wodka pachniąca.*

CHAPITRE XI.

Des metaux, mineraux, & des pierres.

Rozdział Iedenaſty.

O kruſczach, minerałach, y kamieniach.

Le Metail, *Kruſzec.*
L'Or, *złoto*
or êpuré, *ſzczere złoto.*
l'Argent, *ſrebro,(bro.*
argent fin, *przednie ſre-*
de l'argent, *pieniądze.*
l'Airain, *miedź.*
le cuivre, *moſiądź.*
le plomb, *ołow.*
l'êtain, *cyna.*
le fer, *żelazo.*
l'acier, *ſtal.*
fer blanc, *blacha,*
le verre, *ſzkło.*
la roüille, *rdza.*
le laiton, fil d'arechal, *drut.*

le

le bronze, la fonte *ſpiża.*

Les Mineraux, *Mineraly.*

l'alun, *hałun.* calamine, *tucya.*
Arſenic, *arſzenik.* l'emeril, *ſzmergiel.*
antimoine, *antimonium.*
Le mercure, ou vif argent, *żywe ſrebro.*
orpion, orpiment, *aurypigment.*
l'ochre, *glinka, brunatna farba.*
la couperoſe, le vitriol, *koperwas.*
l'amidon, l'empois, *krochmal.*

Les Pierres, *Kamienie.*

Vne pierre, *Kamień.* du plâtre, *gibs.*
vne pierrette, *kamyk.* de la chaux, *wapno.*
pierre à aiguiſer, *oſła.* vn caillon, *opoka.*
vne tuile, *dachowka.* pierreux, *kamieniſty.*
vne brique, *cegła.*
vne pierre, ponec, *kamień z piany morſkiey.*
pierre de touche, *kamień probny.*
vne meule de moulin, *kamień młynſki.*

Pierres precieuſes, *Drogie Kamienie.*

Vn Joïau, *Kleynot.* Le Iaſpe, *Iaſpiſz.*
vn Diamant, *Dyament.* vne êmeraude, *ſzmaragd.*
vne perle, *perła.* du jaïe, *gagatek.*
vne agathe, *agatek.* le marbre, *marmur.*
vn aimant, *magnes.* le porphire, *porfir.*
de l'ambre, *burſztyn.* vn Rubis, *rubin.*
chryſolithe, *chryzolit.* vn ſaphir, *ſzafir.*
le corail, *koral.* vne opale, *opal.*

la

la cornaline, *onich* vne ſanguine, *krwawnik.*
le cryſtal, *kryſztał* vne ſurquoiſe, *turkus.*
êcarboucle, *karbunkuł.* Topaze, *topazyn.*
hyacinthe, *Iacynt.* l'ivoire, *ſłoniowa kość.*
vn camaïeu, ou ſardoine, *ſardyk ſardonik.*
grenat, ou grenate, *granatek.*
Perle d' un acre *Perłowa macica.*

Les gommes, *Gumy.*

La poix, *Smoła.(wica.* la mirrhe, *mira.*
laresine, poixdereſine, *zy-* l'encens, *kadzidło.*
poix de bouleau, *dziegieć* le vernis, *pokoſt.*
le camphre, *kamfora.* la cole, *kley*

CHAPITRE XII.
De la ville, & de ſes parties
Rozdział Dwunaſty.
O Mieście, y częściach iego.

Les Ædifices, ou bâtimens, *Budynki.*
vn Temple, une Egliſe, *Kościoł.*
l'Hôtel, ou la maiſon de ville, *Ratuſz.*
Hôtel' ou máiſon d'un Seigneur, *Dwor.*
la Cour, ou palais où l'on plaide, *Grod.*
L'hôpital, ou hôtel Dieu, *Szpital.*
vne Maiſon, *Dom Ka-* la priſon, *więzienie*
vn Palais, *Pałac (mienica* les murailles, *mury.*
l'Arſenal, *Cekaus.* le chateau, *Zamek.*
l'Academie, *Akademia.* les rampars, *wały.*
vne boutique, *Kram.* la forteresse, *forteca.*
Les halles, *Iadki budki.* les baſtions, *baſzty.*
la boucherie, *iadki mięśne* les tours, *wieże.*
la poiſſonnerie, *iadki ryb.* le pavé, *burk.* La

La place, lieu du marché, *Rynek.*
vne place, ou carrefour, *plac ſzeroka ulica*
la citadelle, *Zamek wałami otoczony*
les ruiſſeaux, ou êgouts, *rynſztoki.*
les fortications, *fortyfikacye*

vn marchand, *Kupiec.* l'Echevin, *przyſiężny.*
vne marchande, *kupcowa.* l'Aſſeyeur, *Inſtygator.*
vn mercier, *Kramarz.* le Tribun, *Woyſki.*
vne merciere, *Kramarka.* Vn bourg, *Miaſteczko.*
vn frippier *Tandeciarz.*
le Conſul, le ſindic, *Rayca, Sendyk.*
Receveur, Thréſorier de ville, *Podſkarbi mieyſki.*
Les bourgeois, *Mieſzczanie.*
vn Bourgeois, *Mieſzczanin.*
vne bourgeoiſe, *Mieſzczka.*
vn revendeur, *Przekupień.*
vne revendeuſe, *Przekupka.*
les ouvriers, ou gens de mêtier, *Rzemieſlnicy.*
Le maire de la ville, *Burmiſtrz.*
le Procureur fiſcal, *Woyt.*
Secretaire, *Sekretarz Piſarz.*
les archers, *ſiepaczne, ſługy mieyſcy.*
vne hôtelerie, ou cábaret, *Auſterya, karczma.*

La Maiſon & ſes parties, *Dom, y częśći iego.*

le fondement, *fundament.* la ſerrure, *zamek.*
la muraille, *mur.* la clef, *klucz.*
les parois, *ściany.* la verron, *wrzeciądz.*
le plancher, *poſadzka.* le loquet, *klamka.*
la voute, *ſklepienie.* lá barre, *zawiaſka.*
chambre voutée, *ſklep.* les clous, *gozdzie.* vn

vn êtage, *piętro.*
l'Apártement, *pokoie.*
vne chambre, *izba pokoy.*
vne sale, *sala.*
l'Alcove, *alkierz.*
la garde-robe, *westyarnia.*
la dêpense, *spiżarnia.*
la cuisine, *kuchnia.*
la boulangerie, *piekarnia.*
la galerie, *ganek.*
le galetas, *strych.*
la porte, *drzwi forta.*
le seuîl ou vestibule, *prog*
vn guichet, *fortka.*
les gonds, *zawiasy.*

vn cadenat, *kłodka.*
l'escalier, *wschody.*
vn chassis, *rama.*
le verre, *szkło.*
le plomb, *ołow.*
les fenetres, *okna.*
vn volet, *okienica.*
vn soliveau, *balka*
vn chevrón, *krokiew.*
des lates, *łaty.*
des briques, *cegły.*
des pierres, *kamienie.*
le toit, *dach.*
vn aisseau, *gont.*

Le plan de la maison, *Abrys*
la face, ou façade de la maison, *faciáta domu.*
le lambris, *posadzka sadzona.*
l'antichambre, *przedpokoie.*
l'allée oü une entrée de la maison, *sień.*
sale à l'entrée de la maison, *sień wielka.*
arriere chambre ou cabinet, *kómora.*
cabinet, lieu retiré, *gabinet.*
La grande sale, le lieu, où l'on mange, *stołowa izba.*
vn balcon ou perron, *balasy ganek.*
les jambages de la porte, *odrzwi*
les grîles ou treillis de fenêtres, *kraty kratki.*
les vitres, *szklane okna szyby.*
vne poutre, ou solive, *tragarz.*
de la chaux, du siman, du mortier, *wapno.* (*lony.*
muraille crepie & blanchie, *trynkowany mur y pobie-*
le faîte de la maison, *wierzch domu.*

le

le privé, ou la latrine, *komorka.*
le parc, ou cloiſon, *parkan.*

❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊❊

Les meubles de la chambre.

Izby ſprzęt.

Vne table, *Stoł.*
vn banc, *ława.*
vn fauteüil, *krzeſłá.*
vne chaiſe, *krzeſełko.*
vn eſcabeau, *podnożek.*
vn ſiege pliant, *zedel.*
vn cofre, *ſkrzynia.*
vne caiſſe, *puzdro.*
vne caſſete, *ſzkátuła.*
vn bahu, *ſkrzynia puklaſta.*
vne armoire, *ſzafa.*
vn bufet, *połka.*
vn tiroir, *ſzuflada.*
La tapiſſerie, *obicie.*
vn tapis, *kobierzec*
vn lit, *łożko, pościel.*
des rideaux, *zaſłony.*
des tringles, *pręty.*
vn matelas, *materac*
vne baſſinoire, *patelnia.*
vn pavillon, *pawilon.*
vn paravent, *parawan.*
vn gueridon, *gieridon.*
vne tablette, *gablotek.*
vn portrait, *konterfekt.*
de la peinture, *malowanie*
de la broderie, *haftowanie*
de la dorure, *pozłocenie.*
la cheminée, *komin.*
le poële, ou fourneau, *piec.*
vne cage, *klatka.*
vn tabouret, un ſiege, *ſtołek.*
vne cave garnie de bouteilles, *ſzkatułka.*
des oreilliers, ou couſſins, *poduſzki.*
vn traverſin, ou chevet, *wał u łoſzka.*
vne coëte, ou lit de plume, *pierzyna.*
vne paillaſſe, *wor ſłomą napchany.*
vne couverture de lit, *koc, kołdra.*
vne courre-pointe. *przykrywadło pościeli*
vn linceüil, ou drap de lit *prześcieradło.*
le ciel du lit, *podniebienie u łoſzka.*
vn vaſe, ou vaiſſeau, *naczynie.*

La Cuiſine, *Kuchnia.*
la cremail-
lere, *kuchenny. bak.*
le ſoufler, *miech.*
les pincettes, *kleſzcze.*
les chenets, ou landiers, *wilki.*
l'êcran, *wachlarz.*
le feu, *ogień*
la fumée, *dym.*
les charbons, *węgle.*
la cendre, *popioł.*

Vaiſelles de Cuiſine,
Naczynia kuchenne.

Vn pot, *Garnek.*
l'anſe du pot, *uſzko u garka.*
vn chaudron, *kocieł.*
vne chaudiere, *ponewka.*
vn trêpié, *trzyńog.*
vn puëlon, *brytſanka.*
vn gril, *roſzt*
vne ratiſſoire, *tarka.*
la broche, *rożen.*
vn mortier, *mozdzierz.*
l'êvier, *rynna.*
vn êgrugeoir, *tartka.*
vn rêchand, *faierka.*
vne terrine, *donica.*
vn broc, *konew.*
vn baſſin, *miednica.*
vne cruche, *dzban*
vn ſeau, *wiadro, ceber.*
vn torchon, *ścirka.*
le balai, *miotła.*
du ſavon, *mydło.*
la lexive, leſſive, *ług.*
vne marmite, *miedziany garnek.*
le couvercle du pot, *pokrywka.*
la cuillier du pot, *warząchew.*
vn coquemar, *dzban miedziany.*
vne rattiere, ou tortuiere, *patelnia do tortow.*
vne poële à frire, *brytſanna do ſmażenia.*
la pelle à feu, *łopata do ognia.*
vne êcumoire, une couloire, *durſzlak.*
vne lardoire, *ſzpila do ſzpikowania.*
vn pilon à broïer, à piler, *tłuk tłuczek.*

Le

Le four,	piec.	du levain,	kwás.
vn crible,	przetak.	du bois,	drwa.
de la farine,	mąka.	vn coignée,	siekiera.
du charbon,	węgle.		

la pelle à four, łopatka wiosło do wsadzenia chleba.
vn blateau, un sas ou tamis, Sito, rzeszoto.
vne mai ou mait, ou buche, dzieżá do zmieszania ciasta.

La cheminée,	komin.	vn cotret,	szczepki.
le foïer, ou l'atre,	ognisko.	des alumettes,	siarka.
vn tison,	głownia.	de la mêche,	knot.
vne bûche,	kłoda. (wek.	la fumée,	dym.
vn fagot,	wiązka dre-	la süie,	sadze.

vn fusil à batre du feu, krzesiwo.
de la braise, węgle żarzyste.

✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻.✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻✻

Les ornamens de la cheminée, *ozdoby komina.*

La lumiere,	światło.	lampe,	lampa.
vne chandelle,	świeca.	vne laterne,	latarnia.
vn flambeau,	pochodnia.	de la cire,	wosk.
vn cierge,	świeca woskowa	du suif,	łoy.
vne bougie,	stoczek.		

Des pourcelaines, ou porcelaines farfurki.
des pots de faïence, dzbany farfurowe.

ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ:ЖЖЖЖЖЖ

CHAPITRE XIII.
Du Vilage & de ses parties.
Rozdział Trzynasty,
O Wsi y częściach iey.

La

La metairie,	*Folwark.*	vne haie,	*płt.*
le menage,	*goſpodarſtwo.*	de la bouë,	*błoto.*
le grenier,	*ſzpiklerz.*	vn chemin,	*droga.*
l'Ecurie,	*ſtaynia.*	vn pui,	*ſtudnia.*
le poulailler,	*kurnik.*	vn ſillon,	*zagon.*
les colombier,	*gołębieniec*	les raies,	*brozdy.*
le cabaret,	*karczma.*	vne friche,	*puſtka.*
vne cloiſon,	*parkan.*	vn pont,	*moſt.*
vne paliſſade,	*wał.*		

la menagerie, *goſpodarowanie.*
les granges, bâtimens ou l'on ſerre lez blez, ou autrs grans, *gumno, ſzopy.*
la grage où l'on bat les blez, *ſtodoła boiowiſko.*
l'êtable au gros betail, *obora.*
l'êtable, ou toit aux cochons, *chlew.*
l'Hotel, ou maiſon du Seigneur, *Dwor.*
le cabanes, ou hutes, *chałupy.*
vn hameau, ou petit vilage, *wioſka.*
vne marêt, marais, ou bourbier, *kałuża.*
Lieu marêcageux, *bagniſty.*
vne route, ou ſentier, *ścieſzka.*
vn fontaine, ou ſource d'eau, *zrzodło zdroy.*
les champs, ou la campagne, *pola, role.*
le gueret, ou terre labourée, *rola orana oranie.*
vne terre repoſante, *ugor.*
vn arpent, ou journal de terre, *ſtaie.*
vne ſabloniere, terre ſterile, *piaſzczyſta ziemia nieurodzayna.*
vn foſsé, ou foſſe, *row, foſſa.*

Les Païſans ou Villageois
Chłopi wieśniacy.

Vn Suiet,	*podany.*	vn labirinte,	*labirynt.*

Le Jardinier, *Ogrodnik.*
le jardinage, *ogrodoſtwo.*
les herbees, *źioła.*
les fleurs, *kwiaty.*
les fruits, *owoce.*
vn buiſſon, *krzak.*

vne pepiniere, *naſiennik*
les arbres, *drzewa.*
l'ombre, *cień.*
la verdure, *źielonośc.*
vn verger, *ſad.*

jardin à fleurs,ou parterre, *ogrod włoſki.*
jardin potager, *ogrod iarzynny.*
vne allée de jardin, *ogrodowa ulica.*
vn carré,carré au de jardin, *kwatera ogrodowa.*
vne couche, ou planche, *forma, grzęda.*
vn cabinet, ou berceau de verdure, *chłodnik.*
vn eſpalier, ou treille, *ściana drzew owocnych.*
vne bordure de carré, *płot koło kwater.*
vne fontaine, ou jet d'eau, *fontana.*
le frais, la fraicheur, *chłod.*

Les officiers d'une metairie,
Folwarczni poſługacze.

Un Econome, *Ekonom.*
Le granger, *Gumienny.*
Le Garde, *Stroż.*
Le Berger, *Paſterz.*
La Bergere, *Paſterka.*
Le Porcher. *Swiniarz.*
vne fronde, *proca.*
vn bâton, *kij.*
vne panneticre, *kobiela.*
Le Jardinier, *Ogrodnik.*
Le Foſſoïeur, *Grabarz.*
Le Recheur, *Zagrodnik.*
Le Vigneron, *Winiarz.*

vn chariot, *wozek.*
les roües, *koła.*
le timon, *dyſzel.*
les jantes, *dzwona.*
le moïeu, *piáſta.*
l'aiſſieu, *oś.*
la herſe, *brona.*
le joug, *iarzmo.*
vn troineau, *ſanki.*
vne bêche, *rydel.*
vne pelle, *łopata.*
vne hoüe, *motyka.*
vn hoïau, *motyczka.*

Le

Le Metaier, *Kmieć.*
Le Laboureur, *Oracz.*
vne charuë, *pług.*
vne chârette, *woz.*
Le Faucheur, *Kosiarz.*
LeBatteur de blé, *Młocek*
vne faucille, *sierp:*
vne faux, *kosa.*
vn fleau, *cep.*
vne fourche, *widły.*
vn rateau, *grabie.*
vn balai, *miotła.*
vn van, *opałka.*

Le Semeur, *Siewca.*
Le Salcreur, *Plewiarz.*
La Sarcleuse, *Plewiarka.*
Le Moissonneur, *Zeńca.*
Vn Artisan, *Rzemieślnik*
vn crible, *przetak.*
Le Chasseûr, *Myśliwiec.*
L'Oiseleur, *Ptasznik,*
vn filet, *sieć włok*
vn reclam, *wab.*
de la glu, *lep.*
vne cage, *klatka.*

L'Administrateur, ou Fermier, *Administrator, Podstarości. Włodarz.*
Le Bouvier, berger de gros betail, *Pastuch wielkiego bydła.*
vne houlette, *Pastusza laska.*
le soc de la charuë, *radło u pługa.*
vne pelle â vanter, *szufla.*
le manche de la charuë, *nasad.*
Le Pêcheur, *Rybak co ryby łowi.*
Le Poissonnier, *Rybak co ryby przedaie.*
La Poissonniere, *Rybaczka.*
vn chameçon vne ligne, *węda wędka.*
Vn Ouvrier, ou maneuvre, *robotnik.*

✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱✱

Les officiers d'une maison, *Domowi sludzy.*

le Soüecuïer, *Podkoniuszy*
l'Echanson, *Podczaszy.*
le Sommelier, *Piwniczny*

vn cocher, *stangret.*
vn postillon, *foryś.*
vn charretier, *wozuica.*

le depensier, *szafarz.*
le credentier, *kredencerz.*
le cuisinier, *kucharz.*
le marmiton, *kuchta.*
vn serviteur, *sługa.*
vn page, *paź.*
vn laquais, *lokay.*
Le Maitre, *Pan.*
vn Palefrêier, *masztalerz.*
le huissier, *odźwierny.*
l'Intendant, *Intendent.*
le Concierge, *Burgrabia.*
vn valet, *parobek.*
vne servante, *służebnica.*
vne cuisiniere, *kucharka.*
La Maitresse, *Pani.*
vn valet de chambre, *pokoiowy.*
vn valet de pié, *pachołek.*
vn valet de cabaret, *szynkarz.*
vne servante de caberet, *szynkarka.*
Le Marêchal, ou Maître d'hôtel, *Marszałek starszy.*
Le Maitre, ou Ecuïer de cuisine, *Kuchmistrz sługa.*
l'Ecuïer tranchant, *Krayczy.*

CHAPITRE XIV.
Der Arts & Metiers
Rozdział Czternasty.
O Naukach y Rzemiosłach.

Vn Apoticaire, *Aptekarz.*
Vn Chirurgien, *Cerulik.*
Vn Medecin, *Doktor.*
Vn Ingenieur, *Indzienir.*
Vn Pilote, *Sternik.*
Vn Nocher, *Rotman.*
Vn Matelot, *Flis.*
Vn Bartelier, *Przewoźnik.*
vn Navire, *Okręt.*
vn Bateau, *Łodź.*
vn grand bateau, *szkuta.*
vn barc, *przewoz.*
Vn Libraire, *Xięgarz.*
Vn Monoïeur, *Moneciarz.*
Vn Orfevre, *Złotnik.*
Vn Joïalier, *Iubiler.*
Vn Ecrivain, *Pisarz.*
Vn Marchand, *Kupiec.*
Vn Postillon, *Pocztarz.*
Vn Messager, *Posłaniec.*
Vn Barvier, *Barwierz.*
Vn Boucher, *Rzeźnik.*
Vn Boulanger, *Piekarz.*
Vn Patissier, *Pasztetnik.*

vn gondole, *czołn.*
Vn Peintre, *Malarz.*
vn peinceau, *Pędzel.*
Vn Sculpteur, *Snycerz.*
Vn Craveur, *Sztukator.*
Vn Imprimeur, *Drukarz.*
vne tenaille, *obcęgi.*
vne teriere, *świder.*
vne vrille, *świderek.*
vne hache; *toporek.*
vne coignée, *ſiekiera.*
vne doloire, *topor.*
vn clou, *gwozdź, ćwiek.*
vne chevaille, *ſzpąga.*
vn trou *dziura.*
vne ligne, *linia.*
vne lime, *piłka.*
vn rabot, *hebel.*
Vn Couroïeur, *Garbarz.*
Vn Cordonnier, *Szwiec.*
vne forme, *kopyto.*
vne alêne, *ſzydło.*
vn tranchet, *gnyp.*
Vn Tailleur *Krawiec.*
vne aiguille, *igła.*
vn dez, *naparztek.*
les ciſeaux, *nożyczki.*
vn poiſſon, *ſzwayca.*
du fil, *nici.*
de la ſoïe, *iedwab.*
Vn Fotainer, *Rurmiſtrz.*
Vn Forgeron, *Kuźnik*
Vn Braſſeur, *Piwowar.*
Vne braſſerie, *browar.*
Vn Menuiſier, *Stolarz.*
Vn Charpantier, *Cieśla.*
vne ſcie, *piła.*
vn marteau, *młotek.*
le fer, *żelazo.*
l'acier, *ſtal.*
Vn Fripier, *Wędetarz.*
la friperie, *tandeta.*
vne horloge, *Zegar.*
vne montre, *zegarek.*
Vn Lãternier, *Blacharz.*
Vne Lingere, *Szwaczka*
Vn Maſſon, *Mularz.*
vne truelle, *kielnia.*
vn niveau, *waga.*
vne regle, *prawidło.*
vne êquerre, *węgielnica.*
vn levier, *drąg.*
Vn Munier, *Młynarz.*
vn moulin, *młyn.*
vn mouliner, *młynek.*
de la farine, *mąka.*
Vn Huilier, *Olearz.*
Vn Papetier, *Papiernik.*
Vn Brodeur, *Haftarz.*
Vn Potier, *Gancarz.*
Vn Tapiſſier, *Kobiernik.*
Vn Vitrier, *Szklarz.*
Vn Tonnelier, *Bednarz.*
vn tonneau, *beczka.*

Vn Marechal, *Kowal.* les cercles, *obręcze*
Vn Serrurier, *Slosarz.* Vn Tourneur, *Tokarz.*
vne forge, *kuźnia.* vn tour, *koło, warsztat.*
l'enclume, *nakowalnia.* Vn Mercier, *Kramarz*
les pincettes, *kleszcze:*
Vn Architecte, *Architekt, Budowniczy.*
Vn Marinier, ou nautonnier, *Zeglarz.*
Vn Capitaine de navire, *Szyper.*
Vn Relieur de livres, *Introligator.*
Vne Blanchisseuse, *praczka.*
Vn Cabaretier, *Kaczmarz.*
Vn Chapelier, *Kapelusznik.*
Vn Charon, *Kołodziey, Stalmach.*
vn couteau rond, *krawacz.*
Vn Selier, *Siedlarz, Rymarz.*
Vn Fondeur, ou potier d'etain, *Konwisarz.*
Vn Foulon, *Farbierz, pilśniarz.*
Vn Fourbisseur, faiseur d'êpez & de sabres, *Szpadownik, Miecznik.*
Vn Horlogeur, *Zegarmistrz.*
la meule du moulin, *kamień młyński.*
Vn Passementier, *Passamonik.*
Vn Ouvrier en soïe, *Szmukler z.*
Vn Peletier, ou foureur, *Kuśnierz.*
Vn Perruquier, *Perukarz.*
Vn Portefais, *Drążntk, nosiciel.*
de l'argille, ou gláise, terre grasse, *glina.*
Vn Tailleur de pierres, *Kamieniarz.*
Vn Verrier, *Hutarz, Hutnik.*
Vn Tixier ou tisseran, *Tkacz.*
Vn Revandeur, *Przekupnik.*
Vne Revandeuse, *Przekupka.*

CHA-

CHAPITRE XV.

De l'homme & de ſes parties,

Rozdźiał Pietnaſty.

O Człowieku y członkach iego.

Les parties exterieures,	*Członki powierzchowne.*		
La Tête,	*Głowa.*		
le front,	*czoło.*	le pouce,	*palec wielki.*
la face,	*twarz.*	les ongles,	*paznogcie.*
L'oreille,	*ucho.*	les êpaules,	*rámiona.*
les oreilles,	*uſzy.*	vne êpaule,	*ramień.*
les ſourcils,	*brwi.*	Le dot,	*grzbiet.*
L'oeil,	*oko.*	Le côté,	*bok.*
les yeux,	*oczy.*	les cotez, ou flancs,	*boki.*
la paupiere,	*powieka.*	les feſſes,	*poſladek.*
Le nez,	*nos.*	le fondement,	*odbyt.*
les narines,	*nozdrze.*	La cuiſſe,	*udo.*
les joues,	*iagody, lice.*	les cuiſſes,	*uda.*
La bouche,	*gęba uſta.*	les chauches,	*biodra.*
les levres,	*wárgi.*	le jarret,	*podkolanek.*
les gencives,	*dziąſła.*	La jambe,	*goleń.*
les dents,	*zęby.*	le gras de la jambe.	*łytki.*
la langue,	*ięzyk.*	Le Pié, ou pied,	*Noga.*
la machoire,	*ſczęka.*	le piez,	*nogi.*
le menton,	*podprodek.*	la plante du pié,	*podeſzwa.*
la barbe,	*broda.*	le talon,	*pięta.*
Le col ou cou,	*ſzyia.*	vn orteil,	*Palec u nogi.*
le ſein,	*łono zanadra.*	la peau,	*ſkora.*
la poitrine,	*pierſi,*	la petite peau,	*ſkorka.*
le ventre,	*brzuch.*	les cheveux,	*włoſy.*
le nombril,	*pępek.*	la mouſtache,	*wąſy.*
l'aine,	*dymienice.*	le poil,	*włoſy po ciele.*
Le bras,	*bark.*	vn ongle,	*páznogiec.*
les bras,,	*barki.*	les mains,	*ręce.*
le coude,	*łokieć.*	vne poignée,	*garść.*

l'aiſelle, *pacha*, les doits, *palce*.
La Main, *Ręka*. vn doit, *palec*.
le devant de la tête, *przodek głowy*.
le derriere de la tête, *tył głowy*.
le ſommet de la tête, *wierzch głowy*.
les temples, *ſkronie*.
le blanc des yeux, *białko w oczach*.
la prunelle de l'oeil, *źrzenica*.
les mâchelieres, *trzonowe zęby*.
le palais de la bouche, *podniebienie u gęby*.
le goſier, ou la gorge, *gardło*.
les mameles, ou tetons, *pierſi cycki*.
le poing, ou poignet, *pięść*.
la paume de la main, *dłoń*.
le rable, l'endroit des roins, *lędzwie, polędwica*.
le genou ou genoüil, *kolano*.
les chevilles du pié, *koſtki u nogi*.

Les parties interieures, *Części wnętrzne*.

Le corps, ou côrs, *Ciało*.
la chair, *mięſo*.
la graiſſe, *tłuſtość ſadło*
les membres, *członki*.
les nerfs, *ſuche żyły*.
les veines, ou vênes, *żyły*
les arteres, *żyłki pulſowe*.
vn os, *kość*.
les os, *kości*.
la moëlle, *ſpik*.
la crane, *czaſka*.
l'Epine, du dos, *pacierz*.
les côtes, *żebra*.

Le Coëur, *Serce*.
le fiel, *żołć*.
le foie, *wątroba*.
le poûmon, *płuca*.
la rate, *śledziona*.
les reins, *nerki*.
les tripes, *kiſzki*.
les entrailles, *wnętrzności*
Le ſang, *krew*.
le lait, *mleko*.
la ſueur, *pot*.
la pituite, *pypeć*.
la ſalive, *ślina*.
les larmes, ou pleurs, *łzy*.

le tendron de l' oreille, ou du nez, *chrząſtka*.

le

le cerveau, ou la cervelle, *mozg,*
l'Estomach, *żołądek.*
les hoïaux, ou intestins, *ielita, trzewa.*

Les cinq sens de la nature,
Pięć zmysłow natury.

La veüe, *Widzenie.* le goût, *smak.*
l'ouie, *słyszenie.* l'attouchement, *dotykanie.*
l'odorat, *powonienie*

Les qualitez du Corps humain,
Przymioty Ciała ludzkiego.

La santé, *Zdrowie.* la gentilesse, *grzeczność.*
la force, *moc, siła.* l'industrie, *przemysł.*
la beauté, *piękność.* l'ingenuité, *uczciwość.*
la taille, *postać.* l'honêttêté, *poczciwość.*
belle taille, *uroda.* la bienseãce, *przystoyność.*
Le teint, la couleur, *kolor* la civilité, *obyczayność.*
L'Ame, *Dusza.* la gravité, *powaga.*
l'Esprit, *rozum.* la justice, *sprawiedliwość.*
l'entendement, *dowcip.* la grace, *łaska.*
la sagesse, *mądrość.* la bonté, *dobroć.*
l'adresse, *bystrość dowcipu.* le courage, *śmiałość.*
la prudence, *rostropność* la courtoisie, *polityka.*
la memoire, *pamięć.* la vertu, *cnota.*
la docilité, *pojętność.*
la mine du visage, *mina twarzy składność.*
mine d'honête homme, *podobieństwo poczciwego (człowieka*
vn homme de bonne mine, *urodziwy człowiek.*
téint vermeil du visage, *rumienność twarzy.*
la bonne grace du visage, *wdzięczność twarzy.*
la justesse. *składność rozmu.*
la naiveté, sincerité ou simplicité, *szczerość.*
l'affabilité, *rozumność, łagodność.*

la bien-

la bienſaiſance, *dobroczynność.*
le bien-veillance, *życzliwość.*
la gratitude, *zawdzięczenie.*

Les defauts & maladies du corps humain,

Defekta y choroby ciała ludzkiego.

De fautes legers, *Lekkie defekta.*
Les rides, *Zmarſki.* la chaſſie, *oczu płynienie.*
la lentille, tache rouſsâtre du viſage, *piegi.*
vne verrüe, ou porreau, *brodawka.*
la taye en l'oeil, *bielmo w oku.*
le tintoin dans l'oreille, *brzmienie w uchu.*

Defauts notables,

Znáczne defekta.

la ſurdité, *głuchota*
la laidetur, *ſzpetność.*
la foibleſſe, *ſłabość.*
la maigreur, *chudość.*
vne boſſe, *garb.*
Aveugle, *ślepy.*
Boiteux, *chromy, kulawy.*
Boſsü *garbaty.*
Begue, *ſzepluń, zaiąkliwy.*
Chauve, *łyſy.*
Louche, *zyzowaty.*
Laid, *ſzpetny.*
Maigre, *chudy.*
Manchot, *kikut, iednorki.*
Muet, *niemy.*
Sourd, *głuchy.*
Sourdant, *głuch.*
Phlegmatique, *flegmatyk.*
vn Geant, *Olbrzym.*
L'Aveuglement, *ślepota, zaślepienie.*
Borgne, *ślepy na iedno oko, iednooki.*
Chaſſieux, *kto ieſt oczu płynących.*
Camus, *noſa plaſkatego, wklęſłego.*
Debile, foible, *ſłabego zdrowia ſłaby.*
Eſtropié, *okaleczony obcięty.*
Impotent, perclus, *kaleka niedołężny.*
vn Nain, ou nabot, *Karzeł.*

Les Maladies, *Choroby.*

L'Apoplexie, *Apoplexia.*
la fievre, *frebra, gorączka*
la toux, *kaßel.*
le rūme ou catarre, *katar.*
le rûmatiſme, *ryma.*
l'enrûmure, *ſapka.*
Enrûmé, *katar maiący.*
la colique, *kolka.*
vn eryſipele, *roża choroba*
le cancer, *kancer*
la goute, *gozdźiec.*
goute aux piez, *pedogra.*
gouteux, *gozdziowaty.*
la jauniſſe, *żołtaczka.*
l'indigeſtiō, *nieſtrawność.*
la letargie, *śpiączka.*
la lepre, *trąd.*
lepreux, *trędowaty.*
la paraliſie, *paraliż.*

la contagion, *zaraza*
pleureſie, *bokow bol*
phtiſie, ou êtique, *ſuchoty*
la rougeole, *odra.*
la petite verole, *oſpa.*
la ſciatique, *ſcyatyka.*
vomiſſement, *womit.*
cicatrice, *blizna, ßram.*
abſcez, *otok, wrzedzienica.*
un froncle ou clou, *wrzod*
chancre, *ßkorbot.*
feu volage, *piekielny ogień*
dartres, *lißay.*
rupture, *ruptura.*
meurtriſſere, *ſiność.*
ègratignure, *zadarcie.*
coupure, *zarznięcie.*
vu ſouflet, *policzek.*

fievre continuë, *frebra iednoſtayna.*
fievre quotidienne, *frebra codzienna.*
fievre ardente, *gorączka cięźka.*
fievre chaude, *gorączka maligna.*
fievre quarte, tierce, *kwartanna albo czwartaczka.*
(tercyanna, iednodzienna.
Febricitant, *gorączkę maiący.*
convulſion, contraction de nerfs, *członkow ſkurczenie.*
vne criſce, *choroby odmiana,*
diſſenterie, ou flux de ventre, *dyſenterya biegunka.*
douleür de dent, *bolenie zębow*
Epilepſie, haūt mal, ou mal caduc, *wielka choroba.*
(kaduk.
le flux de ſang, *krwawa biegunka.*

goute

goute aux mains, *chiragra.*
dislocation de membres, *wywinienie członkow.*
ebulition de sang, *zapalenie krwię.*
la pierre ou gravelle, *kamień.*
les hemoroides, *krwotok.*
l'hydropisie, ou enflure, *puchlina.*
la migraine, mal de tête, *głowy bolenie.*
palpitation de coëur, *serca drżenie.*
pamoison, evanoüissement, *mdłość omdlewanie.*
paralitique, *paraliżem zarażony.*
la peste, *morowe powietrze.*
pestiferé, *powietrzem zarażony.*
phrenesie ou delire, *szaleństwo w chorobie.*
maladie du poumon, *płucna choroba.*
poumonique, malade de poumon, *płucny, płucną chorobę cierpienie.*
difficulté d'halene, *dychawica.*
Atteint de difficulté d'halene, poussif, *dichawiczny.*
mal de rate, *śledziony bol.*
êtourdissement, tournement de tête, *zawrocenie głowy.*
vne plaïe ou ulcere, *rana.*
la boüe, pus d'ulcere, *ropa gnoy od rany.*
les ecroüelles, *gruczoły, strupy.*
la galle, ou rogue, *świerzb, parchy.*
vne verruë, ou porreau, *brodawka.*
froissement, contusion, *stłuczenie.*
ecorchure, *ze skory obłupienie*

Les Medicamens.

Lekarstwa.

Vne medecine, *Lekarstwo*
le remede, *leczenie.*
des remedes, *leki.*
du miel, *miod.*
vn julep, *iulepek.*
des pilules *pigułki,*
vne decoction, *dekokt.*
de la tisane, *ptyzanna.*
des sangsuës, *pijawki.*
saigner, *krew puszczać.*

du firop, *fyrop.*
du theriaque, *dryakiew.*
de l' orvietan, *orwetan.*
des tablettes, *kołaczki.*
de la poudre, *Proßek.*
la dose, *miara w lekarſtwie*
la diete, *ſkromność.*
vne confection, *konſekt.*
des vantouſes *bańki.*
gargariſmé *gargaryzowanie.*
vne ſaignée, *krwie pußczenie.*
vn lavement, ou clyſterh, *kryſtera, enema.*
vne feringue, *rurka do kryſtery.*
un cadavre, ou corps mort *ciało umarłe.*
purger, *purgować.*
de l' onguent, *maść.*
vne emplâtre, *plaſter.*
vne tente, *fleytuch.*
vne lancette *puſczadło*
vn raſoir, *brzytwa.*
La Mort, *śmierć.*
le trepas, *zeyście z świata*
vn mort, *umarły.*

Les defauts de l' ame, *Defekta duſe*

Le Vice, *Wyſtępek, wada.*
la folie, *głupſtwo.*
extravagance, *ſaleńſtwo.*
le lagereté, *lekkość.*
negligence, *niedbalſtwo.*
trahiſon, *zdrada.*
tromperie, *oßukanie.*
friponerie, *ſtuka na złe.*
badinerie, *ſwawola.*
badin, folâtre, *ſwywolny.*
arrogance, orguëil, *pycha.*
vanité, *prożność.*
radoterie, betiſe, ſtupidité, lourdiſe, nieiſerie, *ßaleńſtwo, nikczemność.*
fineſſe, duplicité, ruſe, *frantoſtwo, chytrość.*
malice, mechanceté *złość złośliwość.*
effronterie, *bespieczeńſtwo, niewſtyd.*
impertinence, *bałamuctwo, co nie dorzeczy.*
imprudence, *nieuwaga nieoſtrożność.*
temerité, *zuchwałość, płochość.*
ingratitude, *niewdzięczność.*
bizarrerie, *nieſtateczność.*
obſtination, opiniâtreté, *upor.*

L'

Les Passions, *Passye.*

L' Amour, *Miłość.* la colere, *gniew.*
la haine, *nienawiść.* la rage, *wściecżenie.*
la crainte, *boiaźń.* la fureur, *zapalczywość.*
le desir, *chęć, życzenie.* la joïe, *wesołość.*
l' esperance, *nadzieia.* la tristesse, *smutek.*
le desespoir, *desperacya.* la constance, *statek.*
la hardiesse, *śmiałość.* l' inconstance, *niestatek.*
la timidité, *nieśmiałość.* la patience, *cierpliwość.*
la honte, *wstyd.*
l' impatience, *niecierpliwość.*
l' indignation, *rozgniewanie.*
le depit, *rozgniewanie się, dąsanie.*
la peur, ou l' effroi, *strach,*
le chagrain, ou souci, *frasunek, utrapienie,*
opression, *ucisk, opressya. (zawisne.*
emulation, jalousie, *zazdrość, naśladowanie.*
pitié, compassion, *litość.*
misericorde, *miłosierdzie.*
la douleur, *bol, boleść.*

Les conditions de l'homme.
Stany człowiecze.

Vn homme Noble, *Szlachetny człowiek.*
vn Gentilhomme, *Szlachcic.*
privé, ou particulier, *prywatny partykularz.*
Vn bourgeois, *Mieszczanin.*
vne bourgeoise, *Mieszczka.*
vn artisan, homme de metier, *Rzemieślnik.*
roturier, *chłop, prostak.* vn ignorant, *nieuk.*
grossier, *grubian.* vn idiote, *tępy.*
vn païsan, *wieśniak.* vn riche, *bogaty.*
vne païsanne, *wieyska.* vn pauvre, *ubogi.*
vn homme docte, ou savant, *umieiętay, uczony.*

Les dignitez,	Godności,
L' Empereur, *Cesarz.*	Vn Comte, *Hrabia.*
l' Imperatrice, *Cesarzowa*	Vne Comtesse, *Hrabina.*
Le Roi, *Krol.*	Vn Seigneur, *zacny Pan.*
La Reine, *Krolowa.*	vn Palatin, *Woiewoda.*
Vn Prince, *Xiążę.*	vn Castelan, *Kaßtelan.*
Vne Princesse, *Xiężna.*	vn General, *Generał.*
Vn Duc, *Xiążę.*	vn capitaine, *Wodz.*
Vne Duchesse, *Xiężna.*	vn Lieutenant, *Porucznik*
Vn Marquis *Markicz.*	une sentinelle, *straż.*

Vn prince du sang, *Krolowic.*
Vne Princesse, du sang *Krolewna.*
Vne Marquise, *Markiezowa.*
Vn Baron, *Szlachcić wolny sobie.*
Vne Baronne, *Szlachcianka,*
Vne Dame, *zacna Dama Pani.*
Vne Demoiselle, *Panna zacna:*
Ecuifer, *Szlachcic herbowny.*
Vne Palatine, *Woiewodzina.*
vne Castelane, *Kaßtelanowa.*
vn Starosta, vn Gouverneur ou juge souverain de la noblesse, *Staroßta.*
vne Starostine, *Starościna.*
Le Marêchal, *Marßałek.*
Le Chancelier, *Kanclerz.*
vn Senateur, *Senator.*
une Senatrice, *Senatorka,*
le Chambelant, *Podkomorzy.*
le Grand Veneur, *Łowczy.*
le grand Enseigne, *Chorąży.*
L' Echanson, *Podczaßy.*
le grand Maitre des ceremonies, *Stolnik.*
Le Maitre d' hotel *Kuchmistrz.*
le Fourrier ou Marechal des logis, *Stanowniczy.*

Le

Le grand Ecuïer, *Koniußy.*
Ecuïer tranchant, *Krayczy.*
Courtiſan, ou homme de cour, *Dworzanin.*
Le Grand General, *Hetman.*
vn Colonel, *Pułkownik, Rotmiſtrz.*
vn Cornete, *Chorąży iedney kompaniy.*
vn Caporal, chef d' une eſcoüade, *Kapral.*
vn Soldat, ou Gendarme, *Zołnierz.*
vn Cavalier, homme de pié, *Piechota.*
vn Mancier, *Hałabartnik.*
vn Piquier, *Huſarz, kopiynik.*
vu Cuiraſſier, *Pancernik*

La Parenté ou conſanguinité, *Pokrewieńſtwo.*

LeTriſaïeul, *Prapradziad* l' Oncle Maternel, *Wuy*
le Biſaïeul, *Pradziad.* la Mere, *Matka.*
Le Pere, *Ociec.* la Fille, *Corka.*
le Fils, *Syn* la Petite fille, *Wnuczka.*
le Petit Fils, *Wnuk.* La Soeur, *Sioſtra.*
le Frere, *Brat.*
l' Aïeul, ou grand Pere, *Dziad.*
le fils du petit fils, *Prawnuk.*
Frere uterin, demifrere. *Przyrodni brat.*
le Couſin germain, *ſtryieczny lub wuieczny brat.*
vn Couſin ou Parent, *Krewny.*
L' Oncle Paternel *Stryi.*
le Neveu, *Synowiec, Bratunek, Sieſtrzeniec.*
La Triſaïeulle, *Praprababa.*
la Biſaieulle, *Prababa.*
L' Aïeule, ou Grande Mere, *Babka.*
Fille de la petite fille, *Prawnuczka (ſtra.*
la Couſine germaine, *Stryieczna lub Wuieczna ſie-*
vne Couſine ou parente, *Krewna.*
La Tante, ſoeur du pere. *Stryienka,*

Le

La Tante, soeur de da Mere, *Ciotka*.
La Niece, *Synowica, Siestrzenica.*

Les âges, *Lata.*

Vn enfant, *Dziecię, niemowlątko.*
l' Enfance, *Dziecinstwo.*
la Ieunesse, *młodość.*
la vieillesse, *starość.*
vn Garçon, *Chłopiec.*
garcon jeune homme, qui n' est point encorę marié, *Młodzian.*
Ieune homme marié, *Nowożeniec.*
homme fait, *Mąż człowiek stary.*
vne vielle femme, *stara białogłowa,*
Le Pere de famille, *Gospodarz.*
la Mere de famille, *Gospodyni.*
vne fille, ou vierge, *Panná, Dziewica.*
une petite fille, *Dziewczyna, Dzieweczka.*
vn Homme, *Mąż, męszczyzna,*
vne femme, *białogłowa.*
l' Epoux, *Oblubieniec.*
l' Epouse, *Oblubienica.*

Ieune, *młody.*
Vieil, *stary.*
vn vieillard, *starzec.*
Le Mari, *Mąz.*
a Femme, *Zoná.*
vne nourice, *Mamka.*
vne sagefemme, *Baba.*
vne veuve, *Wdowa.*
l' heritier, *Dziedzic.*
vn Batard, *bękart.*
vn orfelin, *sierota.*
vn jumeau, *bliźnię.*
Le beau pere, *Oyczym.*
vne vielle, *baba.*
le fils ainé, *starszy syn.*
le cader, *naymłodszy.*
vn beau fils, *Pasierb.*
vne belle fille, *pasierbica.*
le beau frere, *Szwagier.*
la belle soeur, *Bratowa.*
le Parrain, *Ociec krzesny.*
la Marraine, *Matka krze-*
le filleul, *Syn krzesny (sna*
la filleule, *Corka krzesna.*
le Compere, *Kum, Kmotr*
la Commere, *Kumá.*

la belle mere, *Macocha.*
vn homme, veuf. *Wdowiec.*
vn Tuteur, ou Curateur, *Opiekun.*
vne Tutrice, *Opiekunka.*
La tutele, ou curatelle, *Opieka.*
le gendre ou beau fils, *Zięć.*
la bru, ou belle fille, *Synowica.*

CHAPITRE XVI.

Des Etoffes, & habits.

Rozdział Szesnasty.

O Materyach y Sukniach.

Etoffe, *Máterya.*
Du Drap, *Sukno*
gros drap, *grube sukno.*
de la bure, *siermięga.*
Du Tafetas, *Kitayka.*
Du velours, *Aksamit.*
Du brocard, *złotogłów.*
Du Damas, *Adamaszek.*
Du satin, *Atłas.*
du Coton, *bawełná.*
de la futaine, *bombzyn.*
De la Toile, *Płotno.*
toile fine, *cienkie płotno.*
de la Moire, *Mora,*
de la gase, *gaza.*
crêpe, ou crêpon, *krepa.*
du raz, *kałamayka.*
de la serge, *sardzia rasa.*
du bouracan, *burkatella.*
du camelot, *kamela.*
de l' etamine, *kromras.*
du droguiet, *drogieta.*
grosse toile, *grube płotno.*
du trelis, *drelich.*
du linge, *chusty.*
de la furure, *futro.*

Drap d' Espagne, de France, d'Angleterre, d'Hollande &c. *Sukno Hiszpańskie, Francuskie, Angielskie. Holenderskie &c.*
Drap de soie, Etoffe, de soie, *Materya jedwabna.*
Du Tabis ou tabit, *tabin, tabinek,*
de la panne ou trippe de velours, *plisia.*
Etoffe, on toile de toile de coton, *bagazya bawełnica.*
toile de chanvre, *konopne płotno,*
toile de lin, *lniano płotno.*

toile

toile d' Holande, *Holenderſkie płotno.*
Etoffe fine & deliée, *Materya cienka.*
groſſe etoffe, *materya gruba.*

Aſſortiment d' habits,
Potrzeby do ſukien.

Les boutons, *Guziki.* des paſſemens, *paſſamony.*
des boules, *pętlice.* vn petit galon, *ſznurek.*
les boutonieres, *dziurki.* de la broderie, *haſtowanie.*
vne bo dure, *obſzyw anie.* de la ſoie; *iedwab.*
vne frange, *frandzla.* du fil, *nici.*
vn ruban, *wſtęga.* la garnitur, *potrzeby.*
vn paſſement, *paſſamon.*
vne dentele, de la dentele *korony.*
du ruben, ou rubans, *wſtęgi.*
Paſſemens d' or, d' argent, de ſoie, *paſſamony zło te ſrebrne, iedwabne.*
vn galon, du galon, *galon.*

Habits d' Homme,
Męskie odzienia.

Habillement de tête, *Głowy odzianie.*
vn caſtor, *bobrowy kapeluſz.*
vn louetre, *wydrowy kapeluſz.*
cordon de chapeau, *binda.*
Panache, plume, ou plumache, *ſtruſie pioro.*
vn juſte au corps, *ſuknia wierzchowa.*
vne camiſolle, *kamizelka.*
vne robe longve à la Poloniſe, *Kontuſz.*
une robe fourée de coton, *kaftan.*
vne robe longue doublée, *żupan.*
des manchettes, *mankietki.*
de jarretieres, *podwiązki,*
des chauſettes, *pończochy płocienne,*
de bottes, ou botines, *boty,*

des pantoufles, *pantofle.*
des mitaines, *rękawice niepalcate.*
vn rabat, ou colet, *kołnierz.*
vn mantelet, ou petit manteau, *płaßcyk.*
vne houpelande, *gunia.*
vne fourure, ou pelisse, *futro.*
vn ceinturon ou baudrier, *pendent.*

Vn chapeau, *kapeluß.*
vn Bonnet, *czapka.*
bonnet carê, *biret.*
vne Robe, *suknia.*
vn chemisette, *kaftanik.*
vne hongroise, *węgierka.*
vne ceinture, *pas.*
vne culotte, *pludry.*
des poches, *kießenie.*
des bas, *pańczochy.*
vne chemise, *koßula.*
des calecons, *ubranie.*
des manches, *rękawy.*
des chossons, *ßkarpetki.*
des souliers, *trzewiki.*
des gans, *rękawice.*
vn mouchoir, *chustka.*
vne cravate, *halstuch.*
vn Manteau, *Płaßcz.*
vne casaque, *opończa.*
vn casaquin, *saian.*
vn Sabre, *szabla.*
vne Epée, *ßpada.*
vn foureau, *pochwy,*
des ceinturons, *paski.*

Pour monter à cheval,
Do wßadania na konia.

Les Eperons, *Ostrogi.*
le foüet, *kańczuk*
les pistolets, *pistolety.*
les foureaux, *olstra.*
la bride, *uzdeczka*
la sele, *siodło, kulbaka.*
les sangles, *popręgi,*
les etriers, *strzemiona.*
les botes, *boty.*
le licol, *uzdzienica.*
vne verge, ou houssine, *rozga.*
le cousin, ou cousinet, *poduszka.*
petit matelas qu' on met sous la sele, *woyłok.*

Habillemens des Femmes.
Białegłowskie stroie.

des boucles ou pendans d' oreilles, *kołka zaußnice.*
vn colier de perles, d' ambre, de corail, &c. *sznurek pereł*

pereł, bursztynu, koralu &c.
vne chaine, ou chainette, d' or, *łańcuszek złoty.*
les tresses, ou cheveux tressez, *warkocz włosy plecione.*

Vne Coëfe, *Kfew.*	vne guimpe, *zatyczka.*
vne fontange, *fontaż.*	vn voile, *zawicie welon.*
vne crête, *czub.*	vne écharpe, *szarpa.*
la frisure, *trefione włosy.*	vne couvre chef, *czepiec.*
vn bourlet, *kołko.*	vne capeline, *daszek.*
des cornettes, *kornety.*	vn bandeau, *bandela.*
vn bonnet, *bonecik.*	vn manteau, *manto.*
vn peignoir, *podwłośnik.*	vne jupe, *spodnica.*

vne aiguille de tête, *iglica.*
vn mouchoir de cou, *chustka na szyię.*
vne cape ou capot, *podwika.*
vne robe de chambre, *robdeszan.*
un corps de jupe, *sznerowka.*
vn just' aucorps, *kawalerka.*

CHAPITRE XVII
Des Nombres.
Rozdział Siedemnasty,
O Liczbach.

1.	Vn vne,	*Ieden, iedna.*
2.	deux,	*dwa, dwie.*
3.	trois,	*trzy.*
4.	quatre,	*cztery.*
5.	cinq,	*pięć.*
6.	six,	*sześć.*
7.	set,	*siedm.*
8.	huit,	*ośm.*
9.	neuf.	*dziewięć.*
10.	*Dix,*	*Dziesięć.*
11.	onze,	*iedenaście.*
12.	douze,	*dwanaście.*

13. troize, *trzynaście.*
14. quatorze. *czternaście.*
15. quinze, *piętnaście,*
16. seize, *szesnascie.*
17. dix-set, *siedemnaście.*
18. dix-huit, *ośmnaście.*
19. dix neuf, *dziewiętnaście.*
20. Vingt, *dwadzieścia.*
21. vingt un, *dwadzieścia ieden.*
22. vingt deux, *dwadzieścia y dwa.*
23. vingt trois, *dwadzieścia y trzy.*
24. vingt quatre, *dwadzieścia y cztery.*
25. vingt cinq, *dwadzieścia pięć*
26. vingt six, *dwadzieścia y sześć.*
27. vingt set, *dwadzieścia y siedm.*
28. vingt huit, *dwadzieścia y ośm.*
29. vingt neuf, *dwadzieścia y dziewięć.*
30. Trente, *Trzydzieści.*
31. trente un, *trzydzieści y ieden.*
32. trente deux, *trzydzieści y dwa. &c.*
40. Quarante, *Czterdzieści.*
50. Cinquante, *Pięćdziesiąt*
60. Soixante, *Sześćdziesiąt,*
70. Septante, ou soixante-dix, *Siedmdziesiąt.*

Kiedy tego słowa zażywaią soixante dix, *to trzeba liczyć takim porządkiem,*

71. soixante onze, *siedemdziesiąt y ieden.*
72. soixante douze, *siedmdziesiąt y dwa,*
73. soixante treise, *siedmdziesiąt y trzy.*
80. Quatrevint, *ośmdziesiąt.*
90. Nonante, ou quatre vingt-dix, *dziewięćdziesiąt.*
100. Cent. *Sto.*
200. deux cent, *dwieście.*
300. trois cent, *trzysta.*
400. quatre cent, *czterysta.*

500. cinq cent,	*pięćset.*
600. six cent,	*ßeśćset.*
1000. Mille,	*Tysiąc.*
2000. deux mille,	*dwa tysiące.*
10000. dix mille,	*dziesięć tysięcy.*
100000. cent mille,	*sto tysięcy.*
200000. deux cent mille,	*dwakroć sto tysięcy.*
1000000. Million,	*Milion.*
10000000. dix millions,	*dziesięć milionow.*
100000000. cent milliõs,	*sto milionow.*
Le Premier,	*Pierwßy.*
le second, ou deuxieme,	*drugi, wtory.*
le troisieme,	*trzeci.*
quatrieme,	*czwarty.*
cinquieme,	*piąty.*
sixiëme,	*szosty.*
setieme,	*siodmy.*
huitieme,	*osmy.*
neuviême,	*dziewiąty.*
dixieme,	*dziesiąty.*
vingtieme,	*dwudziesty.*
trentieme,	*trzydziesty.*
quarantieme,	*czterdziesty.*
cinquantieme,	*pięcdziesiąty.*
centieme,	*setny.*
millieme,	*Tysiączny.*
premierement en premier lieu,	*naprzod naypierwey.*
secondement, en second lieu,	*powtore powtornie.*
troisiemement,	*potrzecie.*
la premiere fois,	*pierwßy raz.*
la secunde fois,	*drugi raz.*
la troisieme fois,	*trzeci raz.*
vn à vn, vn à la fois	*po iednemu.*
deux à deux, deux à la fois,	*po dwoch dwa razem.*
trois á trois, trois à la fois;	*po trech, trzy razem.*

en-

ensuite, apres cela, *potym.*

CHAPITRE XVIII.

Des noms de quelques Nations, & de la maniere d' intituler les lettres.

Rozdział Ośmnasty.

O niektorych Narodow y o sposobie do intytułowania listow.

Vn François,	*Francuz.*
vn Polonis,	*Polak.*
vn Allemand,	*Niemiec.*
vn Italien,	*Włoch.*
vn Espagnol,	*Hiszpan.*
vn Anglois,	*Angielczyk.*
vn Ecossois,	*Szkot.*
vn Daneis,	*Duńczyk.*
vn Suedois,	*Szwed.*
vn Portugais,	*Portugalczyk.*
vn Hongrois,	*Węgrzyn.*
vn Moscovite,	*Moskal.*
vn Lithvanis,	*Litwin.*
vn Russien,	*Rusin.*
vn Savoyard,	*Sabauczyk.*
vn Maure,	*Murzyn.*
vn Turc,	*Turczyn.*
vn Tartare,	*Tatar , Tatarzyn.*

La maniere d' intituler les lettres.
Sposob do intytułowania Listow.
Oycu S. daie się taki tytuł.
A sa Sainteté, *albo* au Saint

Pere

Pere la Pepe.
Napoczątku listu albo supliki pisze się
Saint Pere:
W Liście.
Vôtre Sainteté.
Krolowi daie się takowy tytuł.
Au Roy.
Na początku Listu lub Supliki.
Sire. *iakoby to Nayiaśnieyszy Krolu,*
W liście zaś pisze się.
Vôtre Majesté.
Wasza Krolewska Mość.
Krolowey, A la Reine.
Na początku listu.
Madame.
W liście.
Vôtre Majesté.
Krolewiczowi y Krolewnie.
A Son Altesse Roïale.
Na początku listu.
Monseigneur Madame.
W liście
Vôtre Altesse Roïale.
Xiążęciu y Xiężnie.
A son Altesse Monseigneur, Madame
Le Prince La Princesse N.
Na początku listu.
Monseigneur, Madame,
W liście.
Vôtre Altesse.
Kardynałowi.
A son Eminence Monseigneur

L' Jllustrissime & Reverendissime Cardinal.

Na początku listu.

Monseigneur.

W liście.

Vôtre Eminence.

Arcybiskupowi Biskupowi.

A sa Grandeur Monseigneur L' Jllustrissime & Reverendissime Archevêqne, Evêque N.

Na początku listu.

Monseigneur.

W liście.

Vôtre Grandeur.

Senatorowi, Senatorce, y Panu wielkiemu, także y Pani wielkiey.

A son Excellence Monseigneur. Madame N.

Potym kładą się Tytuły iakie są.

Na początku listu.

Monseigneur Madame.

W liście.

Vôtre Excellence.

Panu Prywatnemu.

à Monsieur Monsieur.

także Pani Prywatney,

à Madame Madame N.

Na początku listu.

Monsieur Madame.

W liście.

Vous, *a często powtarzac.*

Monsieur Madame.

Za-

Zakonnikowi.

Au Reverend Pere.

Le tres Reverend Pere N.

Na początku listu.

Mon tres Reverend Pere

Do Zakonnice

A la Reverende Mere

Le tres Reverende Mere N.

Na początku listu

Matres Reverende Mere

Xiędzu Swieckiemu.

Monsieur N tres digne Prêtre.

Kończy się list do krola.

De Vôtre Majesté

Le tres humble & tres obeisant serviteur & sujet N.

A tym sposobem ma się list kończyć: kiedy do Kardynała

de Vôtre Eminence.

do Arcybiskupa, y Biskupa

de Vôtre grandeur.

do Xiążęcia.

de Vôtre Altesse.

do Senatora

de Vôtre Excellence Le tres humble & tres obeissant serviteur N.

do Partykularza.

Monsieur

Vôtre tres humble & tres obeissant serviteur N.

W zażywaniu wszystkiego się nauczy.

TRA-

TRAKTAT V.

w ktorym ſię znayduią *WOKABVŁY Z SŁOW* Francuſkich y Polſkich *według porządku Alfabetu.*

AAA

Abandonner, *opuścić.*
à la colere, *gniewem ſię*
au hazard: *albo (uwieść*
à la for- *na ſzczęście*
tune, *ſię puścić.*
au vi- *roſpaſać ſię na*
ce, *niecnoty.*
Abbaiſ- *poniżyć.*
ſer, *pochylić.*
Abbatre, *ſkruſzyć, obalić.*
Abayer, *ſzczekać.*
contre quelqu' *ſzczekać.*
un, *na kogo.*
Abbreger, *krotko zebrać.*
Abbreuver, *ſkropić.*
Abbru- *beſtyą kogo*
tir, *nazwać*
Abdi- *odrzucić*
quer, *zaniedbać.*
Abechêr, *ptaſzka karmić.*
Abhorrer, *wzdrygać ſię.*
Abjurer, *odprzyſiądź ſię.*

Abo- *znieść iaki*
lir, *zwyczay.*
Abon- *obfitować*
der, *w czym.*
Abonner, *dać ſię*
ſes, *poddanemu*
droits ſe daux à *wykupić*
ſon vaſſal, *z poddaństwa.*
Aborder- *przybić do*
mettre, *brzegu.*
Aboucher *rozmawiać zkī*
quelqu' un *uſta w uſta.*
Abouquer- *dobiiać*
du ſel, *ſoli,*
Abriger, *zakryć obronić*
Abſenter, *abſentować ſię.*
Abſoudre *irregu:* *uwolnić*
lare iak *rozgrze-*
ſoudre, *ſzyć (ſię*
Abſtenir, *irr.* *wſtrzymać.*
Abuſer, *na złe używać.*
Abymer, *pogrążyć.*

acca-

Accabler, utrapić obciążyć.
Accarer, świadectwa stosować
Accelerér, pospieszać.
Accentuer, akcentem znaczyć.
Accepter, za wdzięczne przyiąć.
Accommoder, wygodzić komu.
s'accommoder du bien d'autruy, przywłaszczać sobie cudze dobra.
Accompagner quelqu'un, złączyć się z kim do kompanij.
Acomplir achever un ouvrage, skończyć iakie dzieło.
Accorder, zgodzić.
Accoter, dać podporę.
Accoucher, d'un enfant, porodzić dziecie.
Aceoupler, sprząc do pary
Accourir, przybiec
Accoutumer, przyuczyć się do czego.
Accrediter, sprawic kredyt
Accroire, *irregulare*, fałszywym rzeczom wiarę iednać.

Accroitre *irr.* przyrość.
Accroitre quelque chose, przyczynić czeg).
Accroupir, zasiedzieć się
Acculer l' ennemi, le metre au rouet, skrocić nieprzyiaciela.
Acumuler, zgromadzać.
Accuser, skarżyć.
Acenser, otaksować
Acerer du fer, nastalić żelazo
Acheminer, wdrożyć
Acheter, kupic.
Achever, dokończać
Acqerir *irr.* nabywać.
Acquiescer, przestać na czym.
Acquiter, kwitować
Acquiter ses dettes, popłacić długi.
s' acquiter de sa promesse, uczynić dosyć swoiey obietnicy.
s' acquiter d'une Commission, podiąć się kommissyi.
s'acquiter d' un voeu, slub wypełnić.
Actionner quelqu'un, pozwać kogo.
s' addoner á chwycić

quelque

quelque chose, *się czego.*
Addres- *sprawić.*
ser, *przystęp.*
Adenter, *sfugować.*
Ajourner, *wezwać kogo.*
quelqu'un, *na sądy.*
Adjuger *przysądzić.*
Admirer, *dziwować się.*
Ado- *przyznać co*
pter, *za swoie.*
Ado- *Boski honor*
rer, *wyrządzac.*
Advoler, *przylecić.*
Affamer, *wygłodzić*
Affecter, *żądać.*
Affiler, *sadzić.*
Affiler un, *wecować.*
rasoir, *brzytew.*
Affiler *drzewka w*
des, arbres, *linią sadzić.*
Affiner, *subtelnie oszukać*
Affiner de *polerować*
l' or, *złoto.*
Affirmer, *twierdzić.*
Affliger, *zasmucić.*
Affluer, *wypłynąć*
Affoiblir, *osłabić.*
Affoler, *głupim uczynić.*
Affour- *kotwie*
cher. *rzucić.*
Affourrager, *dać bydłu.*
le betail, *pastwisko.*
Affranchir de *uwolnić od*
quelque charge, *funkcyi*

Affrian- *łagodkami.*
der, *ułudzić.*
Affubler, *okryć.*
Affuster, *kolumni*
podeprzyć
Agacer, *rozdrażnić.*
Ageancer, *ułożyć.*
Aggluer *przylepić.*
Aggran- *wielkim*
dir, *uczynić.*
Aggraver, *winę obciążać*
rendre plus, *przyczyniać*
pesant, *ciężaru.*
Aggreger, *przyłączać.*
Agir, *czynić co.*
Agiter, *kołysać.*
Agiter une *dyskurować.*
question, *dysputować.*
Agoniser, *umierać.*
Agrafer, *zapinać co.*
Agréer, *upodobać.* (*n-*
Agrener, *wuczać do ziara*
Agriffer a *pazura-*
quelque *mi się cze-*
chose, *go chwycić.*
Aguer- *włożyć się do*
rir, *woyny.*
Aheurter à *uprzyć się*
qvelque chose *przy*
Aider, *ratować.* (*czym.*
Aigrir, *skwasić co*
Aigrir, *rozgniewać*
quelqu' un *kogo.*
Aiguiser, *zaostrzyć.*

Aimer, *kochać.*
Aimer mieux, *woleć.*
Ajouter, *przydać*
Ajouter, foy, *uwierzyć.*
Airer, *gniazdo ſłać.*
Ajuſter, *pogodźić.*
Alaiter, *mlekiem karmić.*
Alambiquer, *w alembiku dyſtylować*
Alangourir, *mdłość ſprawić.*
Alarguer, *odbić ſię od brzegu*
Alarmer, *zatrwożyć*
Alentir, *uſpokoić.*
Aliener. *oddalić.*
Aligner, *pod linią wymierzyć.*
Alimenter, *karmić.*
Allecher, *przywabić.*
Alleger, *ulżyć.*
Alleguer, *ſwiadczyć ſię prawem.*
Aller *irr*, *iść poyść.*
Aller à cheval, *konno iechać.*
Aller à pied, *pieſzo iść.*
Aller par eau, *wodą płynąć*
Aller à gliſandes, *ſlizgać ſię.*
Aller devant, *poprzedzać*
Aller à tatons, *macać drogi.*
Aller l'amble, *kroczą bieżyć.*

s' en aller, *odeyść.*
s' en aller par terre, *obalić ſię upaść na ziemię*
Allier, *przywiązać.*
s' allier, *rozchorować ſię*
Alonger, *przedłużyć.*
Aloijer la monnoye, *z dobrey materyi pieniądze bić.*
Alterer, *poalterować.*
Alumer, *wzniecić podbudzić.*
Amaigrir *wychudzić.*
Amander, *karanie podeymować.*
s' amander, *poprawić ſię.*
Amaſſer, *gromadzić.*
Ambitioner quelque choſe, *chciwie czego pragnąć.*
Ameliorer, *poprawić.*
Amener, *wprowadzić.*
Ameuter des chiens, *sforować pſy.*
Amodier, *uſtanowić.*
Amoindrir, *umnieyſzyć.*
Amollir, *zmiękczyć.*
Amortir, *wygaſić.*
s' amouracher, *ſzalono ſię zakochać.*
Amplifier, *ſzercko opiſować*
Amuſer, *zabawić.*

Anathamatiſer, *kląć.*
Anatomiſer, *rozbierać ciało na części.*
Ancrer, anchrer, *na kotfi uſtanowić*
Aneantir, *zniſzczyć.*
Animer, *ożywić.*
Annoncer, *oznaymić.*
Anticiper, *poprzedzić*
Apreter les voiles, *podnieść żagle.*
Apoſtaſier de la foy, *odſtąpić Wiary.*
Apoſtaſier d' un ordre, *porzucić Zakon.*
Apoſtumer, *zatopić.*
Appaiſer, *uſpokoić.*
Appareiller *przygotować.*
s' apparenter, *ſpokrewnić ſię.*
Apparier, *złączyć.*
Appartenir *irr* *należeć.*
Appauvrir, *zubożyć.*
Appeller, *apellować od (sądu*
Appendre, *zawieſić.*
Appenſionner, *trzymać na naiętym ſtole.*
Appercevoir, *poſtrzegać.*
Applaner, *porownać.*
Applaudir, quelqu' un, *chwalić kogo.*
Appliquer, *przyſtoſować.*
s' appliquer à quelque choſe, *ćwiczyć ſię w czym.*
Appointer un canon, *wyrychtować działo.*
Appointer, quelqu'un, *pozwolić komu roczną penſyą.*
Apporter, *przynieść.*
Appoſer, *przyſtawić.*
Appoſter de fauxtemoins *fałſzywych świadkow ſtawić.*
Apprecier, *takſować.*
Apprehender, *apprehendować. (poiąć.*
Apprendre *irr*, *uczyć ſie*
Apprendre, par coeur, *nauczyć ſię na pamięć.*
Apprendre à quelqu' un *nauczyć kogo.*
Apprêter, *przygotować.*
Apprivoiſer, *ugłaſkać.*
Approcher, *zbliżyć.*
s' approcher de quelqu' un *zbliżyć ſię do kogo.*
Approfondir, *w głęb brać*
Approuver, *potwierdzać.*
Appuyer, *weſprzeć.*
Argenter, *poſrebrzyć.*
Argumenter, *dyſputować.*
Armer, *uzbroić.*
Arpanter un champ, *rozmierzać pola.*
Arquebuſer, *rozſtrzelać.*
Arracher, *wyrwać, oſtrzeć.*
Arranger, *uſzykować.*
Arranter, *arendować.*

Arreſter, zabareſztować.
Arreter le jour, dzień naznaczyć.
Archer, donner ler arrhes, dać przez zaſtaw.
Arriver, natrafić ſię
Arroger, przywłaſzczać.
Arrondir, okrążyć.
Arrondir, un cheval, wykręcić konia na mieyſcu.
Arroſer, ſkropić.
Aſpirer, wzdychać.
Aſſaiſonner les viandes, zaprawić potrawy.
Aſſaſſiner, zdradą zabić.
Aſſembler, gromadzic.
Aſſener, trafiać.
s' aſſeoir, ſiedzić.
Aſſervir irre: wniewolą dać.
Aſſeurer, upewnić.
Aſſieger, oblec, otoczyć
Aſſigner, naznaczyć.
Aſſocier, ztowarzyſzyć.
Aſſommer, zabić.
Aſſortir de choſes neceſſaires, opatrzyć rzeczami potrzebnemi.
Aſſotter, głupim uczynic.
Aſſouvir, naſycić.
Aſſojujetir, zawoiować.
Aſtraindre, ſciſnąć, związać.

Attaquer, atakować.
Atteindre, dopaść dogonić
Atteler, zaprzągać.
Attendre irr: czekać.
Attendrir, zmiękczyć.
Atterer, o ziemie uderzyć.
Atteſter quelqu'un, ſwiadczyć kim.
Attifier un femme, uſtroic niewiaſtę.
Attirer, przyciągnąć.
Attiſer, ſkrzeſać.
Attribuer, przypiſać.
Attriſter, zaſmucic.
Attrouper, gromadzic.
Avaler, połykać.
Avancer, pomknąć.
s' avanturer; s' expoſer à l' avanture, dobrowolnie ſię wdać w niebeſpieczeńſtwo.
Avenir irr: przytrafić ſię
Aventer, żagle podnieść.
Averer, ogłoſic.
Avertir, napomnieć.
Aveugler, oſlepic.
Augmenter, przymnożyć
Augurer, wrożyć.
Avillir, ſzacunku ująć.
Auner, łokciem mierzyć.
Avoiſiner, zbliżyć.
Avoüer, przyznać.
Azurer, błekitną farbą malow. &c.

Baailler, ziewać.
Badiner, gadki gadać.
Bafouer, łaiać.
Baigner, zmoczyć.
Bailler, podać dać.
Baiser la main, całować w rękę.
Baisser, poniżyć.
Balancer, ważyć.
Balayer, zamiatać.
Baloter, o ßczęście. kostkami grać.
Baloter une affaire, namyślać się o co.
Balustrer, balasami otoczyć.
Bander, związać zbuntować.
Bander un arc, łuk napiąć.
Bander un pistolet, nakręcic pistolet.
Bander son esprit en entudiant, wßystkiemi siłami nalegać.
Bannir banitować.
Banquetter, bankietować
Barboüiller, ośpecic.
Barder, w zbroię ustroic.
Barguigner, o ladaco się wadzic.
Barrer, drągiem zaprzeć.
Barricader, przeście zagrodzic.

Bassiner, ogrzać.
Bâter, osiodłać.
Bastonner, kiiem bic.
Batailler, bitwę stoczyć.
Bâtir, budować.
Batiser, obrzcic.
Battre, bic, tłuc.
Baver, śplunać.
Bêchér, kopać, ryć.
Bêer, ziewać.
Bêer aprés l' argent, drżeć za pieniądzmi.
Befler, oßukać.
Begueyer, iąkać. (cic.
Belouser, w piekło wtrącic.
Benir, błogosławic.
Bércer, kołysać.
Berner, żartować quelqu' un, z kogo.
Beuveter, poic.
Biaser, skrzywic.
Biffer, wymazać.
Bigarrer, upstrzyc. (nąć.
Bigorgner, w koło zwinąć.
Blâmer, ganic
Blanchir, wybielic.
Blasonner, wyliczyć herby.
Blasphemer, bluźnic.
Blêmir, blednieć.
Blesser, ranic.
Bloquer, oblec.
se blotir, uczaic się.
Bluter, przesiewać.

Boi-

Boire *irr*, *pic.*
Boiter, *chromać.* (*kować.*
Bornayer, *okiem miar.*
Borner, *ograniczyć.*
Boteler, *śiano*
du foin, *kopic.*
Boter, *obuwać w boty.*
Boucaner, *wędzic.*
Boucher, *zatkać.*
Boucler une *ßor zapiąć.*
jument, *na bydlęciu.*
Boucler un *cenę rzeczy*
marché, *ustanowic.*
Boufer, *nadąć śię.*
Boufonner *błaznować.*
Bou- *rußyć śię*
ger, *z mieyśca.*
Bouillir *irr*, *wrzeć.*
Bouilloner, *pienić śię.*
Bouleverser, *domoſtwo*
un edifice, *obalic.*
Bouquer, *dać odpor.*
Bourreler, *katować.*
Boursouffler, *nadąć.*
Bouter, *wyſtrzelic.*
Boutonner, *ſuknią guzi-*
un habit, *kami zapiąc.*
Blanler, *taczać śię.*
Braquer un *wyrychto-*
canon, *wać działo.*
Brasser une *gotować zdra-*
trahison, *dę, śmierć.*
Bravet, *pyßnic śię.*
Braver, *napaſtować*
quelqu'un *kogo.*
Bretauder, *nie rowno*
Bre- *ſtrzydź, naſadzać-*
ter, *iak czynią złotnicy.*
Bricoller, *zawieść* (*mać.*
Brider, *na wodzy trzy-*
Brifer, *ieść łakomo.*
Brigander *rozbiiać.*
Briguder, un *chciwie pra-*
charge, *gnąć godności.*
Briller, *błyſkać iaśnieć.*
Brim- *huczno*
baler *dzwonic.*
Briser *krußyć łamać.*
Brocarder, *przymawiać.*
Brocher, *haftowac*
d' or, *złotem.*
Bro- *oſtrogami*
cher, *ſpiąc.*
Broder, *wyſzywać figury*
na ſzpalerach.
Broucher, *potknąć śię*
Brosser, *ßczotką chędożyć*
Brouter *zrywać ziele,*
l' herbe, *ſpaśać.*
Broyer; *piłą trzeć.*
Broyer des *farby*
couleurs; *trzeć.*
Bruire, *dzwięk uczynic.*
Bruler, *palic gorzeć.*
Brunir, *polerować.*
Butiner, *dłutem dłubać*
Busquer, *ßukać.*
Buter a *zapatrować śię*

qvelque choſe, na co.

Butiner, łup brać,

Cabaler, zmowić ſię cicho.
Cabler, ſznorek kręcic.
Cabrer le cheval, le faire lever ſur les pieds de derriere, wzbudzic konia aby ſtanął na zadnich tylko nogach.
Cacher, ſkryć zakryć
Cacheter, pieczętować.
Cadenacer, łańcuchem zamknąć.
Cailler, zſiadać ſię
Caimander, żebrać
Caioler babiller, rozgadać ſię ſłowy podchlebiać
Calanger, tańcowáć.
Calciner, palić kamienie.
Calculer, rachować.
Calandrer, maglować.
Caler les voiles, ſpuſzczać żagle, zwiiać.
Calibrer des boulets, kule lać.
Calomnier, potwarzyć.
Cambrer, ſklepić.
Camper, oboz założyć, ſe camper oſtrożnie ſię chować.
Canoniſer, kanonizować
Cantonner, przytulić.
Capter, kaptować.

Captiver, zniewolić.
Caqueter, baiać. bzdurzyć.
Carder de la laine, wełnę czeſać.
Careſſer, podchlebiać.
Caronner, podłogę dać.
Caſſer, ſtłuc, zepſować.
Caver, wydłubać.
Cauſer, być ſpráwcą.
Cautionner, ręczyć.
Ceder, uſtąpić.
Celebrer, ſolenizować.
Cengler, podpinać.
Cerner une noix, Orzechy wyłuſzczać.
Certifier, upewnić.
Ceſſer, przeſtać.
Chagriner, ſmucić.
Chamailler, poiedynkować.
Chambrer, komorą ſtać.
Champarter, z roli czynſz brać.
Chanceller, chwiać ſię
Changer, odmienić
Chanter, ſpiewać.
Chapitrer, zganić.
Charbonner, węglem oczernić.
Charger, obciążyć

Charmer, *czarować.*
Charrier, *wieść zwozić.*
Chaſſer, *wygnać.*
Chaſſer aux *ptaki.*
oiſeaux, *łowić.*
Chatier, *karać kogo.*
Chatoüiller, *łektać.*
Chaucher, *deptać.*
Chaufer, *grzać zagrzać.*
Chauſſer, *buty wzuwać.*
Cheminer, *iść w drogę.*
Cheoir *irr* *upaść.*
Chrecher, *ſzukać.*
Cherir, *ſzczerze kochać.*
Chevaler, *konno gonić.*
Chevau- *wierzchem*
cher, *iechać.*
Cheviller, *przęczką ſpiąc.*
Chifler, *podſzeptować.*
Choier, *pobłażać.*
Choiſir, *obierać.*
Chommer, *nie robić.*
Choper, *oſzukać ſię.*
Chopiner, *popiiać.*
Chuche- *ſzeptać*
ter, *do ucha.*
Ciller les *oczy mro-*
yeux, *żyć.*
Cimenter, *wapnić.*
Cimenter- *ſtwierdzić*
l'amitie, *przyiazń.*
Cingler en *pod żagla-*
navigeant, *mi płynąć.*
Circouvenir *irr*, *otoczyć.*
Cirer, *woſkować.*
Ciſail- *nożyczkami*
ler, *przeſtrzydź.*
Ciſeler, *rznąć na*
de l' or ou *złocie, albo*
de l' argent, *na ſrebrze.*
Citer, *zapozwać.*
Clarifier, *obiaśnić.*
Cligner les *mrugać*
yeux, *oczami.*
Cliqueter, *trzaſkac.*
Clocher, *chromać.*
Clorre *irr*, *zamknąć.*
Cloüer, *goździem*
przybić.
Coaguler, *zgromadzić.*
Coaſſer, *ſkrzeczeć.*
Coëffer, *w kwef, uſtroić.*
Coler, *kliić.*
Colleter, *za kark wziąć.*
Colliger, *zebrać.*
Colloquer, *ułożyć.*
Collorer, *farbować*
Combler, *napełnić.*
Comme- *przypo-*
morer, *mnieć.*
ſouvenir, *wſpomnieć.*
Commencer *poczynać.*
Commuer *odmienić.*
Changer, *zamienić.*

Com-

Comparer, *przyrownać.*
Compatir, *litować się*
Compenser, *nadgrodzić.*
Compiler, *składać.*
Complaindre irr, *żalić się uskarżać się*
Complaire irr, *spodobać się.*
Complimenter *ceremonie stroić.*
Compliquer, *złączać*
Se Comporter, *sprawować się.*
Composer *składać.*
Comprendre irr, *poiąć.*
Comprimer *ścisnąć.*
Cōpromettre, irr, *wzaiemnie przyobiecać.*
Concasser, *potrzeć.*
Conceder *pożyczyć.*
Concerner, quelqu'un *należyć do kogo.*
Concerter, *zgadzać się.*
Concevoir *począć.*
Concilier, *zgodzić.*
Conclurre irr: *skończyć.*
Concourir irr *ubiegać. się.*
Condamner, *potępić.*
Condenser, *zagęścić.*
Condescendre *pobłażyć.*
Condoloir *wspuł boleć.*
Conditionner, *podać*
Mettre des Conditions, *kondycye.*
Conduire *prowadzić.*
Confederer, *skonfederować.*
Conferer, *znosić się.*
Conferer un benefice, *dać Kapłańskie Beneficium.*
Confesser, *wyznać.*
Confier, *zwierzyć się.*
Confiner, *zbiegać się.*
Confirmer, *potwierdzić.*
Confluer, *spływać się.*
Confondre, meler ensemble, *konfundować, mieszać. wstydzić.*
Conformer, *przystosować.*
Confronter, *konfrontować.*
Congedier, *pożegnać.*
Congeler, *zmrożić.*
Congratuler, quelqu'un, *winszować komu,*
po- le feliciter, *winszować.*
Congreger, *gromadzić.*
Conjecturer, *domyślać się*
Conjouir, *wspuł zażywać.*
Conjuguer, des verbes, *nachylać słowa.*
Conjurer, *sprzysiąc się.*

Con-

Conniver, *pobłażać.*
Connoitre, *znać.*
Conquerir, irr, *uſkarżać ſię.*
Conqueter, *nabyć.*
Conroyer des peaux, *ſkory garbować.*
Conſacrer, *poświecić.*
Conſeiller, *poradzić,*
Conſentir, *przyzwolić.*
Conſerver, *zachować.*
Conſiderer, *uważać.*
Conſiſter, *zawiſnąć.*
la vie de l' homme conſiſte en l'union du corps avec l'ame, *życie ludzkie zawiſło na ziednoczeniu ciała z duſzą.*
Conſoler, *pocieſzyć.*
Conſolider, rendre ſolide, *twardym uczynić.*
Conſommer, *dokończyć.*
Conſpirer, *zmowić ſię.*
Conſter, *bydź wiadomo.*
Conſterner, *ſtrwożyć.*
Conſtituer, *poſtanowić.*
Conſtruire, *irr:* *zbudować.*
Conſulter, *radzić ſię.*
Conſumer, *ſtrawić.*
Contenir, *ir:* *ogarnąć.*
Conter, nombrer, *liczyć rachować.*
Conteſter, *ſwarzyć ſię*
Continuer, *trwać.*
Contourner, *przewrocić.*
Contracter, *zgodzić ſię.*
Contracter la maladie, *zarwać choroby.*
Contracter une mauvaiſe habitude, *przyuczyć ſię do złych obyczaiow.*
Contraindre, *przymuſić.*
Contraſter, *wadzić ſię.*
Contrefaire *irr:* *na przekorę czynić.*
Contreſigner, *przeciwnie odpiſać.*
Contretirer, *przepiſać.*
Contribuer, *ſkładać.*
Controuver, *wymyślać.*
des excuſes, *wymowki*
Convenir, *irr:* *zgodzić ſię.*
Convenir quelque'un. *nawiedzić kogo.*
Convier, *zaproſić.*
Convoiter, deſirer paſſionement, *pragnąć bez pomiarkowania.*
Convoler a de ſecondes noces ſe *drugi raz za mąż iść, albo*

rema-

remarier, *żenić się.*
Convoquer, *zwołać.*
Corder, *sznur kręcić.*
Cornel la guerre, *na woynę trąbić.*
la viande corne, *mięso cuchnie.*
Corrompre, *zepsować*
Cotiser un pays *podatek w krainie postanowić.*
Cotonner, *bawełną wysłać.*
Cottojer, le rivage *przy brzegu płynąć.*
se coucher, *leżeć.*
le soleil se couche *słońce zapada.*
Coucher, sur le livre, *wpisać w Xięgę.*
Coucher, cent écus, *sto talerow,*
Coucher de son reste, *grać o ostatek swego.*
Couler *płynąć.*
Couper, *rąbać.*
Couper, les bleds, *żąć zboża.*
Couper, le foin *kosić siano.*
Couper, le chemin *skrocić drogi.*

Coupler, *w parę złączyć*
Courber, *skrzywić*
Courir, *biegać.*
Courir tous les lieux, *obiegać mieysca wszytkie.*
Courir à bride abbatûe *cwałem iechać.*
Courir aprés un heritage *starać się o sukcessyą*
le bruit court *słychać.*
Courir, risque, *bydź w niebespieczeństwie.*
Courre, la poste *pocztą iechać.*
Couvrir, *nakryć*
Cacher *pluć.*
Craindre *obawiać się.*
Cramponner, *zapiąć.*
Craquer, *trzaskać.*
Crayonner *zgrubsza co odrysować.*
Creer, *stworzyć.*
Creper, *skędzierzawić*
Crever, *pruć.*
Creuser, *kopać.*
Crailler, *krzyczeć.*
Criler, *przesiewać.*
Crier, *wołać.*
Crier, à l'aide *wołać gwałtu.*
Crisser, *zgrzytać zębami*
Critiquer, *censorować*

CCC.

Crocheter, *wytrychem*
un cof- *otwierać*
fre *ſkrzynię.*
Croire, *wierzać.*
Croitre, *rość.*
Croter, *ſuknią*
la robe *ukalać.*
Croupir, *zaſiedzić ſię.*
Cucillir, *zbierać*
Culbuter, *na głowę upaść.*
Cultiver *ziemię*
la terre *uprawić.*
Cuver le vin *zburzyć wino*
Couver, *wyſzuwać ſię*
ſon vin, *po przepiciu.*

DDD.

Daguer, *puinałem zabić.*
Daigner, *raczyć.*
Dandiner, *błaznomać.*
Danſer, *ſkakać.*
Dander lan- *ſtrzały*
cer les traits, *puſzczać.*
Dater une *datę na-*
lettre, *piſać.*
Debaler, *odpakować.*
ſe Debander, *odſtać.*
Debander, *przeſtać*
l' eſprit *myślenia.*
Debar, *z okrętu wy-*
quer, *ſieść.*
Dêbarraſſer, *ułatwić.*
Dêbâter, *oſiodłać.*
ſe Debau- *zepſować*
cher, *ſię.*
Dechirer, *rozedrzeć.*
Debiter, *poprzedać.*
Debiter une, *rozgłoſić*
nouvelle, *nowinę.*
Debiter la, *opowiadać*
parole de *ſłowo*
Dieu *Boże.*
Debouder la, *gniew*
colere *wywrzcć.*
ſedebonder *rozpłakać ſię.*
en larmers *zapłakać ſię.*
Deboter, *wyzuć z butow.*
Debour- *z błota wyr-*
ber, *wać.*
Debrider *wychełznać*
un cheval *konia.*
Debroviller, *ułatwić.*
Debruta- *grubiana*
liſer *wypolerować.*
Decache- *odpieczęto-*
ter, *wać.*
Decamper, *z pola znieść.*
Deceder, *umrzeć.*
Deceindre *odpaść.*
Deceler, *odkryć.*
Decevoir, *oſzukać.*
Dechai- *rozwiązać*
ner *z łancucha.*
Dechalan, *Kupca.*
der *odwabić.*

Dechar-

Decharger, *ulżyć.*
Dechasser, *wygnać.*
Dechifrer, *wytłumaczyć*
une letre *list cyfrowy.*
Dechoir, *spać.*
Deciller, *powieki*
les yeux *otworzyć.*
Decloirre *irr: odgrodzić.*
Declouer, *odpiąć.*
Decoeffer, *kfew zdiąć.*
Decoller, *odklijć.*
Deconfire *zbić nieprzy-*
irre: iaciela.
Decouler; *upłynąć.*
Decouper *posiekać.*
se decoura- *stracić ser-*
ger, *ce,*
Decouvrir, *odkryć.*
Decrediter, *stracić kredyt.*
Decrier, *zabronić ia-*
kiego zwyczaiu.
Decrire *irr: przepisać.*
Dedaigner, *brzydzić się.*
Dedire *irr: nie dotrzy-*
un ami *mać słowa.*
se Dedire *przyznać się.*
Dedomma-, *nadgrodzić*
ger, *szkody.*
Dedorer, *pozłotę zdiąć.*
Deduire *irr: dowieść.*
Defaire *irr: zepsować.*
se defaire de *zbyć się*
quelqu'un *kogo.*
se defaire *sam się*
soy même *zabić.*
Defendre, *bronić.*
Deferer à *szanować*
quelqu'un *kogo, ustę-*
l'honorer *pować komu.*
Defer- *odedrzeć żela-*
rer, *zo.*
Defeviller, *otrząść liście.*
Defier, *wyzwać kogo*
quelqu' *na poiedy-*
un, *nek.*
Defigurer, *oszpecić.*
Defisler, *osnowę*
une toile, *odpleść.*
Defleuvrer, *kwiat zerwać*
Defleuvrir, *zwiędnieć.*
Defricher, *ziemię zale-*
une terre, *żałą upra-*
wiać.
se Defro- *Mniski ży-*
quet *wot porzucić.*
Dega- *wykupić z zasta-*
ger, *wu.*
Degaigner, *dobyć szable*
epee, *z pochew.*
Degâter, *zburzyć*
un pays, *krainę.*
Degobiller, *womitować.*
se Degour- *postrzeć*
dir, *się.*

Degraisser, *wytłędożyć.*
Degreer, *ſtracić ozdobę.*
Dejetter, *zrzucić.*
Dejeuner, *śniadać.*
Dejoindre *rozłączyć.*
Dejucher un oiseau, *ptaka z grzędy ſtrącić.*
Delabrer, *zepſować.*
Delaisser, *opuścić.*
Delarder, *okrzeſać.*
Delasser, *pokrzepić.*
Delaver, *rozpuścić.*
un visage. delavé *twarz bez cery.*
Delicater, son corps, *w delicyach. ciało trzymać*
Delïer, *rozwiązać.*
Delivrer, *wyzwolić.*
Deloger, *przenieść na inſze mieyſce.*
Deluter, *odlutować.*
Deloger, *przenieść.*
Demailloter un enfant, *rozwić dziecię.*
Demancher, *rękaw urwać.*
Demander le prix, *pytać ſię o cenę.*
Demarier, *rozwieść małżeńſtwo.*
Demarquer, *znak zetrzeć.*
se Demasquer, *maſzkarkę z ſiebie zdiąć.*
Demeler, *rozeznać.*
Dêmener, se Debatre, *rzucać ſię przewracać.*
Demeriter, *zle ſię zaſtażyć.*
Demettre un os de sa place *wywinąć ir: kość.*
Demeurer, *bawić.*
Demonter, *z konia zwalić.*
Demordre, de son droit, *uſtąpić prawá ſwego.*
se Deniaiser, *ſtać ſię oſtrożnieyſzym.*
Denicher, *z gniazda zrzucić.*
Denïer, *niepozwalać.*
Denombrer, *wyliczyć.*
Denoncer, *ogłoſić.*
Denoüer, *wywikłać.*
Denüer, *obnażyć.*
Departir, *podzielić.*
Departir l' or d'avec l' argent, *odebrać złoto od ſrebra.*
se Departir, *odłączyć ſię.*
se Depayser, *puścić ſię w cudze kraie.*
Depecer, *pokraiać.*
Depeindre, *odmalować.*

Dependre, *zawiſnąć od* reveler d' autruy, *kogo.*
Depenſer, *nakładać.*
Depeſcher, *poſpieſzać.*
Depiter, *dąſać ſię*
ſe depiter *gniewać ſię.*
Deplacer, *zegnać ſpę dzić.*
Deplaire, *niepodobać ſię.*
Deplanter, *wyrwać z korzeniem.*
Deplier, *rozwić.*
Deplorer, *opłakiwać.*
Depoſer, *złożyć.*
Depraver, *zepſować.*
Deprimer, *poniżyć.*
Depriſer, *wzgardżić.*
Deranger, *pomieſzać.*
Derider, *czoło* le front *wyciągnąć.*
Deriver, *pochodzić.*
Derober, *kraść.*
Derocher, *zſkały ztrącić.*
Doroûiller, *wypolerować.*
ſe Deſabuſer, *obaczyć ſię.*
Deſacoupler, *wyprząc.*
Deſagrêer, *nie lubić.*
Deſarmer, *oręże odebrać.*
Deſatieler, *konie* les chevaux, *rozprząc.*
Deſavoner, *zaprzeć ſię.*
Deſavouer, *Syna wy-* ſon fils, *dziedziczyć.*
Deſcengler, *popręgi ko-* un che- *niowi od-* val, *piąć.*
Deſambaler, *odpakować.*
Deſemparer, *odſtąpić.* quitter la *porzucić* poſſeſſion, *co ſwego.*
Deſenfler, *puchlinę ze-gnać.*
Deſenſeigner, *oduczyć.*
Deſenſevelir, *wygrzebać* un corps *umarłe-* mort, *go.*
Deſentraver, *odpętać.*
Deſenyvrer, *wyſzumać.*
Deſerter, *ſpuſtoſzyć.*
Deſervir, *zle ſię zaſłużyć.*
Desharnacher, *oſiodłać* un cheval *konia.*
Deshonorer, *żelżyć. znieważyć.*
Deſirer, *żądać.*
Deſiſter, *poprzeſtać.*
Deſobeir, *nie ſłuchać.*
Deſopiller, *odetkać.*
Deſordôner, *pomięſzać.*
Deſôſſer, *kości wybrać.*
Deſourdir, *rozpleść.*

Dessaisir, *stracić possessyą.*
Dessaler, *wymoczyć z soli.*
Dessangler, oter la sangle, *odpasać poprąg.*
Dessether, *schudnąć.*
Dessééler, *pieczęć odedrzeć.*
Desseler une monture, *zdiąć siodło.*
Desserrer, *posolgować.*
Dessiner, *naznaczyć.*
Dessoller un cheval, *odkuć konia.*
Desouder, *rozlutować.*
Destiner, *naznaczyć.*
Destituer, *zaniedbać.*
Desunir, *rozłączyć.*
Detacher, *oderwać.*
Deteindre, *zblakować.*
Detenir, *zatrzymać.*
Deterrer, *z ziemie dobyć.*
Detordre le bras, *rękę wywinąć.*
Detorquer, *odkręcić.*
Detourner, *odwrocić.*
Detremper, *zmazać.*
Detrousser, *rozbiiać.*
Detruire, *zepsować*
Devancer, *poprzedzać.*
Developer, *wywikłać.*
Devenir *ir: stać się.*
Devetir *ir: suknie zdiąć.*
Devider, *zwiiać na motek*
Deviner, *wrożyć.*
Desvoiler, *odsłonić.*
Devoir, *musieć.*
Devoyer- s'egarer *z drogi zniść.*
Digerer, la viande, *strawić potrawy.*
Digerrer en son esprit, *uważać długo.*
Digerer, la colere, *gniew utrzymować.*
Dilayer, *odkładać.*
Diner, *obiadować.*
Discourir *ir: biegać.*
Disgracier *łaskę stracić,*
le Roy la disgracie, *Krol się na niego rozgniewał.*
il est disgracie, *iest z łaski wyrzucony.*
Disloquer *wywinąć. nap: nogę, rękę.*
Dissoudre *ir: rosproszyć.*
Dober, *strofować.*
Douter, *wątpić.*
Draper, *sukno robić*
Drapeler, *suknem obić.*
Dresser, *prostować.*
Dresser un *drogę na-*
che-

chemin, *prawiak.*
Dreſſer la table, *ſtoł zaſtawiać.*
Dreſſer les oreilles, *uſzy naſtorczyć.*
Dupler quelqu'un, *odrwić kogo.*

E E E.

Ebarber, *oſtrzydź brodę.*
s'Ebatre prendre ſes ebats, *uciechę ſobie ſprawić.*
Ebloüir, les yeux, *zaćmić oczy.*
Eborgner, *oślepić.*
Ebouler, *zepſować.*
Ebrancher, *z gałęzi okrzeſać.*
Ebranler, *ſtrząść.*
Ebrecher, *oſłabić.*
Ecaler, les noix *wyłuſzczać orzechy.*
Echalaſſer, *pale ſtawiać.*
Echanger, *zamieniać.*
s'Echaper, *wywikłać ſię.*
Echauder, *odlecić*
s' Echaufer, *zapalić ſię w gniewie.*
Echeller, *po drabinie wniść.*
Echoir, *przytrafić ſię.*
Echeveler *włoſy rozpuśćić*
Eclater, de rir, *śmiać ſię głośno.*
Eclerre *otworzyć.*
Eclorre ſortir de' la Coque, *wykluć ſię z iaia.*
Econduire, *przeczyć.*
Economer, *goſpodarować.*
Ecorcer lever l'ecorce, *ſkorę z drzewa odrzeć.*
Ecorcher, *z bydlęcia*
Ecorner, *rogi ſtrącić.*
Ecoüer, *ogon uciąć.*
Ecouler. *wodę wypuścić.*
Ecouler un etang, *ſtaw ſpuścić.*
Ecouter, *ſłuchać.*
Eſcraſer un ver, *robaka rozgnieść*
Ecrier, *zawołać.*
Ecrire *irr:* *piſać.*
Ecrouler, *ſtłuc.*
Ecumer, de rage, *ślinić ſię od zaiadłości*
Ecumer, la mer, *rozbiiać. na morzu.*
Ecurer, *chędożyć.*
Edentrer ôter les dents, *zęby wyrywać.*
Edifier, *budować.*
Effacer, *zmazać.*
Effarer, *uczynić dzikim.*
Effectuer, *wykonać.*

Ef-

Effiler, *rośpleść.*
Effleurer, *z kwiatu ogołocić.*
Efforcer, faire effort, *napierać się.*
Effrayer, *przestraszyć.*
Egaler, *porownać.*
Egarer, *zgubić.*
Egarer, la veüe, *strzelać oczami.*
Egayer, *ucieszyć.*
Egorger, *udusić.*
Egrener, *ziarka wybierać*
Egriser *kamień o kamień trzeć.*
Egruger, *drobić.*
s'Elancer, quelqu'un, *natrzeć z impetem na kogo.*
Elarngir, *rozszerzyć.*
Elever, *podnieść.*
Elider, *wygładzić.*
Elire *irr:* *wybrakować.*
Elourdir, *uczynić kogo dudą*
Eluder, *uchronić się.*
Embarasser, *zatrudnić.*
Embellir, *przyozdobić.*
Emblaver, *wykształtować*
Emboucher, un cheval, *ochełznać konia.*
Embouder, *śpiąć.*
Embraser, *zapalić.*
Embrocher, *na rożen wdziać.*
Emerveiller, *do zadziwienia przywieść.*
Emier du pain, *chleb kruszyć.*
Emmancher, *rękoieść przyprawić.*
Emmanteler, *w płaszcz przyodziać.*
Emmener, *odprowadzić.*
Emeter, *bronić rolę.*
Emoucher, *muchy poganiać.*
Emousser, l'esprit emousse par l'oisiveté, *zatępić umysł tępieie, przez prożnowanie.*
Emouvoir *irr:* *ruszać.*
Empaler, *na pal wbić.*
Emparer, *zawoiować.*
Empaumer, la joûe à quelqu'un *dać komu w gębę wyciąć policzek.*
Empecher, *przeszkodzić.*
Empester - - *powietrzem - zarażić.*
Empirer, *pogorszyć.*
Emplir, *napełnić.*
Empoisonner, *otruć.*

Em-

Emporter, *zabrać z ſobą*
Empreindre *irr:* *wyryſować.*
Empriſonner, *uwięźić.*
Emprunter, *pożyczyć.*
Encager, *do klatki wſadzić.*
Encaver, *w lochu ſchować*
Enceindre *irr:* *opaſać.*
Encenſer, *nakadzić.*
Encerner, *ocerklować.*
Enchainer, *łancuchem związać.*
Encharger, *dać komu funkcyą.*
luy enchargeant ſur ſa conſcience, *przez ſumnienie go obowiązuiąc.*
Enchaſſer, *w paſztet co dać.*
Encherir, *zdrożyć*
Encirer, *woſkować.*
Enclaver, *zamknąć.*
Encloitir, *w iamie ſkryć.*
Enclover un cheval, *zagozdzić konia.*
s'Enclouer, *zakłuć ſię goździem.*
Encoffrer, *do ſkrzynie ſchować.*

Encourager, *ſerca dodać.*
Encourir quelque danger, *w paść w niebeśpieczeństwo.*
Encourtiner un lit, *pawilonem łożko okryć*
Enculaſſer, *wkręcić ſrubę w ſtrzelbę.*
s'Endetter *w długi wdać ſię.*
Endiable, *opętany.*
s'Endurei, *zatwardnieć*
Enerver, *oſłabić.*
Enfiteler un chapeau, *bindą kapeluſz, ściągnąć.*
Enfiler une aiguille *nawlec igłę:*
s'Enfler, *nabrzmieć.*
s'Enfoncer, *utopić ſię.*
Enfouir, *w ziemi zakopać.*
Enfourner, *w piec wrzucić.*
Enfuir *irr:* *uciekać.*
Enfumer, *uwędzić.*
Engager, *zaſtawić.*
ſa foy *dać ſłowo.*
Engloutir, *połknąć.*
Engorger, *w gardło lać*
s'Engorger, *udawić ſię.*
Engraiſſer, *utuczyć.*

Engra-

Engraver, *wydłubać.*
s'Engrossir: *zgrubieć.*
Enhardir, *ośmielić.*
Enjoler, *oszukać.*
Ensoliver. *ubrać.*
Entvrer, *upoić.*
Enlaidir, *oszpecić.*
Enlasser, *sznurować.*
Enlever, *wydrzeć.*
s'Enorgueillir, *hardzieć.*
Enrager *sredze się roz- gniewać.*
Enraver, *zatamować.*
Enreg strer, *w regestr wpisać.*
Enrichir, *ubogacić.*
s'Enrouer, *ochrapić.*
Enroüiller, *rdzewieć.*
Ensemencer, *siać.*
Ensevelir, *pogrzebać.*
Entacher, *zarazić.*
Entailler, *nakroić.*
Enta- mer, *pierwszy raz co zaczynać.*
Entasser, *zgromadzać.*
Entendre, *rozumieć.*
Enter, *szczepić.*
Entêter, *wbić w głowę.*
Entortiller, *zawikłać.*
Entourer, *otoczyć.*
Entrainer, *oderwać.*
Entraver, *na trawę konia* un cheval. *spętać,*

Notuy tu że wszystkie słowa składane z prepozycyi *entre* położone z pronominem *se*, znaczą wzaiemnie czynić to, co słwo nieskładane znaczy, będąc bez tey prepozycyi *entre* nap: *aimer* miłować *s'entre-aimer* wzaiemnie się miłować, takowych słow znaczenia łatwo się domyślić, wiedziawszy co ich proste znaczą.

Entre-lacer *haftować*
Entre lar der, *słoniną szpikować.*
Entre meler, *wmieszać.*
Entre oüir, *zasłyszeć.*
Entre-prendre *podiąć się*
entrer, *wniść.*
Envahir, *naiechać.*
Envelopper, *obwijać.*
Envenimer, *iadem napuścić.*
Envier, *nienawidzieć.*

Envi-

Euviellir, *zestarzeć się*
envi *w twarz*
sager *patrzyć.*
Envoyer, *posłać*
Epandre, *rozlać.*
Eperonner, *ostrogami śpiąć.*
Epicer, *korzeniami* - - *zaprawić.*
s'Epouvanter, *zlęknąć się.*
Epraindre *irr:* *wycisnąć.*
Eprendre, *otoczyć.*
Eprouver, *probować.*
Epuiser *wyczerpać.*
Epurer, *wyczyścić.*
Equarrer, *w kwadrat uformować.* *naładować.*
Escalader, *po drabinie wniść.*
Essourder, *ogłuszyć.*
Essuyer, *wysuszyć.*
Estrapasser, *zmordować.*
Estropier, *okaliczyć.*
Etabler, *na stayni ko-*
un cheval, *nia postawić.*
Etamer, *w cynę oprawić.*
Etancher, *zastanowić.*
Etanconner, *podeprzeć.*
Eternuer, *kichać.*
Etinceller, *iskrzyć.*
s'Esonner, *zdziwić się.*
Etoufer, *udusić.*
Etrecir, *ściskać.*
Etrener, *dać albo wziąć kolędę.*
Etuver, *w wannie* - - *się kąpać.*
Evaluer, *oszacować.*
Eveiller, *obudzić.*
s'Evertuer, *usiłować.*
Expier, *postarać się.*
Exposer, *wyłożyć.*

FFF.

Fabriquer, *zbudować.*
Facher, *rozgniewać.*
Façonner, *sposob pokazać.*
Faillir *irr:* *błądzić.*
se Faner, *zwiędniec.*
Farder le visage. *twarz malować.*
Faucher, *kosić.*
Faucher, une betogne, *nagle co robić.*
se Fendre, *rozpaść się.*
Fermer, *zamknąć.*
Fesser, *rozgami bić.*
Ficher, *ubić.*
Fier, *ufać.*
Filer, *prząść.*
Fixer, *ustanowić.*
Flairer, *wąchać.*
Flater, *podchlebiać.*
Flechir, courber plier, *nachylać.* *zginać.*
Fleurir, *kwitnąć.*

Fleuter, *ná flecie grać.*
Foisonner, *obfitować.*
se fondre, *rozstąpić się.*
For ban- nir. *na wygnanie posłać.*
Forcer, *przymusić.*
Forer, *przedziurawić.*
Forger, *kuć, ukuć.*
Forbüer, *po myśliwsku trąbić.*
Forjuger, *krzywo osadzić.*
Forjurer, *odprzysiądz się.*
Forligner, *drogi odstąpić, prawa.*
Formaliser, *uskarżać się.*
Fossoyer *kopać.*
Fouger, *korzonki jeść.*
Fouiller, *sperać.*
Fouler, *deptać.*
Fournir, *dodawać.*
Fourrer, *włożyć.*
Franchir, *przeskoczyć.*
Franger *fałdy zrobić.*
Fraper, *bić.*
Frauder, *zdradzić.*
Frayer le chemin, *drogę naprawiać.*
Fremir, *ięczeć.*
Fretiller de soye, *od radości skakać.*
Friper son bien, *stracić dobra.*
Frisonner, *drżączkę mieć.*
Froncer, *zmarszczyć.*
se Frotter *drapać się.*
Fuser *skrapiać.*
Fuser la chaux, *wapno gasić.*

GGG.

Gager, *poiść o zakład.*
Gagner, *wygrać.*
Gagner sa vie, *żywić się swoią pracą.*
Gambader, *podskakować.*
Garantir, *nie dopuścić krzywdy.*
Garder, *strzedz.*
Garnir, *opatrzyć.*
Garroter *powiązać.*
Gascher, *oblepić.*
Gaspiller, *rozrutnie wyszafować.*
Gâter, *spustoszyć,*
Gauchir, *uchronić się.*
Gausser, *wyśmiać.*
Geler *mrożić.*
Gerser, *strzydz.*
Gironner, *okrążyć.*
se Glacer *zlodowacieć.*
Glaner, *kłosy zbierać.*
Gliſſer, *ślizgać się.*
Genfler, *nadąć.*
Goûter, *kosztować.*
Gouverner, *rządzić.*
Grater *drapać*

se former en graine, *wziarno się zawiązować.*
Griffer *zarwać.*
Griller, *na kracie piec.*
Grincer les dents, *zębami zgrzytać.*
Griper, *rozerwac.*
Grommeler, *mruczeć.*
Grossir, *zgrubieć.*
Gueter, *szpiegować.*
Gueüser, *żebrać.*
Guider, *prowadzic.*
Guinder, *podnieśc.*

HHH.

Habiller, *odziewać.*
Habiter, *mieszkać.*
Habituer, *przyzwyczaiać.*
Habler, *nie do rzeczy gadać.*
Hacher, *rąbać.*
Hair. irr: *nienawidzieć.*
Helener, *oddychać.*
Haper, *opanować.*
Heranguer, *kazanie powiadać.*
Harasser. *zmordować.*
Hater, *pośpieszać.*
s'Hebeter, *tępieć*
Hennir, *rzeć.*
Heriter, *dziedziczyć.*
Hiverner, *zimować.*
Honnir *obelżyć.*
Hoqueter *szczkać.*
Hucher, *wołać.*
Huiler, *oleiem smarować.*
Humecter, *namoczyć.*
Hurler, *wyć.*

III.

Iaillir, *wytryskać*
Iaser, *baiać.*
Iaunir, *pożołcić.*
Identifier, *ziednoczyć.*
Ietter, *rzucić.*
Ietter en bas *obalic.*
dedans *wrzucic.*
desous *porzucic nadoł.*
dehors *wyrzucic.*
en haut, *wgorę rzucic*
Iettrer par terre, *o ziemię uderzyć.*
Imposer *obciążać.*
Impreigner *napuścić czym.*
Improuver, *odrzucić. poniechać.*
Ingerer, *narazić*
Inonder, *zalać*
Inovi, *part:* *niesłychany.*
s'Interesser, *wmieszać się.*
Intimider, *zastraszyć.*
Intriguer, *zawikłać.*
Ioindre irr: *łączyć.*
Iover, *cieszyć się.*
Issu *part:* *zdrożny.*
Iuger, *sądzić.*
Iùner, *pościć.*
Iustifier, *usprawiedliwić.*

LLL.

Labourer la terre,	uprawiać ziemię.
Laisser,	zaniechać.
Lambrisser,	sklepić.
Lancer, son cheval,	koniem natrzec.
Laider avec Eper,	szpadą przebic.
Larguer ou filer	odbic od brzegu.
Lascher,	sfolgowac.
Lasser,	zmordować.
Later, -	gontami przybić.
Laver,	myć.
Lecher,	lizac.
Loguer,	legować.
Leser	obrazic.
Lever,	podnosic.
Lever des troupes,	zaciągać ludzi,
Lever la douleur	bolu ulżyć.
Leurrer,	wciągnąć.
Lier,	związac.
Liquider,	obiaśnieć.
Lire irrg	czytać.
Lisser,	gładzić.
Livrer,	wydać.
Loger,	mieszkać.
Louer.	chwalic.
Luiter,	ćwiczyć się.
Luter,	polepic.

MMM.

Macerer,	macerować.
Macher,	żuć.
Machurer,	poczérnić.
Maigrir,	schudzic.
Maitriser, commender,	roskazować. panować.
Mal-mener,	znitważać.
Malther,	pelepić.
Mander,	posyłać.
Manger,	ieść.
Manguer,	zbłądzic.
Manquer, de parol,	nie stawic się w słowie.
Manquer son coup,	zawieść się nie trafic.
Marchander,	targować.
Marcher,	iść.
Masquer, -	w maszkarę ustroic.
Massater,	zamordować.
Matiner,	zmeważać.
Maudire ir:	przeklinać.
Meconnoitre,	nie poznać. zapomnieć
Meconter,	zle rachować
Medire,	obmawiać.
Melanguer,	mieszać.
Menacer,	grozic.
Menager,	ochraniać.
Mendier,	żebrać.
Mener.	prowadzie.
Me prendre irr:	błądzic.
Mepriser,	gardzic.

se-

MMM.

ſe Merveiller, *dziwowac ſię.*
Mettre, *położyć.*
ſe Mettre á bien faire, *udać ſię na dobry uczynek.*
Meurir *doyrzeć.*
la ſoleil les raiſins *słońce ſprawuie, aby grona doyrzały.*
Mignarder, *pieścic.*
Mipartir ir *na poł rozdzielic.*
Miſtionner, *przymięßać.*
Mitiger, *zmiękczyć.*
Moiſir, *pleśnieć.*
Moiſſonner, *zniwo odprawiać.*
Montrer *pokazowac.*
Moquer *ßydzie.*
Mordre *kąſać.*
Moucher, *utrzyć nos.*
Moudre ir: *mleć*
Moüiller, *zmoczyć.*
Mourir ir: *umierać.*
Mouvoir ir: *rußać.*
Mugler, *ryczeć.*
Muſſer, *zakryć.*

NNN.

Nager, *pływać.*
Naitre ir: *rodzic ſię.*
Nantir *wydać.*
ſe nantir, *ochłonąć.*
Navrer, *zranic.*
Neger, *śnieżyć*
Nettoyer, *czynić.*
Neyer, *topić.*
Nicher, *gnieździć.*
Nier *przeczyć.*
Noircir *czernic.*
Nombrer, *leczyć.*
Nommer, *mianować.*
Noter, *znaczyć.*
Noüer, *węzeł czynic.*
Nourrir, *karmic.*
Nuer, *umbry czynic.*
Nuire irr: *ßkodzić.*

OOO.

Obeir, *bydź poſłußnym.*
Obliger, *obligować.*
s'Obſtiner, *uprzeć ſię.*
Obvier, *podkać.*
s'occuper, *zabawić ſię.*
Offuſquer, *zaćmić.*
Oindre irr: *ßmarować.*
Omettre irr: *opuścić.*
Ondoyer, *oblewać.*
Opter, *wybrać.*
Ordonner, *uſtawiać.*
Orner, *ubrać.*
Oſer, *odważyć ſię*
Oter, *wydrzeć.*
Oublier, *zapomnieć.*
Ourdir, *zaczynać.*
Outrager, *krzywdzić.*
Outrepaſſer, *przebiec.*
Ouvrir irr: *otworzyć.*

PPP.

Pacifier, *uſpokoic.*

PPP.

Paitre, *paśc.*
Paitrir, *ubic umiesic.*
Palier, *zakryć.*
Pâlir, *blednieć.*
Pamer, *zemdlęć.*
Pancher, *nachylać się.*
Panteler, *sapać.*
Parangonner, *porownać kogo z kim.*
Pardonner, *przebaczyć.*
Parer, *stroic.*
Parfonder, *stopić*
Parfumer, *nakadzic.*
Parier, *ręczyć.*
Parjurer, *krzywo przysiądz.*
Parler, *gadać*
Paroitre, *pokazać się.*
Parpayer *wydać ostatek - pieniędzy.*
Parquet *okopać się.*
Parsemer, *zasiać.*
Partager, *rozdzielic.*
Participer, *kommunikować.*
Partir, *udzielic.*
Parveni,, *irr: doyść.*
Passer, *przeyść.*
se Passer, *dziac.*
Patir, *cierpic.*
Paver, *bruk.*
- - *dawać.*
Payer, *płacic.*
Pecher, *grzeszyć.*

Pescher, *ryby łowic.*
Peigner, *czesać*
Peindre, *malować.*
Peler, *garbować.*
se Peler, *łysieć.*
Pendre, *wisieć.*
Penetrer, *przenikać.*
Percer, *przebić.*
Perdre, *stracic.*
Persister, *trwać.*
Peser, *ważyć.*
Peser moins, *nie dowazać.*
Petuner, *tutiun kurzyć.*
Picoter, *słowami*
- - *przerażać.*
Pinser, *piec*
Piquer, *zakłuć.*
Placer, *ustawic.*
Plaire, *podobać sie.*
Plier, *zwiać.*
Plier sa route *udać się w swoię drogę.*
Plisser, *marszczyć.*
Poivrer, *pieprzyć.*
Polir, *gładzić.*
Porter, *nosic.*
se Porter, *mieć się.*
Porter sentence *wydać zdanie.*
Poudrer, *poprószyć.*
Pourchasser, *chciwie żądać*
Pourrir, *gnic.*

Po-

QQQ.

Pourſu- ivre, prześladować.
Pourvoir, opatrzyć.
Pouſſer, pchnąć.
Pouvoir, zdołać.
Prendre ir: wziąć.
Prendre, feu zapalic ſię.
ſe caille, mleko ſię
- - zſiada.
Prevenir poprzedzic.
Propoſer, przełożyć.
ſe Preſenter, obecnym
- - być.
Preſſentir irr: przeczuć
Preſſer, nalegać.
Preter, pożyczać.
Preter la main, podać rękę.
Preter, ſerment, przyſiąc
Prier, proſic.
Priſer, ſzacować.
Priver, odrzeć.
Profiter, pożytkować.
Promener, prowadzic.
Promettre, obiecać.
Proner, ogłoſić.
Prononcer, wymowic.
Proſperer, poſzczęścic.
Proſterner, obalic.
Proteger broníć.
Prouver, probować.
Puir, śmierdzieć.
Puiſer, czerpać.
Punir, karać.
Putrefier, zgnoic.

QQQ.

Quadrer, przyſtać.
Querir, ſzukać.
Quitter, uſtąpic.
Queter, zebrać.

RRR.

Rabaiſſer, zniżyć.
Rabatre, odbic.
Raboter, hyblować.
Racheter odkupic.
Racler, ſkrobać.
Raconter powiadać
Racourcir, ſkrocic.
Radoter, ſzaleć.
Radouber, oprawic.
Rafraichir, ochłodzic.
Raicunir, odmłodnieć.
Railler de bonne grace, żartować przyſtoynie.
Raiſonner, rozumnie mowic.
Ralentir, zwolnic.
Ramander, poprawic.
Ramander, de l'or, przepolerować złoto.
Ramaſſer, zgromadzic.
R'amener, naprowadzic.
Ramer a uaut l'eau po wodzie płynąc.
Ramer, contremont, pod wodę płynąc.

Ram-

Rammonner komin un chominée, wycierać.
Ramper, czołgać się.
se Rancir pleśnieć.
Ranger, sporządzic.
Rapporter, odnieść.
se Rapprocher, zbliżyć - - się.
Raser, golic.
Rassasier, nasycić
Rateler grabać de foin, siano.
Ratifier, potwierdźic.
Ratisser wyskrobać.
Ravager, pustoszyć.
Ravaller, zniżac.
Ravigo- urer, posilic. odżywic.
Ravir, porwać.
Ravir de joye, bardzo cieszyć.
Ravitailler, odżywic.

Ta partykuła *re* znaczy polskie *znowu*, zaczym każde słowo z niey składane, toż znaczy co y proste, przydaiąc iednak tę partykułę *znowu Nap*, batiser *krzcić* rebatiser znowu krzcić.

Rebâtir, znowu budować.
Rebattre, znowu kuć.
Rebequer, sprzecać się.
Rebondir, odbiiać się
Roboucher, zatępic.
Rebrousser chemin, urodzic się do drogi.
Rebuter odpędzic
se Receler, ukrywać się
Recevoir, odebrać.
Rechasser, znowu polo- - wać.
Rechauffer, odgrzać.
Recher- cher, znowu szu- kać.
Rechi- gner, gniew po sobie pokazować.
Reciter, mowic na pa- - - mięć.
Recommencer, znowu - - zacząć.
Reconcilier, pogodzic.
Reconduire ir: odprowa- - - dzic.
Recréer, ucieszyć.
Recuire, przywarzać.
Reculer, ustępować.
Recuser, nieprzyiąć.
Redire, znowu mowic.
Redonner. oddarować.

Re-

Redoubler, *powtorzyć.*
Redouter, *lękać ſię.*
Reficher, *zatkać ſzpary.*
Reflechir, *odbic.*
ſe Reffechir, *obaczyć ſię.*
Reffeurir, *znowu kwitnąć*

Réfroidir, *ochłodzic.*
Refrogner, *twarz.*
Refrogner le viſage, *twarz zmarſzczyć.*
Refuſer, *przeczyć.*
Regagner, *odzyſkać.*
Regarder, *zapatrować ſię.*
Regimber, *wierzać.*
Regler la riviere deborde, *miarkować rzeka wylewa.*
Rechauſſer, *podnieść.*
Rejaillir, *pływać.*
Rejetter, *odrzucać.*
Reinſer, *wymyć.*
Relaſcher de ſon droit, *uſtąpic ſwego prawa.*
Releguer, *oddać.*
Relever, *podnieść.*
Relier, *znowu wziąć.*
Remarer, *znowu zamąż wydać.*
Remarquer, *znaczyć.*
Remboiter un os duloqué, *kość wybitą wſtawić.*
Remener, *odprowadzic.*
Rendre la bride, *cuglow popuścić*
Refler, *nadąć.*
Rengager, *wywikłać.*
Renier, *odrzeć ſię.*
Renter, *intraty nadać*
Reverſer *obalic.*
Renvoyer, *odeſłać.*
Repandrer, *nalać.*
Reprouver, *potępic.*
Reſiſter, *dać odpor.*
Reſonner, *brzmieć.*
Retailler, *odciąć.*
Retancher, *zaſtanowic.*
Retirer, *odciągać.*
ſe Retirer, *odeyść.*
Retomber, *nazad wpadać.*
Rotrouver *wynieść*
Revaſſer, *ſny mieć.*
Reveiller, *obudzic.*
Reveler, *odkryć.*
Revenir, *powrocic ſię.*
Revenir à ſoy, *reflektować. obaczyć ſię.*
ſa maniere d'agir me revient fort *iego proceder mi ſię podoba*
tout revient au meme, *wſzyſtko to iedno.*
Revoir, *znowu widzieć.*
Reüſſir, *wſkorać.*
Ribler, *napaſtować.*
Rioter, *wadzic ſię.*

Roidir *zatwardzic.*
Rompre, *zerwać*
Ronfler, *chrapać*
Ronger, *gryść.*
Roter, *rzygać.*
Rougir, *czerwienieć.*
Rouiller, *rdziewieć.*
Roufir, *żoltnieć.*
Roiſſeler, *płynąć.*

SSS.

Sacager, *ſpuſtoſzyć.*
Saigner, *krew puſzczać.*
il ſaigne du nez, *z noſa mu krew płynie.*
Saiſir, *opanować.*
Salir, *oſpecic.*
Salüer, *witać.*
Saoûler, *naſycic.*
ſe Saoulerer, *upic ſię.*
Savoir *irr:* *umieć.*
Sauter, *ſkończyc.*
Sauver, *zbawic.*
Scier, *piłą trzeć.*
Secher, *ſuſzyć.*
Secoüer, *ſtrząſnąć.*
un cheval qui ſecoüe, *koń ktory trzęſie.*
apoſer le ſeau, *przyciſnąć pieczęć.*
Seller un cheval, *konia ſiodłać.*
Sembler, *zdawać ſię.*
Semer, *ſiać.*
Semondre, *ná weſele zapraſzać*
Sentir bon, *pachnąć.*
Seoir *irr:* *ſiedzieć.*
Serrer, *ściſnąć.*
Server, *odſaczyć.*
ſe Signaler, *wſławic ſię.*
Situer, *poſtawic.*
Sonder, *doświadczac*
Songer, *ſen mieć*
Sonner, une cloche, *dzwonic.*
Sonner en tintant, *w iedną ſtronę dzwonu bic.*
Sonner l'alarme *na trwogę trąbić.*
Sonner la charge *do bitwy trąbic.*
Sonner boute-ſelle *wſiadanego trąbic.*
Sortir *irr:* *wychodzic.*
Soucier, *fraſować ſię.*
ſe Souder, *zgeic ſię.*
Soudre, *rozwiązać.*
Souffrir *irr:* *znoſic*
Soüiller, *pokalać.*
Soulager, *pocieſzyć.*
Soûlever, *podnieść.*
Souper, *wieczerzać.*
Soudre *irr:* *pochodzic.*
Soûrire *ir:* *uśmiechać ſię.*
Soûtenir, *utrzymować.*
Speculer, *uważaè.*
Stipuler *ręczyć.*
Sucer, *ſſać.*
Suer, *pocic ſię.*
Suivre, *naśladować.*

Ta-

TTT.

Tacher, pokalać.
jour du tambour, w kotły bic.
Taillader, obcinać.
Tailler, rąbać.
Taire irr: zamilczeć.
Tapiſſer kobiercami obic.
Tarder, opoźniać.
Tarir, ſuſzyć.
Teindre, farbować.
Tenir, trzymać.
Teter, pierſi ſſać.
Tinter, brząkać.
Tirer, ciągnąć
Tomber, w paść.
malade, w chorobę.
Tonner, grzmieć.
Torcher, ścierać.
Tordre, kręcic.
ſe tordre, wywinąć
le pied ſobie nogę.
Toucher, dotknąć.
Tourner, obrocic.
Tournoyer, odchodzic.
Touſſer, kaślać.
Trafiquer, kupczyć.
Trainer, ciągnąć.
ſe Trainer, czołgać ſię.
Traucher, kraiać.
Tranſpercer, przeb
Traverſer, przeby
Trembler, ſtrachać
Tremper, zmoczyć
Trier, obierać
Tromper, oſzukać.
Trompeter, trąbic
Trouver, znaleść
Tuer, zabi

VVV.

Vaciller, chwiać ſię.
Vaguer, błąkać ſię.
Vaincre irr: zwycięż
Vanter, chwalic.
Vaquer, prożnow
Veiller, nieſp
Vendre, przeda
Verdir, ziele
Verſer, wlać
Vetir, przyodzi
Viellir, ſkarzyć ſi
Vivre, żyć.
Voiler, zaſłonic
Voir irr: widzieć.
Voler, latać.
Vouloir irr: chcieć.
Vouter, ſklepi
Voyager, być podrożny

La fin du Dictionaire des Verbes.

Koniec Dykcyonarza ſłow.

